

พล ต.อ. อุดล อุดลเดชารัส

พูดถึงข้อเท็จจริง
ทางประวัติศาสตร์
เกี่ยวกับ

นายปรีดี พนมยงค์ และ
จอมพล ป.พิบูลสงคราม

รวบรวมจัดพิมพ์โดย
สพจน์ ด้านตระกูล

จัดทำโดย จงจิต เอี่ยมบุญเสริม

ร้าน นายคง 120 ถนนสุทธิสาร

สะพานควาย กรุงเทพมหานคร

โทร. 2791346

PRIDI-PHOONSUK
ปริดิ - พูนสุข พนยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทั้งหมดไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

พลต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส

พูดถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

เกี่ยวกับ

นายปรีดี พนมยงค์

และ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

รวบรวมจัดพิมพ์โดย สุพจน์ ด้านตระกูล

เล่มต่อไป :-

เลิกกฎหมายคอมมิวนิสต์ โดย ประเสริฐ
ทรัพย์สุนทร (อดีตกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง
ประเทศไทย)

พิมพ์ที่ ร.พ. ศิวพรการพิมพ์ ๔๕ ตรอกสุริวงค์ ถนนประชาธิปไตย
วงเวียนเล็ก กรุงเทพฯ ๙ ๖ โทร. ๔๖๖๒๒๑๐
นางศิวพร พันธุ์ประจิดร ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2522

คำขนานต้น

ในการรวบรวมจัดพิมพ์เอกสารประวัติศาสตร์ชั้นนี้
ผมไม่มีเจตนาอื่นใด นอกจากต้องการที่จะเก็บรักษาเอาไว้
ซึ่งความสมบูรณ์ แห่งประวัติศาสตร์ ของชาติไทย ในช่วงหนึ่ง
เพื่อชนรุ่นนี้ และรุ่นต่อไป จะได้ศึกษา และเจริญรอย ตาม
ในส่วนที่ถูกต้องดั่งมละทั้งในส่วนที่ผิดพลาดชั่วร้าย

ท่านผู้สืบสกุล ของบุคคลที่ ปรากฏชื่อในประวัติศาสตร์
ช่วงนี้ทุกท่าน ตลอดจนญาติมิตรของท่านเหล่านั้น ขอได้
โปรดรับทราบในเจตนาของผมด้วย และขอย้ำได้มีเวรมี
กรรมกับผมเลย

ประวัติศาสตร์ช่วงนี้ ถึงแม้ผมจะให้ชื่อที่หน้าปกว่า
“พล ต.อ. อุดุล อุดุลเดชจรูส พุดถึงข้อเท็จจริงทาง
ประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับ นายปรีดี พนมยงค์ และ
จอมพล ป. พิบูลสงคราม” ก็ตาม แต่ผมก็อยากจะเรียก
สั้นๆ ว่า

“คำให้การของหลวงอดุลฯ”

ซึ่งก็เป็นทำนองเดียวกับ “คำให้การของชาวกรุงเก่า” ในเนื้อหา ถึงแม้ว่าโดยรูปแบบจะแตกต่างกันก็ตาม

กล่าวคือ “คำให้การของหลวงอดุลฯ” เป็นเรื่อง
ที่ พล.ต.อ. อดุล อดุลเดชจรัส (หลวงอดุลเดชจรัส) ได้ให้
ปากคำต่อ “คณะกรรมการสอบสวนคดีอาชญากรรมสง-
คราม” ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายอาชญากรรมสงครามพุทธศักราช

2488

และโดยชื่อของหลวงอดุลฯ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของคน
ทั้งหลายว่าเป็นนายพล “ตงฉิน” และที่ชาวจีนให้สมญานาม
แก่ท่านว่า “โอมั่นเป่ากง” หรือ “เป่าบันจิ้นหน้ำดำ”
จึงไม่มีความจำเป็นอะไร ที่ผมจะกล่าว คำขึ้นต้น ให้มากไป
กว่านี้

ขอขอบคุณ

สุพจน์ ด้านตระกูล

13 เมษายน 2522

แนะนำตัว

พลต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส (บัตรพึงพระคุณ)
บรรดาศักดิ์เดิมหลวงอดุลเดชจรัส ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อตัว
และชื่อสกุลเป็น “อดุล อดุลเดชจรัส” เกิดเมื่อวันที่ 28
มิถุนายน 2437 ณ บ้านถนนเจริญกรุง ตรงข้ามถนนสุริวงศ์
อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร และถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่
17 ธันวาคม 2512 ณ โรงพยาบาลรามธิบดี พลตำรวจเอก
อดุลฯ เป็นบุตรคนที่ 3 ของหลวงบุรีรัฐพิจารณ์และนาง
จันทร์ ได้ทำการสมรสกับนางสาวเปี่ยมสุข มีบุตรธิดารวม
4 คน

การศึกษาชั้นต้นของ พลต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส เริ่ม
ศึกษาที่โรงเรียนอัสสัมชัญ ต่อมาจึงศึกษาในโรงเรียนนาย
ร้อยทหารบกเมื่อ 18 พฤษภาคม 2452 เลขประจำตัว น.ร.
2148 สอบไล่ได้เข้าเรียนวิชาในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม
ชั้น 3 เป็นที่ 10 ปีพ.ศ. 2457 และออกเป็นนายทหารเมื่อ
1 พฤษภาคม 2458 ได้รับพระราชทานยศและมีตำแหน่ง
ราชการเป็นลำดับดังนี้

23 พ.ค. 2459 ร้อยตรี

26 พ.ค. 2462 นายทหารคนสนิทผู้บังคับการปืน
ใหญ่และในปีเดียวกันนี้เป็นนาย
ทหารคนสนิทผู้บังคับการ ร.ร. ปืน
ใหญ่

24 เมย 2463 ร้อยโท

4 ต.ค. 2466 ผู้บังคับกองร้อย 2 ทหารปืนใหญ่
ที่ 10

8 พ.ค. 2468 ร้อยเอก

1 พ.ค. 2470 ผู้บังคับกองร้อยทหารปืนใหญ่ที่ 5

- 3 มิ.ย. 2473 หัวหน้ากองตรวจอากาศกองบังคับ
การทหารปืนใหญ่
- 22 ก.พ. 2475 ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 2
- 1 เม.ย. 2476 พันตรี
- 5 ก.ค. 2476 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- 23 ส.ค. 2476 รองอธิบดีกรมตำรวจ
- 9 ธ.ค. 2476 สมาชิกผู้แทนราษฎร ประเภท 2
- 1 เม.ย. 2477 พันโท
- 2 พ.ค. 2478 พันตำรวจเอก
- 1 ส.ค. 2478 เป็นรัฐมนตรี
- 1 เม.ย. 2479 เป็นอธิบดีกรมตำรวจ
- 14 พ.ค. 2479 ราชองครักษ์พิเศษ
- 21 ธ.ค. 2480 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาด-
ไทย
- 26 เม.ย. 2481 พันเอก
- 16 ต.ค. 2482 พลตำรวจตรี
- 28 พ.ย. 2483 เป็นผู้บังคับการตำรวจสนาม
- 25 ส.ค. 2484 สังกัดราชการแทนนายกรัฐมนตรี

- 12 ธ.ค. 2484 ผู้บัญชาการตำรวจสนามเมื่อเกิดสงครามเอเชียบูรพา
- 21 ส.ค. 2485 พลตำรวจโท
- 18 ส.ค. 2486 รองนายกรัฐมนตรี
- 14 ก.ย. 2486 พลตำรวจเอก
- 20 พ.ย. 2486 พลเอก พลอากาศเอก พลเรือเอก
- 11 มี.ค. 2487 กรรมการที่ปรึกษาป้องกันภัยทางอากาศแห่งราชอาณาจักร
- 19 ก.ย. 2488 รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
- 27 ต.ค. 2488 ที่ปรึกษากรรมการตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามพุทธศักราช 2488
- 26 มิ.ย. 2489 ผู้บัญชาการทหารบก
- 9 พ.ย. 2490 อภิรัฐมนตรี
- 18 พ.ย. 2490 นายทหารพิเศษประจำกองทัพบก
- 18 มิ.ย. 2492 องคมนตรี

ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์

- 27 พ.ค. 2469 ขุนอดุลเดชจรัส ถ้อยศักดิ์นา 600
 3 มิ.ย. 2473 หลวงอดุลเดชจรัส ถ้อยศักดิ์นา 800
 4 ธ.ค. 2484 พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้
 กราบถวายบังคมลาออกจากบรรดาศักดิ์
 6 ธ.ค. 2484 เปลี่ยนชื่อตัวและชื่อสกุลเป็น “อดุล
 อดุลเดชจรัส”

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

- 2 ธ.ค. 2454 — เหรียญราชาภิเศก ร. 6
 30 ธ.ค. 2467 — เบ็ญจมาภรณ์มงกุฎสยาม
 25 ก.พ. 2468 — เหรียญราชาภิเศก ร. 7
 6 พ.ย. 2474 — จักรมาลา
 28 มี.ค. 2474 — เหรียญฉลองพระนคร 150 ปี
 23 ก.พ. 2477 — เหรียญคุชฎีมาลา (ราชการ
 แผ่นดิน)
 28 มิ.ย. 2480 — ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

- 14 ธ.ค. 2480 - ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
 12 พ.ย. 2481 - ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
 17 พ.ย. 2481 - เหรียญรัตนาภรณ์ ร. 8 ชั้นที่ 1
 10 ธ.ค. 2482 - ประถมาภรณ์ช้างเผือก
 7 เม.ย. 2484 - เหรียญชัยสมรภูมิ
 19 มิ.ย. 2484 - มหาชิรมงกุฎ
 19 ก.ย. 2486 - มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
 5 พ.ค. 2493 - เหรียญทองบรมราชาภิเษก

เครื่องอิสริยาภรณ์ต่างประเทศ

MEDEL OF FREEDOM (SILVERPALM)

จากประเทศสหรัฐอเมริกา

ออกจากราชการแล้ว พลต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส ก็เก็บตัวอยู่กับบ้านพักในบริเวณวังปารุสกวัน บางครั้งก็ออกไปรับประทานอาหารข้างนอกกับพวกลูกๆ หลานๆ ตอนเย็นๆ ชอบนั่งรถเล่นและหาซื้อหนังสืออ่านตามร้านทั่วไป สุขภาพและร่างกายแข็งแรง จะมีเจ็บป่วยบ้างก็เพียงเล็กน้อยๆ

เพราะเป็นผู้ที่รักษาตัวและระวังในเรื่องสุขภาพอยู่เสมอ จนกระทั่งประมาณต้นเดือนธันวาคม 2512 เริ่มมีอาการปวดท้อง นายแพทย์สงสัยจะมีแผลเป็นในกระเพาะอาหาร จึงขอให้ไปตรวจเช็คให้แน่ที่โรงพยาบาลรามาริบัติ เมื่อไปถึงโรงพยาบาลรามาริบัติ ในวันแรก ๆ ก็มีอาการก็ อดใสและร่าเริง พูดคุยสนุกสนานเช่นเคย หลังจากมาพักที่โรงพยาบาลได้สัก 5 วัน ก็เกิดมีโรคปวดบวมและโรคหัวใจแทรก แพทย์ได้พยายามรักษาและให้ยาจนสุดความสามารถ แต่อาการก็ไม่ดีขึ้น จนถึงวันที่ 17 ธันวาคม 2512 เวลาประมาณ 18.00 น. ท่านก็ถึงแก่อนิจกรรม ณ โรงพยาบาลรามาริบัติ สิริรวมอายุได้ 76 ปี

ต่อจากนี้เป็นคำไว้อาลัยของบรรดาท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายต่อการถึงแก่อสัญกรรมของพลต.อ.อตุล อตุลเดชจรัส ดังปรากฏในหนังสือที่เจ้าภาพ ได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพของท่าน เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2513 ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เริ่มต้นคำไว้อาลัยด้วยข้อเขียนของจอมพลถนอม กิตติขจร

ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และติดตามด้วยท่าน
ผู้มีเกียรติอื่นๆ อีกหลายท่าน ดังต่อไปนี้

“นับตั้งแต่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเข้าสู่
ระบอบประชาธิปไตย พลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส
ได้เข้ามามีบทบาทในวงการบริหารราชการแผ่นดินตลอดระยะเวลาอันยาวนาน ดำรงตำแหน่งสำคัญทั้งทางข้าราชการประจำ
และทางการเมือง หลายตำแหน่ง อาทิ อธิบดีกรมตำรวจ
ผู้บัญชาการทหารบก รัฐมนตรี รองนายกรัฐมนตรี จนถึง
อภิรัฐมนตรี ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีความ
รักและปรารถนาดีต่อประเทศชาติอย่างแท้จริงตลอดชีวิตราชการ พยานสำคัญตอนหนึ่งก็คือ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่
สอง ท่านผู้นี้ได้เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทย ทำการเสี่ยง
อันตรายอยู่ตลอดเวลา ด้วยความปรารถนาเพียงเพื่อขอให้
ชาติบ้านเมืองได้รอดพ้นจากมหาภัยพิบัติอันกำลังเผชิญหน้า
อยู่ขณะนั้นเท่านั้น จนสงครามสงบลง แต่ที่คนทั่วไปรู้และ
ยังจำกันได้ดีจนทุกวันนี้ก็คือพลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส
ในตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ได้ชื่อว่าไม่เคยยอมเป็น

มิตรกับอาชญากรทุกประเภทและทุกระดับ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด ดำรงตำแหน่งหรือมียศฐาบรรดาศักดิ์ชั้นใด เมื่อทำผิดกฎหมายแล้วต้องจัดการโดยเฉียบขาด มิได้เห็นแก่หน้าใครทั้งสิ้น จนเป็นที่ครั่นคร้ามกันทั่วไปในวงผู้ทุจริต การจากไปของพลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส เป็นการจากแต่เพียงรูป อันถึงกำหนดที่จะต้องเป็นไปตามอายุขัยเท่านั้น ส่วนนามคือชื่อเสียงเกียรติคุณ ความดีที่ได้ประกอบไว้ จะคงจารึกเป็นอนุสรณ์อยู่และเป็นเกียรติประวัติที่น่าภาคภูมิใจของทายาทผู้สืบต่อดำรงวงศ์ตระกูลตลอดไปชั่วกาลนาน

ด้วยอำนาจกุศลกรรมที่พลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัสได้บำเพ็ญไว้ในระหว่างมีชีวิต กับที่ได้รับอนุทิศส่วนกุศลจากบรรดาญาติมิตรและผู้รักใคร่เคารพนับถือทั้งหลาย จงรวมกันเป็นพลังมหาศาลส่งให้ดวงวิญญาณของท่านผู้ล่วงลับได้เสวยสุขตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพในนันทเทวภูมิ”

พลตรีกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้เขียนคำไว้อาลัยดังนี้

“ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัยด้วยความเต็มใจ เพราะ
ข้าพเจ้าใคร่จะได้โอกาสสดุดีคุณงามความดีอย่างยิ่งใหญ่ที่พล-
ตำรวจเอกอตุล อตุลเดชจรัส ได้นำเพ็ญไว้ในแผ่นดินโดย
อาการสงบเงียบมิได้ไอ้อวดให้ปรากฏ ท่านเป็นคนทำอะไร
ทำจริงและทำได้ผลสำเร็จอย่างงดงาม

งานตำรวจหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว เป็น
งานยุ่งยากละเอียดอ่อนอย่างที่สุด เป็นงานที่ทำผิดได้ง่าย
ทำถูกได้ยาก ทางที่คุณหลวงอตุลฯ เลือก ก็คือทางตรงตาม
หน้าที่ พันฝ่าอุปสรรคทั้งปวงไปสู่เป้าหมาย จะแรงบ้าง
เบาบ้างก็ตามที แต่ก็มีหลักธรรมและความยุติธรรมอยู่ด้วย
เสมอ ฉะนั้นแม้จะใช้พระเดชเพราะจำเป็นต้องใช้ก็มีพระคุณ
เจือปนอยู่ด้วย

การงานของท่าน จึงเป็น ผลสำเร็จ อย่างน่าสรรเสริญ
ข้าพเจ้าได้มีโอกาสร่วมงานกับท่าน และท่านเป็นรัฐมนตรี
ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย แล้วก็เป็นรองนายกรัฐมนตรี
เป็นคราวที่ดีสำหรับประเทศไทย ที่ท่านเป็นรองนายก
รัฐมนตรี ขณะที่สงครามมหาเอเชียบูรพาอุบัติขึ้น และ

ระหว่างสงครามนั้น เพราะนั่นเปิดโอกาสให้ท่านดำเนินงานเสรีไทยได้สะดวก ท่านได้ป้องกันไม่ให้เสรีไทยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ตกไปอยู่ในมือของ ญี่ปุ่น ได้ อย่างน่าสรรเสริญยิ่ง

ฉะนั้น เมื่อหลังสงครามท่านได้เลื่อนขึ้นดำรงตำแหน่งในคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ก็เป็นการสมควรอย่างยิ่ง

สำหรับส่วนตัวข้าพเจ้า ท่านได้มีเมตตากรุณาระลึกถึงวันเกิดข้าพเจ้าตลอดมา ข้าพเจ้าจึงรู้สึกเศร้าสลดเสียใจอย่างที่สุด เมื่อได้ทราบข่าวการถึงแก่อสัญกรรมของท่าน

ท่านผู้ล่วงลับไปแล้ว ได้บำเพ็ญชีวิตของท่านโดยสนองคุณประเทศชาติด้วยความสัจ สมดังพุทธภาษิตที่ว่า

สจฺเจน กิตติ ปปโปติ

คนได้เกียรติ (ชื่อเสียง) เพราะความสัจ

ขอให้คุณงามความดีอันใหญ่หลวง ที่ท่านได้บำเพ็ญไว้ ในแผ่นดินจงเป็นปัจจัยส่งเสริม ให้ท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอดู."

จอมพล ประภาส จารุเสถียร อธิบดีรองนายกรัฐมนตรี
และอธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เขียนคำไว้อาลัยต่อการถึงอสัญกรรมของพลต.อ. อตุล อตุลเดชจรัส ว่า
ดังนี้

“พลตำรวจเอก หลวงอตุลเดชจรัส เป็นบุคคลที่
ข้าพเจ้ารู้จักดี เพราะเคยได้ร่วมราชการในสมัยท่านดำรง
ตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ และผู้บัญชาการทหารบก ตลอดชีวิต
ของท่าน เป็นบุคคลที่ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ เพราะ
ท่านเป็นผู้ที่ได้รับ ใช้ประเทศชาติมาด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
และด้วยความขยันขันแข็งอย่างมาก ท่านเป็นที่รักนับถือของ
ผู้บังคับบัญชา และเป็นที่เคารพยำเกรงของผู้ใต้บังคับบัญชา
โดยตลอดในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งหน้าที่ในราชการ เมื่อ
ท่านได้จากไปโดยไม่มีวันกลับเช่นนี้ ย่อมเป็นที่เสียสลดแก่
ชนรุ่นหลังเป็นธรรมดา ขอให้อำนาจกุศลบุญราศรีซึ่งพล
ตำรวจเอกหลวงอตุลเดชจรัสได้ทำมาในชาตินี้ จงเป็นปัจจัย
ให้ท่านได้ประสพสุขตามควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพด้วยเถิด”

พลตำรวจเอก ประเสริฐ รุจิรวงศ์ อดีตอธิบดีกรม
ตำรวจและอดีตรัฐมนตรี ได้เขียนคำไว้อาลัยดังนี้

“ข้าพเจ้า ขอแสดงความเศร้าสลด และอาลัยอย่างยิ่งที่
วณ ๖ พลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส (บัตรฟังพระคุณ)
ได้ถึงแก่อนิจกรรม ท่านผู้นี้เป็นรัฐบุรุษสำคัญของประเทศ
คนหนึ่ง โดยได้เป็นผู้หนึ่งในคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครอง ปี พ.ศ. 2475 ท่านได้กระทำตนให้เป็นประโยชน์แก่
ประเทศชาติอย่างน่าสรรเสริญ ควรเป็นแบบอย่างของอนุชน
รุ่นหลัง ชีวิตราชการของท่านเริ่มตั้งแต่สำเร็จจากโรงเรียน
นายร้อยทหารบกแล้วออกเป็นนายทหาร ได้เจริญก้าวหน้า
โดยลำดับ ตำแหน่งราชการประจำได้เป็นถึงอธิบดีกรมตำรวจ
และเป็นผู้บัญชาการทหารบก ตำแหน่งทางการเมืองก็ได้เป็น
ถึงรองนายกรัฐมนตรี และสุดท้ายได้รับพระมหากรุณาธิคุณ
โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นอธิบดีรัฐมนตรี ทางด้านการงานท่าน
ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผลดีแก่ราชการและประเทศชาติเป็นอย่างมาก
โดยเฉพาะเมื่อดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ท่านได้
ปกครอง บังคับบัญชาข้าราชการ ตำรวจอย่างเข้มงวดกวดขัน

และเอาใจใส่รักษาความสงบสุข ทำงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด จนปรากฏชื่อเสียงเป็นที่ยกย่องเชิดชูของประชาชนและเป็นที่เกรงขามของผู้ทุจริต นับว่าท่านได้สร้างความมั่นคงและชื่อเสียงให้แก่กรมตำรวจไว้มาก นอกจากนั้นท่านยังได้เป็นกำลังของประเทศชาติอย่างสำคัญ ซึ่งคงจำกันได้ดีว่าเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขณะที่ประเทศไทยกำลังตกอยู่ในภาวะคับขัน มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นในบ้านเมือง ท่านได้เป็นกำลังสำคัญของรัฐบาลในการควบคุมสถานการณ์ภายในประเทศ และในขณะเดียวกันท่านก็ได้ดำเนินการทุกวิถีทางที่จะดำรงรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติ โดยได้จัดตั้งหน่วยเสรีไทยภายในประเทศขึ้นดำเนินงานแบบใต้ดิน ตัวท่านเองได้เป็นหัวหน้าเสรีไทยสายตำรวจ นับว่าท่านได้ปฏิบัติงานเพื่อประเทศชาติด้วยความจงรักภักดีและซื่อสัตย์สุจริต ด้วยเหตุนี้ท่านจึงได้เป็นที่ไว้วางใจของรัฐบาลในขณะนั้น โดยให้เกียรติแก่ท่านคือได้มีพระราชกฤษฎีกามอบอำนาจให้ท่านปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกรมตำรวจแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยเด็ดขาดเป็น

พิเศษ การแสดงความเข้มแข็งและเสียสละของท่านนั้น เป็น
ผลดีแก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง ซึ่งคนไทยทุกคนจะลืมเสีย
มิได้ คุณงามความดีของท่าน ทั้งนี้ จะต้องจารึกอยู่ในประ-
วัติศาสตร์ของชาติตลอดไป

ด้วยเหตุที่ ฯ พณ ฯ พลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส
ได้ประกอบคุณงามความดีเป็นประโยชน์แก่ราชการและประ-
เทศชาติไว้มากดั่งกล่าว แม้ชีวิตร่างกายจะได้แตกดับล่วงลับ
ไป แต่คุณงามความดีหาได้แตกดับตามไปไม่ ยังคงปรากฏ
อยู่เป็นอนุสรณ์ ทั้งยังเป็นเกียรติแก่วงศ์สกุล เป็นมรดก
ความดีตกทอดถึงบุตรหลานสืบไป ขอให้อำนาจแห่งคุณงาม
ความดีที่ได้ประกอบไว้ จงกลั่นตาลให้ดวงวิญญาณของ
ท่านบริสุทธ์ผ่องใส บังเกิดในสุคติภพ ได้ประสบแต่ความ
สงบสุขตลอดไปชั่วนิรันดร์”

นายถนิต คอมันตร์ อธิบดีรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศ ได้เขียนคำไว้อาลัย ดังนี้

“ตามที่ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัย เพื่อลงพิมพ์
ในหนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ ฯ พณ ฯ พล

ตำรวจเอกอตุล อตุลเดชจรัส นั้น ข้าพเจ้ามีความยินดีที่จะ
 ตอบสนองคำเชิญชวนนี้ เนื่องจากข้าพเจ้าได้มีโอกาสปฏิบัติ
 งานร่วมกับท่านผู้ว่าชนม์ น้อย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับงานเสรีไทย
 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ อีกทั้งข้าพเจ้ามีความรักใคร่
 นับถือท่านผู้เป็นอย่างลึกซึ้ง

๖ พลตำรวจเอกอตุล อตุลเดชจรัส เป็นผู้
 ก่อรูปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และเกียรติคุณที่น่าสรรเสริญ
 ท่านได้ประกอบคุณงามความดีให้แก่ประเทศชาติ ในขณะที่
 ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ มาเป็นอันมาก ทั้งยังเป็นบุรุษที่มี
 ความบากบั่นเข้มแข็งและอาจหาญ อันเป็นที่เคารพยำเกรง
 ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และเป็นที่ผู้ร่วมงานมีความเคารพ
 และนิยมชมชื่นเป็นอันมาก ดังนั้นการจากไปของท่านผู้
 จึงเป็นที่อาลัยแก่บรรดามิตรสหายและผู้ที่ได้เคยร่วมงานกับ
 ท่านและนับถือคุณลักษณะอันสูงส่งของท่าน

ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าคุณงามความดีที่ ๖ พลตำรวจ
 เอกอตุล อตุลเดชจรัส ได้กระทำไว้ทั้งในราชการและส่วนตัว
 จะเป็นปัจจัยลดบนตาลให้ดวงวิญญาณของท่านสถิตย์อยู่ด้วย

ความรุ่มเย็นเป็นสุขในสัณปรายภพ สมกับที่ท่านได้บำเพ็ญคุณ
งามความดีมาเป็นเวลาช้านาน”

พลอากาศเอกทวี จุลละทรัพย์ อธิบดีรัฐมนตรีและอดีต
เสนาธิการทหาร ได้เขียนคำไว้อาลัย ดังนี้

“พอได้รับทราบข่าวว่า พลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส
ถึงแก่อนิจกรรมไปเสียแล้ว ทำให้ใจของข้าพเจ้าเกิดความรู้
สึกเศร้าสลดลงไปทันที เพราะข้าพเจ้าคุ้นเคยกับท่านมาเป็น
เวลานาน และมีความสัมพันธ์กับท่านอย่างใกล้ชิดเมื่อครั้ง
ร่วมงานใต้ดิน ซึ่งเป็นขบวนการเสรีไทย ตอนปลายสงคราม
โลกครั้งที่สอง ก่อนหน้านั้นเพียงไม่กี่วัน ผู้ร่วมขบวนการ
เสรีไทยในครั้งนั้น ได้นัดมารวมพร้อมกันทำบุญเลี้ยงพระที่
วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน ซึ่งเป็นการร่วมชุมนุมพบปะกัน
ปีละครั้ง พวกเราได้ไปเชิญท่านไว้ให้มาเป็นประธาน ใน
ฐานะที่ท่านเป็นเสรีไทยชั้นผู้ใหญ่ภายในประเทศขณะนั้น แต่
ท่านก็มาจนถึงอนิจกรรมก่อนวันงานเพียงสองสามวันเท่านั้น
ไม่ทันที่จะได้มาร่วมงานกับพวกเราได้

ประวัติชีวิตการปฏิบัติงานของพลตำรวจเอกหลวงอดุล
 เดชจรัสนั้น รู้สึกว่าท่านมีลักษณะพิเศษ การปฏิบัติงานของ
 ท่านไม่ค่อยซ้ำแบบใคร ตามที่ทราบๆ กันมาว่าในขณะที่
 ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ท่านจะไม่ปรากฏตัวในงาน
 สังคมบ่อยครั้งนัก เวลากลางวันพอใจที่จะทำงานและเก็บตัว
 อยู่เงียบๆ แต่พอตอนกลางคืน จะเที่ยวตระเวนไปในที่ต่างๆ
 เป็นการประจำ การปฏิบัติงานโดยทั่วๆ ไปก็จะทำอย่างชนิด
 ตรงไปตรงมา ไม่เห็นแก่หน้าใครผู้ใดทั้งสิ้น เมื่อเห็นว่าผิด
 แล้ว ก็ต้องว่ากล่าวกันไปตามความผิด ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ใน
 ฐานะใดๆ ก็ตาม แม้แต่ผู้นั้นจะเป็นเพื่อนก็ไม่ค่อยยอมผ่อน
 สั้นผ่อนยาวให้ บุคคลลักษณะประจำตัวนั้นอะไรๆ ก็ดูจะ
 เป็นงานเป็นการอยู่ตลอดเวลา มีกิริยาท่าทางเป็นที่น่าเกรง
 ขามของคนทั่วๆ ไป จึงมีผู้ขนานนามให้ท่านว่า “นายพลตาตุ”
 กล่าวโดยทั่วๆ ไปแล้ว พลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส มี
 ลักษณะใกล้เคียงๆ เข้าไปกับบุรุษเหล็ก เป็นนักต่อสู้ที่แข็งแกร่ง
 มาโดยตลอด เริ่มต้นด้วยการเข้าร่วมเป็นคณะผู้ก่อการเปลี่ยน
 แปลงการปกครองประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2475 ต่อมาได้รับ

มอบหมายให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญยิ่งในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่ทำการเปลี่ยนแปลงระบอบปกครองใหม่ๆ และได้เข้าร่วมเป็นคณะรัฐมนตรีครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ. 2481 ได้เป็นรัฐมนตรีร่วมคณะรัฐบาลอยู่หลายสมัย จนครั้งสุดท้ายเมื่อปี พ.ศ. 2490 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งเป็น “คณะอภิรัฐมนตรี” คือตำแหน่ง “องคมนตรี” ในสมัยปัจจุบัน

การจากไปของ พลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส ได้ยังความเศร้าสลดและความอาลัยในวงการทั่วไปเป็นอันมาก เพราะเป็นผู้สร้างคุณประโยชน์ไว้แก่ประเทศชาติเป็นอันมาก ประการ ด้วยคุณความดีที่ท่านได้บำเพ็ญมาตลอดระยะเวลาอันยาวนานนี้ จักเป็นพลังปัจจัยส่งเสริมให้วิญญาณของท่านดำเนินไปสู่ “สุคติภพ” อย่างแน่นอน ในส่วนของข้าพเจ้านั้น ขอตั้งใจอุทิศส่วนกุศลที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมาโดยตลอด เป็นการสนับสนุนให้ท่านสถิตย์อยู่ ณ “สุคติภพ” นั้น ๆ ตลอดไป”

พลเรือตรีถวัลย์ ชำรงนาวาสวัสดิ์ อดีตนายกรัชมณฑล
และสหายผู้ร่วมก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองกับท่านผู้วาย-
ชนม์ ได้เขียนคำไว้อาลัยดังนี้

“พล ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส หรือ หลวงอุดลเดชจรัส
ได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2512 บรรดาญาติ
และบุตรธิดาจะจัดการรับพระราชทานเพลิงศพ ได้มาขอร้อง
ให้ข้าพเจ้าเขียนคำไว้อาลัยแก่เพื่อนผู้นี้ในโอกาสนั้น โดยที่
หลวงอุดล ฯ กับข้าพเจ้าได้เคยร่วมงานการขอพระราชทาน
รัฐธรรมนูญในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 มาด้วยกัน ทั้งยังมี
ความรักใคร่ในทางราชการและส่วนตัวอย่างสนิทสนมกลม-
เกลียวใกล้ชิด จึงรู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเขียนให้ตามความ
ประสงค์

หลวงอุดลเดชจรัส ในสายตาของคนทั่วไปซึ่งมอง
อย่างผิวเผิน มักจะเข้าใจว่า เป็นคนดุและน่ายำเกรง มีรูป-
ร่างผอมสูง สีหน้าเข้มแข็ง พูดจาด้วยเสียงค่อนข้างดังและห้วนๆ
ทวงตาเคร่งเครียดจนมีผู้ชานานนามกันแพร่หลายว่า “นายพล
ตากุ” แต่เมื่อได้ใกล้ชิดได้สนทนาปราศรัย ได้ร่วมการงาน

ด้วยกัน ก็จะได้เห็นบุคคลลักษณะอันตรงกันข้ามว่า หลวง
อดุล ฯ เป็นผู้มีน้ำใจบริสุทธิ์ มีเหตุมีผล มีความเมตตากรุณา
ชอบพูดอย่างตรงไปตรงมา ไม่ชอบประจบสอพลอ ทำงาน
อย่างเที่ยงธรรม ไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด แต่ก็ยินดีคบหาสมาคม
และเป็นกันเองกับผู้ประพฤติดีและมิตรที่อยู่เสมอ

เราทั้งสองได้เคยร่วมงานกันที่กระทรวงมหาดไทย ใน
ราว พ.ศ. 2475-2482 โดยข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเป็นรัฐ-
มนตรีว่าการ หลวงอดุล ฯ เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการและ
อธิบดีกรมตำรวจ ข้าพเจ้าได้มอบหมายภาระการงานของ
กรมนี้ ทั้งงานธุรการและการเมืองให้กับหลวงอดุล ฯ เกือบ
จะทั้งสิ้นและเด็ดขาด เว้นแต่งานสำคัญในนโยบายทั่วไปและ
งานที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจโดยตรงของรัฐมนตรีว่าการ
เท่านั้น จึงจะต้องนำมาหารือหรือเสนอ การที่ข้าพเจ้ากระทำ
ดังนี้ มิใช่จะปล่อยปละละเลยเสียทีเดียว แต่ก็ได้เผื่อติดตาม
ผลงานของเขาโดยตลอดมา ท่านข้าราชการกระทรวงมหา-
ไทยในสมัยนั้น โดยเฉพาะข้าราชการกรมตำรวจ ย่อมจะ
ประจักษ์แจ้งว่า หลวงอดุล ฯ เป็นผู้ที่มีใจทำงานด้วยความ

เย็นชื้นแข็ง ละเอียดยลระออ สุกุมรอบคอบ ในบันทึกรายงาน หรือข้อเสนอของเจ้าหน้าที่แต่ละหน้าแต่ละบรรทัด จะปรากฏลายมือหลวงอดุลฯ ชัดเส้นใต้ในข้อสาระสำคัญ และมีข้อความแทรกประกอบเป็นความเห็นไว้ด้วยแทบทุกหน้าทุกแห่ง แสดงว่าได้ทำงานด้วยความพิถีพิถัน มิใช่อ่านผ่าน ๆ ไปแล้วก็ส่ง “เห็นชอบตามเสนอ” ในเรื่องเวลาทำงาน หลวงอดุลฯ ไม่เคยคำนึงว่าต้องเป็นไปตามเวลาราชการอย่างไร ไม่ว่าเช้า, บ่ายหรือค่ำคืน หากมีงานที่จะต้องทำแล้ว ก็ต้องทำ แม้แต่เวลารับประทานอาหารเที่ยง บางคราวก็ทำงานไปรับประทานไปดังนี้เป็นต้น เวลากลางคืนก็ตื่น หลวงอดุลฯ ชอบแต่งตัวกางเกงสีกรมท่า ใส่เสื้อม่อฮ่อม ไปตรวจตราในที่ต่าง ๆ กับนายตำรวจผู้ร่วมใจอยู่เป็นประจำ ทำให้เป็นที่หวั่นเกรงของโจรผู้ร้ายและเหล่าอันธพาลโดยทั่วไป

นโยบายของกระทรวงมหาดไทยนั้น ได้ยึดถือหลักการป้องกันอาชญากรรมเป็นแผนทีหนึ่ง ควบคู่กับการปราบปรามเป็นแผนที่สอง ซึ่งหลวงอดุลฯ ได้รับไปปฏิบัติอย่าง

ได้ผลดียิ่ง ข้าพเจ้าจะขอกล่าวเท่าที่พอจะจดจำได้ กล่าวคือ
 ในทางป้องกันก็ได้มีการวางแผนการตรวจตราท้องที่ ซึ่งใน
 พระนครและธนบุรี ตัวอธิบดีกรมตำรวจเอง และนายตำรวจ
 ผู้ใหญ่ก็ได้หมั่นออกตรวจตราเป็นเนืองนิตย์ สอดส่องในวั
 บุคคลที่มีทางให้สงสัยว่าจะเป็นผู้ก่ออาชญากรรม เช่น คนที่
 ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง คนไม่ประกอบอาชีพ คนเล่นการ
 พนัน ฯลฯ ถ้าเป็นคนต่างด้าวที่ไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง
 ติดฝิ่น หากทำผิดเพียงเล็กน้อยก็ขโมยบ่อยครั้ง ก็ขอ
 เนรเทศออกจากราชอาณาจักรทันที ในเรื่องโรงรับจำนำ
 หลวงอดุลฯ ได้สั่งการให้เจ้าหน้าที่ดูแลและควบคุมอย่างใกล้ชิด
 และไม่ยอมให้มีการอนุญาตตั้งโรงรับจำนำเพิ่มขึ้น
 เพราะถือว่ามีส่วนเป็นแหล่งช่วยส่งเสริมอาชญากรรม (รับ
 ของโจร) นอกจากนี้ยังคอยกวาดล้างช่องโจรช่องอันธพาล
 ซึ่งสมัยก่อนมีอยู่ยกระต่าง ๆ อยู่มากมาย หลวงอดุลฯ ได้สั่ง
 มือปราบเข้าก่อวณและทำลายจนแตกกระจัดกระจายไปตาม ๆ
 กัน ในทางปราบปรามเมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น ก็รีบสืบ-
 สสวนจับกุมให้ได้ตัวคนร้ายโดยรวดเร็ว และพยายามขอเพิ่ม

กำลังตำรวจให้เพียงพอแก่การปราบปราม ซึ่งข้าพเจ้าในฐานะรัฐมนตรีว่าการและร่วมในคณะรัฐมนตรี ก็ได้พยายามส่งเสริมสนับสนุนอยู่เสมอ สรุปได้ว่าในสมัยนั้น ชื่อเสียงของหลวงอดุลฯ โด่งดังเป็นที่สรรเสริญของสุภาพชนโดยทั่วไป และเป็นที่ยกย่องของเหล่าร้ายเป็นยิ่งนัก กล่าวได้ว่าบ้านเมืองอยู่ในภาวะสงบสุขพอสมควร

เกี่ยวกับประวัติการทำงาน และบำเหน็จความชอบในทางราชการของหลวงอดุลฯ ข้าพเจ้าจะขอกล่าวแต่เพียงโดยย่อ กล่าวคือ ในทางงานประจำ ก็เคยเป็นผู้บังคับกองร้อยทหารปืนใหญ่ที่ ๕ อธิบดีกรมตำรวจและผู้บัญชาการทหารบก ในทางการเมืองเคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข และรองนายกรัฐมนตรี ตำแหน่งหลังสุดเป็นองคมนตรี มียศเป็นพลตำรวจเอก. พลเอก. พลอากาศเอก. และพลเรือเอก. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานชั้นสูงสุดคือ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก อันเป็นเครื่องแสดงถึงคุณงามความดีของตัวและวงศ์สกุลอย่างประจักษ์แจ้ง

หลวงอดุลเดชจรัส เป็นเพื่อนรักที่สนิทสนมกับข้าพเจ้ามาก ในทางส่วนตัวเราปฏิบัติต่อกันตั้งญาติมิตรที่สนิท มีการไปมาหาสู่กันเป็นปกติ เมื่อว่างจากกิจการงาน หลวงอดุลฯ ชอบมาคุยที่บ้านข้าพเจ้ามิได้ขาด ข้าพเจ้าก็เปิดโอกาสให้มาได้ทุกเวลาไม่ว่าเช้าสายบ่ายเย็นหรือคำคืนดึกดื่นอย่างไรก็ได้รับใช้ที่บ้านของข้าพเจ้าทุกคนจะรีบเปิดประตูหน้าบ้านให้ทันทีเมื่อหลวงอดุลฯ มาถึง และแม้แต่ข้าพเจ้ากำลังพักผ่อนนอนหลับ ก็ต้องรีบปลุก เพราะเขาเป็นคนใจร้อนใจไว ไม่มีพิธีรีตองใด ๆ ทั้งสิ้น แต่เนื่องด้วยเรารักใคร่เป็นกันเองอย่างแท้จริง จึงมีความยินดีและอภัยต่อกันอยู่เสมอ

บัดนี้หลวงอดุลเดชจรัส ผู้เคยประกอบคุณงามความดีให้แก่ชาติบ้านเมืองมามากต่อมาก ได้ถึงกาลเวลาที่ต้องจากพวกเราไปแล้ว อันสิ่งทั้งหลายที่เรารักเราชอบ เมื่อแตกชำรุดเสียหาย เรายังมีความเสียใจเสียตายฉนั้นใด คนที่เด่นเช่นคุณหลวงอดุลฯ ผู้นี้ เมื่อต้องจากไปโดยไม่มีวันกลับ ก็ย่อมจะต้องนำความอาลัยอาวรณ์เป็นเอนกประการมาสู่พวกเราอย่างไม่มีปัญหา ฉะนั้นข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐาน ขอให้

ดวงวิญญาณของเพื่อนที่รักจึงไปสู่ที่ที่ดีที่ชอบ มีสุขคติในภพ-
สวรรค์ ตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพและความดี
ความชอบที่เคยประกอบไว้ในหนหลัง จงทุกประการเทอญ”

นายทวี บุญยเกษตร อดีตนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
หลายสมัย ได้เขียนคำไว้อาลัย ดังนี้

“ข้าพเจ้ารู้จักกับ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส มาตั้ง
แต่ปี พ.ศ. 2474 เมื่อครั้งท่านยังมียศเป็น ร.อ. หลวงอุดล
เดชจรัส โดยการแนะนำของจอมพลป. พิบูลสงคราม สมัยที่
ท่านยังมียศเป็น พ.ต. หลวงพิบูลสงคราม ประจำกรมเสนา-
ธิการ กระทรวงกลาโหม

ข้าพเจ้าเรียกชื่อ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัสว่า “คุณ
หลวงอุดล” เพราะเป็นชื่อที่ข้าพเจ้าเคยเรียกท่านจนติดปาก
เมื่อข้าพเจ้ารู้จักกับคุณหลวงอุดลนั้น ท่านเป็นผู้บังคับกองพัน
ทหารปืนใหญ่ประจำอยู่ที่มณฑลทหารบกโคราช ส่วนข้าพเจ้า
รับราชการเป็น หัวหน้าสถานีทดลองบำรุงสัตว์อยู่ที่ตำบลท่า
พระ อำเภอพระลับ จังหวัดขอนแก่น ในครั้งกระนั้นการ
เดินทางจากกรุงเทพ ฯ ไปจังหวัดขอนแก่นต้องใช้เวลาถึง 3

วัน ในวันแรกต้องค้างคืนที่จังหวัดราชสีมา ซึ่งเป็นที่ตั้ง
 วัฒนธรรมทลทหารบกโคราช เมื่อข้าพเจ้าต้องค้างคืนที่จังหวัด
 ราชสีมา ๑ คืนเช่นนี้ จึงได้มีโอกาสดูเยี่ยมคุณหลวงอดุล
 เป็นประจำ และเริ่มมีความคุ้นเคยกับท่านแต่นั้นมา ครั้น
 ภายหลังวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คุณหลวงอดุลกับข้าพเจ้า
 ก็ได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดจนเกิดความสนิทสนมดียิ่งขึ้น
 คุณหลวงอดุล ไม่ใช่เป็นคนดุหรือเป็นคนเกรี้ยวกราดอย่างที่
 คนทั่วไปเข้าใจกัน ความจริงนั้นท่านเป็นคนสนุกและชอบ
 เล่นเหมือนคนชอบสนุกทั้งหลาย แต่เมื่อได้มีพระบรมราช
 โองการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งให้ ท่าน เป็น รองอธิบดี กรม-
 ตำรวจแล้ว ท่านจึงได้เปลี่ยนนิสัย กลายมาเป็นคนเคร่งขรึม
 และเหินห่างจากวงการสังคมทั่วไป และไม่ยอมปรากฏตัวใน
 ที่ชุมนุมคนมาก ๆ จึงดูเหมือนท่านเป็นคนเก็บตัว ทั้งนี้เข้าใจ
 ว่าท่านปรับปรุงนิสัยและความเป็นอยู่ของท่านเพื่อให้เหมาะสม
 กับตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งท่านต้องรับผิดชอบ เพราะท่านถือ
 หลักว่าการเป็นตำรวจนั้นจะต้องเคร่งครัดในหน้าที่โดยไม่เห็น
 แก่น้ำใครทั้งหมด จะต้องรักษาระเบียบวินัย ต้องแยก

หน้าที่ราชการกับเรื่องส่วนตัวออกจากกัน ต้องเป็นคนซื่อ
สัตย์สุจริตและเที่ยงตรง จะเห็นแก่หน้าใครไม่ได้ทั้งสิ้น ไม่
ว่าจะเป็นเพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง และคงเป็นด้วยเหตุนี้เอง
คนทั่วไปจึงเห็นว่า ท่านเป็นคนดีและเกรี้ยวกราด ถึงกับ
ได้ขนานนามท่านว่า “นายพลตาคู”

คุณหลวงอดุลเป็นคนเคร่ง ในหน้าที่มากอย่างยากที่จะ
หาตัวจับได้ ท่านชอบใช้เวลาในตอนกลางคืนเกือบทุกคืน
ขึ้นรถยนต์ออกตรวจตามท้องถนน ตามโรงพักต่าง ๆ เพื่อ
ดูความสงบเรียบร้อย ไปตามบ้านผู้หญิงที่ชายหนุ่มชอบ
ไปเที่ยวหาความสำราญกัน เพื่อสำรวจดูว่าจะมีตำรวจภายใต้
บังคับบัญชาของท่านเข้าไปมั่วสุมอยู่หรือไม่ บางทีท่านก็สั่ง
ให้คนขับรถของท่านกระทำผิดกฎหมายจราจร เพื่อดูว่าตำรวจของ
ท่านจะปฏิบัติการอย่างไร จะใช้กิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อย
หรือไม่เพียงใด บางทีท่านก็ให้คนขับรถควักเงินให้เป็นทำ
นองสินบนในเมื่อกระทำผิด เพื่อดูว่าตำรวจของท่านรับไว้
หรือไม่ การไปตรวจของท่านก็แต่งกายแบบลำลอง ใส่
หมวกปิดหน้าเพื่อไม่ให้คนจำได้ ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้ทำให้

ตำรวจในสมัยนั้นต้องระวังตัวกันมาก ไม่กล้าทำผิดกฎและระเบียบและต้องรักษาวินัยอยู่เสมอ

คืนวันหนึ่งในระหว่างที่ประเทศไทยกำลังมีกรณีพิพาทกับประเทศอินโดจีน ฝรั่งเศส ท่านนั่งรถประจำตัวของท่านออกตรวจตามถนน เพื่อดูความสงบเรียบร้อยตามปกติ ซึ่งเป็นกิจวัตรของท่านแล้ว ท่านได้สั่งให้คนรถของท่านจอดรถเพื่อท่านจะได้ลงดูสำรวจเหตุการณื พลตำรวจคนหนึ่งเห็นท่านเดินอยู่ในที่มืดมีท่าทางส่อพิรุณ จึงออกคำสั่งให้หยุดและขอตรวจค้น ในที่สุดตำรวจผู้นั้นก็ค้นพบว่าท่านพกอาวุธปืนซึ่งเป็นการผิดต่อกฎหมาย จึงได้ทำการจับกุมและพาท่านไปโรงพักโดยไม่ทราบว่าเป็นอธิบดีตำรวจ ท่านก็ปฏิบัติตามโดยมิได้ขัดขืนและไม่ได้บอกให้ตำรวจผู้นั้นทราบว่าท่านเป็นอธิบดี พอตำรวจนำท่านขึ้นไปบนโรงพัก ตำรวจทั้งหลายในที่นั้นเห็นท่านเข้าก็ขึ้นขึ้นกระทำความเคารพพร้อมกัน ตำรวจที่จับกุมท่านมาจึงได้ทราบว่าท่านเป็นใคร ท่านได้เทศนาสั่งสอนแล้วก็ส่งลงโทษขัง ในความผิดที่ไม่รู้จักผู้บังคับบัญชา แต่พอพ้นโทษแล้วท่านก็ส่งเงินเดือนเดือนให้

ตำรวจผู้^{๕๗}นั้นเป็นความชอบในฐานะที่ปฏิบัติเคร่งครัดต่อหน้าที่
ทั้งนี้ จะเห็น ได้ว่า คุณหลวงอคุล รู้จักแยกความผิด และความ
ชอบออกจากกัน คือเมื่อผิดก็ลงโทษ แต่เมื่อทำดีก็ปูนบำ
เหน็จความชอบ

ข้าพเจ้ากล่าวได้อย่างเต็มปากว่า ในสมัยที่คุณ
หลวงอคุลเป็นอธิบดีตำรวจนั้น ตำรวจทุกคนกลัวท่านหมด
ไม่ว่าจะเป็นตำรวจชั้นไหน และไม่มีสมัยใดเลยที่อธิบดี
ตำรวจสั่งจับกุมรัฐมนตรี ในตำแหน่งประจำในเมื่อกระทำ
ความผิด แต่ในสมัยที่คุณหลวงอคุลเป็นอธิบดีตำรวจนั้น
ท่านได้ออกคำสั่งจับกุมรัฐมนตรีในกรณีที่ท่านร่วมเป็นรัฐบาล
อยู่และไม่ยอมให้มีประกันถึง ๒ คน ทั้ง ๆ ที่นายกรัฐมนตรี
สมัยนั้นคือจอมพลป. พิบูลสงคราม ได้ขอร้องไม่ให้จับ แต่
คุณหลวงอคุลไม่ยอม กลับบอกว่าทำไมคนอื่นทำผิด ตำรวจ
จับกุมได้ เหตุไฉนรัฐมนตรีทำผิดจะจับไม่ได้ รัฐมนตรีมี
อภิสิทธิ์ดีกว่าคนอื่นอย่างไร

ด้วยการทำตนเป็นคนตรงต่อหน้าที่ และยึดมั่นใน
หลักการโดยไม่เห็นแก่หน้า ไม่มีการลูบหน้าปะจมูกเช่นนี้

จึงเป็นที่เกรงใจแก่คนทั่วไป นับตั้งแต่นายกรัฐมนตรีไปจนถึงคนเดินถนน ในคณะรัฐมนตรีที่ท่านเป็นรัฐมนตรีร่วมอยู่ด้วยนั้นท่านเป็นคนพูดน้อย แต่เมื่อท่านพูดและออกความเห็นแล้วที่ประชุมมักฟังและคล้อยตามเสมอ เท่าที่ข้าพเจ้าสังเกตนั้น หากท่านไม่ทราบอะไรจริงแล้ว ท่านจะนิ่ง แต่เมื่อท่านพูดอะไรออกมาจะต้องถูกและเป็นความจริงเสมอ เพราะฉะนั้นท่านจึงเป็นผู้ที่รัฐมนตรีทุกคนรวมทั้งตัวนายกรัฐมนตรีด้วยเชื่อถือและเกรงใจ

ชีวิตประวัติของท่านนั้นเป็นที่น่าสนใจมาก แต่ที่นับว่าเป็นคุณสมบัติอันดีเด่นของท่านก็คือ ท่านเป็นคนตรง เกร่งในระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียดรอบคอบ ทำงานเพื่อส่วนรวม โดยไม่เห็นแก่หน้าใครทั้งหมด ไม่ว่าเขาผู้นั้นจะเป็นเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้องก็ตาม และไม่ว่าจะเป็นคนชั้นไหนมีตำแหน่งหน้าที่ใหญ่โตเพียงใด ท่านเป็นคนเคร่งต่องานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นคนพูดคำไหนคำนั้น ไม่กลับกลอก เป็นคนขยัน ทำงานวันละไม่น้อยกว่า 12 ถึง 14 ชั่วโมง ท่านไม่ยอมรับเป็นกรรมการตามบริษัทใดๆ

หมด และไม่ยอมรับหน้าที่หรือตำแหน่งอย่างอื่นนอกจากตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจเพียงตำแหน่งเดียวเท่านั้น ท่านถือหลักว่าคน ๆ เดียวไม่ควรทำงานหลายตำแหน่งเพราะจะไม่สามารถทำงานให้เกิดผลดีได้ เพียงแต่ตำแหน่งการเมืองกับตำแหน่งอธิบดีตำรวจท่านก็มีงามเต็มมืออยู่แล้ว เมื่อเป็นเช่นนั้นท่านจึงมีเวลาทำงานในหน้าที่ของท่านอย่างเต็มภาคภูมิสมควรเป็นตัวอย่างแก่คนรุ่นหลัง ที่จะได้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติต่อไป

บัดนี้คุณหลวงอดุลได้อำลาจากโลกนี้ไปแล้ว แต่ได้ทิ้งความดีและตัวอย่างที่ดีไว้มากเพื่อให้คนรุ่นหลังเห็นเป็นตัวอย่างและปฏิบัติตาม ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นเพื่อนและร่วมงานกับท่านมาเป็นเวลาช้านาน เมื่อท่านได้มาถึงแก่กรรมลงเช่นนั้นข้าพเจ้าจึงมีความเสียกายและอาลัยเป็นธรรมดา แต่เมื่อมานึกถึงว่าความตายเป็นของธรรมดาไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้และมานึกถึงคุณงามความดีที่คุณหลวงอดุลได้กระทำไว้ แม้ชีวิตของท่านจะหาไม่แล้วก็ตาม แต่ความดีของท่านยังจะเป็นที่รู้จักและเป็นเยี่ยงอย่างแก่คนรุ่นหลังไปอีกนาน

ในโอกาสที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
เพลิงศพ พล ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส ในครั้ง^{๕๕}นี้ ข้าพเจ้า
ขอทั้งจิตอธิษฐานให้วิญญาณของท่านจงประสบแต่ความสงบ-
สุขตามควรคติวิสัยในสัมปรายภพทุกประการ”

ท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ศรีภริยาของจอมพล
ป. พิบูลสงคราม ได้เขียนคำไว้อาลัยในอสังกรรมของ พล
ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส ดังนี้

“แต่ท่านเพื่อนรักของจอมพล ป.

นักเรียนนายร้อย พลตำรวจเอก อุดล อุดลเดช-
จรัส (บัตรพึ่งพระคุณ) เป็นเพื่อนรักสนิทกับจอมพล ป.
พิบูลสงคราม ตั้งแต่เป็นนักเรียนนายร้อย ท่านทั้งสอง^{๕๖}เป็น
เพื่อนนักเรียนนายร้อยห้องเดียวกัน คุณบัตรเป็นมหาตมเล็ก
อยู่ในวังสมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าฟ้ากรมหลวงพิศณุโลกประ-
ชานารถ “ทูลกระหม่อมจักรพงษ์” ตามที่นายทหารทั่วไป
เรียกพระนาม ดังนั้นเมื่อถึงวันหยุดที่นักเรียนได้กลับบ้าน
ถ้าคุณบัตรไม่เข้าวังทูลกระหม่อม ฯ ก็จะต้องไปพักกับคุณ
แปลก กิน นอน อยู่ที่แพปากคลองบางเขน อันเป็นที่พักของ

คุณแปลก มีเงินก็แบ่งกันใช้ ไปไหนทำอะไรก็ต้องทำด้วยกัน
 บิดามารดาคูณแปลกรักใคร่เอ็นดูคุณบัตรดังบุตรชายของ
 ท่านเอง

เมื่อออกเป็นนายทหาร คุณบัตรและคุณแปลกออก
 เป็นทหารรุ่นเดียวกัน อยู่เหล่าเดียวกัน คือเหล่าปืนใหญ่ เมื่อ
 พ.ศ. 2458 ทั้งสองท่านนึกกันว่าจะไปอยู่กรมกองเดียวกัน
 และทั้งสองก็ถูกจำกัดให้อยู่ในเหล่าปืนใหญ่เช่นเดียวกัน จะ
 เลือกลงไปอยู่เหล่าอื่นไม่ได้ คุณแปลกเคยเล่าให้ดิฉันฟังว่า
 เมื่อออกเป็นนายทหารใหม่ ๆ รักเครื่องยุนิฟอร์มทหารรักษา
 พระองค์เหลือเกิน โดยเฉพาะหมวกที่สวมมีผ้าพัน หมวกสี
 ตามเหล่า ดุเด่นโก้มาก ทหารปืนใหญ่รักษาพระองค์ใช้ผ้าพัน
 หมวกสีเหลืองตามสีอินธนู ทหารราบรักษาพระองค์มีสอง
 กรม คือ ราบ 1 กับราบ 11 ราบ 1 ใช้ผ้าพันหมวกสีแดง
 ส่วนราบ 11 ใช้ผ้าพันหมวกสีกรมท่าขลิบแดง ทหารม้า
 รักษาพระองค์ใช้สีน้ำเงินหม่น

เมื่อถูกบังคับให้เลือกกรมกองที่จะไปประจำเช่นนั้น ผู้
 ที่สอบได้คะแนนสูงก็มีสิทธิ์เลือกก่อน เพื่อนของคุณแปลกที่

ได้คะแนนสูงกว่าจึงเลือกเอาเป็น 1 รักษาพระองค์ (ตั้งอยู่ที่กรม ป.ต.อ. ในปัจจุบัน) ส่วนเป็น 2 ตั้งอยู่ตรงข้ามกับกรม ป.ต.อ. เดียวนี้ เมื่อเป็น 1 รักษาพระองค์ และเป็น 2 ซึ่งอยู่ที่บางซื่อถูกเลือกไปแล้ว คุณแปลกเลยลืมเรื่องที่ถูกจำกัดให้อยู่เป็นใหญ่ จึงเลือกขอยุ่ราบ 1 รักษาพระองค์ ผู้บังคับบัญชาทักบอกว่า จะไปทหารราบไม่ได้ คุณแปลกยังไม่พินความพยายาม จึงขอสมัครไปอยู่ทหารม้ารักษาพระองค์ ผู้บังคับบัญชาเกิดโทโสถึงกับยื่นคำขาดว่า “ตาแปลก, ฉันบอกว่าจะแกต้องอยู่เหล่าเป็นใหญ่จะไปอยู่เหล่าอื่นไม่ได้ ถ้ายิ่งขึ้นคือฉันจะไม่ให้ออกเป็นนายทหาร จงเลือกในที่เหล่านี้อคือ ปืน 3 ลพบุรี ปืน 4 ราชบุรี ปืน 5 นครราชสีมา ปืน 6 นครสวรรค์ ปืน 7 พิษณุโลก ปืน 9 ฉะเชิงเทรา”

คุณแปลกตกใจระคนกับหัวเสียจึงโพล่งออกไปว่า ผมขอไปอยู่ปืน 8 เชียงใหม่ สมัยนั้นทางราชการทหารไม่ส่งผู้ทีสำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยใหม่ ๆ ไปประจำที่เชียงใหม่ ผู้บังคับบัญชาจึงบอกว่า ไปอยู่เชียงใหม่ไม่ได้ เธอหัวเสียมากขึ้นก็บอกว่า ถ้าอย่างนั้นให้ผมไปอยู่ปืน 11 ก็แล้วกัน (ตั้ง

อยู่ที่จังหวัดร้อยเอ็ดในสมัยนั้น) ผู้บังคับบัญชาก็บอกว่า เด็ก
 เกินไปที่จะไปอยู่ไกลเช่นนั้น ในขณะที่คุณแปลกกำลังเลือก
 และถูกเอ็ดอยู่นั้น เพื่อนๆ ก็โดยถือโอกาสเลือกกันก่อน คุณ
 บัตรีเลือกไปอยู่ปิ่น 3 ดพบุรี โดยมีคุณคว้น (หลวงเกรียง-
 ศักดิ์พิชิต) ไปอยู่ด้วย ปิ่น 4-5-6-9 ก็มีคนเลือกไปหมด
 แล้ว เธอจึงตกลงใจไปอยู่ปิ่น 7 พิษณุโลก เพราะมีพี่ชาย
 คือคุณปลิก (พล ต. หลวงประกิจยุทธสมบัติ) ประจำเหล่า
 ทหารราบที่พิษณุโลกแล้ว และมีคุณรวี สุนทรวรรณ
 (หลวงสมักร ฯ) ไปอยู่ปิ่น 7 ที่พิษณุโลกด้วยอีกคนหนึ่ง

เมื่อดิฉันแต่งงานกับคุณแปลกแล้ว สิ่งแรกที่สวดบูชา
 ดิฉันในห้องนอนของคุณแปลกก็คือรูปเขียนด้วยฝีมือคุณบัตรี
 พึงพระคุณ และจดหมายของบรรดาเพื่อนๆ ที่มากที่สุดคือ
 จดหมายของคุณบัตรี จดหมายจากคุณบัตรีจะขึ้นต้นด้วย
 “แปลก เพื่อนรัก” ทั้งสองท่านนี้เรียกชื่อตัวของมันและกัน
 เป็นประจำ เวลาบ๊วหลังบางทีคุณแปลกก็เรียก “อ้ายแขก”
 เมื่อเกิดขัดใจกัน และคุณบัตรีก็เรียกคุณแปลก “อ้ายบัว”

โรงเรียนเหล่าทหารปืนใหญ่ นายทหารรุ่น พ.ศ.
 2458 ได้ถูกส่งให้เข้าโรงเรียนเหล่าใน พ.ศ. 2460 เป็นรุ่น

แรก ดังนั้นคุณแปลก คุณบัตร์ และเพื่อนร่วมรุ่นในเหล่านายทหารปืนใหญ่ทั้งหมด จึงได้พบและอยู่ร่วมกันอีกครั้งหนึ่งหลังจากที่ได้จากกันไป 2 ปี หลายคนก็แต่งงานแล้วและนำภรรยามาอยู่ด้วย คุณบัตร์ยังไม่ได้แต่งงาน

โรงเรียนปืนใหญ่ในสมัยนั้นตั้งอยู่ในกรมทหารปืน 1 รักษาพระองค์ คณะนายทหารที่จะเรียนต้องหาบ้านเช่าอยู่กันใกล้ ๆ โรงเรียน คุณแปลกและคุณบัตร์ เข้าได้เรือนแถวยาว (ห้องแถว) ปากคลองบางซื่อ ห้องแถวนี้มีคณะนายทหารเพื่อนร่วมรุ่นอยู่ตลอดเต็มทุกห้อง ห้องแถวนี้ในห้องมีฝักนกกลางใช้เป็นห้องนอนได้มิดชิด และห้องนั่งเล่นและมีครัวแยกออกไปต่างหาก โดยมีทางเดินจากห้องนอนไปครัว ที่ทางเดินนี้ใช้เป็นที่พักผ้าซักได้ โดยใช้เชือกขึงจากครัวมาตอกันที่ห้องนอน ห้องนี้คือคลองบางซื่อทั้งคลอง ราคาเช่าห้องละ 1 ตำลึง (ถ้าคิดจำไม่ผิด) คุณแปลกและคุณบัตร์ เลือกอยู่ห้องติดกัน ส่วนการรับประทานรวมกับคุณแปลก คิดกันจะทำอาหารให้คุณบัตร์ด้วย

ตอนนี้ก็สนิทกับคุณบัตร์และเพื่อนๆ ของคุณแปลกทุกคน รวมทั้งภรรยาทั้งหลายก็กลายเป็นเพื่อนสนิทกันด้วย

เวลาสามปีไปโรงเรียนแล้วพวกเราเหล่าภรรยาก็ลงเล่นน้ำว่าย-
น้ำ แข่งกันอย่างสนุกสนาน (เพราะอายุใกล้เคียงกัน) บางครั้ง
เล่นเพลินไปพอขึ้นจากน้ำก็งัดไม้ไปช่วยเมื่อกโคลน เราก็มั
เคือตร้อน ขึ้นมาก็เอาน้ำแกว่งสารส้มในตุ่มล้างตัวเสียหน่อย
ก็พอแล้ว

การศึกษาในโรงเรียนเหล่าสมันนั้น คือเรียนในกรุง-
เทพฯ 6 เดือน ย้ายไปฝึกยิงปืนและฝึกหัดในภูมิประเทศที่
โคกกระเทียม 4 เดือน แล้วต้องไปซ้อมรบ 2 เดือน ตอน
ไปซ้อมรบเราก็กลับมาอยู่กรุงเทพฯ หรือกลับภูมิลำเนาเดิม
กำหนดการศึกษา 2 ปี เมื่อครบ 2 ปีแล้วต่างก็แยกย้ายกลับ
กรมเดิม เมื่อสำเร็จการศึกษาในโรงเรียนเหล่าและกลับกรม
เดิมแล้ว คุณบัตรจึงแต่งงานกับคุณเปี่ยม (คุณหญิงเปี่ยมสุข)

หลังจากได้รับพระราชทานรัฐธรรมนุญ พ.ศ.
2475 ก่อนที่จะได้ทำการขอพระราชทานรัฐธรรมนุญ คุณ
บัตร ได้ลาราชการจากกรมกองมาพักอยู่กับคุณแปลกในกรุง
เทพฯ กินนอนอยู่เดือนเศษไม่ยอมกลับไปกรมกอง ระหว่าง
ที่พักอยู่ด้วยกัน ดิฉันมีบุตร 4 คนแล้ว 3 คนไปโรงเรียน

ในกลางวัน เย็นกลับบ้าน กลางวันดิฉันอยู่กับลูกจ้างหญิง 1 คน และลูกคนเล็ก (รัชนิบูล) บ้านเช่าเป็น 2 ชั้น คุณ บัทร ถ้าไม่ออกไปไหนก็จะนอนฟังดิฉันกล่อมลูกเล็กอยู่ชั้น บน ดิฉันผูกเปลลูกเล็กที่ชั้นล่าง เวลากลางวันดิฉันต้องมา ดูเลอยู่ชั้นล่าง เย็นเมื่อคุณแปลกลับจากกระทรวงกลาโหม แล้ว คุณบัทรจึงจะลงมารับประทานอาหารร่วมกัน เวลาที่มีธุระ คุณบัทรและคุณแปลจะต้องไปด้วยกัน และมีเรื่องปรึกษาหารือกันอยู่เป็นประจำ รวมทั้งท่านผู้ร่วมงานขอพระราชทาน รัฐธรรมนุญอื่น ๆ ทุกคน

เมื่อการขอพระราชทานรัฐธรรมนุญเสร็จเรียบร้อยแล้ว คุณบัทรก็ย้ายเข้ามาอยู่กรุงเทพ ฯ ได้รับตำแหน่งเป็นอธิบดี ดำรงในสมัยต่อมา

เมื่อคุณแปล จอมพล ป. ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พลเอก อุดล ฯ ดำรงตำแหน่งอธิบดีตำรวจ ยิ่งรักสนิทสนมกันมากขึ้น นายกรัฐมนตรีมีความ “เกรงใจ” เพราะ พลเอก อุดล ฯ เป็นคนตรง เด็ดขาด และแข็งแกร่ง เป็นที่ เชื่อถือไว้วางใจของนายกรัฐมนตรียิ่งนัก ทุกเช้าอธิบดีตำรวจ

จะต้องมารายงานและปรึกษาข้อราชการกับนายกรัฐมนตรี
สังเกตดูข้อราชการส่วนมาก นายกรัฐมนตรีมีความเห็นสอดคล้อง
คล้อยกับท่านอธิบดีตำรวจเสมอ

จากความเป็นทหารมาเป็นนักการเมืองด้วยกัน ทั้งสอง
ท่านนี้ต่างก็เป็นนักการเมืองที่แข็งแกร่งและเด็ดเดี่ยวเช่น
เดียวกัน อยู่ร่วมกัน เห็นอกเห็นใจกันมาตั้งแต่เด็ก รักกัน
แทบจะตายแทนกันได้

แต่อนิจา การเมืองเอ๋ย เจ้าหรือมิใช่ก็ทำให้มิตรร่วม
ชีวิตสองท่านนี้ ทั้งๆ ที่ไม่เคยเป็นศัตรูกัน และยังรักกันฝัง
อยู่ในส่วนลึกของหัวใจ จำต้องแยกทางกันเดินในบั้นปลาย
ของชีวิต

ขอเดชะ กุศลบุญราศีแห่งความซื่อสัตย์สุจริตต่อชาติ
ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาชนไทยของท่านพล
ตำรวจเอก อุดล อุดลเดชจรัส และกุศลบุญราศีที่ญาติมิตร
และบุตรได้บำเพ็ญอุทิศให้ตลอดมานั้น โปรดมารวมเป็นพล
บัจจยส่งผลให้วิญญาณของท่าน พลตำรวจเอกอุดล อุดล-
เดชจรัส ได้เสวยเกษมสุข สันติ ในสัมปรายภพตามควรแก่
วิสัยเทอญ”

นายพจน์ สารสิน อดีตนายกรัฐมนตรียหลายกระทรวง
ได้เขียนคำไว้อาลัย ว่าดังนี้

“พลตำรวจเอกอกุล อกุลเดชจรัส เป็นบุคคลสำคัญคน
หนึ่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และได้รับราชการ
ในตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบหลายรัฐบาลเป็นลำดับมา

เป็นที่ทราบโดยทั่วๆ ไปว่า ท่านผู้นี้มีความซื่อตรง
และเข้มแข็งต่อหน้าที่ โดยไม่เคยปรากฏว่ามีความทะเยอ
ทะยานในทางส่วนตัว แต่มุ่งที่จะให้รัฐบาลในสมัยนั้น ๆ
เข้มแข็งและมั่นคง ดังนั้นจึงได้รับความไว้วางใจจากจอมพล
ป. พิบูลสงคราม ตลอดมา บางครั้งบางครั้งก็อาจจะถูกมอง
ไปในทางที่เข้มงวดกวดขันเกินไปบ้าง แต่ในหน้าที่ของท่าน
บังคับให้ต้องเป็นไปเช่นนั้น

ในระหว่าง สงครามก็ได้มีความรับผิดชอบต่ออันสำคัญ
มิได้ยอมให้ญี่ปุ่นเข้าแทรกแซงในกิจกรรมของตำรวจ จึงนับ
ได้ว่ามีบทบาทที่รักษาความสงบของบ้านเมือง ในยามคับขัน
ไว้ได้ และได้สำนึกถึงอนาคตของประเทศ จึงได้มีหน้าที่
และปฏิบัติเกี่ยวกับเสรีไทยอีกส่วนหนึ่งด้วย

ข้าพเจ้าไม่เคยร่วมงานกับคุณหลวงอดุลฯ แต่มารู้จัก
ภายหลัง ก็ทำให้มีความนับถือในความตรงไปตรงมาในวาจา
และนิสัย

ในวาระที่ท่านได้ถึงแก่อนิจกรรมไปแล้ว ข้าพเจ้าขอ
ให้การทำงานที่พลตำรวจเอกอดุล อดุลเดชจรัส ได้บำเพ็ญให้
แก่ราชการ จงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ
โดยแท้จริง”

ดร. ป่วย อึ้งภากรณ์ อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ได้เขียนไว้อาลัยต่อพลต.อ. อดุล อดุลเดชจรัส
ดังนี้

“ปู่เลา

ทุกวันนี้เพื่อนๆ ของผมกับผมก็ยังกล่าวถึงพลตำรวจ
เอกอดุล อดุลเดชจรัส โดยใช้นามฉายาของท่านในระหว่าง
สงครามโลกครั้งที่สองคือ “ปู่เลา”

ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ผมเป็นผู้หนึ่งใน
เสรีไทยรุ่นแรกๆ จากอังกฤษ ซึ่งพยายามเข้ามาติดต่อกับ
เสรีไทยภายในประเทศไทย เป็นผู้หนึ่งซึ่งถูกตำรวจของคุณ

หลวงอดุล ฯ จับ และเป็นผู้หนึ่งซึ่งได้รับความคุ้มครองจาก
 ตำรวจของหลวงอดุล ฯ และจากคุณหลวงเองเป็นอย่างดี
 นับว่าเป็น หนี้บุญคุณท่านอย่าง ใหญ่หลวง ทั้งใน ด้านชีวิตกับ
 สวัสดิภาพของตนเอง และในด้านการปฏิบัติงานเสรีไทย

เมื่อผมโคตร่มมาที่ชัยนาทในเดือนมีนาคม 2487 แล้ว
 ถูกจับกุมตัวมาจนถึงกองตำรวจสันติบาลนี้ คุณหลวงอดุลฯ
 ทราบเรื่องเสรีไทยอยู่บ้าง แต่ท่านยังไม่ได้ปักใจเด็ดขาดว่า
 จะเข้าร่วมเป็นเสรีไทยด้วยเต็มที่ อาจารย์ปรีดี พนมยงค์
 และท่านผู้ใหญ่อื่นๆ ในขบวนการเสรีไทยได้ทาบตามท่านอยู่เสมอ
 โดยทราบดีว่า แม้คุณหลวงจะยังไม่สมัครใจร่วมเป็นเสรีไทย
 ด้วยก็ตาม คุณหลวงย่อมเห็นแก่ประโยชน์ของประเทศเป็น
 ใหญ่ คงจะไม่มีการทรยศหักหลังขายเพื่อนในด้านทำลาย
 ขบวนการเสรีไทย ขณะนั้นแตกต่างกับเหตุการณ์ภายหลังอยู่ก็
 แต่เพียงว่า ขบวนการเสรีไทยยังไม่ได้รับประโยชน์จากกำลัง
 ตำรวจเข้าร่วมด้วยเท่านั้น

วันที่ผมถูกคุมตัวเข้ากองตำรวจสันติบาล เมื่อมีนาคม
 2487 นั้น คุณหลวงสัมฤทธิ์สุขุมวาท รองผู้บังคับการตำรวจ

สันติบาลเรียกตัวผมเข้าพบทันที โดยเข้าไปในห้องของท่าน พูดยากันสองต่อสอง คุณหลวงสัมฤทธิ์ ๖ ท่านบอกผมว่า วัตถุประสงค์การวิจัยคือคุณหลวงอดุล ๖ สั่งท่านให้ดูแลพวกผมให้ดี อย่าให้มีความเดือดร้อนใด ๆ แต่ต้องพยายามกระทำเป็นความลับ ภายนอกให้ถือเป็นนักโทษออกนอกกรง คำสั่งอีกข้อหนึ่ง คือ สั่งให้ผมเขียนรายงานตัวต่อ จอมพลป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี คุณหลวงอดุล ๖ สั่งว่า จะเขียนอย่างไรก็ตามเถิด เขียนให้เข้าเรื่องความรักชาติให้มาก ๆ และอย่าลืมนยกย่องสรรเสริญจอมพลท่านให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าเขียนได้เช่นนั้น คุณหลวงอดุล ๖ รับรองว่าจะจัดการเรื่องอื่น ๆ เอง

และก็เป็นจริงตามคำรับรองของท่าน รายงานที่ผมเขียนนั้นภายหลังทราบว่า คุณหลวงอดุล ๖ ท่านนำไปมอบจอมพล ป. นายกรัฐมนตรี และได้รับอนุมัติจากจอมพล นายกรัฐมนตรีว่า เรื่องนักโทษเสรีไทยทั้งหลายตั้งแต่นั้นต่อไป อยู่ในความรับผิดชอบเด็ดขาดของคุณหลวงอดุล ๖ ท่าน นายกรัฐมนตรีไม่ต้องเป็นห่วง และใคร ๆ คนอื่นรวมทั้งท่าน นายกรัฐมนตรีก็ไม่ต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง

การติดต่อกับคุณหลวงอดุล ฯ ในชั้นต้น ๆ นั้น ท่านไม่ให้พวกเรากระทำโดยตรง ทุกสิ่งทุกอย่างต้องผ่าน ร.ต.อ. พะโยม จันทรทะ สารวัตรแผนกหนึ่ง กองหนึ่งในสันติบาล ซึ่งท่านทราบว่าชอบพอกับผมเป็นส่วนตัว เพราะอยู่โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกฝรั่งเสมาด้วยกัน ท่านมีคำถามมาเสมอเกี่ยวกับเรื่องเหตุการณ์สงคราม เรื่องต่าง ๆ ทางด้านอังกฤษ อเมริกาและพันธมิตร การรบด้านเยอรมันเป็นต้น พวกเราสังเกตได้ว่า ท่านถามเราเพื่อจะนำคำตอบไปพิจารณาซึ่งใจของท่าน ประกอบกับข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่ได้มาจาก ทางอื่น แต่วันแล้ววันเล่าท่านก็ไม่ให้พบ สักคำแล้วสักคำเล่า ท่านก็ยังไม่ตัดสินใจว่าจะเข้าเสรีไทยเต็มที่ เดือนแล้วเดือนเล่าท่านก็ยังไม่อนุญาตให้เราใช้เครื่องวิทยุติดต่อกับฐานทัพพันธมิตรที่อินเดีย มีแต่แสดงความเมตตาปรานีแก่พวกเราเป็นส่วนตัว โดยให้ออกมาพักที่เรือนแถวที่เป็นบ้านพักนายสิบและให้เงินเบี้ยเลี้ยงรายวันแก่พวกเรา เข้าใจว่าเป็นอัตราขนาดนายสิบและต่อมาก็เพิ่มเงินเบี้ยเลี้ยงให้เรื่อย ๆ ทุกสิ่งทุกอย่างผ่านคุณพะโยมทั้งนั้น

พวกผม รวมทั้ง คุณพะโยม ย่อมใจร้อน กว่าคุณหลวง
 อุดล ฯ ระหว่างที่เรารอการตัดสินใจของท่านนั้น พวกเราได้
 ล้วงละละเมิดแอบทำการบางอย่างด้วยความช่วยเหลือ และรับ
 ผิดชอบของคุณพะโยม กล่าวคือ แอบไปพบอาจารย์ปรีดี
 พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระมหากษัตริย์และ
 หัวหน้าเสรีไทย แอบไปส่งวิทยุพยายามติดต่อกับฐานทัพ
 อังกฤษที่อินเดียจนสำเร็จ แอบไปรับเอาพลร่มมาลงที่หัวหิน
 หนึ่งรุ่นเป็นต้น ทั้งนี้เป็นการทำลับหลังคุณหลวงอุดล ฯ ทั้ง
 นั้น ผมเลยถือโอกาสนี้ กราบขออภัยโทษท่านที่ได้ละเมิด
 กระทำการไป และหวังว่าท่านคงจะประทานอภัย เพราะพวก
 เราหนุ่มกว่าท่าน ใจร้อนกว่าท่าน แต่กระทำให้ที่บ้านเมือง
 เหมือนเจตนาของท่าน

ต่อมาหลายเดือนนับแต่วันที่ผมถูกจับมาอยู่ที่สันติบาล
 คุณหลวงอุดล ฯ จึงได้สั่งให้คุณพะโยมพาผมไปพบท่าน การ
 เดินทาง ไปพบท่านนั้น กระทำ ตามคำหรับ พิชัย สงครามทุก
 ประการ คือไปเวลาค่ำ คุณพะโยมขับรถพาผมไปแล้ว เมื่อ
 ถึงแห่งหนึ่งก็เปลี่ยนรถ ขับไปอีกในรถคันใหม่แล้วจึงไปพบ

ท่านยังที่นัดหมาย ไม่ใช่ที่บ้านท่าน ไม่ใช่ในวังปารุสหรือ
กรมตำรวจ แต่กลางถนนที่ใดที่หนึ่ง เช่นที่ลานพระรูปทรง
ม้าหรือที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย หรือที่อื่น ๆ การสนทนากับ
ท่านนั้น ท่านใช้ให้ผมเดินพูดกับท่านเป็นส่วนใหญ่ และ
อยู่ในที่สาธารณะ หรือมิฉะนั้น ก็นั่งพูดไปกับท่านที่ในรถ
ซึ่งนอกจากท่านกับผมแล้ว ก็มีคนขับรถคู่ใจของท่านท่านนั้น
ในรถมีปืนกลเบาพร้อมอยู่เสมอ คุณหลวงอดุล ฯ ท่านซัก
ถามผมทั้งข้อเท็จจริงต่าง ๆ และให้เสนอความเห็นด้วย ใน
ขั้นแรก ๆ ท่านมีวิธีกามดู ว่าผมจะพูดความจริงกับท่าน
เพียงใด และต่อมาเมื่อเห็นว่าผมซื่อกับท่านจริง จึงได้ไต่ถาม
ลึกซึ้งลงไปถึงเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องเกี่ยวกับบุคคลสำคัญ
ที่อยู่ภายนอกประเทศเช่น ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช ม.จ.
ศุภสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ สมเด็จพระนางรำไพพรรณี เป็นต้น
พูดกันไปครึ่งหนึ่ง ๆ ก็หลายชั่วโมง กว่าเสร็จเรื่องที่ท่าน
เตรียมมาถาม ก็ล่วงเลยสองยามไปมาก พอจบเรื่องท่านก็
พานั่งรถไปส่งให้คุณพะโยมที่คอยอยู่ยังที่นัดหมาย ผมก็ย้าย
รถจากรถท่านไปรถคุณพะโยม แล้วคุณพะโยมพากลับบ้าน

พักในกองตำรวจสันติบาล บางครั้งก็จะถึงบ้านพักก็ล่อง
เข้าไปถึงสี่สองหรือสี่สาม

ต่อมาในราวต้นปี 2488 (หรือจะเป็นปลายปี 2487
ผมจำไม่ได้แน่) คุณหลวงอดุลฯ ท่านจึงตัดสินใจเด็ดขาด
เข้าร่วมในขบวนการเสรีไทยอย่างแน่วแน่ ท่านเป็นผู้พาผมไป
เข้าประชุมกับอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ คุณติเรก ชัยนาม
คุณทวี บุญยเกตุ และผู้ใหญ่คนอื่นอีก 2-3 ท่าน ท่านบอก
ผมว่าท่านแน่ใจแล้ว ปรากฏในตอนนั้นว่าทำไมก่อนหน้านี้ท่าน
จึงยังไม่แน่ใจ ท่านบอกว่าข้อไม่แน่ใจมีอยู่สำคัญสอง
ประการคือ (1) ไม่แน่ว่าเสรีไทยในประเทศนั้นจะทำการ
จริงจังเพียงใด (2) ไม่แน่ว่าบุคคลสำคัญที่เป็นเสรีไทยนอก
ประเทศนั้นจะมีเจตนาอันแท้จริงอย่างใด เช่น ม.จ. ศุภสวัสดิ์
ปรารธนาทางด้านการเมืองอย่างใด เมื่อทราบเจตนาบริสุทธิ์
ว่าขอกู้ชาติอย่างเดียว ขอรักษาสภาพสามัคคีในชาติไทย
อย่างอื่นไม่คิดก็หมดสงสัย

เมื่อคุณหลวงอดุลฯ ตัดสินใจเด็ดขาด ขบวนการเสรี
ไทยก็ได้กำลังเพิ่มเติมเป็นอันมาก คือกำลังตำรวจทั่วราชอาณาจักร

อาณัติกร ตั้งแต่นั้นต่อมา การรับพลร่มทั้งไทยและฝรั่ง
ทั้งอังกฤษและอเมริกัน ก็มีตำรวจคุ้มกันอารักขาเป็นที่เรียบ
ร้อย การดำเนินงานก็ง่ายขึ้น และคุณหลวงอดุล ฯ นั้น
เมื่อตกลงใจเด็ดขาดเข้าร่วมแล้ว ท่านมิได้เข้ามาแต่เฉพาะ
ตัวท่านหรือตำรวจของท่าน ลูกเต้าของท่านก็เข้าร่วม
ด้วย บางคนถูกส่งไปฝึกงานที่อินเดียและลังกา ท่านอง
เดียวกับพวกเสรีไทยทั้งด้านทหาร ด้านธรรมศาสตร์ ด้าน
กระทรวงการต่างประเทศ ด้านมหาดไทย ด้านตำรวจ เป็น
ชุด ๆ ไป

ผมเองได้รับความคุ้มครองจากท่านตลอดมา จนสิ้นสง
คราม เมื่ออาจารย์ปรีดี จะส่งผมออกไปอินเดียและอังกฤษ
เพื่อเจรจาราชการบางประการในเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน
2488 คุณหลวงก็เป็นผู้อนุมัติ และท่านอนุมัติโดยท่านได้
ตระเตรียมเรื่องต่าง ๆ ไว้ให้ผมออกไปได้โดยไม่มีพิรุณ และ
ไม่ผิดสังเกต เมื่อผมกลับมาจากอังกฤษและอินเดีย ท่าน
ก็จัดให้ไปอยู่ที่ท่าवासกรีในเวลากลางวัน ในเวลากลางคืน
ให้อยู่บ้านพัก ซึ่งกรมตำรวจเช่าไว้ใช้ราชการที่ตำบล ซังฮี้

เวลาตึก ๆ ท่านยังเรียกไปพบแบบแต่ก่อน แต่คราวนี้ท่านให้ความสนิทสนมมากยิ่งขึ้น จำได้ว่าคืนวันหนึ่งท่านได้พาผมกับเพื่อน ๆ ไปตรวจโรงสุบฝืน ท่านบอกว่าเป็นการอบรมให้รู้จักสภาพเมืองไทย และท่านพาไปรับประทานอาหารยามตึกเสมอแถวเยาวราชและราชวงศ์ก่อนปล่อยตัวกลับที่พัก โดยยังคงใช้คุณพระโอมเป็นพาหนะอยู่เช่นเดิม

หลังสงครามเมื่อท่านพ้นหน้าที่ราชการแล้ว ผมก็ได้ไปเยี่ยมท่านบ้างที่วังปารุสกวัน แต่ไม่บ่อยนัก เมื่อผมได้รับตำแหน่งเป็นผู้ว่าการธนาคารชาติ ไปเยี่ยมท่าน ท่านก็ว่าดีแล้ว คุณเป็นคนรักชาติ คุณคงจะไม่โกงอย่างคนอื่นเขา

พลตำรวจเอกอดุล อุดลเดชจรัส เป็นผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งราชการสำคัญในระยะหนึ่ง ท่านผู้ใดดำรงตำแหน่งราชการสำคัญ มีอำนาจมาก มีความรับผิดชอบมากนั้น ย่อมจะมีผู้วิจารณ์ผลงานของท่านผู้นั้นต่าง ๆ กันไป ข้อตำหนิก็คงจะมี ข้อสรรเสริญก็คงจะมี การจะเป็นอย่างไรก็ตาม ในทรรศนะของผม และเท่าที่ผมรู้จักสนิทกับท่านเวลาหนึ่ง พลตำรวจเอก อดุล อุดลเดชจรัส เป็นผู้มีสมรรถภาพสูง

ทำงานเข้มแข็ง เป็นผู้ที่มีความสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ คำนึงแต่ประโยชน์ของชาติไทยไม่คิดถึงประโยชน์ส่วนตัว และมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญอย่างลึกซึ้งยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน

เฉพาะตัวของผม ท่านได้มีเมตตากรุณาและมีพระคุณแก่ผมเป็นอันมาก จึงขอเทอญทูลเกียรติคุณของท่านไว้ด้วยความอาลัยรัก”

พระธรรมกิตติโสภณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ได้พูดถึง พลต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส ไว้ในคำไว้อาลัย ดังนี้
“ท่านเป็นคนตรง”

ธิดาของท่านพลเอกหลวงอดุลเดชจรัส เจ้าภาพในการรับพระราชทานเพลิงเพื่อเผาศพท่าน ได้ขอให้ข้าพเจ้าได้เขียนข้อความปรารภถึงท่านพลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัส นั้น เท่าที่ข้าพเจ้าจะพึงเขียนได้เพื่อนำลงพิมพ์ในหนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพท่านนั้น

วันนั้น คือวันที่ท่านพลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส ได้ถึงแก่อสัญกรรม ตำรวจที่รับใช้ท่านอยู่ได้ไปหาข้าพเจ้า

เวลาประมาณ 19.00 น. เศษ ๆ และแจ้งว่าท่านถึงแก่กรรมเสียแล้วที่โรงพยาบาลรามารบิตี มีความประสงค์จะให้ข้าพเจ้าไปนำศพท่านกลับเข้าสู่บ้านพักฯ แท้จริง ท่านพลเอก หลวงอดุลเดชจรัสและข้าพเจ้า มิได้รู้จักกันเป็นส่วนตัวยเลย แต่ข้าพเจ้า ได้รู้จักท่าน โดยสื่อมวลชนและเพื่อนฝูงของท่าน อันมีกรงานของท่านที่ท่านทำและประพฤติเป็นอุปนิสัย ฯ เมื่อได้รับอาราธนาเช่นนั้น ข้าพเจ้าจึงเต็มใจไปนำศพท่าน พลเอกหลวงอดุลเดชจรัส และได้ไปอยู่ที่บ้านพักของท่านจนถึงเวลานำศพของท่านกลับมาตั้งเรียบร้อยแล้ว

ท่านพลตำรวจเอก หลวงอดุลเดชจรัสนั้น ท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยเท่าที่ได้รับความทราบจากท่านผู้ที่มีความใกล้ชิด เช่น ท่านพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เสด็จบุรุษ ประธาน คณะผู้ขอรับพระราชทานรัฐธรรมนูญ ก็พอจะลงสันนิษฐานได้ว่า ท่านเป็นผู้มีอุปนิสัยที่สำคัญ คือสัจจะและอาชชวะ ฯ

สัจจะนั้น โดยหลักแห่งคำศัพท์แปลว่า ของจริง ของแท้ ไม่ใช่ของเทียมของปลอม เช่น อริยะสัจจะ หมายถึง ทุกข์จริง ตัณหา ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ หรือไม่

อยากมี ไม่อยากเป็น ไม่อยากได้ (คืออยากเหมือนกัน
 อยากมีแต่มีไม่ได้ อยากเป็นแต่เป็นไม่ได้ อยากได้แต่ได้ไม่
 เป็น จึงไม่อยาก คืออยากหนีไปเสีย) เป็นเหตุให้เกิดทุกข์
 กับความอยากเสียได้ เป็นเหตุให้ทุกข์ได้จริง ปฏิบัติตาม
 ข้อปฏิบัติ ๘ ประการ มีเห็นชอบเห็นถูกเป็นต้น เป็นหนทาง
 ปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ได้จริง ๆ โดยหลักแห่งอุปนิสัย ได้
 แก่ความจริงในใจ คือใจคิดอย่างใด อันเป็นของจริงของแท้
 คือได้ประโยชน์และชอบธรรม เวลาทำก็ทำอย่างนั้น เวลา
 พุทก็พุทไปอย่างนั้น ถูกใจใครไม่ถูกใจใคร ไม่รับทราบ
 โดยใจความก็คือเป็นผู้ทำหรือพุท ไม่เอียงไปเพราะรัก
 เพราะชัง เพราะหลง เพราะกลัว แต่ทำไปหรือพุทไป เพราะ
 อาศัยประโยชน์และความจริงใจเป็นหลัก ซึ่งอาจผิดพลาด
 ไปได้เหมือนกัน ถ้าหากอาศัยประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ
 อันผู้ทำหรือพุทไปตามอหิยาศัยของตนจะพึงระมัดระวังไว้ ๆ

อาชวะนั้น โดยหลักแห่งศัพท์แปลว่า ความเป็นผู้
 ตรง ๆ โดยหลักแห่งอุปนิสัย ได้แก่ความเป็นผู้ไม่มีมายา
 साไทย ประพฤติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจของตน ๆ สมเด็จ

พระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงอธิบายไว้ในพระมงคลวิเสสเถกาท พ.ศ. 2459 ความว่า บางคนเป็นผู้เจ้ามารยา พอใจประพฤติดุศีลเสริม หน้าใจเป็นอย่างหนึ่ง แสดงการทำและคำพูดเป็นอย่างอื่น เช่นน้ำใจเกลียดแต่ทำเป็นชอบพอสนิทสนม หรือเป็นผู้มีแรงชน มีความปรารถนาอย่างหนึ่งในใจ แต่ไม่แสดงออกมาตรงๆ แต่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทำให้ถูกใจ เช่นชอบใจอยู่อย่างนี้ แต่ทำไขสือขอหาหรือความดีผู้อื่น ไม่ถูกใจไม่เอา หรือเป็นผู้อำพรางพูดเชื่อนเสีย ไม่ขยายความจริง เช่นเมื่อถูกซักความอย่างไรอย่างหนึ่ง บางคนเป็นผู้มักอวดตัวเกินกว่าความเป็นจริง คนผู้มีลักษณะเช่นนี้ ไม่ใช่ อูฐ (อาชชวะ) คนตรงๆ ยากที่คนอื่นจะเกี่ยวข้องด้วย ๆ คนผู้ประพฤติต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจของตน มีน้ำใจอย่างใด ทำอย่างนั้น พูดอย่างนั้น ไม่มีนอกไม่มีใน ได้ชื่อว่า อูฐ คนตรง ๆ ยากที่คนอื่นจะเกี่ยวข้องด้วยทั้งนี้

ท่านพลเอกหรือพลตำรวจเอกหลวงอภัยเดชจรุส เท่าที่ทราบอุปนิสัยของท่านแล้ว ท่านเป็นผู้มีสัจจะ คือความจริง

ของท่าน ท่านเป็นผู้มีอาชชะคือความเป็นคนตรงๆ เมื่อ
ท่านว่า “ไม่” แล้ว ใคร ๆ จะขู่จะเขินหรือจะอย่างไร ๆ
ก็ตาม คือคุณหญิงภริยาท่านจะโกรธก็ตามธิดาของท่านจะไม่
ชอบใจก็ตาม มิตรสหายของท่านจะไม่ไปมาหาสู่ก็ตาม ท่าน
ก็คง “ไม่” อยู่อย่างนั้น ตรงตามอุปนิสัยของท่าน และใน
บั้นปลายชีวิตของท่าน เมื่อท่านไม่เกี่ยวกับการเมืองแล้ว
ท่านก็ “ไม่” อยู่บ้านพักในวังปารุสกวันนั่นเอง จนตลอด
ชีวิตของท่าน ท่านไม่ไปไหนและใคร ๆ ก็ “ไม่” สามารถ
ทำให้ท่านขาดจากความเป็นคนตรงๆ ไปได้ เหตุนั้น ข้าพเจ้า
จึงว่า “ท่านเป็นคนตรงๆ”

นายจันทน์ ต้นรุณนิตย์ อดีตประธานกรรมการมูลนิธิ
ป่อเต็กตึ้งได้ร่วมเขียนคำไว้อาลัย ในหนังสืองานพระราชทาน
เพลิงศพของพลตำรวจเอก อุดล อุดลเดชจรัส เมื่อ 18
เมษายน 13 ว่าดังนี้

“ท่านนายพลตำรวจเอกหลวงอุดล อุดลเดชจรัส ผู้
ล่วงลับไปแล้วนี้ เป็นบุคคลสำคัญของประเทศไทย ซึ่งคน
ไทยและคนจีนโดยทั่วๆ ไป มีความระลึกถึงและพิพม์ใจใน

ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม ตรงไปตรงมา เด็ดขาด และ
เคร่งครัดต่อการปฏิบัติตามกฎหมายโดยมิเลือกหน้า ท่านเป็น
บุคคลเดียวที่คนจีนในประเทศไทยให้สมญานามว่า “โอมิน
เปากง” คือ เป่าบันจั้นหน้าจำ เพื่อให้เกียรติแก่บุคคลิก
ภาพอันยิ่งใหญ่ของท่านผู้รักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย
ภายในของประเทศมาเป็นเวลาช้านาน ซึ่งคนจีนก็
ได้รับผลดีจากการปฏิบัติหน้าที่อันสุจริตของท่านเป็นอันมาก

มูลนิธิป่อเต็กตึ้งเริ่มมีส่วนสัมพันธ์กับคุณหลวง ใน
ระหว่างที่ท่านดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งกรุงเทพฯ
และหัวเมืองต่าง ๆ ถูกโจมตีทางอากาศ ยังให้เกิดความเสีย
หายให้แก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอันมาก มูล
นิธิ ฯ ได้ดำเนินการ มีหน่วยเก็บศพและรถถอนช่วยชีวิตผู้
บาดเจ็บร่วมกับทางราชการโดยเต็มกำลังที่เรามี ในยามนั้น
เองที่ตัวข้าพเจ้าในฐานะประธานมูลนิธิ ฯ นี้ ได้รับเชิญจาก
คุณหลวงให้ไปพบ ณ ที่ทำการกรมตำรวจ และคุณหลวงใน
ฐานะอธิบดีกรมตำรวจได้กล่าวขอบคุณมูลนิธิ ฯ ที่ได้ให้

ความช่วยเหลือร่วมมือกับทางราชการด้วยความตั้งใจและรวดเร็ว เป็นการสงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบภัย เพื่อมนุษยธรรมทันกับเหตุการณ์อันเป็นประโยชน์ยิ่ง นับว่ามูลนิธิฯ ได้ช่วยสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและประชาชน คำพูดของคุณหลวงครั้งนั้น ได้เพิ่มกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ของมูลนิธิฯ อย่างใหญ่หลวง

วันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2502 เมื่อคุณหลวงพ้นจากราชการแล้ว ท่านได้กรุณาย้ายมาเขียนที่ทำการของมูลนิธิ ปอเต็กตึ๊ง พลับพลาไชย และได้กล่าวกับคณะกรรมการมูลนิธิฯ ว่า ตลอดเวลาที่ท่านอยู่ในราชการจนถึงบัดนี้ มิได้เคยไปเยี่ยมองค์กรใด หรือสมาคมของคนจีนเลยแม้แต่ครั้งเดียว ที่มาเยี่ยมมูลนิธิปอเต็กตึ๊งครั้งนี้ นับว่าเป็นครั้งแรกในชีวิต ก็ด้วยความศรัทธาและเลื่อมใสในกิจกรรมของมูลนิธิฯ ที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อประชาชนผู้ประสบเคราะห์กรรม ด้วยความเข้มแข็งสม่ำเสมอเป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป แล้วท่านได้บริจาคใบหุ้นของท่านในธนาคารศรีนคร จำนวน 15 หุ้น โอนให้เป็นทุนการกุศลของมูลนิธิปอเต็กตึ๊งสืบไป คำ

พูดของคุณหลวงเหล่าน^{๕๗}เป็นที่ซาบซึ้งใจและเป็นการให้กำลังใจแก่คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ในมูลนิธิฯ ทุกคนโดยไม่
รู้สึ

ในวาระที่ท่านเจ้าภาพจะได้ประกอบพิธีพระราชทาน
เพลิงคุณหลวง อันเป็นการแสดงคารวะครั้งสุดท้ายแก่สรีระ
ของท่านผู้ล่วงลับไปแล้วนี้ มูลนิธิป่อเต็กตึ๊งขอตั้งสัตยาธิษ
ฐานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลโลก มีพระพุทธรูป พระ
ธรรมคุณ พระสังฆคุณ เป็นอาทิ และบารมีของท่านได้สง
ใจช่วยเหลือผู้เป็นองค์ประธานที่เคารพแห่งมูลนิธิฯ นี้ จงดล
บรรดาลให้ดวงวิญญาณอันมาดีและกลับไปที่ของคุณหลวง
สถิตอยู่ในสุชาติ มีความร่มรื่น เป็นสุขชั่วกาลนาน และ
ขอให้ผลบุญของท่านที่ได้บำเพ็ญไว้ในภพนี้ จงเป็นอติผล
วิสัยได้เสริมส่งให้ความไมตรีระหว่างพี่น้องชาวไทยกับชาวจีน
สนิทแน่นแฟ้นเป็นคุณประโยชน์ต่อกันยิ่ง ๆ ขึ้นไปเทอญ”

หนังสือพิมพ์ “พิมพ์ไทย” ฉบับวันที่ 18 ธันวาคม
2512 ได้เสนอข่าวการถึงอสัญกรรมของพลตำรวจเอกคุณ
อดุลเดชจรัส ดังนั

“ได้ทราบข่าวอันเป็นที่น่าสลดใจว่า เมื่อเวลา 18.00 น. วันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ.นี้ พลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส (บุตรพี่พระคุณ) ได้ถึงแก่อนิจกรรมด้วยโรคหัวใจ ณ โรงพยาบาลรามาริบัติ

หลวงอดุลเดชจรัส หรือนายพล “ตาคู” เกิดวันที่ 28 มิถุนายน 2432 เป็นนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ รุ่นเดียวกับจอมพลแปลก พิบูลสงคราม เมื่อเรียนสำเร็จได้เข้ารับราชการเป็นนายทหารปืนใหญ่

ในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ได้ร่วมเป็นผู้ก่อการกับพลเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ด้วย สำหรับตำแหน่งทางราชการ พลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส เคยดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจนานถึง 14 ปี ด้วยความซื่อสัตย์และตรงไปตรงมา เคยเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปี 2489 เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศไทยจำใจต้องเข้าเป็นฝ่ายเดียวกับญี่ปุ่นประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ได้

มีคนไทยจำนวนมากไม่เห็นด้วย จึงได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้น โดยมีหลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นหัวหน้าเสรีไทยภายในประเทศ พลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส ได้ร่วมด้วยตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง โดยดำรงตำแหน่งรองหัวหน้า มีนามรหัสว่า “พเลา” ภายหลังสงครามสิ้นสุดได้รับเหรียญซิลเวอร์ปาล์ม อันเป็นเหรียญกล้าหาญชั้นสูงสุดของสหรัฐอเมริกา

พลตำรวจเอกหลวงอดุลเดชจรัส เคยเป็นอธิบดีกรมตำรวจ และองคมนตรี ในบั้นปลายชีวิตท่านดำรงอยู่อย่างเรียบง่าย ในบ้านพักบริเวณวังปารุสกวัน ขณะนี้เจ้าภาพตั้งศพบำเพ็ญกุศลอยู่ ณ บ้านพักในวังปารุสกวัน”

“เกียรติ” ได้เขียนถึงหลวงอดุลไว้ในหนังสือพิมพ์ เดลินิวส์ประจำวันที่ 4 มกราคม 2513 ในคอลัมน์สนธิมการ เมืองเรื่อง “นายพลตำรวจตากุ” มีความบางตอนดังนี้

อาจกล่าวได้ว่า “หลวงอดุลฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ในยุคประชาธิปไตยที่ปฏิวัติกิจการของตำรวจ จริงอยู่ แม้จะมีบ้างที่รุนแรงเกินไปสำหรับการปฏิวัติครั้งนั้น แต่ความเป็นตำรวจในยุคนั้นก็มี อะไรหลายอย่างที่ทำให้ตำรวจมีหน้ามีตา และมีอำนาจขึ้นโดย “คำสั่ง” ของนายพลตำรวจ “ตากุ” ผู้

เขาเป็นอธิบดีกรมตำรวจที่ถือกฎหมายเป็นใหญ่ เล่า
กันว่าในสมัยที่หลวงอดุล ฯ สั่งจับรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล
จอมพล ป. พิบูลสงครามนั้น จอมพลป. ฯ โกรธมาก แต่ก็ทำ
อะไรไม่ได้ จึงใช้วิธีเอาน้ำเย็นเข้าลูบ โดยมีจดหมายส่วนตัว
ถึงหลวงอดุล ฯ ขอให้ปล่อยรัฐมนตรีร่วมคณะที่ถูกสั่งจับ
หลวงอดุล ฯ บันทึกตอบมาในจดหมายส่วนตัวถึงนายกรัฐมนตรี
เกลอเก่าว่า

ใครทำผิดกฎหมายจับทั้งนั้น ถ้านายกรัฐมนตรีทำผิด
ก็จับเหมือนกัน

ผลก็คือ จอมพลป. หนึ่งเจียบและไม่ขอร้องกันอีกต่อไป
ไป แม้จะเพียงให้เพื่อนรัฐมนตรีที่ถูกจับมีประกันหรือไม่
ต้องคุมขังในห้องขังที่สถานีตำรวจเหมือนกับผู้ต้องหาธรรมดา
ก็ไม่ขอกันอีกต่อไป”

“ประยุทธ์ ลิทธิพันธ์” แห่งหนังสือพิมพ์ข่าวสยาม
ได้เขียนถึงหลวงอดุล ฯ ในหัวเรื่องว่า “หลวงอดุล ฯ ผู้จาก
ไป” ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น ฉบับวันที่ 21 ธันวาคม
2512 มีความดังนี้

“มันเป็นเวลาหลายปีมาแล้ว สุภาพบุรุษคนหนึ่งจะใช้เวลาแต่ดื่ม ลมตก แสบทุกวัน เดินออก มาจาก วังปารุสกวัน อันเป็นที่พัก แล้วก็มักจะหยุดยืนมอง “โคม” พระที่นั่งอนันตสมาคม สถานที่ซึ่งเป็นสถาบันสูงสุดของชาติ-รัฐสภา อยู่เสมอ นี่คือการิยาบถของสุภาพบุรุษในยามที่พ้นจากวิถีทางการเมืองและใช้ชีวิตอย่างสงบ ไม่ต้องการ สังคม ไม่ต้องการพวกสอดพลอปป้อน สุภาพบุรุษผู้นี้คือนายพล “ตาตุ” พล ต.อ. หลวงอดุลเดชจรัส

แต่ ณ บัดนี้ นายพลที่เคยครองอำนาจยิ่งใหญ่ที่ยาวนานก็ได้จากโลกนี้ไปแล้วอย่างสงบด้วยโรคชรา เมื่อเวลา 18.00 น. ของวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2512 เป็นการจากไปตามกฎของธรรมชาติ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เยี่ยงอย่างเพื่อนผู้ร่วมก่อการของเขา อาทิ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายควง อภัยวงศ์ ไม่มีใครจะอยู่คู่ฟ้า จะเหลืออยู่ก็เพียงความดีและความชั่ว

มันเป็นเวลาหลายปีมาแล้วเช่นกัน ณ สถานที่เดิมคือบริเวณหน้าวังปารุสกวัน เราอยากได้ข่าวจากเขา อยากให้

เขาพูดเขาวิจารณ์การบริหารราชการแผ่นดิน และกลไกของ
ระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เขาเป็นคนหนึ่งที่เสี่ยงชีวิตนำ
ระบอบประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญมาให้แก่ประชาชนชาว
ไทย ตอนนั้น เขาก็ได้พ้นจากตำแหน่ง ทางการเมืองทุก
ตำแหน่ง แต่สมณานามนายพล “ตาคู” ความตรงไปตรงมา
ไม่เคยมีความด่างพร้อยของเขา ทำให้รัฐบาลทุกสมัยเกรงใจ
เขา

เมื่อเราจุใจมเผชิญหน้ากับเขาโดยไม่คาดฝัน เพื่อจะ
ได้ข่าวและความคิดเห็นจากเขา คำพูดประโยคแรกของเขา
หลังจากเราได้แสดงความมุ่งหมายแล้วก็คือ “คุณไม่กลัวผม
หรือหรือ เขาถือว่าผมตาคู แล้วผมคุหรือเปล่าคุณดูเอา”
นายพลอดีตผู้บัญชาการทหารบก และรองนายกรัฐมนตรีสอง
สมัยกล่าวสัพยอกเรา จากนั้นก็ปรารภว่าทำหนังสือพิมพ์นะ
สนุกดี ขอให้เขียนให้ดี สามารถจะช่วยบ้านเมืองได้อย่าง
มากไม่แพ้นักการเมือง

เราได้ขอให้เขาแสดงทัศนะต่อการบริหารราชการแผ่นดิน
ของรัฐบาลสมัยนั้น ในขณะที่การเมืองกำลังจะแพแตก
โรคคอร์รับชันแทรกไปทุกหนทุกแห่ง เขาไม่ตอบเราตรงๆ

แต่บอกว่า “บ้านเมืองทุกวันนี้เป็นประชาธิปไตย เป็นของ
ประชาชน ใครมาเป็นรัฐบาลเป็นนายกรัฐมนตรีก็ได้ ไม่ว่า
จะเป็นหลวงพิบูล ฯ หลวงประดิษฐ์ ฯ หรือหลวงโกวิท ฯ
(หลายถึงจอมพลป. พิบูลสงคราม นายปรีดี พนมยงค์ และ
นายควง อภัยวงศ์) ขอแต่ให้บริหารบ้านเมืองด้วยความซื่อ
สัตย์ต่อชาติ ศาสนา องค์พระมหากษัตริย์ มีจิตใจสะอาด
แล้วใช้ได้ทั้งนั้น”

นี่คือข่าวและทัศนะที่เราได้จาก พลต.อ. หลวงอดุล
เดชจรัส”

คงที่ยกมากล่าวทั้งหมดนี้ คือ เรื่องราวของพลตำรวจ
เอกอดุล อดุลเดชจรัส ที่คนทั้งหลายรู้จักท่าน และต่อไป
คือคำให้การของท่าน ในคดีอาชญากรรมสงครามซึ่งคณะ
กรรมการสอบสวนคดีอาชญากรรมสงคราม ได้บันทึกปากคำของ
ท่านไว้ในวันและเวลาตามที่ปรากฏในคำให้การต่อไปนี้

ที่ทำการคณะกรรมการตาม พ.ร.บ. อาชญากรสงคราม

วันที่ 13 เดือนธันวาคม พุทธศักราช 2488

ความอาญา

เรื่องอาชญากรสงคราม

ข้าพเจ้าพยานได้สาบานตัวแล้วขอให้การว่า

1. ข้าพเจ้าชื่อ พล.ต.อ. อุดล อุดลเดชจรัส
2. ข้าพเจ้าเกิดปีมะแม อายุ 51 ปี
3. ชาตินไทย บังคับไทย
4. ตั้งบ้านเรือนอยู่วังปารุสก์วัน
5. หาเลี้ยงชีพรับราชการ

6. เกี่ยวข้องเป็น.... ปฏิญาณตนแล้ว ขอให้ถ้อยคำ
 ว่า ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี 2475 ข้าฯ รับราชการ
 มียศเป็น นายร้อยเอก เหล่าทหารปืนใหญ่ นครราชสีมา เมื่อ
 เปลี่ยนการปกครองเสร็จแล้ว ได้เป็นผู้บังคับกองพัน ป.ต.อ.
 ตำบลบางซื่อ ในราวเดือนสิงหาคม 2476 ได้ย้ายมารับราช-
 การในกรมตำรวจ ในตำแหน่งรองอธิบดี และได้ร่วมเป็น
 รัฐมนตรีลอย ใน คณะรัฐบาล พระยา พหลพลพยุหเสนา เป็น
 นายกรัฐมนตรี ต่อมาเมื่อพระยาอนสุรฯ อธิบดีกรมตำรวจ
 เกษียรอายุ ข้าฯ ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นอธิบดีกรมตำรวจ ใน
 ระหว่างที่รับตำแหน่งรัฐมนตรีนี้ ข้าฯ ได้เคยลาออกจาก
 คณะรัฐบาลครั้งหนึ่ง โดยมีได้ชี้แจงเหตุผลให้คณะรัฐบาล
 ทราบตามความจริงใจ เหตุที่ข้าฯ ลาออกในครั้งนั้น เนื่อง
 จากทางการทหารได้ส่งกำลังไปแสดงเป็นเชิงข่มขู่หม่อมพร้อย
 วรวรรณ และเจ้าหน้าที่หนังสือพิมพ์ประชาชาติ จำได้ว่าขุน
 ปลดประบัฏเป็นหัวหน้าทหารไปในคราวนั้น เข้าใจว่าเป็น
 ความประสงค์ของจอมพล ป. ที่ให้ทำเช่นนั้น ทั้งนี้เนื่องจาก
 หนังสือพิมพ์ประชาชาติลงข่าวเกี่ยวกับทหาร จำได้ว่าหนังสือ-

สื่อพิมพ์เสนอข่าวเรื่องทหารทำผิด และวิจารณ์เรื่องงบประมาณของทหาร ซ้ำ ๆ ไม่พอใจที่ทหารดำเนินการเช่นนั้น จึงได้ลาออกจากการเป็นรัฐมนตรี

ต่อมารัฐบาลชุดพระยาพหล ฯ ต้องพ้นจากตำแหน่ง เพราะดูเหมือนจะเป็นเรื่องยุบสภา ครั้นเลือกตั้งกันใหม่ พระยาพหล ฯ ก็ได้รับมอบหมายให้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นอีก ในการที่จัดตั้งรัฐบาลนี้ ซ้ำ ๆ ได้ถูกเชิญให้ร่วมคณะ โดยเป็น ร.ม.ท. ช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย

ในราวปี พ.ศ. 2481 พระยาพหล ฯ ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งขณะนั้นเป็นนายพลตรี ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรี ซ้ำ ๆ ได้ร่วมคณะในรัฐบาลชุดนี้ในตำแหน่ง ร.ม.ท. ช่วยว่าการมหาดไทยตามเดิม ก่อนที่จอมพล ป. จะได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น ซ้ำ ๆ ทราบว่ามีนายทหารและพลเรือนประชุมปรึกษาหารือกันที่วังบางขุนพรหม เพื่อจะร้องขอให้พระยาพหล ฯ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพื่อให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีแทน

ในระหว่างที่พระยาพหล ฯ ยังเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ และนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศ กำลังเจรจากับต่างประเทศเรื่อง ทำสนธิสัญญากันใหม่เพื่อความเสมอภาค จอมพล ป. ขณะ นั้นดำรงตำแหน่ง ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงกลาโหม ได้เคย พุดทางวิทยุกระจายเสียงสมมติเรื่องว่า ญี่ปุ่นจะโจมตีสิงคโปร์ และการโจมตีสิงคโปร์นั้นอาจกพลขึ้นบกที่จังหวัดสงขลา และตีไปทางมลายูเพื่อเข้าด้านหลังของสิงคโปร์ คำพูดของ จอมพล ป. นี้ เป็นเหตุให้กระทบกระเทือนถึงการเมืองระ- หว่างประเทศ ทั้งฝ่ายญี่ปุ่นและฝ่ายอังกฤษ ได้มาต่อว่าต่อขาน ทางกระทรวงการต่างประเทศ การกระทำของจอมพล ป. นี้ ขำๆ ได้สลับรับฟังตามเสียงประชาชน คงได้ความว่า ทำ เพื่อมิให้การเจรจาทำสนธิสัญญาใหม่ได้เป็นไปโดยราบรื่น ^๕ ^๕ ทั้งนี้อาจเกิดจากความอิจฉาริษยา

ตอนที่จอมพล ป. ถูกนายพุ่มยิงที่สนามหลวงนั้น มี การบ่าวข่าวและทั้งบัตรสนเท่ห์ว่า นายปรีดี พนมยงค์ และ ลูกศิษย์เป็นผู้อำนวยการวางแผนในการยิง ซึ่งฝ่ายจอมพล ป.

ซักจะเชื่อว่าเป็นความจริง แต่ข้าฯ ได้สืบสวนในเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว และได้ชี้แจงกับจอมพล ป. ว่าไม่เป็นความจริง ตรงกันข้าม นายปรีดี ได้ช่วยสืบสวนและหาหลักฐานส่งมาให้ตำรวจ ในขณะที่นั้นนายปรีดีฯ เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย เมื่อข้าฯ ได้ชี้แจงให้ฟังแล้ว ก็รู้สึกว่าการเข้าใจผิดและระแวงทางฝ่ายจอมพล ป. นั้น ก็ได้ลดลงไปบ้าง

ตั้งแต่จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรี ไม่เคยปรึกษาหารือถึงเรื่องโครงการหรือแผนการถาวรที่จะจรรโลงประเทศชาติ มีแต่เฉพาะเรื่องเฉพาะราย เช่นโครงการสร้างถนน การเดินนโยบายของจอมพล ป. นั้น หนักไปในทางที่จะรวบรวมอำนาจเด็ดขาดมาอยู่ในกำมือ ทั้งนี้เนื่องจากได้สังเกตการเคลื่อนไหวและพฤติกรรม เช่นคนที่ร่วมในคณะรัฐมนตรี ผู้ใดจะแสดงความกิดเห็นโต้แย้งข้อเสนอของจอมพล ป. แม้แต่ทำโดยมีเหตุผลและบริสุทธิ์ใจ จอมพล ป. ก็ไม่พอใจ บางคราวถึงกับบังคับให้ลาออกจากตำแหน่งก็มี เป็นอันว่า ความคิดความเห็นของจอมพล ป. นั้น ใครจะคัดค้าน

หรือท้วงติงอะไรไม่ได้ เป็นไม่พอใจทันที รวมทั้งตัวข้าฯ
ก็โดนเข้าเช่นเดียวกัน แต่ที่คณะรัฐมนตรีทนกันอยู่ได้นั้น
เพราะไม่ต้องการให้เกิดแตกแยกและเกิดศึกกลางเมือง เมื่อ
ผู้ใดโดนจอมพล ป. โกรธก็ได้พยายามที่จะซ่อมความเข้าใจ
ให้คืนดีกันและก็พอยู่กันไปได้ ส่วนมากมักตกหน้าที่ ข้าฯ
เป็นผู้ไกลเกลี่ย จนในที่สุดไม่มีรัฐมนตรีคนใดกล้าหักท้วง
ความคิดเห็นของจอมพล ป. จนถึงขั้นแตกหัก ในที่ประชุม
คณะรัฐมนตรีนั้น ถ้ารัฐมนตรีคนใดคัดค้านก็ตี หรือหนึ่งเสีย
ก็ตี จอมพล ป. ก็โกรธ แต่ถ้าใครเห็นชอบด้วยหรือสนับสนุน
ความคิดเห็นของจอมพล ป. จอมพล ป. ก็พอใจ ตาม
ความสังเกตของข้าฯ เห็นว่า จอมพล ป. มีนิสัยขี้อิจฉา
ริษยาคน และมีนิสัยขีระแวงสงสัย ใครเด่นขึ้นมาแม้แต่จะ
ได้ทำคุณงามความดี จอมพล ป. ก็อิจฉาและหาทางกีดต่างๆ
เช่นนายปรีดี ฯ ทำชื่อเสียงดีในเรื่องทำสนธิสัญญากับต่างประเทศก็ตี ในเรื่องตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯ และ
ดำเนินการสำเร็จลุล่วงไปก็ตี จอมพล ป. ก็อิจฉา พลโท
มังกร พรหมโยธี ได้รับความยกย่องในเรื่องกองทัพบูรพา

จอมพล ป. กิจจิรา พ.อ. ชั่วง เชวงศักดิ์สงคราม เมื่อ
 ครั้งเป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้รับความนิยม
 ชมชอบจากบรรดาข้าราชการในกระทรวงมหาดไทยเป็นอัน
 มาก จอมพล ป. กิจจิรา นอกจากนั้นในระหว่างรัฐมนตรี
 ด้วยกัน ผู้ใดไปมาหาสู่ติดต่อกันมาก จอมพล ป. ก็ระแวง
 สงสัยว่าจะคิดไม่ดีกับตัวจอมพล ป.

ข้าฯ ทราบว่าหลวงวิจิตรวาทการได้เคยทำบันทึกเรื่อง
 ลัทธินาซีและฟาสซิสต์ว่าคืออะไร และพิมพ์เป็นโรเนียวให้
 จอมพล ป. อ่าน ที่ทราบนี้เพราะได้เห็นจากขุนอุดมสรยุทธ
 ผู้รักษาเอกสารของจอมพล ป. ในตอนต้นๆ สังเกตว่าจอม
 พล ป. ยังไม่กระตือรือร้นที่จะดำเนินการตามลัทธิทั้งสองดัง
 กล่าวแล้ว แต่ภายหลังที่ได้รับยศเป็นจอมพลแล้ว สังเกต
 ว่า จอมพล ป. ขะมักเขม้นที่จะดำเนินการเผด็จการตามลัทธิ
ทั้งสองนั้น แต่จอมพล ป. ไม่มีกำลังเข้มแข็งหรือแน่นแ
 มั่งสั่งการกลับไปกลับมาไม่ใคร่อยุ่กับร่องกับรอย บางทีเข้า
 สั่งการอย่างหนึ่ง ครั้นบ่ายก็สั่งกลับไปเสียอีกอย่างหนึ่ง

เรื่องนายวนิช ฯ ชายชาติ ซึ่งทางการตั้งกรรมการ
 สอบสวนนั้น ใจความในบัตรสนเท่ห์เป็นทำนองว่า นาย
 วนิช ฯ จ้อโก่งและเป็นสเปย์ให้ญี่ปุ่น เรื่องนี้ทางการตำรวจ
 ได้สืบสวนอย่างเต็มที่, แต่ไม่ได้พยานหลักฐานเพียงพอที่จะ
 ฟ้องร้องนายวนิช ฯ ในขณะนั้น มาภายหลังเมื่อญี่ปุ่นบุก
 เข้ามาเมืองไทยแล้ว จึงทราบแน่ชัดว่านายวนิช ฯ เป็นสเปย์
 ให้ญี่ปุ่น ทั้งนี้ได้สังเกตว่า การประชุมปรึกษาหารือหรือ
 รายงานลับของรัฐบาลนั้น ญี่ปุ่นมักล่วงรู้เสมอ และนาย
 วนิช ฯ ได้สนิทสนมกับญี่ปุ่นมาก และได้ทราบระแคะระคาย
 ว่านายวนิช ฯ นำข่าวไปแจ้งให้ญี่ปุ่นทราบ แต่จะจับกุมใน
 ขณะนั้นยังไม่ได้ เพราะญี่ปุ่นจะแทรกแซงเป็นการเมืองขึ้น
 ส่วนเรื่องการไต่สวนนายวนิช ฯ นี้ เข้าใจว่าอยู่ที่กรมเลขาฯ
 คณะรัฐมนตรี

ก่อนที่ญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศไทย เมื่อเดือนธันวาคม
 2484 สัก 3 เดือน จอมพล ป. ได้เคยปรึกษาหารือกับข้าฯ
 ถึงท่าทีของญี่ปุ่นในฐานะแลกเปลี่ยนความคึกเห็น แต่รู้สึกว่
 จอมพล ป. ยังไม่แน่ใจว่าญี่ปุ่นจะรุกรานเมืองไทยในขณะนั้น

ต่อจากนั้นมาอีกเดือนเศษ เนื่องจากการสืบสวนของข้าฯ
 ในหน้าที่อธิบดีกรมตำรวจ ข้าฯ มั่นใจว่าญี่ปุ่นจะรุกราน
 ประเทศไทยแน่ จึงได้นำความเสนอต่อจอมพล ป. ในตอน
 นั้นรู้สึกว่ จอมพล ป. ออกจะเชื่อข้าฯ นั้นบ้าง จึงได้ส่งกำลัง
 ทหารจากที่อื่นไปเพิ่มทางปราจีนบุรีและอรัญประเทศ ใน
 ตอนนั้นท่าที่ที่จอมพล ป. แสดงเป็นไปในทางที่จะต่อต้านญี่ปุ่น
 ส่วนความในใจนั้น จอมพล ป. จะต่อสู้จริงหรือไม่ข้าฯ ไม่
 ทราบ ในระหว่างนี้ข้าฯ ได้สังเกตมีนายทหารญี่ปุ่นและคณะ
 ทูตญี่ปุ่นเข้ามาติดต่อกับจอมพล ป. อยู่บ่อยๆ บางคราวนาย
 วณิชฯ ก็มาด้วย บางคราวก็ไม่ได้มา การติดต่อนี้จะพูดกัน
 ว่าอะไรข้าฯ ไม่ทราบ สำหรับหน้าที่ทางฝ่ายตำรวจ ข้าฯ
 ได้เรียกประชุมนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เพื่อเตรียมการรักษา
 ความสงบตามหน้าที่ของตำรวจเท่าที่จะกระทำได้ มีการวาง
 แผนและกำหนดกฤษฎีกาสำหรับสั่งการ เรื่องนี้ได้มีบันทึก
 การประชุมซึ่งจะได้นำส่งให้กรรมการในวันต่อไป

เมื่อให้การมาถึงเพียงนี้ พยานมีราชการ จึงขอเลื่อน
 ไปให้การวันพรุ่งนี้

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
„	ส. ตูลารักษ์	กรรมการ
„	บรรณกรโกวิท	„
„	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไอรส	จด

วันที่ 14 ธันวาคม 2488

ข้าฯ พล.ต.อ. อดุลฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า ตามที่ข้าฯ ได้ให้การไว้แล้วว่า จะได้นำบันทึกการประชุมพิเศษนายตำรวจ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2484 มาให้กรรมการนั้น บัดนี้ ข้าฯ ได้นำมาส่งให้แล้ว คณะกรรมการได้รับไว้แล้ว หมายเลข 1 เรื่องนายวนิช ปานะนนท์ เกี่ยวกับกรมเชื้อเพลิง นั้น เมื่อจอมพล ป. ได้เขียนคำสั่งให้นายวนิชฯ ออกจากราชการ ครั้นวันต่อมาพลโทมังกร พรหมโยธี ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นได้ทำคำสั่งเสนอ เพื่อให้ลงชื่อในคำสั่งปลด แต่ภายหลังได้ปรากฏว่า นายวนิชฯ หากต้องออกจากราชการไม่ว่าจะเป็นด้วยเหตุผลประการใด จอมพล ป. จึงได้กลับความเห็นที่ได้สั่งแล้ว ข้าฯ ไม่ทราบ ถ้าจะให้ทราบเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว ข้าฯ เห็นควรจะได้สอบถามพลโทมังกร พรหมโยธี

การที่ ประเทศไทย ได้ทำสัญญา ไม่รุกราน กับอังกฤษ, ฝรั่งเศส และสัญญาเคารพต่อความเป็นเอกราชกับญี่ปุ่นนั้น ทั้งนี้จะเนื่องด้วยเหตุผลประการใดบ้าง ไม่ทราบแน่ และ การที่ทำสัญญานี้จะเป็นความประสงค์ของการที่ฝ่ายเราขอไป หรือฝ่ายเขาขอมาก็ไม่ทราบ เพราะกิจการใดที่กระทำไปนั้น บางเรื่องจอมพล ป. ก็แจ้งให้ทราบ บางเรื่องก็ไม่ทราบเหตุผล

จะเป็นวันที่ 7 หรือ 8 ธันวาคม 2484 ข้าฯ จำไม่ได้แน่ แต่วันนั้นตรงกับวันอาทิตย์ ในตอนเช้าข้าฯ ได้รับข่าวจากสายลับของข้าฯ ที่ประจำอยู่ที่ไซ่ง่อน โดยทางโทรเลขว่า เรือรบญี่ปุ่นที่ประจำอยู่ที่อ่าวแหลมคามรานเคลื่อนกระบวนผิดปรกติ ในวันอาทิตย์นั้น เวลาประมาณ 17 น. เศษ ข้าฯ ได้ไปที่บ้านนายติเรก ชัยนาม ร.ม.ต. ต่างประเทศในขณะนั้น ที่ตำบลบ้านกล้วย นายติเรกฯ ได้เล่าให้ข้าฯ ฟังว่า เซอร์โยไซโครอสบี้ อัครราชทูตอังกฤษประจำประเทศไทย ได้บอกแก่นายติเรกฯ ว่า ขบวนเรือของญี่ปุ่นได้เคลื่อนที่ออกจากอ่าวในแหลมคามรานแล้ว โดยที่เซอร์โยไซ

ดิเรก ฯ ทรงไปที่กองบังคับการตำรวจสันติบาล ได้พบกับ
 พระบริภัณฑ์ ฯ ที่นั่น พระบริภัณฑ์ ฯ ได้แจ้งแก่ข้า ฯ ว่า
 ญูปุ่นจะยื่นข้อเสนอบางประการต่อจอมพล ป. นายกรัฐมนตรี
 แต่พระบริภัณฑ์ ฯ ไม่ได้พูดว่า ข้อความที่จะเสนอนั้นต้อง
 ประสงค์อย่างไรแน่ชัดลงไป เป็นแต่พูดว่าเกี่ยวแก่ความเป็น
 ความตายของประเทศ แต่ข้า ฯ เข้าใจว่าญูปุ่นคงจะทำสง-
 กรามแน่นอน ข้า ฯ จึงตอบพระบริภัณฑ์ ฯ ว่า เวลานี้นายก
 ร.ม.ต. ไม่อยู่ ไปทางอรัญประเทศ ข้า ฯ จะรีบไปวังสวน
 กุหลาบ เพื่อให้เจ้าหน้าที่โทรเลขเชิญนายก ร.ม.ต. กลับโดย
 ค่วน แล้วข้า ฯ ก็ตรงไปที่วังสวนกุหลาบ ได้สั่งให้นายจรัส
 สรวีสตร ซึ่งในขณะนั้นข้า ฯ เข้าใจว่าเป็นเลขาธิการนายก
 ร.ม.ต. ทำโทรเลขเป็นโค้ดส่งไปที่นายก ร.ม.ต. มีใจความว่า
 ให้รีบกลับกรุงเทพ ฯ โดยด่วนก่อนเที่ยงคืนวันนี้ โดยฝ่าย
 ต่างประเทศจะมีข้อเสนอบางประการ นอกจากนี้ข้า ฯ ได้เชิญ
 พลต. หลวงอธิกเทวเดช ผู้บัญชาการทัพอากาศ และพลต.
 หลวงสวัสดิ์ธรรงค์ ปลัดกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นไปพบ
 ที่วังสวนกุหลาบ ได้แจ้งกับหลวงอธิก ฯ ว่า ให้จัดเครื่องบิน

ไปรับนายก ร.ม.ต. ที่สนามบินกบินทร์บุรี และจัดเครื่องบิน
ไปรับหลวงสินธุ์ สงครามชัย ที่สตึกหีบ ส่วนหลวงสวัสดิ์ ฯ
นั้น ข้าฯ ได้แจ้งว่า อาจมีเหตุการณ์ไม่ดีเกิดขึ้น ขอให้ทหาร
เตรียมพร้อม เหตุที่ข้าฯ เชิญหลวงสวัสดิ์ ฯ ไปพบก็เพราะ
ขณะนั้นข้าฯ ตามหาพลโทมังกร พรหมโยธี ร.ม.ต. ว่าการ
กระทรวงกลาโหมไม่พบ ส่วนในทางค้นตำรวจ ข้าฯ ได้
สั่งการตามแผนการที่ข้าฯ ได้สั่งการไว้แล้วนั้น ทุกประการ
เมื่อได้สั่งให้นายจำรัส ฯ โทรเลขไปหนึ่งฉบับแล้ว ครั้นได้
สั่งการให้เครื่องบินไปรับนายก ร.ม.ต. ข้าฯ ได้สั่งให้นาย
จำรัส สรวิสุทธิ์ ให้โทรเลขไปอีก 1 ฉบับ มีใจความว่า
ได้ส่งเครื่องบินโดยขุรณนภาภาสมารับ 1 เครื่องแล้ว นอก
จากนี้ข้าฯ ยังได้โทรเลขไปถึง พ.ต.ท. เนือง อาชูปุตร ซึ่ง
เป็นนายตำรวจอารักขานายก ร.ม.ต. ในการเดินทางไปรัฐ-
ประเทศนั้นอีก 1 ฉบับ ว่า ให้เรียนกับนายกฯ ได้ส่งเครื่อง
บินมารับนายกแล้ว ขอให้นายกกลับโดยเครื่องบินด่วน
โทรเลขต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วนั้น ข้าฯ จะได้นำส่งต่อคณะ
กรรมการต่อไป เมื่อข้าฯ ได้สั่งการกับหลวงสวัสดิ์ ฯ และ

หลวงสวัสดิ์ ฯ แล้ว ทั้ง 2 คน^{นี้}ได้จากข้า ฯ ไป เพื่อไปจัดการตามที่สั่ง ที่ข้า ฯ สั่งการได้เช่นนั้นโดยเหตุที่ว่า ข้า ฯ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนนายก ร.ม.ต. ข้า ฯ คงอยู่ที่วังสวนกุหลาบแต่ผู้เดียว ครั้นต่อมาอีกสักครู่หนึ่ง นายวนิช ปานะนนท์ ได้ไปที่วังสวนกุหลาบ ส่วนพระบริภัณฑ์ ฯ นั้นจะได้ไปที่วังสวนกุหลาบด้วยหรือไม่ ข้า ฯ จำไม่ได้แน่นอน นายวนิช ฯ ได้แจ้งแก่ข้า ฯ ว่า ญี่โป้นจะเสนอข้อความบางประการต่อนายก ร.ม.ต. นายจะกลับทันหรือไม่ ข้า ฯ ได้ชี้แจงว่า ข้า ฯ ได้จัดการไปดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และว่าข้า ฯ จะรับข้อเสนอของญี่โป้นไม่ได้ เพราะข้า ฯ เป็นแต่ผู้สำเร็จราชการแทนนายกในกิจการปรกติ ถ้าญี่โป้นจะต้องการเสนอข้อความอย่างใดแล้ว ถ้านายกไม่อยู่ ตามระเบียบการก็ต้องเสนอต่อ ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ในขณะเดียวกันนั้น ข้า ฯ ได้สั่งให้คนโทรศัพท์ไปเชิญนายดิเรก ชัยนาม ไปที่วังสวนกุหลาบทันที ก่อนที่นายดิเรก ชัยนาม จะไปถึงวังสวนกุหลาบก็ปรากฏว่า มีญี่โป้นนั่งรถยนต์ไปที่วังสวนกุหลาบ 3-4 คันรถ มีทั้งคณะทูตและนายทหารญี่โป้นด้วย

นายวนิชฯ ได้แจ้งต่อข้าฯ ว่า พวกญี่ปุ่นมากันแล้ว ข้าฯ ว่าข้าฯ จะพบกับพวกญี่ปุ่นไม่ได้ ขอให้นายวนิชฯ ต้อนรับเขาไปพลางก่อนจนกว่านายติเรก ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะมาถึง แล้วข้าฯ ก็ขึ้นไปบนตึกวังสวนกุหลาบชั้นสอง นายวนิชฯ คงทำการต้อนรับพวกคณะทูตญี่ปุ่นอยู่ชั้นล่าง ต่อมาอีกประเดี๋ยวหนึ่งนายติเรกฯ ก็ไปถึง นายติเรกฯ ได้ไปพบข้าฯ ข้าฯ จึงแจ้งกับนายติเรกฯ ว่า ให้ไปสอบถามว่าญี่ปุ่นจะเสนอข้อความว่าอะไร แต่อย่างไรก็ดีเราจะตกลงด้วยไม่ได้ นายติเรกฯ ก็ลงไปพบกับพวกทูตญี่ปุ่น และกลับขึ้นไปแจ้งกับข้าฯ ว่า ญี่ปุ่นจะประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกา ในคืนนี้ตามเวลาของญี่ปุ่น จะเป็นเวลาเท่าใดข้าฯ สิ้นเสียแล้ว แต่เป็นเวลาของไทยก่อนเที่ยงคืนคืนนั้น แต่ญี่ปุ่นยังถือว่าไทยเรายังเป็นมิตรกับญี่ปุ่นอยู่ แต่เขาขอร้องจะให้เราปฏิบัติตามข้อเสนอของเขา 3-4 ข้อ มีใจความว่า ขอให้ไทยเราเข้าข้างญี่ปุ่น การเข้านั้นมีข้อหนักเบาต่าง ๆ กัน และข้อเสนอเหล่านั้นฝ่ายเราจะต้องทำความเข้าใจตกลงกับเขาก่อนเที่ยงคืนคืนนั้นตามเวลาของญี่ปุ่น โดยเหตุ

ท้าว เป็นผู้ส่งราชการแทนนายก ร.ม.ต. จึงขอให้ข้าฯ ทำความตกลงกับเขาให้เด็ดขาดว่าจะเอาในข้อไหน ข้าฯ จึงได้ตอบกับนายติเรกฯ ว่า ให้ไปบอกกับฝ่ายญี่ปุ่นว่า ในตำแหน่งของข้าฯ นั้น ไม่มีอำนาจที่จะรับข้อเสนอและตกลงใจได้ด้วยประการใด ๆ แต่ได้โทรเลขและส่งเครื่องบินไปรับนายก ร.ม.ต. แล้ว เชื่อว่าจะกลับทันในคืนวันนั้นทันเวลาที่จะได้เรียกคณะ ร.ม.ต. มาประชุมต่อไป นายติเรกฯ ก็นำข้อความที่ข้าฯ กล่าวนี้ไปเจรจากับฝ่ายญี่ปุ่น ฝ่ายญี่ปุ่นก็คงนั่งคอยอยู่ที่วังสวนกุหลาบพร้อมกับนายวนิชฯ ส่วนข้าฯ กับนายติเรกฯ ได้แอบลงจากตึกวังสวนกุหลาบขึ้นรถยนต์ตรงไปกรมไปรษณีย์ เพื่อพูดโทรศัพท์ทางไกลกับนายก ร.ม.ต. แจ้งให้นายก ร.ม.ต. ทราบตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่พูดโทรศัพท์ไปได้เล็กน้อย โดยหลงเสรีฯ เป็นคนรับ พวกกันไม่ได้ความ เพราะได้ยินบ้าง ไม่ได้ยินบ้าง การรายงานเหตุการณ์จึงได้ผลไม่สมความมุ่งหมาย ในขณะที่อยู่ที่กรมไปรษณีย์นั้น ได้มีนายตำรวจแจ้งต่อข้าฯ หลายต่อหลายสายว่า ญี่ปุ่นได้อพยพเด็กและคนแก่จะไปลง

เรือที่ท้าวตพระยาไกร จะให้ปฏิบัติอย่างไร ข้าฯ สั่งว่า
 ไม่ให้ลง ให้ควบคุมอยู่บนบก แต่ไม่ให้ทำการจับกุม
 ส่วนญี่ปุ่นที่เคลื่อนไหวกวไปในทางอื่นนั้น ขอให้ตำรวจสะกด
 รอยตามไปว่าจะไปก่อเหตุร้ายที่ใดบ้าง ถ้าสงสัยจะก่อเหตุ
 ร้ายก็ให้นำตัวไปควบคุมไว้ยังสถานีตำรวจ แล้วข้าฯ กับ
 นายติเรกฯ ก็ตรงไปที่ตึกประชุมคณะ ร.ม.ต. ได้พบกับ
 ร.ม.ต. หลายคนไปอยู่ที่นั่น พร้อมทั้งพระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ
 ประธานผู้สำเร็จราชการ เจ้าพระยาพิชาเยนทร์ฯ คณะผู้
 สำเร็จราชการและพระยาพหลฯ ข้าฯ ได้ทูลและเชิญท่าน
 ทั้ง 3 นี้กลับไปได้ แล้วได้มีการประชุมคณะ ร.ม.ต. ข้าฯ
 ได้แจ้งให้คณะ ร.ม.ต. ทราบตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และ
 ที่ได้ปฏิบัติไปแล้วให้ทราบด้วย คณะ ร.ม.ต. เห็นชอบด้วย
 ที่ข้าฯ ไม่ได้รับคำเสนอของฝ่ายญี่ปุ่น แต่เพื่อจะให้ญี่ปุ่น
 กลับไปเสียก่อน ข้าฯ ได้ให้พระองค์เจ้าวรรณฯ นายปรีดี
 พนมยงค์ และจะเป็นนายติเรกฯ ด้วยหรือไม่จำไม่ได้แน่
 รวม 3-4 คน ให้ไปแจ้งกับญี่ปุ่นว่า ได้จัดเครื่องบินไป
 รับนายกแล้ว เมื่อคำนวณตามระยะทางและระยะเวลาแล้ว

เชื่อว่า นายกจะมาถึงได้ในเวลาประมาณ 2-3 น. ขอให้ฝ่ายญี่ปุ่นกลับไปก่อน แล้วจึงค่อยมาใหม่ เมื่อไปแจ้งแก่ฝ่ายญี่ปุ่นแล้ว ฝ่ายญี่ปุ่นก็กลับไป ส่วนคณะ ร.ม.ต. ก็ยังอยู่ที่ตึกประชุมคณะ ร.ม.ต. นั้น ได้สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร และได้เปิดวิทยุฟังข่าวจากต่างประเทศ และคอยรับฟังข่าวจากต่างจังหวัด ซึ่งจะรายงานเข้ามาบ้างว่าญี่ปุ่นได้เคลื่อนไหวก่อนไปประกาศการไต่ เวลานั้นเป็นเวลาประมาณ 22-23 น. ในขณะนั้นก็ได้รับข่าวจากวิทยุต่างประเทศและข่าวจากรายงานต่างจังหวัด รายละเอียดในเรื่องนี้ปรากฏในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว ต่อมาในเวลาใกล้ๆ กันนั้น นายจำรัส สรวิสูตร ได้แจ้งแก่ข้าฯ ว่า นายกได้ออกเดินทางจากอรัญประเทศแล้วโดยทางรถยนต์

เมื่อพยานให้การมาเพียงนี้แล้ว พยานแจ้งว่ามีราชการ จึงขอเลื่อนไปให้การต่อในวันจันทร์

ลงชื่อ	อตุล อตุลเกษตร	ผู้ให้การ
„	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
„	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไธสง	จด

วันที่ 17 ธันวาคม 2488

ข้าฯ พล.ต.อ. อตุลฯ ขอให้การต่อไปว่า วันนี้
ข้าฯ ได้นำเอกสารตามที่ได้รับรองต่อคณะกรรมการในวัน
ก่อนว่าจะนำส่ง ข้าฯ ขอนำส่งดังนี้

1) ร่างโทรเลข 2 ฉบับ ตามที่คณะกรรมการหมาย
เลข 2 แล้ว โทรเลข 2 ฉบับนี้ ข้าฯ ได้ให้เจ้าหน้าที่เป็น
ผู้เขียนร่างตามถ้อยคำที่ข้าฯ ได้บอก และข้าฯ ได้ลงชื่อไว้
เป็นสำคัญ เมื่อเวลาจะส่งโทรเลขนั้นได้ทำเป็นโค้ดดังที่ให้
การมาแล้ว (2) รายงานของ พ.ต.ท. เนือง อาชบุตร
พร้อมด้วยโทรเลขซึ่ง พ.ต.ท. เนือง ได้รับ ซึ่งติดอยู่ท้าย
รายงานเอกสารฉบับนี้ คณะกรรมการหมายเลข 3

ก่อนที่จะนายจะมาถึง เมื่อคณะรัฐมนตรีได้ประชุม
ปรึกษาหารือกันนั้น ได้มีเจ้าหน้าที่ของกรมเลขาธิการคณะ

รัฐมนตรีจึกรายงานการประชุมเป็นชวเลข และเมื่อนายก
 รัฐมนตรีได้เดินทางกลับมาถึงแล้ว ได้มีการประชุมคณะรัฐ-
 มন্ত্রীต่อไปนั้น ก็ได้มีเจ้าหน้าที่ของกรมเลขาธิการคณะ
 รัฐมนตรีจึกรายงานการประชุมเป็นชวเลขไว้ รายงานการ
 ประชุมนี้ ข้า ฯ ถือว่าเป็น รายงาน การ ประชุมที่สำคัญ
 ฉะนั้น ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่แปลชวเลข แล้วข้า ฯ ได้ตรวจ
 ข้อความว่าถูกต้องกับที่คณะรัฐมนตรีได้ประชุมหารือกันหรือ
 ไม่ โดยรายงานการประชุมนี้ได้ผ่านเลขาธิการคณะรัฐมน-
 ตรี เมื่อข้า ฯ ได้อ่านรายงานการประชุมนั้นแล้ว ข้า ฯ ยัง
 ได้แก้ไขข้อความบางวรรคบางตอน เพื่อให้ถูกต้องกับความ
 เป็นจริง ครั้นแล้วข้า ฯ ได้ให้เจ้าหน้าที่คัดสำเนารายงาน
 การประชุมให้แก่ข้า ฯ ๑ ชุด เป็นส่วนตัว ฉะนั้นถ้าคณะ
 กรรมการจะต้องการทราบรายละเอียดว่า การดำเนินการใน
 เรื่องนี้ของคณะรัฐมนตรีมีโดยประการใด มีรัฐมนตรีผู้ใด
 ออกความคิดเห็นด้วยประการใด ก็ปรากฏอยู่ในรายงานการ
 ประชุมนั้นแล้ว (ในทันใดนี้คณะกรรมการได้เอารายงานการ
 ประชุมคณะรัฐมนตรี ในวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ให้พยาน

ดู พยานได้ตรวจดูแล้วให้การต่อไปว่าเป็นรายงานที่ถูกต้อง เพราะในบางหน้าพยานได้แก้ไขด้วยลายมือของพยาน และบางแห่งก็ได้ลงชื่อกำกับไว้ด้วย)

ในรายงานการประชุมนั้น ข้า ๆ เองก็ได้เสนอความเห็น ว่า เมื่อเป็นการจำเป็นแล้วเราก็จำต้องยินยอมปฏิบัติตามคำขอของญี่ปุ่น เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และข้อที่อ่อนที่สุดคือในข้อที่ว่ายอมให้ญี่ปุ่นผ่าน ทั้งนี้โดยข้า ๆ คิดเห็นว่าสงครามในยุโรปเมื่อเยอรมันจะบุกประเทศสวีเดน ประเทศสวีเดนไม่มีทางที่จะต้านทานต่อสู้ได้ ก็จำต้องให้เยอรมันผ่านไป แต่เมื่อถึงโอกาสที่สามารถจะติดต่อกับประเทศมหาอำนาจเพื่อขออาวุธใหม่ๆ และทหารของฝ่ายประเทศมหาอำนาจมาร่วมได้ด้วยแล้วพอสมควร ก็จะได้คิดกำจัดญี่ปุ่นต่อไป ความคิดเห็นของรัฐมนตรีบางคนก็เสนอในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ดังปรากฏในรายงานการประชุมนั้น ข้า ๆ เชื่อว่าได้ให้ความคิดเห็นด้วยความบริสุทธิ์ใจ แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาเป็นรายตัวบุคคลไปว่าบุคคลใดสนใจทางการเมืองการสงครามสักเพียงใดประกอบด้วย เพราะมีบางคน

มิได้สนใจหรือเอาใจใส่ก็สักแต่ว่า พุคไปโดยไม่ได้อาศัยเหตุ
 ผล ในรายงานการประชุมลงวันที่ 8 ธันวาคม 2484 ในหน้า
 19 ที่หลวงพรหมโยธี ได้เสนอความเห็นว่าจะต้องร่วมในทาง
 ทหารและเพื่อรักษาความเป็นเอกราชของเราด้วย ที่หลวง
 พรหมฯ กล่าวนี้ ข้าฯ เชื่อว่าหลวงพรหมฯ ได้กล่าวโดย
 ความบริสุทธิ์ใจ คงไม่หมายความว่าต้องเข้ากับญี่ปุ่นเพื่อ
 ทำสงคราม ทั้งนี้เพราะเหตุว่าก่อนญี่ปุ่นจะบุกประเทศไทย
 ปรากฏว่าญี่ปุ่นไม่ชอบหลวงพรหมฯ เพราะญี่ปุ่นเห็นว่า
 หลวงพรหมฯ เอียงไปทางฝ่ายอังกฤษ จนถึงกับมีรายงาน
 ว่าฝ่ายญี่ปุ่นคิดลอบจะทำร้ายหลวงพรหมฯ และในเรื่องนี้
 ข้าฯ ก็เคยบอกให้หลวงพรหมทราบเพื่อให้ระวังตัว สำหรับ
 หลวงสฤษดิ์ยุทธศิลป์ที่ให้ความเห็นว่า ร่วมก็ร่วมกันทีเดียว
 ถ้าทำไปครึ่งๆ กลางๆ จะไม่ได้ประโยชน์อะไรนั้น ข้าฯ
 เห็นว่าหลวงสฤษดิ์ยุทธศิลป์ เป็นผู้ที่มิได้สนใจในทางการเมือง
 ได้กล่าวไปทั้งๆ ที่ไม่รู้ต้นสายปลายเหตุและไม่ปรากฏ
 เลยว่าหลวงสฤษดิ์ยุทธศิลป์ได้ทำการคบค้ากับชาวต่างประเทศ
 จะเป็นอังกฤษหรือญี่ปุ่นก็ดี สำหรับหลวงวิจิตรวาทการ

ที่ได้ให้ความเห็นไว้ในหน้า 20 ว่า ให้เข้าร่วมกับอักษะเลย
 ที่เดิวนั้น ข้าฯ เห็นว่าหลวงวิจิตรฯ ได้กล่าวไปโดยเจตนา
 อันแท้จริง ทั้งนี้เพราะหลวงวิจิตรฯ เป็นผู้^๕ที่สนใจทางการเมืองทั้งนอกและในประเทศหยั่งรู้เจตนาหรือความเป็นภัย
 ของแต่ละประเทศได้ดี ที่หลวงวิจิตรฯ กล่าวเช่นนั้น ก็โดย
 หลวงวิจิตรฯ เชื่อมันที่เดียวว่า ถ้าหากว่าไทยได้รวมเข้ากับ
 อักษะแล้วก็เป็นของที่ควรกระทำ และนอกจากนี้ปรากฏว่า
 ก่อนที่ญี่ปุ่นจะบุกเมืองไทยหลวงวิจิตรฯ ก็ได้ทำการติดต่อกับ
 ญี่ปุ่นอยู่ด้วยแล้ว

คณะรัฐมนตรีชุดนั้นตามความรู้สึกของฝ่ายอังกฤษก็
 ฝ่ายญี่ปุ่นก็ดี และรวมทั้งความรู้สึกของข้าฯ ด้วยว่า แยก
 ออกเป็น 3 พวก พวกที่ 1 ได้แก่พวกที่เอนเอียงเข้าทางฝ่าย
 อังกฤษและอเมริกา อีกพวกหนึ่งเป็นพวกที่เอนเอียงเข้าข้าง
 ฝ่ายญี่ปุ่นหรืออักษะ ส่วนอีกพวกหนึ่งได้แก่พวกที่อยู่กลางๆ
 ไม่สนใจในทางการเมือง ทั้งนี้ปรากฏข้อความโดยละเอียดใน
 หนังสือ “ไซแอม เบซิค แอนด์บัก” ซึ่งข้าฯ ได้นำส่งให้
 ประธานกรรมการแล้ว ผู้ที่เข้าข้างฝ่ายอักษะมี พล ต. ประยูร

ภมรมนตรี เพราะพล ต. ประยูร ฯ ได้นิยมชมชอบเยอรมัน และอิตาลี ได้กล่าวในที่หลาย ๆ แห่งว่าสงครามครั้งนี้ ฝ่ายเยอรมันจะต้องชนะ หลวงวิจิตรวาทการ ก็เช่นเดียวกัน ตกลงในคืนวันที่ 8 ธันวาคม 2484 การประชุมคณะรัฐมนตรี เป็นเรื่องใหญ่ ใจความว่าจะควรดำเนินการกับญี่ปุ่นอย่างไร ในที่สุดก็ตกลงกันว่ายอมให้ญี่ปุ่นผ่าน

ครั้นได้ทำสัญญาให้ญี่ปุ่นผ่านแล้ว ปรากฏจากรายงาน โดยทั่ว ๆ ไปว่า ญี่ปุ่นหาได้ปฏิบัติตามสัญญาที่ฝ่ายเราตกลง ให้ผ่านนั้นไม่ มีการใช้อำนาจต่าง ๆ โดยพลการ เช่นรังแก เจ้าหน้าที่ยุใหญ่ ไทยควบคุมตัวผู้บังคับการตำรวจ ข้าหลวงประจำจังหวัดที่นครศรีธรรมราชและชักดาบจะพิน รังแกและถูกขู่ร้ายการชนผู้น้อยและประชาชนตลอดทั้งหญิง และชาย และยึดสถานที่ต่าง ๆ ตามผลการเป็นต้น เมื่อเป็น เช่นนี้^{๕๕๗}ที่ปรากฏว่าข้าราชการตลอดถึงประชาชนทั่ว ๆ ไป มีความเคียดแค้นและเกลียดชังญี่ปุ่นอย่างยิ่ง โดยเหตุนี้คณะ รัฐมนตรีจึงได้ประชุมปรึกษาหารือกันว่า ถ้าปล่อยให้ญี่ปุ่น กระทำเช่นนี้แล้วในไม่ช้าก็จะยึดเอาประเทศไทยเป็นเมืองขึ้น

ของเขา ทางที่ฝ้ายเราควรจะได้ผ่อนผันกับฝ้ายญี่ปุ่นอีกชั้น
หนึ่งหรือมิฉะนั้นก็ต้องทำการรบกับญี่ปุ่น ในที่สุดจึงได้
ตกลงทำสัญญาร่วมรบร่วมรุกรับญี่ปุ่น สัญญานี้เป็นแต่เพียง
ว่าเป็นสัญญาที่ทำขึ้นในระหว่างทหารด้วยกันทั้งสองฝ่าย แต่
ก็เป็นทีที่เข้าใจกันว่าความร่วมมือรุกรบในทางทหารนี้ เมื่อฝ้าย
เราไม่ส่งทหารไปปฏิบัตินอกประเทศแล้วก็จะไม่มีผลแต่อย่าง
ใด ซึ่งทั้งนี้ปรากฏตามรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี วัน
ที่ 10-11 ธันวาคม 2484 ซึ่งคณะกรรมการได้ให้ข้าฯ ตรวจ
ดูถูกต้องแล้ว

ต่อจากนี้ไปอีกสักกี่วันข้าฯ จำไม่ได้ ข้าฯ ได้ไปที่
วังสวนกุหลาบ ซึ่งเป็นที่พักของนายกรัฐมนตรีในเวลานั้น
ได้พบนายกรัฐมนตรีกับนายนิซ ปานะนนท์ นายวนิชฯ
ได้พูดว่า ทางฝ้ายญี่ปุ่นมีความรังเกียจหลวงประดิษฐมนู-
ธรรมและนายวิลาศ โอสถานนท์ เพราะสองคนนั้นเอนเอียงไป
ทางอังกฤษ คณะรัฐมนตรีจะมีความคิดเห็นร่วมกับญี่ปุ่น
ด้วยประการใด ๆ ก็ทำไปไม่สะดวก เพราะสองคนนี้มีความ
คิดเห็นไม่ตรงกับญี่ปุ่น เขาจะให้สองคนนี้ออกจากคณะ

รัฐมนตรี เฉพาะหลวงประดิษฐ์ ฯ นั้น ฝ่ายญี่ปุ่นเสนอว่า
 ควรแต่งตั้งให้เป็นคณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ที่ญี่ปุ่นมี
 ความประสงค์จะให้หลวงประดิษฐ์ ฯ เป็นคณะผู้สำเร็จ
 ราชการ ฯ นั้น ข้า ฯ คิดเห็นว่าหลวงประดิษฐ์ ฯ ยังเป็นผู้ที่
 มีอิทธิพล ข้าราชการและประชาชนนับถืออยู่มาก ถ้าให้
 เป็นผู้สำเร็จราชการ ฯ แล้วจะได้พ้นจากหน้าที่การเมือง และ
 ญี่ปุ่นคงคิดว่าจะไม่ทำให้ประชาชนเห็นว่าญี่ปุ่นรังแกหลวง
 ประดิษฐ์ ฯ เมื่อนายวินชา ได้พูดกับข้า ฯ ดังกล่าวแล้ว นาย
 รัฐมนตรีก็ได้พูดกับข้า ฯ เช่นเดียวกัน และขอร้องให้ข้า ฯ
 เชิญหลวงประดิษฐ์ ฯ นายวิลาศ โอสถานนท์และนายทวี
 บุณยกฤต มาปรับความเข้าใจแล้วดำเนินการต่อไป ข้า ฯ
 จึงได้เชิญบุคคลทั้งสามมาที่วังสวนกุหลาบ ได้ชี้แจงเหตุ
 การณ์และความประสงค์ให้ฟัง หลวงประดิษฐ์ ฯ ตอบว่าจะ
 ต้องไปปรึกษากับพวกพ้องก่อน ส่วนนายวิลาศนั้นว่าไม่
 ขัดข้องอะไร ครั้นเย็นในวันนั้นหลวงประดิษฐ์ ฯ ได้ไปหา
 ข้า ฯ ที่วังปารุสวันซึ่งเป็นที่พักของข้า ฯ ได้ชี้แจงกับข้า ฯ
 ว่าได้หารือกับพวกพ้องแล้ว แต่ยังรู้สึกตะขิดตะขวงใจใน

การที่จะร่วมคณะผู้สำเร็จราชการนั้น เป็นการไม่เหมาะสม หรือไม่ถึงงาม ข้าฯ ได้พยายามชี้แจงแสดงเหตุผลด้วยประการ ต่าง ๆ ว่ามีความจำเป็นเพื่อเหตุการณ์อันไกล ในที่สุดหลวง ประดิษฐ์ฯ ก็ยอม แล้วนายทวิ บุณยเกตุ ก็ได้ทำเรื่องราว ดำเนินการให้หลวงประดิษฐ์ฯ และนายวิลาศฯ ออกจาก รัฐมนตรี และให้หลวงประดิษฐ์ฯ ร่วมอยู่ในคณะผู้สำเร็จฯ ต่อไป เมื่อสองคนนี้ออกจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ก็ได้มีการ แต่งตั้งให้นายวนิช ปานะนนท์ เป็นรัฐมนตรี เรื่องตั้งนาย วนิชฯ นี้ นายทวิ บุณยเกตุ ได้ทำเรื่องให้ข้าฯ ลงนาม รับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้ง เช่นเดียวกับ ที่ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการให้ หลวงประดิษฐ์ฯ กับนายวิลาศฯ ออก แต่ข้าฯ ลงชื่อเฉพาะในเรื่องหลวงประดิษฐ์ฯ กับนายวิลาศลาออก ส่วนที่แต่งตั้งนายวนิชฯ เป็น รัฐมนตรีนั้น ข้าฯ ไม่ลงชื่อรับสนอง ทั้งนี้เพราะว่าตามความ รู้สึกของข้าฯ นายวนิชฯ ยังไม่ถึงขนาดที่จะเป็นรัฐมนตรี และนอกจากนี้แล้ว ถ้านายวนิชฯ มาร่วมในคณะรัฐมนตรี การปรึกษาหารือกิจการในอันเกี่ยวกับญี่ปุ่น ก็จะต้องอยู่ใน

ฐานะลำบาก เพราะเรื่องใดถ้าไม่ต้องการให้ญี่ปุ่นทราบ
 นายวนิช ๆ ก็คงจะนำไปขาย ยิ่งกว่านั้นถ้าให้นายวนิช ๆ
 เป็นรัฐมนตรีแล้ว ทางฝ่ายอังกฤษ อเมริกาและฮอลันดา-
 จีน ก็จะได้เห็นว่าคณะรัฐมนตรีชุดนั้นจะฝักใฝ่ในญี่ปุ่นยิ่ง
 ชน ทั้งนี้เพราะเหตุว่านายวนิช ๆ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วๆ
 ไปว่าเป็นที่ฝักใฝ่กับญี่ปุ่นมานานแล้ว เมื่อข้าฯ ไม่ลงนาม
 รับสนองแต่งตั้งนายวนิช ๆ นี้ จึงได้พูดกับนายทวิ บุณยเกตุ
 ว่า การแต่งตั้งรัฐมนตรีขอให้นายกเป็นผู้ลงชื่อเอง แล้วใน
 ที่สุดนายกรัฐมนตรีก็ลงชื่อเป็นผู้รับสนอง ในการแต่งตั้งนาย
 วนิช ๆ เป็นรัฐมนตรี เมื่อหลวงประดิษฐฯ พ้นจาก ตำแหน่ง
 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแล้ว ก็ได้แต่งตั้งให้พระ-
 บริรักษ์ทักษุภทกิจ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐการไป
 รักษาการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีกตำแหน่งหนึ่ง

เมื่อพยานให้การมาเพียงนี้แล้ว พยานแจ้งว่าติดธุระ
 ราชการอื่น ขอให้การในวันรุ่งขึ้นต่อไป

ลงชื่อ	อดุล	อดุลเดชจารัต	ผู้ให้การ
,,	ส.	เพ็ญจันทร์	กรรมการ
,,	ร.ท.อ.	วิชัย พันธุ์โอรส	จก

วันที่ 18 ธันวาคม 2488

ข้าฯ พล ต.อ. อดุลฯ ขอให้การต่อไปว่า ก่อนที่จะแต่งตั้งพระบริภักดิ์ฯ ให้เป็นรัฐมนตรีผู้รักษาราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น ข้าฯ ได้เสนอต่อนายกรัฐมนตรีเป็นส่วนตัวว่า ควรจะตั้งให้นายดิเรก ชัยนาม เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังแทนหลวงประดิษฐฯ เพราะในภาวะต่อไปเชื่อว่าทางญี่ปุ่นคงจะบีบบังคับในเรื่องการเงิน ถ้าให้นายดิเรกฯ เป็นแล้วเราก็พอจะรู้เรื่องและสั่งเสียอะไรกันได้ นายกรัฐมนตรีตอบข้าฯ ว่าทางญี่ปุ่นคงไม่ยอม เพราะเขาต้องการให้พระบริภักดิ์ฯ เป็นรัฐมนตรีคลังและในขณะเดียวกันนี้ทางญี่ปุ่นได้ยกฐานะของอัครราชทูตของไทยและญี่ปุ่นขึ้นเป็นเอกอัครราชทูต ซึ่งในขณะนั้นพระยาศรีเสนาเป็นอัครราชทูตอยู่ในญี่ปุ่น ข้าฯ จึงมาคิดเห็นว่าเป็นโอกาสอัน

เหมาะถ้าจะให้ นายติเรก ชัยนาม เป็นเอกอัครราชทูตแทน
 พระยาศรีเสนา เพื่อจะได้รับข่าวคราวต่างๆ อันแท้จริงถึง
 สภาพความเป็นไปภายในประเทศญี่ปุ่น และติดต่อกับทูต
 ประเทศต่างๆ ที่มีอยู่ในประเทศญี่ปุ่นด้วยว่าจะมีความคิดเห็น
 ในทางการเมืองประการใด แล้วจะได้สลับรับฟังถึงอุปนิสัย
 ใจคอของคนไทยที่เอนเอียงข้างญี่ปุ่นได้แน่ชัดยิ่งขึ้นกว่าที่จะ
 แต่งตั้งให้คนอื่นเป็น ข้าฯ จึงนำเรื่องนี้ไปหารือต่อ นาย
 รัฐมนตรี ก็เห็นชอบด้วย แต่ก่อนที่ข้าฯ จะไปหารือต่อ นาย
 รัฐมนตรีนั้น ข้าฯ ได้หารือต่อหลวงประดิษฐ์ฯ ซึ่งได้เห็น
 ชอบด้วยแล้ว นายกรัฐมนตรีจึงได้ทราบความเป็นทางการไป
 ที่ญี่ปุ่น เขาก็ไม่ขัดข้องประการใด ถึงแม้ว่าญี่ปุ่นจะไม่ใคร่
 พอใจนายติเรก ชัยนาม มาก่อนแล้ว ว่าเป็นผู้ที่มีจิตใจเอน
 เอียงเข้าทางฝ่ายอังกฤษ อเมริกา แต่ฝ่ายญี่ปุ่นก็ยังคิดเห็นว่า
 นายติเรก ชัยนาม ก็พอที่จะเกลี้ยกล่อมให้กลับใจเห็นดีเห็น
 ชอบไปทางฝ่ายญี่ปุ่นได้ เมื่อได้เป็นที่ตกลงกันดังนี้แล้ว ข้าฯ
 จึงได้ทราบทามนายติเรก ฯ นายติเรก ฯ ไม่ยินยอมที่จะไป
 โดยอ้างเหตุผลว่าจะถูกชนชาติอังกฤษ อเมริกา รวมตลอด

ทั้งคนไทยประณามว่าเข้ากับญี่ปุ่น จะทำให้เสื่อมเสียเกียรติยศถึงวงศ์ตระกูล ข้าฯ จึง^๕แจ้งว่า มันถึงคราวจำเป็นแล้ว ซึ่งเราจะต้องแบ่งหน้าที่กันกระทำเพื่ออนาคตของชาติ แม้แต่หลวงประดิษฐ์ฯ ก็ต้องไปเป็นผู้สำเร็จฯ ต้องไปทำหน้าที่อย่างหนึ่ง ถ้าหากนายติเรกฯ ไปอยู่ที่ญี่ปุ่นแล้วก็จะได้อะไรโอกาสสลับมารับฟังข่าวต่าง ๆ และความเป็นไปดังที่ให้การแล้วข้างต้น ส่วนข้าฯ อยู่ในคณะรัฐมนตรีเพื่อจะได้ดูความเคลื่อนไหวในวงการของรัฐบาล หากถึงโอกาสเราก็จะเข้าร่วมมือกันช่วยชาติต่อไป นายติเรกฯ จึงเป็นอันตกลงจะไปแต่ขอรับรองว่าถ้าจะให้ไปแล้วก็อย่าให้เกิน ๒ ปี ข้าฯ รับรองว่าจะพยายามช่วยเหลือโดยทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ข้าฯ ยังได้ทราบข่าวเป็นนัยแวมาในขณะนั้นว่า ทางหลวงประดิษฐ์ฯ ก็อยากให้นายติเรกฯ ไป และได้ส่งเสียงกันไว้ว่า ถ้ามีโอกาสแล้วก็ให้หนีไปเข้ากับฝ่ายอังกฤษ อเมริกาเลย เมื่อเป็นอันตกลงกันเช่นนี้แล้ว จึงได้แต่งตั้งนายติเรกฯ ชัยนาม ไปเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว การติดต่อก็ตกลงกับนายติเรกฯ ให้ใช้โค้ดลับ ซึ่งได้มอบหมาย

ซึ่งกันและกันไว้เป็นการเฉพาะตัว เมื่อนายติเรกไปประจำ
อยู่ที่ญี่ปุ่นแล้ว ได้ทำรายงานความเคลื่อนไหวของญี่ปุ่น
ตลอดถึงความคิดความอ่านของทูตต่างๆ ที่ประจำอยู่ในญี่ปุ่น
และเหตุการณ์อื่นๆ ให้ข้าฯ กับหลวงประดิษฐฯ ทราบอยู่
เสมอ

ในการทำสัญญาร่วมรบร่วมรุกรับกับญี่ปุ่นนั้น ได้มีพิธี
สาบานกันที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทั้งนี้โดยหลวงวิจิตร
วาทการได้ให้ความเห็นว่า เพื่อจะให้เป็นการศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้น
แต่ในพิธีนี้ข้าฯ มิได้ไปร่วมด้วย

ในวันที่ 25 มกราคม 2485 ซึ่งเป็นวันที่ประเทศไทย
ประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกันนั้น ข้าฯ จำได้ว่า
ตรงกับวันอาทิตย์ ข้าฯ ได้พักอยู่ ณ ที่พักวังปารุสกวัน
ได้มีการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีโดยด่วนเมื่อเวลาเที่ยงวัน
ข้าฯ ก็ได้ไปประชุม เมื่อถึงที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ปรากฏ
ว่า ประชุมกันเรื่องจะประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกา
โดยกระทันหัน ในการที่จะประกาศสงครามกับอังกฤษ--

อเมริกัน ข้าฯ เห็นว่า หลวงวิจิตรวาทการกับนายนิชิ
 ปานะนนท์ ได้เป็นตัวตั้งตัวตีแถลงให้ที่ประชุมทราบคล้ายๆ
 กับว่า สองคนนี้ได้ทำการติดต่อกับหรือรู้เรื่องที่จะประกาศสง-
 กรามอยู่ก่อนแล้ว ส่วนรัฐมนตรีนอกจากนั้นรวมทั้งข้าฯ
 ด้วยก็ยังไม่รู้ต้นสายปลายเหตุว่า เหตุใดจึงจะต้องประกาศ
 สงครามกับเขาโดยกระทันหันเช่นนั้น ครั้นเมื่อได้ประกาศ
 สงครามกับอังกฤษ-อเมริกาแล้ว ข้าฯ ได้พยายามสืบสวน
 ถึงมูลเหตุก็ได้ความว่า ก่อนที่จะประกาศสงครามวันหนึ่ง
 หรือสองวัน ปรากฏว่า หลวงวิจิตรวาทการกับนายนิชิ
 ปานะนนท์ ได้ติดต่อกับญี่ปุ่นถึงขั้นผิดปรกติกว่าเดิม และก็
 ได้มาติดต่อกับนายกรัฐมนตรีบ่อยขึ้น และได้ความต่อไปว่า
 สองคนนี้เป็นผู้ไปบาทบาทฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อจะขอประกาศสง-
 กรามกับอังกฤษ-อเมริกา พลเรือนฝ่ายญี่ปุ่นไม่ขัดข้อง แต่
 ทางทหารญี่ปุ่นไม่เห็นสมควรให้ประกาศ ข้าฯ ได้อ่านประ-
 ชุมคณะรัฐมนตรีพิเศษครั้งที่ 4/2485 วันอาทิตย์ที่ 25
 มกราคม 2485 แล้ว ขอรับรองว่าเป็นการถูกต้อง

ในการที่มีผู้วิ่งเต้นเห็นดีเห็นชอบที่จะประกาศสงคราม
 นี้ ก็เพราะเหตุว่าในขณะนั้นญี่ปุ่นทำสงครามกำลังได้เปรียบ

ทางค่านยุโรป เยอรมันก็ทำการรุกรานไปเกือบจะถึงสตาลิน-
 กราดแล้ว ก็จะมีพม่าทางคอเคซัส มาบรรจบทางอินเดีย
 และในขณะเดียวกันนั้นทางญี่ปุ่นก็กำลังตีพม่าเกือบจะได้แรง-
 ทุนอยู่แล้ว ทั้งทั้งสองฝ่ายก็จะได้บรรจบกัน ข้าฯ ขอให้
 เป็นที่สังเกตไว้ว่า ในการประชุมคณะรัฐมนตรีคราวนี้ มี
 รัฐมนตรีประชุมกันหลายคน แต่มีรัฐมนตรีน้อยคนที่ออก
 ความเห็น ผู้ที่ออกความเห็นก็เป็นผู้ที่วิ่งเต้นหรือติดต่อกมา
 ดังที่ให้การมาแล้ว การประชุมได้กระทำกันอย่างรวบรัด
 ฉะนั้น รัฐมนตรีส่วนมากจึงไม่ได้ออกความคิดเห็นแต่
 อย่างใด คำประกาศสงครามนี้ข้าฯ ทราบว่า ในเวลานั้น
 คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์มี 3 คนด้วยกัน แต่ได้
 ลงชื่อเพียง 2 คนเท่านั้น ส่วนหลวงประดิษฐมนูธรรมมิได้
 ลงนามในต้นฉบับคำประกาศสงคราม เพราะในวันนั้น
 หลวงประดิษฐมนูธรรม ได้ไปจังหวัดอยุธยา หาได้อยู่ใน
 กรุงเทพฯ ไม่ เมื่อได้ประกาศสงครามแล้ว ในฐานะที่ข้าฯ
 เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ได้สดับตรับฟังความรู้สึกของประ-
 ชาชนคนไทย รวมทั้งชาวต่างประเทศซึ่งได้พำนักอยู่ใน

ประเทศไทย ปรากฏว่ารู้สึกเศร้าสลดใจ แต่ไม่มีใครกล้า
ออกความคิดความเห็นประการใดโดยชัดแจ้งออกมา ต่อ
จากนี้ไปในราวปี พ.ศ. 2486 ข้าฯ ได้ทำการติดต่อกับชาว
ต่างประเทศ มีอังกฤษ-อเมริกา ซึ่งพำนักอยู่ในประเทศ
ไทย และคนไทยซึ่งอยู่ในต่างประเทศ เพื่อทราบว่าการที่
ประเทศไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นผ่านกิตี ทำสัญญาร่วมรบร่วม
รุกรกับญี่ปุ่นกิตี และได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกา
กิตี ว่าจะมีความรู้สึกความเห็นประการใดบ้าง ก็คงได้
ความว่า ที่ประเทศไทยยินยอมให้ญี่ปุ่นผ่านหรือทำสัญญา
ร่วมรบร่วมรุกรกับญี่ปุ่น เขาเห็นว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้อง
ทำเพื่อผ่อนผันไปตามเหตุการณ์ เขาไม่ได้ติเตียนหรือเอาใจ
ใส่แต่อย่างใด ส่วนที่ไปประกาศสงครามกับเขาเช่นนั้น ชาว
ต่างประเทศ โดยเฉพาะอังกฤษไม่พอใจอย่างยิ่ง เพราะเขา
หาว่าไทยเป็นประเทศเล็กนึกเดียวไปประกาศสงครามกับเขา
เข้า

เมื่อพยานได้ให้การมาถึงเพียงนี้แล้ว พยานแจ้งว่า
ติตราชการ ขอไปให้การในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
,,	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
,,	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ 20 ธันวาคม 2488

ข้าฯ พล.ต.อ. อดุลฯ ขอให้การเพิ่มเติมต่อไปว่า

โดยเหตุที่ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกาไป
แล้ว แต่มีข้าราชการและประชาชนคนไทย รู้สึกว่า หงอย
เหงามไป ดังที่ข้าฯ ได้ให้การมาแล้วนั้น ทั้งนี้เพราะ
เหตุว่า ประชาชนคนไทยมีความจำเป็นที่จะต้องกระทำเช่น
นั้น แต่ความรู้สึกอันแท้จริง ประชาชนคนไทยมีความ
เกลียดชังชาวญี่ปุ่น ใครที่จะคิดต่อต้านญี่ปุ่นหรือกำจัดชาว
ญี่ปุ่นให้ออกจากดินแดนไทย เนื่องด้วยเหตุนี้ ภายหลังที่
ประกาศสงครามกับอังกฤษ-อเมริกาแล้ว ได้มีบุคคลหลาย
จำพวก รวมทั้งไทย-จีน-แขก ได้รวมกันเป็นหมู่คณะใน
อันจะรวมกันกำจัดญี่ปุ่น แต่ในขณะนั้น โดยฐานะที่ข้าฯ
เป็นอธิบดีกรมตำรวจจำเป็นต้องจะต้องสอดส่องว่าการกระทำ
ของบุคคลที่อยู่ในขณะนั้นมีเจตนาเพียงใด มุ่งหมายอย่างไร

ถ้าหากการกระทำนั้น เป็นที่แจ่มแจ้งขึ้นมาจากทราบถึงฝ่าย
 ญีปุ่น ข้าฯ ก็ต้องจำเป็นจับกุมตามหน้าที่ ถ้ามีฉะนั้นแล้ว
 ก็จะถูกญีปุ่นทำการจับกุมเสียก่อน แล้วจะเอาไปทำการ
 ทารุณด้วยประการต่าง ๆ ซึ่งมีตัวอย่างในเรื่องเหล่านี้้อย่าง
 มากมาย แต่แม้กระนั้นก็ดี หากว่าเป็นสิ่งที่ข้าฯ พอจะ
 เบี่ยงบ่ายได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาลแล้ว ข้าฯ ก็พยายาม
 ที่จะเลือกใส่ให้บุคคลนั้น ไปเสียให้พ้นหุ้พ้นตาของทางญีปุ่น
 เพื่อไม่ให้เร่งรัดต่อข้าฯ เพื่อส่งตัวฟ้องร้องต่อศาล หรือ
 ถูกส่งตัวให้แก่ฝ่ายเขาเพื่อทำการทารุณกรรมต่าง ๆ แล้วใน
 ที่สุดเจตนาอันแท้จริงของบุคคลพวกนั้นก็มิอยู่ว่า เพื่อทำการ
 ต่อต้านญีปุ่น ซึ่งข้าฯ จะได้ให้การโดยละเอียดต่อไป ทั้งนี้
 ก็โดยเหตุว่าในการที่จะทำการต่อต้านญีปุ่นนั้น ในวงการ
 ดำรงชีวิตที่ข้าฯ เป็นอธิบดีก็มีแผนการอยู่แล้ว และได้เริ่มดํา
 เนินการอยู่ในขณะนั้นแล้วด้วย

ดังที่ข้าฯ ได้ให้การแต่ตอนต้นว่า จอมพล ป. เป็น
 คนที่อึดจางและระแวงว่าคนอื่นจะตีกว่านั้น มีเหตุผลหลาย
 ประการ ดังที่ข้าฯ จะได้ให้การต่อไป กล่าวคือ เมื่อ

จอมพล ป. ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีในเบื้องต้นนั้น ตามทางสังเกตและการสืบสวนของข้าฯ สังเกตได้ว่าในคณะผู้ก่อการ และคณะรัฐมนตรี ข้าราชการและประชาชนทั่วไป รู้สึกเลื่อมใสในนโยบายและการบริหารราชการแต่ครั้นเมื่อมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงขึ้นแล้ว หลวงพิบูลสงครามได้รับยศให้เป็นจอมพล ต่อแต่นั้นมาอีกประมาณสัก 6 เดือน ตามความสังเกตและความรู้สึกของข้าฯ สังเกตว่าจอมพล ป. ได้ทงในความคิดความเห็นความรู้ของตัวเป็นที่ตั้ง ความคิดความเห็นของรัฐมนตรีที่ได้ให้ความคิดความเห็นด้วยบริสุทธิ์ใจก็ดี การตกเตือนของบรรดาเพื่อนฝูงที่เห็นว่าการทำงานนั้นไม่ชอบก็ดี จอมพล ป. มักจะไม่ใคร่เอาใจใส่ ถือแต่อารมณ์ของตัวเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้ด้วยจอมพล ป. คิดทงว่า ตัวนั้นเป็นผู้มีความรู้ความคิดดียิ่งกว่าผู้อื่น และนอกจากนั้นแล้วอาจเป็นได้ด้วยเส้นประสาทของจอมพล ป. อาจพิจารณาเหตุบางประการ เช่นจากการถูกยิง ถูกวางยาพิษหลายครั้ง จึงเกิดความระแวงสงสัยไม่เชื่อถือในบุคคลอื่นๆ แม้แต่คนที่เคยอยู่ใกล้ชิดและไว้วางใจกันมา นอก

จากเหตุนี้แล้วตามความสับสนและความสับสนของข้า ๆ ก็
 ยังปรากฏต่อไปว่า จอมพล ป. มักชอบคนประจบสอพลอ
 แต่ผู้ที่ไปประจบสอพลอนั้น มักเป็นผู้ที่โง่กว่าและมีชื่อเสียง
 ไม่ดี ไม่เป็นที่เคารพของผู้อื่น บุคคลเหล่านี้ถือเอาจอมพล
 ป. เป็นที่พึ่ง เพราะถ้าปราศจากจอมพล ป. แล้วตัวก็จะ
 ต้องพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ไป แต่ถ้าบุคคลใดซึ่งเป็น
 คนหลักแหลมรู้เท่าถึงการนี้ของจอมพล ป. แล้ว จอมพล ป.
 ก็มักไม่ไว้วางใจ แม้ผู้นั้นจะมีความสามารถเป็นที่นิยมชม-
 ชอบของผู้อื่น ก็ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในสายตาและความสังเกต
 ของจอมพล ป. แล้วก็พยายามที่จะกระทำด้วยประการใดๆ
 ให้ผู้นั้นขาดความนิยมเลื่อมใสลงไป ผู้ที่ประจบสอพลอและ
 เป็นผู้ที่จอมพล ป. ไว้นับถือเชื่อนั้น เท่าที่ข้า ๆ ได้สังเกต
 พบเห็นมี พล.ท. พระวิชัยยุทธเสชาคนี พล.ท. พระประ
 จนปัจฉิก หลวงวิจิตรวาทการ หลวงสารานุกรมประพันธ์
 หลวงยุทธศาสตร์โกศล เป็นต้น นอกจากตั้งกล่าวแล้ว
 ความมักใหญ่ใฝ่สูงของจอมพล ป. ยังมีอีกหลายประการ เช่น
 เมื่อคราวที่จะพระราชทานยศจากพลตรีเป็นจอมพลนั้น ถ้าดู

แต่เพียงผืน ๆ แล้ว จอมพล ป. ดูไม่โยกในการที่จะรับยศ
ถึงเพียงนี้ แต่ถ้าได้พิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปแล้ว จอมพล ป.
ก็มีความพอใจที่จะได้รับยศจอมพล^{นี้} ทั้งนี้เพราะเหตุว่า
ทางกระทรวงกลาโหมคงมิได้ขอยศให้จอมพล ป. เป็นจอมพล
พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา ซึ่งในขณะนั้นทรงตำแหน่ง
เป็นประธานคณะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ได้มีรับสั่งให้ข้า
วไปเฝ้าแล้วรับสั่งถามข้าว่า ถ้าจะให้ยศพลตรีหลวงพิบูลฯ
เป็นจอมพลจะขัดข้องหรือไม่ ข้าได้ทูลชี้แจงว่า เรื่อง^{นี้}
แล้วแต่จะทรงเห็นควร ทั้งนี้ก็เป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่า
ทางราชการมิได้ขอยศให้ถึงจอมพล แต่คงจะมีอะไรกระตุ้น
เตือนทางผู้สำเร็จราชการให้จำเป็นต้องพระราชทานยศให้ถึง
จอมพล นอกจากนั้นแล้ว จอมพล ป. อยากจะยกย่องตัวเองว่า
สูงหรือเด่นกว่าผู้อื่น เช่นเมื่อคราวทางรัฐบาลอังกฤษจะให้
ตราจอมพล ป. เท่ากับหลวงประดิษฐมนูธรรม แต่จอม
พล ป. อยากจะได้ให้สูงกว่า จึงได้ให้นายติเรก ชัยนาม
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ไปพบกับเซอร์
โยไซโครอสบี อัครราชทูตอังกฤษว่า ให้รัฐบาลอังกฤษให้ตรา

ให้สูงกว่าหลวงประดิษฐมนูธรรมสัณขันธ์หนึ่ง แต่ก็ไม่เป็น
 ผลสำเร็จ นี่ประการหนึ่ง ในการที่แต่งตั้งภรรยาให้มียศเป็น
 พันโททหารบกก็ดี และเป็นองครักษ์ด้วยก็ดี ตั้ง รร. นาย
 ร้อยหญิง และ รร. นายสิบหญิงก็ดี ทั้งนี้โดยมีเจตนาว่า
 จะให้ภรรยามีเกียรติยศสูงกว่าผู้อื่น ทำนองเดียวกับคนที่
 อยากรจะเป็น ในครั้งแรกที่จะขอศให้ภรรยาเป็นพันโทนั้น
 ความจริงได้ขอเป็นเพียงพันตรีเท่านั้น ในเบื้องต้นของการ
 ขอศให้ภรรยา^{นี้} ได้มีพล.ต. เวียง วีระยุทธ กับพล.ต.ต.
 ชล่อ ศรีตรากรไปหาข้าฯ ประการว่า ในการที่จะให้ยศแก่
 ภรรยาจอมพล ป. นั้น เป็นเรื่องไม่สมควรขอให้ข้าฯ ช่วย
 ระวัง ข้าฯ ก็บอกว่าจะระวังได้อย่างไร เพราะมีเวลาอีก
 เล็กน้อยก็จะประกาศแล้ว ทั้งไม่ใช่หน้าที่ของตำรวจ เป็น
 หน้าที่ของวงราชการ จะเป็นการขัดใจกันเสีย แต่เมื่อ
 เรื่องนี้ถึงทางกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงหรือรองปลัด
 กระทรวงได้ทำเรื่องเป็นขอศพันโทให้ และยังได้ให้เป็น
 องครักษ์อีกด้วย นิสัยจอมพล ป. เป็นผู้ที่แสดงว่า แม้ตน
 จะใกล้สิ้นชีวิตไปแล้วก็หวังจะให้เป็นประวัติศาสตร์ว่า ใน

สมัยที่คนได้มีชีวิตอยู่นั้นได้ทำอะไรไว้บ้าง โดยเหตุนี้จึงได้
 จัดสร้างจังหวัดลพบุรีขึ้นใหม่ จัดสร้างจังหวัดเพชรบูรณ์ให้
 เป็นเมืองหลวง เปลี่ยนอักษรภาษาไทย แต่การสร้างจังหวัด
 เพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองหลวงนั้น นอกจากจะได้เป็นประวัติ-
 ศาสตร์สำหรับตัวแล้ว ก็มีเจตนาว่า ถ้าถึงคราวจำเป็นที่จะ
 ต้องต้านทานญี่ปุ่นแล้วก็จะใช้จังหวัดนั้นเป็นที่ทำการต้านทาน
 หรือเป็นที่ตั้งรัฐบาลต่อไป เมื่อต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2485
 พลเอกเจ้าพระยาพิชัยนาทรโยธิน คณะผู้สำเร็จราชการแทน
 พระองค์ฯ ได้ให้ข้าฯ ไปเป็นพยานในเรื่องที่ท่านทำพินัย-
 กรรมเรื่องมรดกของท่าน เมื่อทำเสร็จแล้วท่านเจ้าพระยา
 พิชัยนาทรฯ ได้ปรารภกับข้าฯ สองต่อสองว่า รู้สึกเป็น
 ห่วง^๕ แผ่นดินและราชบัลลังก์ ขอให้ข้าฯ ช่วยระมัดระวัง
 แล้วท่านกล่าวเสริมต่อไปว่า หลวงพิบูลสงคราม ยังไม่ควร
 จะได้รับยศถึงชั้นจอมพล ควรจะเป็นแต่เพียงพลเอกเป็น
 อย่างสูง เมื่อสงครามคราวนี้เสร็จแล้ว จะให้จอมพลก็^๖เป็น
 การสมควร การที่เจ้าพระยาพิชัยนาทรฯ พูดยกกับข้าฯ ใน
 เรื่องนี้ ข้าฯ คิดว่าท่านคงจะได้คิดถึงความมั่งคั่งใหญ่โต^๗สูง

ของจอมพล ป. ในเรื่องนี้ข้าฯ ไม่เคยพูดหรือเล่าให้ใครฟัง จนกระทั่งถึงเมื่อนายคองเป็นนายก ร.ม.ต. และจะตั้งคณะ ร.ม.ต. นั้น หลวงสินาคโยธารักษ์ ได้ไปหาข้าฯ และได้กล่าวขึ้นว่า ในการแต่งตั้งคณะรัฐบาลนี้ นายคองจะเอาเป็น รัฐมนตรีด้วย โดยเหตุที่ข้าฯ เป็นผู้ซื่อสัตย์และรอบรู้ใน การการเมือง จนถึงกับเจ้าพระยาพิชาเยนทร์โยธินก็ยังได้ พุดผากฝังแผ่นดินและราชบัลลังก์ไว้แล้ว จึงขอหารือว่าจะ ควรรับได้หรือไม่ ข้าฯ จึงเอะใจขึ้นว่า ในเรื่องที่เจ้าพระยาพิชาเยนทร์ฯ พุดกับข้าฯ นี้ ข้าฯ ไม่ได้พุดกับใครเลย ข้าฯ จึงถามหลวงสินาคฯ ว่า รู้มาจากใคร หลวงสินาคฯ ก็ได้แต่ยืนยันว่ารู้มาแน่ แต่ก็ไม่ได้บอกว่ารู้จากใคร นอก จากนี้ทำเนียบนายกรัฐมนตรี ตามแก้อี ตามตู่ที่ทำตราไก่ ซึ่งเป็นปีเกิดของจอมพล ป. ขึ้นคิดไว้ทั่วทุกหนทุกแห่งและ ตามโรงภาพยนตร์ก็ทำรูปติดและฉายในจอภาพยนตร์ และมีการบรรเลงเพลง เคารพทำนองเดียวกับ พระเจ้าอยู่หัวในวัน เกิดก็จะให้ประชาชนชักธงตราไก่

เมื่อพยานให้การมาเพียงนี้ พยานแจ้งว่าดีตราชการ
จะให้การต่อในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
„	ศ. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
„	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไธรส	จด

วันที่ 21 ธันวาคม 2488

ข้า ฯ พล.ต.อ. อดุล ฯ ขอให้การเพิ่มเติมต่อไปว่า
ในวันก่อนที่ข้า ฯ ได้ให้การในเรื่องความมักใหญ่ใฝ่สูงของ
จอมพล ป. และของครอบครัวดังกล่าวนั้น ยังได้ทำ
การโฆษณาข่มขู่เกียรติยศชื่อเสียงของตัวเองหรือของครอบครัว
ในทางหนังสือพิมพ์และทางวิทยุกระจายเสียง ซึ่งใน
ขณะนั้น พล.อ. หลวงสารานุกรมประพันธ์ เป็นหัวหน้ากองหนังสือ
พิมพ์ เป็นผู้สนิทชิดชอบกับจอมพล ป. เป็นผู้ที่มักไปมา
หาสู่กันเป็นประจำ หนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับได้เขียนบทความ
ความยกย่องบุญคุณของจอมพล ป. และครอบครัวว่าเป็นผู้ที่
เฉลียวฉลาด มีความคิดความอ่านเด่นกว่าผู้อื่น เป็นทำนอง

ว่า ผู้นำของชาติก็คือจอมพล ป. พิบูลสงคราม จะนั้นในหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับมักจะมีตัวหนังสือใหญ่ๆ ปรากฏว่า จอมพล ป. เป็นผู้นำชาติไทย หรือ เชื้อพิบูลสงครามชาติพันธุ์ไทย หนังสือพิมพ์ที่นำบทความยกย่องเกียรติคุณบางฉบับเป็นด้วยความจำใจ ทั้งนี้เพราะในขณะนั้นถ้าไม่กระทำดังกล่าวนั้น จะได้รับอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือถ้าไม่ปฏิบัติตามแล้ว จะไม่ได้รับความสะดวกในการที่จะได้รับกระดามมาพิมพ์หนังสือ หรือให้ประโยชน์การตอบแทน คือหนังสือพิมพ์ฉบับใด ถ้ากล่าวยกย่องเกียรติคุณความก็เป็นที่ถูกอกถูกใจแล้ว ก็ได้รับรางวัลเป็นเงินเป็นทอง ถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับใดลงบทความยกย่องบุญคุณของผู้อื่น ก็ไม่พอใจ โดยเฉพาะถ้าหนังสือพิมพ์ฉบับใดยกย่องนายปรีดี พนมยงค์แล้วก็ยังไม่พอใจกว่าผู้อื่น นอกจากนั้นแล้ว ในทางวิทยุกระจายเสียงก็ได้ทำการติดต่อกับพระราชธรรมนิเทศให้กระจายเสียงตามหัวข้อแนวคิดของตน แล้วในที่สุดก็กล่าวเกียรติคุณความดีของตน เพื่อให้ประชาชนเลื่อมใสอยู่เป็นนิจ การกระทำของบุคคลใดหากเป็นการกระหนาบกระเทือนใจ โดย

เฉพาะ แก้ว จอมพล ป. แม้จะได้ กระทบกระเทือนใจทาง
ภรรยา ก็เอาอำนาจในหน้าที่ราชการสั่งการไป เช่นคุณหญิง
พวงคุณยธรรมาดา ได้แต่งหนังสือ^{๕๕}เล่มหนึ่ง ชื่ออะไร
ข้าฯ จำไม่ได้แล้ว มีข้อความตอนหนึ่งว่า การที่ภรรยา
เอาสามีไว้ไม่อยู่นั้น จะถือว่าเป็นความบกพร่องของสามีแต่
ฝ่ายเดียว^{๕๖}นั้นไม่ได้ ข้อความตอน^{๕๗}นั้นเป็นการกระทบกระเทือน
ใจท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ว่าไม่สามารถจะปฏิบัติ
ตนให้เข้มแข็งจนให้จอมพล ป. มีภรรยาน้อยได้ คือนางรุจี
อุทัยกร แล้วในที่สุด ทางกองบัญชาการทหารสูงสุด ออก
คำสั่งให้เจ้าพนักงานการพิมพ์เก็บหนังสือฉบับนั้น ไม่ให้จำ-
หน่ายต่อไป นี่ก็เป็นการแสดงอยู่ในตัวให้เห็นว่า จอมพล
ป. ยินยอมให้ภรรยามาแก้ต่างงานในบริหาร ต่อแต่นั้นมา
ในสมัยที่นายควง อภัยวงศ์ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี คุณหญิง
พวง ฯ ได้ร้องเรียนเรื่องนั้นขึ้นมา^{๕๘}ยังข้าฯ แล้วในที่สุดเห็นว่า
หนังสือ^{๕๙}นี้ไม่เป็นการผิดกฎหมายแต่อย่างใด จึงได้คืนให้ไป
ที่ว่าหนังสือพิมพ์บางฉบับได้กระทำด้วยความจำใจ แต่ก็มี
หนังสือพิมพ์บางฉบับได้กระทำโดยสมัครใจก็มี ด้วยเห็นคิ
เห็นชอบตาม ซึ่งในขณะนั้น ข้าฯ เห็นว่ายังไม่ควรเปิดเผย

จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความประสงค์ที่จะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นประจำอยู่เสมอ ทั้งนี้มีเหตุผลและหลักฐานอยู่หลายประการ ดังที่ข้า ฯ จะให้การต่อไปนี้ เมื่อ พ.ศ. 2484 จอมพล ป. ได้ทำหนังสือถึงผู้สำเร็จราชการขอลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้รับโฆลา^๕นั้นแล้ว ได้เรียกข้า ฯ ไปหาถามว่าจะให้ทำอย่างไร ข้า ฯ ตอบว่าก็ควรปฏิบัติไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ ในขณะนั้นมีคนอยู่ที่นั่นหลายคน เท่าที่จำได้มี พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ นายปรีดี ฯ ชุนนิรันดร์ชัย นายทวี บุณยเกตุ โฆลาฉบับนั้น ข้า ฯ ได้เห็นและได้อ่านโดยตลอด มีข้อความขอลาออก และให้หลวงพรหมโยธีเป็นนายกรัฐมนตรีแทน ในเรื่องนี้ ทางคณะผู้สำเร็จ ฯ ได้เรียกพระยามานวราชเสวี ประธานสภา ไปพบ เพื่อให้ดำเนินการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีตามวิถีทางรัฐธรรมนูญต่อไป และในวันเดียวกันนี้ ข้า ฯ ได้ไปพบจอมพล ป. เพื่อสอบถามเรื่องที่จะลาออก จอมพล ป. ก็ยืนยันว่าจะลาออกจริงๆ โดยแจ้งว่า สาเหตุจากเรื่องกลุ้มใจทางครอบครัว แล้ว

ในคืนนั้นก็ได้รับประกาศทางวิทยุกระจายเสียงว่า จอมพล ป. ลาออกจากนายกรัฐมนตรีแล้ว ในตอนที่ประกาศวิทยุกระจายเสียงเรื่องนี้ พล ต. ประยูร ภมรมนตรี ได้โทรศัพท์ไปหาข้า ฯ ที่วังปารุสกวัน บอกว่าการประกาศให้จอมพล ป. ออกจากนายคนนั้น ในขณะนี้มียายพลญี่ปุ่นมานั่งฟังข่าวคราวอยู่ที่กรมประสานงาน และไม่ยอมกลับจนกว่าจะรู้ว่าจะตั้งใครเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ข้า ฯ รู้สึกไม่พอใจที่ พล ต. ประยูร เอาอำนาจของนายพลญี่ปุ่น มาพูดเป็นเชิงข่มขู่ข้า ฯ แล้วข้า ฯ จึงโทรศัพท์ไปที่บ้านจอมพล ป. หลักสี่ว่า จะไปพบเดี๋ยวนี้ได้หรือไม่ ก็ได้รับตอบว่าให้ไปพบได้ ข้า ฯ จึงขึ้นรถยนต์ไปที่บ้านจอมพล ป. หลักสี่ในทันใด เมื่อถึงแล้วได้เห็น พล ต. ชุนพลตปรับักษ์ พล ต. ประยูร ภมรมนตรี พล ต. ไชย ประทีปเสน พร้อมด้วยจอมพล ป. อยู่ที่นั่น ข้า ฯ จึงพูดต่อว่า พล ต. ประยูร อย่างรุนแรงว่า ในการที่เอนายพลญี่ปุ่นมาขู่ข้า ฯ นั้น เป็นวิธีการที่เลวทราม เพราะนายพลญี่ปุ่นไม่ได้เป็นเตี้ย (พ่อ) ของข้า ฯ ถ้ามีเรื่องอะไรเราก็ควรพูดกันตามวิถืทาง อย่าเอาอำนาจของ

ญี่ปุ่นมาชู้กัน เมื่อ^{นี้}กันผ่านกรมประสานงานมาก็ไม่เห็นมีนายพลญี่ปุ่นสักคนเดียว ต่อจาก^{นี้}ไปจอมพล ป. ได้พูดกับข้าว่า มันเล่นตลกกันแล้ว เพราะ^{นี้}อยากให้เราออก ที่^{นี้}เราจะไม่ออก แล้วได้สั่งให้ พล.ต. ไชยฯ ให้วิทยุแก่ข้าในเช้าวันรุ่งขึ้น รุ่งขึ้นจะได้มีการประกาศวิทยุแก่ข้ากันประการใด ข้าฯ ไม่ทราบ เหตุที่จอมพล ป. ได้ลาออกแล้วกลับไม่ออกเช่น^{นี้} ข้าฯ เห็นว่าในเบื้องต้นจอมพล ป. คงคิดว่า ถ้าลาออกแล้วก็คงจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีก แต่คงจะมีอะไรสะกิดใจว่า ถ้าลาออกแล้วตัวคงจะไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีอีก จึงได้กลับใจเสียเช่น^{นี้} นอกจากนี้เมื่อคราวขยายอายุสมาชิกสภาผู้แทนประเภท 1 โดยไม่ต้องทำการเลือกตั้งในครั้งแรก ตามความเข้าใจของข้าฯ เห็นว่าถ้ามีการเลือกตั้งสมาชิกกันใหม่ ก็จะต้องมีการเลือกนายกรัฐมนตรีใหม่ ตัวอาจไม่ได้เป็นก็ได้ ในเรื่องขยายอายุสมาชิกสภาฯ ^{นี้} ข้าฯ ได้เสนอความเห็นว่าจะให้มีการเลือกตั้งกันใหม่ตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ และมีพลโทมังกร พรหมโยธี ซึ่งเวลานั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้สนับสนุนความเห็นของข้าฯ อย่างเต็มที่ แต่นายกรัฐมนตรีก็ยังยืนยันความ

เห็นโดยมีเจตนาตั้งกล่าวข้างต้น เมื่อเป็นเช่นนี้รัฐมนตรีคนอื่น ๆ ซึ่งมีความเกรงกลัวและเกรงใจอยู่ก็ต้องคล้อยตาม แต่อย่างไรก็ดี ข้าฯ ยังได้เสนอความเห็นต่อไปว่า แม้จะได้ขยายอายุต่อไปก็ไม่ควรเกินสองปี ในที่สุดก็ตกลงตามความเห็นข้าฯ นี้ ข้าฯ จึงได้พบกับหลวงพรหมฯ อีกว่า ขอให้เตรียมการไว้ เพราะใช้คำว่าไม่เกิน 2 ปี ในการนี้ หลวงพรหมฯ ก็ได้เตรียมการไว้พร้อม นอกจากนั้นแล้วโดยความเกรงกลัวว่าจะพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จอมพล ป. ได้มีคำสั่งไปยังกระทรวงทบวงกรมทุกแห่งว่า มิให้ข้าราชการไปมาหาสู่ผู้หลักผู้ใหญ่ในเมื่อมีเหตุการณ์ทางการเมือง เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ จะให้ความอารักขาแก่ผู้ใด จะต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดเสียก่อน ที่จอมพล ป. มีคำสั่งเช่นนี้ก็เนื่องด้วยเหตุว่า เมื่อมีข่าวราชการว่า จอมพล ป. ลาออกแล้วไม่ออกนั้น กระทำให้เกิดความรู้สึกในหมู่ข้าราชการและประชาชนอลเวงขึ้น และในขณะที่ลาออกแล้วไม่ออกนั้น ทางนายทหารเรือบางคนและข้าราชการพลเรือนบางคน และนายทหารบกบางคน ได้ให้ความอารักขาแก่

คณะผู้สำเร็จราชการ ถือนายปรีดี พนมยงค์ และพระองค์
เจ้าอาทิตย์ ฯ และไปมาหาสู่ท่านผู้สำเร็จทั้งสองช่วย แต่
โดยเฉพาะทางราชการตำรวจ ข้าฯ ได้พิจารณาเห็นว่าเป็นการ
ขัดกับงานของตำรวจ เพราะตำรวจมีหน้าที่ให้ความอารักขา
แก่บุคคลทั่วไป รักษาความสงบเรียบร้อย และสืบสวนเหตุ
การณ์ทั่วๆ ไป ข้าฯ จึงได้มีคำสั่งฉบับหนึ่งว่า คำสั่งผู้
บัญชาการทหารสูงสุดฉบับที่กล่าวนี้ ไม่ได้หมายความว่า
ตำรวจ

ในเวลาใกล้ๆ กันนั้นเอง จอมพล ป. ก็ได้มีหนังสือ
เวียนไปยังกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ เพื่อให้ข้าราชการ
เสนอความเห็น ว่า ควรจะให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรี แต่ก็
ไม่มีข้าราชการที่คนนักที่เสนอความเห็นว่าจะให้ใครเป็น
ทั้งนี้ก็โดยจอมพล ป. มีกลอุบายที่จะให้บรรดาข้าราชการ
ทั่วๆ ไปเสนอความเห็นมาว่า จอมพล ป. นั้นแหละควร
เป็นนายกรัฐมนตรี ถ้าหากเป็นจำนวนมากพอแล้วก็จะได้
โฆษณาเผยแพร่เป็นหลักฐานว่าข้าราชการเห็นดีเห็นชอบโดย
ทั่วถึง แต่ความหวังของจอมพล ป. ผิดพลาดไป เพราะ

ปรากฏว่ามีผู้เสนอให้จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรีไม่ก็คน จึง
ไม่กล้าโฆษณาออกมา

ในทางมรรยาททางการเมืองเท่าที่เป็นมาแล้วทุกประเทศ ถ้าปรากฏว่า ในคณะรัฐมนตรีชุดใดก็ตาม ถ้ามีรัฐมนตรี
ในคณะนั้นบางคนถูกหาว่ากระทำผิดในทางอาญาก็ดี หรือ
ประพฤติตนให้เป็นที่น่าเสื่อมเสียเกียรติยศแก่คณะรัฐมนตรีชุด
นั้นก็ดี คณะรัฐมนตรีชุดนั้นก็ต้องลาออก แต่ในสมัยที่
จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีพลอากาศตรีหลวงอธิก
เทวเดช ซึ่งเป็นรัฐมนตรีร่วมอยู่ด้วยถูกหาในคดีอาญาว่า
ทุจริตต่อหน้าที่จนถึงกับศาลได้พิพากษาลงโทษ และนาย
วนิช ปานะนนท์ รัฐมนตรีอีกคนหนึ่งก็ถูกฟ้องหาว่า จ้อโก่ง
และทุจริตต่อหน้าที่ แก่จอมพล ป. ก็หาได้ลาออกจากนายกรัฐมนตรีตามมรรยาทของนักการเมือง ซึ่งชาวต่างประเทศ
ได้ปฏิบัติกันอยู่ นี่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งซึ่งแสดงว่าจอมพล ป.
ยังอยากเป็นนายกต่อไป ส่วนตัวข้าฯ เห็นว่าเป็นการน่า
ละอายที่มีได้กระทำตามมรรยาทของนักการเมือง คิดที่จะลา
ออกจากคณะรัฐมนตรีอยู่เสมอ แต่ในขณะเดียวกันนั้นยังมี

รัฐมนตรีผู้อื่นอยู่อีกบางคนก็ประพฤติน่าไม่ดีไม่งาม เกี่ยว
กับทุจริตต่อหน้าที่ ก็ใครที่จะจัดการดำเนินคดีเฉพาะรัฐมนตรีผู้
นั้นให้เสร็จสิ้นเสียก่อน ถ้าหากจอมพล ป. ยังไม่ลาออก
จากนายกแล้ว ข้าฯ ก็จะลาออกจากรัฐมนตรี

ใน พ.ศ. 2487 ในระหว่างที่สภาปิตุสมัยประชุม รัฐ-
บาลในชุดนั้นได้ออกพระราชกำหนดหลายต่อหลายฉบับ
ครั้งเป็นปิตุสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็ได้นำร่างพระ
ราชบัญญัติรับรองพระราชกำหนดนั้นเสนอต่อสภาฯ ได้มีพระ
ราชบัญญัติรับรองพระราชกำหนดตกไปหลายฉบับ เช่น
พ.ร.บ. รับรองพระราชกำหนดพุทธบุรีมณฑล, พ.ร.บ. รับ
รองพระราชกำหนดนครบาลเพชรบูรณ์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้
คณะรัฐบาลจอมพล ป. ก็จำต้องลาออกจากคณะรัฐมนตรีทั้ง
ชุด แล้วให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีและตั้งคณะรัฐมนตรี
กันต่อไป

ลงชื่อ อุดล อุดลเดชวรต

ผู้ให้การ

,, ส. เพ็ญจันทร์

กรรมการ

ลงชื่อ ร.ท.อ. วิชัย พันธุ์ไธรส จก

วันที่ 24 ธันวาคม 2488

ข้าฯ พล.ท.อ. อุดมฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า ในการ
 เลือกตั้งนายกรัฐมนตรีนับนี้ จอมพล ป. เชื่อมมั่นในใจว่าแม้
 จะได้มีการเลือกตั้งนายกกันใหม่ก็ดี ตนคงจะได้เป็นนายกรัฐ-
 มนตรีนอก ทั้งนี้โดยเชื่อมั่นว่า ทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 กิติ หรือทางประชาชนกิติ คงยังจะมีความเลื่อมใสและสนับ-
 สนุนตัวของตัวเองให้เป็นนายกรัฐมนตรีนับต่อไป แต่ความจริง
 หาเป็นเช่นนั้นไม่ เพราะความจริงในขณะนั้นสมาชิกกิติ ข้า-
 ราชการกิติ ประชาชนกิติ ต่างก็หมดความเลื่อมใสในตัวจอม-
 พล ป. ที่จะให้เป็นนายกต่อไป เนื่องจากในความมั่งใหญ่ใฝ่
สูงและพฤติกรรมต่าง ๆ ดังที่ข้าฯ ได้ให้การมาแล้ว ถ้าจอม-
 พล ป. รู้ถึงเหตุการณ์ดังกล่าวแล้วนี้ก็คงจะไม่ยินยอมในการ
 ที่จะลาออกจากนายกรัฐมนตรีนับ คงจะใช้วิธีที่จะยุบสภาผู้แทน
 ราษฎร แล้วมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แล้วตนคงจะได้
 เป็นนายกรัฐมนตรีนับต่อไป แต่ความคาดหมายอันนี้เป็น

ผิดหวัง กล่าวคือเมื่อคณะรัฐมนตรีได้ลาออกแล้ว ทางสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกไม่เฉพาะแต่ประเภท 1 แม้แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเภท 2 เห็นควรที่จะเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีขึ้นใหม่ ในการนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ลงคะแนนเสียง เห็นควรตั้ง พลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรีสืบแทนต่อไป เมื่อสมาชิกทั้งหลายได้มีมติกันดังกล่าวแล้วนั้นก็กระทำให้ออมพล ป. รู้สึกห่วงว่าตัวอาจจะไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป จึงได้ใช้ให้ พลตรีไชย ประทีปเสน ซึ่งในขณะนั้นเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ไปพบพระยาพหลฯ ว่าจะยินยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปหรือไม่ แล้วพลตรีไชยฯ ได้ไปพบข้าฯ ก็สอบถามว่าพระยาพหลฯ จะยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ข้าฯ ได้ตอบว่า เชื่อนั่นอย่างไรก็ดี พระยาพหลฯ คงไม่ยินยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ก็โดยข้าฯ คิดเห็นว่า เมื่อครั้งพระยาพหลฯ ได้ลาออกจากรัฐมนตรีแล้ว ออมพล ป. มิได้เอาใจใส่ในตัวของท่านเลย เมื่อครั้งท่านลาออกจากรัฐมนตรีแล้ว พระยาพหลฯ ก็ได้ไปหาอมพล ป.

พระยาพหลฯ ได้แสดงโดยอัยยาศรัยไมตรีว่า ท่านยินดีที่จะให้จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่ครั้งนี้จอมพล ป. พิบูลสงคราม แทนที่จะแสดงอัยยาศรัยไมตรีเช่นอย่าง ที่พระยาพหลฯ ได้แสดงต่อจอมพล ป. กลับใช้ให้ผู้น้อยไปติดต่อกับพระยาพหลฯ ข้าฯ จึงมั่นใจว่าพระยาพหลฯ คงไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อข้าฯ ได้กล่าวต่อ พล.ต. ไชยฯ ดังกล่าวแล้ว พล.ต. ไชยฯ ยังไม่มั่นใจกว่าพระยาพหลฯ จะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แล้ว พล.ต. ไชยฯ ก็จากข้าฯ ไปพบกับพระยาพหลฯ ซึ่งข้าฯ เข้าใจว่า คงจะไปสอบถามในเรื่องที่จะรับเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า เมื่อพล.ต.ไชยฯ ได้ไปพบพระยาพหลฯ แล้ว พล.ต. ไชยฯ ได้กลับมาพบข้าฯ อีก แจ้งว่า พระยาพหลฯ ไม่ยอมรับที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี ในตอนนั้น ข้าฯ รู้สึกว่าพล.ต.ไชยฯ รู้สึกสบายอกสบายใจขึ้น ครั้นต่อมาเมื่อพระยาพหลฯ ไม่ยินยอมรับเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปแล้ว ทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้มีการเสนอผู้ที่สมควรจะเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีกหลายคน บางคนก็ขอถอน บาง

คนก็ให้ลงคะแนนเสียง แต่ในที่สุดปรากฏว่า สมาชิกสภาผู้
 แทนราษฎรได้ลงคะแนนเสียงแต่งตั้งให้ นายควง อภัยวงศ์
 เป็นนายกรัฐมนตรี ในการที่จะแต่งตั้งให้นายควงฯ เป็น
 นายกรัฐมนตรีนี้ ข้าฯ รู้สึกว่าจอมพล. ในชั้นต้นๆ คงจะ
 คิดว่านายควงฯ ไม่สามารถที่จะจัดตั้งคณะรัฐบาลได้ตามความ
 ประสงค์ ทั้งนี้เป็นเพราะเหตุว่า ในวันหนึ่งเมื่อเป็นวันหยุด
 ราชการ จอมพล. ได้เรียกข้าฯ ไปพบที่สวนจิตรลดา ซึ่ง
 ณ ที่นั้นมีขุนนิรันดร์ชัย พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา พร้อม
 ด้วยท่านผู้หญิงถนอมประยูร พิบูลสงคราม จอมพล. ได้พูดกับ
 ข้าฯ ว่า ในการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเลือกนายควง
 อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี สมาชิกคงจะเป็นบ้า เพราะ
 เลือกคนบ้าเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อข้าฯ ได้ยินจอมพล. ป.
 พูดเช่นนั้น ข้าฯ คิดในใจว่า เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น
 บ้าราษฎรทั้งประเทศก็ต้องเป็นบ้าไปด้วย เพราะราษฎรเป็นผู้
 เลือกทั้งสมาชิกสภาฯ เหล่านี้ขึ้นมา และในคราวที่สมาชิก
 สภาฯ ชุดนั้นเลือกจอมพล. เป็นนายกรัฐมนตรี ก็คงจะ
 เลือกเอาคนบ้าเป็นนายกรัฐมนตรีด้วย แต่ความคิดอันนี้ข้าฯ

ไม่ได้พูดว่าอะไร ในขณะที่พระองค์เจ้าอาทิตย์ฯ ทรง
รับสั่งว่า ถ้าหากว่าเลือกนายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว
ท่านจะไม่ลงพระนามในประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ก่อน
ที่จะรับสั่งเช่นนี้ ท่านได้รับสั่งว่า ควรจะลงชื่อในการประกาศ
ตั้งนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ข้าฯ ได้ทูลว่าในการที่จะลงพระนาม
หรือไม่นี้เป็นเรื่องระหว่างพระมหากษัตริย์ กับ สมาชิกแทน
ราษฎร ไม่เกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี เพราะคณะรัฐมนตรีได้
ลาออกไปแล้ว ท่านจึงรับสั่งต่อไปว่า ถ้าจะไม่เซ็นแล้วท่าน
ก็ต้องลาออก ในตอนนั้นจอมพลป. พิบูลสงคราม จึงได้พูด
ขึ้นว่า ไม่ต้องกลัวเพราะเรามีกองทัพที่ 1 ที่ 2 สนับสนุน
พระองค์อาทิตย์ฯ จึงยกพระหัตถ์ขึ้นทำท่าไหว้แสดงอาการ
กลัวเกรงที่จะเกิดบรรจาลาจลชน ทั้งนี้ เพราะข้าฯ เห็นว่า
ถ้าหากพระองค์อาทิตย์ฯ จะไม่ลงพระนามในการแต่งตั้งให้
นายควงฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วก็จะเป็นการผิดวิธิต่าง
รัฐธรรมนูญ และหากจะลงนามแต่งตั้งนายควงเป็นนายก
รัฐมนตรีหรือ ก็กลัวว่าจะเป็นภัยแก่พระองค์ท่าน จึงได้ทรง
เลือกเอาในทางที่จะลาออก แต่ในระหว่างนี้อีกทางหนึ่งก็มี

ความประสงค์ที่จะเปลี่ยนนายกรัฐมนตรีใหม่ โดยมีนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์พร้อมที่จะสนับสนุน และลงนามประกาศแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และทางสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนมากพร้อมที่จะยินยอม ให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ ลาออกจากประธานคณะผู้สำเร็จราชการ ในเมื่อไม่ทรงยินยอมในการที่จะลงพระนามประกาศตั้งนายก ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ก็โดยเหตุว่า เมื่อก่อนที่พระราชกำหนดจะได้ตกไปทั้งกล่าวนั้น นายคิเรก ชัยนาม ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าทีติดต่อกันระหว่างข้า ฯ กับนายปรีดี พนมยงค์ว่า เมื่อพระราชกำหนดตกไปแล้วก็มีวิธีที่จะทำได้สองทาง คือรัฐบาลลาออกหรือยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเลือกตั้งสมาชิกขึ้นมาใหม่ นายปรีดี ฯ ให้นายคิเรก ฯ ติดต่อกับข้า ฯ ขอร้องในข้อที่ว่า ให้เลือกเอาในวิธีที่ให้รัฐบาลลาออกไม่ใช่วิธีที่ยุบสภา เหตุนี้เมื่อจอมพลป. หารือข้า ฯ ข้า ฯ จึงไม่สนับสนุนในข้อที่จะให้ยุบสภา ฯ จึงได้ดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เป็นไปในทางที่ให้รัฐบาลลาออก เมื่อได้ฟังและคิดเห็นดังกล่าวนั้น ข้า ฯ จึงทูลกับพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ

ในเรื่องนี้จะถามความเห็นแต่ข้า ๆ คนเดียวไม่ได้ ต้องเชิญ
 คณะรัฐมนตรีมาออกความเห็นวันต่อไป ในตอนบ่ายวันนั้น
 จึงได้เชิญรัฐมนตรีมาประชุมหารือกันที่สวนจิตรลดา ในเรื่อง
 ที่ว่าการที่ผู้สำเร็จราชการ จะลงชื่อ แต่งตั้งให้ ใคร เป็น นายก
 รัฐมนตรีหรือไม่ และพระองค์อาทิตย์ ๆ จะทรงลาออกจาก
 ประธานผู้สำเร็จราชการหรือไม่นั้น ข้า ๆ จำได้ว่ามีข้า ๆ และ
 หลวงธำรง ฯ นายคิเรก ได้ออกความเห็นในที่ประชุมคณะ
 รัฐมนตรีว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องระหว่างพระมหากษัตริย์กับสภา
 ผู้แทนราษฎร ในการที่จะแต่งตั้งให้ผู้ใดเป็นนายกรัฐมนตรี
 และในเรื่องนี้ พระองค์อาทิตย์ ฯ ประธานผู้สำเร็จจะทรงลา
 ออกเกี่ยวกับเรื่องต้องลงพระนามในการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี
 นั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องของคณะรัฐมนตรีซึ่งได้ลาออกไปแล้วจะ
 ให้ความเห็นอย่างไรได้ ในที่สุดคณะรัฐมนตรีก็เลิกประชุม
 กัน ครั้นเลิกประชุมแล้วจอมพลป. ได้พูดกับข้า ๆ ว่า เรื่อง
 ที่คณะรัฐมนตรีได้ตกลงกันไปแล้วนั้น ขอให้ข้า ๆ ไปปรับ
 ความเข้าใจกับพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ การที่จอมพลป. พูดกับ
 ข้า ๆ เช่นนี้ ข้า ๆ เข้าใจว่าในเบื้องต้น จอมพลป. คงเข้าใจ

ใจว่าคณะรัฐมนตรีในชุดนั้นคงจะสนับสนุนให้ตนได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่เป็นการผิดหวัง เพราะรัฐมนตรีส่วนมากได้มีความเห็นว่า เป็นเรื่อง ของ พระมหากษัตริย์ กับสภาผู้แทนราษฎร ดังกล่าวมาแล้ว จอมพลป. จึงไม่กล้าไปทูลพระองค์เจ้าอาทิตย์ ๖ ด้วยตนเอง ข้า ๖ จึงพูดขึ้นว่าถ้าจะให้ข้า ๖ ไปทูลพระองค์เจ้าอาทิตย์ ๖ แล้วก็ไม่ขัดข้อง แต่จะขอให้พลต.ไชย ไปนั่งฟังอยู่ด้วย เมื่อข้า ๖ พูดกับจอมพลป. ดังนี้แล้ว ข้า ๖ ก็ไปเฝ้าพระองค์เจ้าอาทิตย์ ๖ ซึ่งรอยู่ที่ตึกชั้นล่างของที่ประชุมคณะรัฐมนตรีนั่นเอง พร้อมด้วยพลต.ไชย ๖ ข้า ๖ ได้ทูลชี้แจงว่าในการที่จะแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีหรือจะทรงลาออกนั้น เป็นเรื่องระหว่างพระมหากษัตริย์กับสภาผู้แทนราษฎร ทำนองเดียวกับที่ข้า ๖ ได้กล่าวแล้วในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี พระองค์เจ้าอาทิตย์ ๖ ได้รับสั่งยอแนะว่า อยากจะขอความเห็นเป็นส่วนตัวของข้า ๖ ข้า ๖ จึงทูลว่าจะให้ความเห็นเป็นส่วนตัวไม่ได้ เพราะได้ลาออกจากคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อได้ทูลให้ทรงทราบเช่นนั้นแล้ว ข้า ๖ ก็ทูลลากลับ แล้วข้า ๖ ได้ไปพบจอมพลป. เล่าเรื่องที่ทูลพระ-

องค์เจ้าอาทิตย์ ฯ ดังกล่าวแล้ว จอมพลป. ถามซ้ำ ฯ ว่า
 พระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ จะทรงลงพระนามตั้งนายควงเป็นนายกรัฐมนตรีหรือไม่ ซ้ำๆ ตอบว่า คุณที่ท่าของพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ
 คงจะไม่ทรงลงพระนาม คงจะลาออกมากกว่า แล้วซ้ำ ฯ
 ก็เลยลากลับ ต่อมาพระองค์เจ้าอาทิตย์ ฯ ได้ลาออกจาก
 ประธานผู้สำเร็จราชการ ฯ แล้วทางสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติ
 ให้นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
 แทนผู้เดียว นายปรีดี ฯ ได้ลงนามในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ
 แทนพระองค์ ให้นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี
 สืบแทนต่อไป แล้วนายควง ฯ ก็ได้จัดตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้น
 ตามรัฐธรรมนูญเป็นการเสร็จเรียบร้อย เมื่อได้ประกาศตั้ง
 นายควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ซ้ำ ฯ รู้สึกว่าจอมพลป.
 คงจะไม่พอใจ ในการนี้จอมพลป. ได้ขึ้นไปอยู่ที่จังหวัด
 ลพบุรี แล้วก็สั่งงานในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ให้
 รัฐมนตรีและข้าราชการบางคนดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มีการ
 แต่งตั้งให้พลโทมังกร พรหมโยธี เป็นรองผู้บัญชาการทหาร
 สูงสุด พลโทพิชิต เกรียงศักดิ์พิชิตเป็นผู้บัญชาการทหารบก

และรัฐมนตรีบางคนประจำกองบัญชาการทหารสูงสุด การ
 กระทั่งทั้งนี้ ข้า ฯ เข้าใจว่าจอมพลป. คิดที่จะแสดงอำนาจ
 ๓ ว่าการปกครองนั้นยังอยู่ในเงื้อมมือของตน และตนยังมี
 อำนาจที่จะสั่งการต่าง ๆ ได้ ข้า ฯ จึงมาคิดเห็นว่าถ้าปล่อยให้
 ให้ประพฤติกิจการเป็นไปดังนี้แล้ว รัฐบาลแห่งประเทศไทย
 คงจะแยกออกเป็นหลายฝักหลายฝ่าย จะเกิดความอลเวงขึ้น
 เพื่อที่จะกลืนกลายเหตุการณ์ดังนี้ให้ราบรื่นและสงบลง ข้า ฯ
 จึงแนะนำให้นายควง อภัยวงศ์ ขึ้นไปพบจอมพลป. ที่ลพบุรี
 เพื่อปรับความเข้าใจและแสดงถึงความเคารพ ซึ่งอาจทำให้
 ๓ จอมพลป. หายทิฐิมานะในเรื่องนี้ได้ แล้วก็เกิดผลให้
 ประชาชนทั้งหลายเสื่อมความวิตกลง ไปได้ว่าเหตุการณ์แตก
 ร้าวกันนั้นอาจไม่เกิดขึ้นได้ เพราะนายกใหม่กับจอมพลป. ก็
 ยังไปมาหาสู่กัน ทั้งจะทำให้ความตึงเครียดในวงราชการทหาร
 ซึ่งมีอยู่ในขณะนั้นพลาลงได้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่า ในวงราชการ
 ทหารกำลังที่จะพยายามให้ จอมพลป. ได้เป็นนายกรัฐมนตรี
 ๓ ต่อไป ครั้งแรกในตอนหัวค่ำ นายควง อภัยวงศ์ตกลงว่า
 จะไปพร้อมด้วย พลต.ต. ชดอ ศรีศรากร พลท. พิชิต เกรียง

ศักดิ์พิชิต พลต.ไชย ประทีปเสน ครั้นตกเวลาตึกนายควง
 อภัยวงศ์ กลับเขียนจดหมายไปถึงข้าฯ ว่าที่พลบริหารได้
 เตรียมพร้อมตั้งรับบนกลรक्षाการณ์แข็งแรงผิดปกติ ถ้าขึ้น
 ไปเกรงว่าจะถูกจับ ข้าฯ จึงให้พลต.ต.ชลอฯ ไทรศัพท์ไป
 บอกนายควงฯ หลวงเกรียงศักดิ์พิชิต พลต.ไชยฯ ว่า ให้
 เตรียมตัวให้พร้อมที่จะเดินทางได้และให้มาพบข้าฯ ที่วังปารุ
 สุกวันเวลา 7.00 น. ครั้นวันรุ่งขึ้นเวลา 7.00 น. ก็มาพบข้าฯ
 พร้อมกัน ข้าฯ ได้พูดกับท่านเหล่านั้นว่า ขอให้ไปพบจอมพล
 ป. ให้ได้ และรับรองว่าจะไม่มีภัยด้วยประการใดๆ หากจะมี
 เหตุการณ์ด้วยประการใด ๆ ในฐานะที่ข้าฯ เป็นอธิบดีกรม
 ตำรวจก็พร้อมที่จะแก้เหตุการณ์เหล่านั้นให้ทันทั่วทั้งที่ แล้ว
 นายควงฯ พลท.พิชิต พลต.ต.ชลอ พลต.ไชย ก็เดินทางไป
 จังหวัดลพบุรี ครั้นในค่ำวันนั้น พลต.ต.ชลอ.ฯ ได้มาบอก
 กับข้าฯ ว่า การที่นายควงฯ ไปพบกับ จอมพลป. นั้นเรียบ
 ร้อยดี คุยกันสนุกสนาน เหตุที่นายควง อภัยวงศ์ เกรงว่าจะ
 ถูกจับหรือควบคุมตัวนั้นก็มีเหตุผลหลายประการ เพราะใน
 ระหว่างนั้น จอมพลป. ยังเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด อำนาจ

ในทางการทหารก็ยังอยู่ในเงื้อมมือที่จะสั่งการได้ทุก ๆ อย่าง
 และตามความเข้าใจของข้าราชการ และของประชาชนทั่วไป
 เข้าใจว่าทหารยังนิยมชมชอบในตัวจอมพลป. อยู่อีกมาก แต่
 ความจริงแล้วในขณะนั้นในวงการทหารของผู้ที่มีความคิดซึ่ง
 มิได้นิยมชมชอบในตัวจอมพลป. นอกจากผู้ที่โง่เง่ารู้เท่าไม่
 ถึงการณ์และพวกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวจึงจะนิยมชมชอบ
 จอมพลป. จึงพยายามสนับสนุนจอมพลป. อย่างหลบหลับตา
 ในขณะนั้นตามความอันแท้จริงแล้วผู้ที่สนับสนุนจอมพลป.
 ก็มีทหารในกองทัพบกบางส่วน กองทัพอากาศบางส่วน
 ส่วนกองทัพเรือและตำรวจหาได้ สนับสนุนอย่างใดไม่ ใน
 ความรู้สึกอันนี้มิได้เป็นแต่เฉพาะในหมู่คนไทย แม้ทหาร
 และชาวญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศไทย ก็รู้สึกเช่นเดียวกัน มี
 พยานหลักฐาน กล่าวคือ นายพลโท นากามูระ แม่ทัพญี่ปุ่น
 ในประเทศไทย ได้กล่าวข้อความเช่นนี้ต่อจอมพลป. ซึ่งใน
 เรื่องนี้ ข้า ๆ มีบันทึกกลับโดยละเอียด ซึ่งข้า ๆ จะนำส่ง
 คณะกรรมการในวันพรุ่งนี้ ต่อไป

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่าติดราชการ
ขอให้การต่อในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
”	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
ลงชื่อ	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์โอรส	จด

วันที่ 25 ธันวาคม 2488

ข้า ฯ พลต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า ตามที่ข้า ฯ
ได้ให้การไว้แล้วว่า จะได้นำหลักฐานในการที่ นายควง
อภัยวงศ์ มีความซื่อใจจะไม่เดินทางไปพบกับจอมพลป. ที่
จังหวัดลพบุรีแล้วได้เขียนจดหมายเพื่อให้ข้า ฯ ทราบนั้น ข้า ฯ
ขอส่งจดหมาย ที่นายควง อภัยวงศ์ ได้เขียนถึงข้า ฯ
พร้อมด้วยซองจดหมาย ซึ่งข้า ฯ ได้บันทึกข้อความ ไว้ต่อ
คณะกรรมการ ณ บัดนี้ กับที่ว่าการเจรจาจับในระหว่าง
จอมพลป. กับนายพลโทนาทามูรา ซึ่งข้า ฯ จะนำส่งนั้นมา
ด้วยแล้ว

ในคราวที่ จอมพลป. จำเป็นต้องลาออกจากนายกรัฐมนตรี เนื่องด้วยพระราชกำหนดได้ตกไปตั้งกล่าวแล้วนั้น ในหน้าที่ข้าฯ ในฐานะเป็นอธิบดีกรมตำรวจจำเป็นต้องสับ-
 ตรีบฟังความผันผวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บรรดา
 ข้าราชการทหารฝ่ายพลเรือนรวมทั้งประชาชนด้วย ว่าจะมี
 ความคิดเห็นหรือจะกระทำด้วยประการใด เพื่อให้ทราบ
 ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ข้าฯ จึงได้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในบังคับ
 บัญชาของข้าฯ สดับรับฟังเหตุการณ์ รวมทั้งในสภาผู้แทน
 ราษฎรและในสถานที่อื่น ๆ ด้วย ในกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจ
 ได้ทำรายงานเสนอข้าฯ พร้อมทั้งความเห็นดังปรากฏตามเอก
 สาร ซึ่งข้าฯ ได้นำส่งคณะกรรมการในวันนั้นด้วยแล้ว ตาม
 ข้อความที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้รายงานตามเอกสารดังกล่าวมา
 นี้รวมเป็นใจความว่า จอมพลป. ยังไม่มีความประสงค์ที่จะพ้น
 จากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้ง ๆ ที่ได้ยื่นใบลาออกและสภา
 ก็ได้มีมติแต่งตั้งนายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้
 ก็โดยมีข้อใหญ่ใจความตามรายงานนั้นว่า ถ้าแต่งตั้งให้นาย
 ควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว กองทัพบกและมณฑล

ทหารบกที่ 1 ซึ่งในขณะนั้นอยู่ในความควบคุมของพลต.ปลด
 ประักษ์ ซึ่งเป็นผู้บังคับการมณฑลทหารบกที่ 1 และเป็น
 สารวัตรใหญ่ทหารจะทำการปฏิวัติขึ้น และถ้าพ.ต.ทอง ฯ ที่
 ได้รับเลือกตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีถูกฆาตกรรมแล้วก็จะไม่
 รับรอง ทั้งนี้ก็โดยเห็นว่านายทอง ฯ เป็นคนบ้า ไม่สมควร
 ที่จะเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งได้แนะนำพระองค์เจ้า
 อาทิตย ฯ ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ว่า ถ้าสภา ฯ
 ได้เลือกให้นายทอง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ก็อย่าให้
 พระองค์เจ้าอาทิตย ฯ ลงพระนามแต่งตั้งให้เป็น กับทั้ง
 สนับสนุนต่อไปว่า ถ้าพระองค์เจ้าอาทิตย ฯ ลาออกจากประธาน
 ผู้สำเร็จ ฯ แล้ว จะให้แต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาของกระทรวง
 กลาโหม จึงหมายความว่า การกุมอำนาจในขณะนั้นต้องอยู่ใน
 เงื้อมมือของทหาร คำกล่าวเช่นนี้ตามรายงานว่ามีได้กล่าว
 เฉพาะสองต่อสอง ได้กล่าวต่อหน้าบุคคลหลายคน เป็นการ
 แสดงเจตนาอันแท้จริงว่ามีความประสงค์เช่นนั้น ครั้นเมื่อ
 ได้มี พระบรมราชโองการ แต่งตั้งให้ นายทอง ฯ เป็น นาย
 รัฐมนตรีแล้ว และนายทอง อภัยวงศ์ ก็ได้จัดแต่งตั้งคณะ

รัฐมนตรีขึ้นแล้ว นายคง ฯ บอกข้า ฯ ว่ามีความรู้สึกว่าการที่ตัว ได้รับ แต่งตั้ง เป็นนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้ง คณะรัฐมนตรีขึ้นนี้ อาจมีเหตุการณ์ไม่ราบรื่นเกิดขึ้น นายคง ฯ ในขณะนั้น บ่วยไม่สามารถที่จะพบกับข้า ฯ ได้ จึงได้เขียนจดหมายให้คุณหญิงเลขา อภัยวงศ์ ภรรยา ถือไปพบข้า ฯ ที่วังปารุสกวัน มีใจความสำคัญว่า ได้มีพระบรมราชโองการประกาศตั้งคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแล้ว อาจมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ขอให้ข้า ฯ ช่วยรักษาความสงบ จดหมายนี้ ข้า ฯ ยังเก็บไว้จะได้้นำส่งคณะกรรมการต่อไป ในการที่ข้า ฯ ได้รับจดหมายจากนายคง ฯ นี้ ได้มีข้าราชการทั้งทหารและพลเรือนตำรวจหลายคนเหมือนกันทราบ อาทิ เช่น พลต.ไชย ประทีปเสน พลต.ท.ชลอ ศรีศรากร นายดิเรก ชัยนาม ฯลฯ ข้า ฯ จึงส่งให้คุณหญิงว่า ไม่ต้องวิตก ขอรับรองว่าจะจัดการไปให้เป็นที่สงบเรียบร้อย ขอให้บอกแก่คุณคงด้วย เมื่อได้มีประกาศตั้งนายคง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้วนี้ ในระหว่างเวลาที่กระชั้นชิดกันนั้นได้มีบรรดานายทหารชั้นหัวหนารู้สึกไม่พอใจในการแต่งตั้งนายคง ฯ เป็น

นายกรัฐมนตรี มีหลายคน อาทิ เช่น พลต.ปลดปรบักษ์ ซึ่งเป็นผู้บังคับการทหารบกมณฑลที่ 1 และเป็นสารวัตรใหญ่ทหารด้วย ว่าทหารจะปฏิวัติขึ้น ข้า ฯ จึงย้อนถามว่าการปฏิวัตินั้นจะอย่างไร พลต.ปลด ฯ ตอบว่า จะจับคณะรัฐมนตรีในชุดนายกวง อภัยวงศ์ ทั้งหมด ข้า ฯ ย้อนถามว่า เจ้าคุณพหล ฯ ละจะจับด้วยไหม? พลต.ปลด ฯ ตอบว่าจะจับด้วย ข้า ฯ รู้สึกเคืองมาก จึงไม่อยากจะพูดอะไรกับพลต.ปลด ฯ ต่อไป จึงได้ให้พลต.ต.ชลอ ศรีศรากร ซึ่งขณะนั้นได้อยู่ในที่นั้นด้วยให้ชี้แจงให้พลต.ปลด ฯ ฟังต่อไปให้เข้าใจข้อความที่พลต.ชลอ ฯ ชี้แจงให้พลต.ปลด ฯ ฟังนั้น ได้ชี้แจงถึงทางได้ทางเสียของประเทศชาติ ถ้าหากทำการปฏิวัติขึ้นแล้วผลจะเป็นอย่างไรสำหรับประเทศชาติ เพราะการทำให้เป็นการกระทำเพื่อบุคคลไม่ใช่ส่วนรวมของประเทศชาติ ส่วนทางตำรวจนั้นไม่ยินยอมร่วมมือด้วย โดยจะรักษาหน้าที่ตามกฎหมายโดยความชอบธรรม เมื่อพลต.ต.ชลอ ฯ ได้อธิบายเหตุผลทางได้ทางเสียให้พลต.ปลด ฯ ฟังแล้ว ข้า ฯ รู้สึกว่า พลต.ปลด ฯ ได้สติขึ้น การที่ พลต.ปลด ฯ ระวังความคิด

ฟังสร้านเช่น^๕ อาจเป็นว่าข้า^๖ ๖ และตำรวจทั้งหลายไม่
 ร่วมด้วย และจะขัดขวางเต็มที่ ในการที่ข้า^๖ ๖ ได้สอบถาม
 กับพลต.ปลต ๖ ว่าจะจับพระยาพหล ๖ ด้วยหรือไม่^๕ ทั้งนี้^๕
 ก็เพราะเหตุว่าจะได้หยั่งความรู้สึกนึกคิดของฝ่ายที่จะทำการ
 ปฏิวัติ เพราะพระยาพหล ๖ เป็นหัวหน้าคณะผู้ก่อการเมื่อ
 พ.ศ. 2475 และทั้งเป็นรัฐมนตรีในคณะนายกรัฐมนตรีเป็นนายก
 รัฐมนตรีด้วย ในวันที่พลต. ปลตปรบึกษ์ ไปหาข้า^๖ ๖
 ดังกล่าวแล้วนั้น เป็นวันที่ได้ตั้งคณะรัฐมนตรีชุดนายถาว ๖
 ขึ้นใหม่ ๆ คือรววตันเดือนสิงหาคม นอกจาก พลต.ปลต ๖
 ที่มีความใคร่จะให้จอมพลป. ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี
 ต่อไป หากแต่งตั้งนายถาว ๖ เป็นนายกรัฐมนตรีก็จะทำการ
 ปฏิวัติ^๕ นั้น ยังมีพลอากาศตรีขุนรณนภาภาศ ซึ่งในเบื้องต้น
 ก็ไม่พอใจ มีความเอนเอียงที่จะให้ จอมพลป. เป็นนายก
 รัฐมนตรี และมีที่กล่าวสนับสนุนที่จะทำการปฏิวัติเช่นเดียวกับ
 กับพลต.ปลต ๖ แต่เมื่อข้า^๖ ๖ ได้พบปะกับขุนรณนภาภาศเข้า
 บ่อย ๆ และได้ชี้แจงเหตุผลในทางได้ทางเสียให้ฟังแล้ว พล
 อากาศตรีขุนรณ ๖ ก็ได้เชื่อถือและฟังความคิดเห็นของข้า^๖ ๖

ทั้งนี้โดยเหตุว่า ขุนรณนภากาศ ยังมีความเคารพและนับถือ
 ในความคิดความเห็นของข้าฯ เมื่อข้าฯ ได้ชี้แจงแสดงเหตุผล
 ให้พลอากาศตรีขุนรณ ๖ ทราบซึ่งแล้ว ขุนรณ ๖ ยังได้ไป
 ชี้แจงแก่บรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่ที่ลพบุรีให้ทราบ
 ซึ่งถึงผลได้ผลเสียของประเทศชาติให้ทราบด้วย ในระหว่าง
 ที่ทำการเปลี่ยนแปลงคณะรัฐมนตรีใหม่ ๆ นี้ พลท. พิชิต
 เกรียงศักดิ์พิชิต ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการทหาร
 บกชั้นนั้น ในเบื้องต้นก็ขึ้นไปประจำอยู่ที่จังหวัดลพบุรี และ
 ภายหลังก็ลงมากรุงเทพฯ ได้มีความคิดเห็นที่จะทำการปฏิวัติ
 เช่นเดียวกับผู้อื่นบางคน เพราะเมื่อเวลาที่พลท. พิชิต ๖ ได้
 ลงมากรุงเทพฯ ๖ เรียกประชุมนายทหารบกชั้นหัวหน้า แต่จะ
 เป็นไกรบ้าง ข้าฯ ไม่ทราบ ว่าจะทำการปฏิวัติขึ้นเพื่อประ-
 สงค์จะให้จอมพลป. ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป ทั้งนี้ด้วย
 เหตุว่า พลท. พิชิต ๖ เป็นผู้ที่ไม่ทราบซึ่งนโยบายการเมือง
 และข้อเท็จจริงทั้งในและนอกประเทศ คงจะได้รับคำสั่ง
 หวานล้อมของจอมพลป. มาให้กระทำเช่นนั้น แต่ครั้นแล้ว
 เมื่อพลท. พิชิต ๖ ได้มาพบกับข้าฯ ว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร

ทั้งนี้โดยเหตุผลที่ว่า เมื่อพลท.พิชิต ฯ ได้ประชุมนายทหาร
ขึ้น มีนายทหารบางคน เช่น พลท. ไชย ประทีปเสน
พลอากาศตรีขุนรณ ฯ ได้ชี้แจงต่อพลท.พิชิต ฯ ว่า ในการ
ที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ต่อไปนั้น ขอให้ไปหารือกับข้า ฯ
เสียก่อน เหตุนี้พลท.พิชิต ฯ จึงได้มาพบข้า ฯ พร้อมกับขุน
รณนภาภส พลท.พิชิต ฯ ได้พูดกับข้า ฯ ว่า ได้รับคำสั่ง
จากจอมพล ป. ว่าให้ทำการปฏิวัติล้มรัฐบาลของนายควง
อภัยวงศ์ ข้า ฯ จึงได้ชี้แจงต่อพลท.พิชิต ฯ เป็นใจความสำคัญ
ว่า การกระทำเช่นนี้เป็นการณ์ที่ผิดกฎหมาย ข้า ฯ จะร่วมด้วย
ไม่ได้ และจะต้องขอปฏิบัติตามกฎหมาย แล้วจึงได้ชี้แจง
ถึงทางได้ทางเสียถึงการกระทำเช่นนี้ต่อประเทศชาติ ซึ่งมี
ข้อสำคัญถ้าทำการปฏิวัติขึ้นแล้วประเทศอาจไม่มีเอกราช
ต่อไป เพราะญี่ปุ่นอาจแทรกแซงขึ้นก็ได้ พลท. พิชิต ฯ จึง
ถามว่าจะให้ทำอย่างไร ข้า ฯ บอกว่าให้อยู่นิ่งเฉยยังไม่ต้องทำ
อะไร ถ้าหากจอมพลป. ต่อว่าว่าทำไมไม่ทำให้บอกว่าหลวง
อดุล ฯ สั่งไม่ให้ทำ ในที่สุดข้า ฯ ได้พูดกับ พลท. พิชิต ฯ
ว่า ในฐานะที่เป็นอธิบดีกรมตำรวจ ต้องทราบความมุ่งหมาย

และการกระทำของฝ่ายจอมพลป. โดยละเอียด ในวันพรุ่งนี้
 ตอนเช้าจะได้ส่งพลต.ต.ชลอ ๖ ไปปรับความเข้าใจกับจอมพล
 ป. ต่อไป พลท.พิชิต ๖ ก็ได้เชื่อฟังและบอกว่าในเรื่องนี้จะ
 รอฟังผลต่อไป เมื่อพลต.ต.ชลอ ๖ ได้ขึ้นไปพบกับจอมพลป.
 ที่จังหวัดลพบุรี และได้ชี้แจงเหตุผลถึงการได้เสียรวมตลอดถึง
 ฝ่ายข้า ๖ จะไม่ร่วมด้วย และได้ล่วงรู้ถึงแผนการที่จอมพลป.
 สั่งให้ทำการปฏิวัตินั้นแล้ว จอมพลป. จึงเขียนจดหมายฝาก
 พลต.ต.ชลอ ๖ ไปให้พลท.พิชิต ๖ หนึ่งฉบับ มีข้อความ
 สำคัญในจดหมายนั้นว่า ถ้าจะคิดทำการอะไรรุนแรงให้
 ปรีกษาข้า ๖ เสียก่อน การที่จอมพลป. เขียนจดหมายถึงพลท.
 พิชิต ๖ ดังข้อความที่กล่าวแล้วนั้น คงจะให้ข้า ๖ คิดเห็นว่า
 การกระทำทั้งหมดทั้งนั้นไม่ใช่เป็นความคิดของตนเองและทั้ง
 คงจะคิดเกรงกลัวข้า ๖ จะทำการจับกุม เพราะการกระทำผิด
 กฎหมายด้วย เพื่อสนับสนุนในข้อที่ว่าจอมพลป. เกรงกลัว
 ข้า ๖ จะทำการจับกุมตามหน้าที่นั้น เพราะต่อมาอีกสองสามวัน
 จอมพลป. ได้เขียนจดหมายถึงข้า ๖ โดยฝากพ.อ.ขุนศิลปกรชัย
 ไปให้ข้า ๖ ๑ ฉบับ มีข้อความสำคัญว่าข้า ๖ จะจับตัว

จอมพลป. จริงหรือ ในขณะที่รับจดหมาย^{นี้} มีผู้ร่วมอยู่ด้วยหลายคน มีพลต.ต ชลอ ฯ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วเพื่อที่จะให้ข้า ฯ ทราบเจตนาอันแท้จริงของจอมพลป. ว่าจะมีความรู้สึกอย่างไร ข้า ฯ จึงได้เรียกขุนศิลปศรชัยไปพูดสองต่อสองว่า การที่จอมพลป. เขียนจดหมายถึงข้า ฯ เกรงว่าจะจับนั้น มีพฤติการณ์อย่างไร ขุนศิลปศรชัย ตอบข้า ฯ ว่าไม่มีใครไปยุแหย่ แต่คงจะคิดเห็นว่าเกรงกลัวข้า ฯ จะจับเอาจริง ๆ ข้า ฯ จึงได้เขียนจดหมายไปถึงจอมพลป. ผากขุนศิลปศรชัยไป 1 ฉบับ มีใจความสำคัญว่าข้า ฯ จะไม่จับผู้ใดถ้าหากว่าไม่ได้กระทำผิดกฎหมาย จอมพลป. มีความผิดประการใดหรือ ซึ่งข้า ฯ จะต้องจับ คนเราเมื่อทำความผิดแล้วก็ให้รักษาความดีให้ตลอดไป

ในการที่ข้า ฯ ได้^{นี้}แจ้งถึงผล ได้ผลเสียต่อบรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ดังกล่าวแล้ว นอกจากนั้นข้า ฯ ยังได้ส่งบรรดานายทหารซึ่งเป็นผู้ที่ข้า ฯ ไว้^{นี้}เนื้อเชื่อใจไปตามกรมกองทหารต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพ ฯ และหัวเมือง เพื่อ^{นี้}แจ้งข้อเท็จจริงและผลได้ผลเสีย ว่าถ้าก่อการไม่สงบขึ้นแล้วจะเป็นอย่างไร

ครันได้ปรับความเข้าใจกันแล้ว ก็รู้สึกว่าการถึงเครียดในการที่จะก่อการ ปฏิวัติหรือ ในการที่จะล้มล้างรัฐบาล นั้นก็ได้เพลามือลงไป

เจตนาในการที่จอมพลป. จะไม่ยินยอมออกจากนายกรัฐมนตรี และเพื่อจะข่มขู่เอาอำนาจของการทหารต่อคณะรัฐบาลที่จะตั้งขึ้นใหม่นั้น จอมพลป. ได้สั่งการมาบ้าง กองบัญชาการทหารสูงสุดที่วังสวนกุหลาบ ได้ทำหนังสือขึ้นฉบับหนึ่งแล้วส่งไปยังนายพลทั่วๆ ไป เพื่อลงนามไม่รับรองรัฐบาลชุดนายควง อภัยวงศ์ ในเรื่องนี้ นายควง อภัยวงศ์ทราบเรื่องละเอียดดี และนายควง ฯ ได้มาหารือข้า ฯ ว่า จะทำอะไร ข้า ฯ ได้ชี้แจงกับนายควง ฯ ว่า ในฐานะที่นายควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ให้จัดการไปติดต่อกับ พลต. พระคิลปลาศสตราคม ให้ยับยั้งคำสั่งนั้นเสีย ถ้าปรากฏไม่เป็นผลในทันที ข้า ฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจจะได้ยื่นมือเข้าจัดการในเรื่องนี้ต่อไป ทราบภายหลังว่า พล.ต. ควง ฯ ได้จัดการไปเรียบร้อย เรื่องจึงเป็นอันยุติ

เมื่อพะยานให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่าคดีราชการ
ขอเลื่อนไปให้การในวันต่อไป

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
„	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
„	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไอรส	จด

วันที่ 26 ธันวาคม 2484

ข้า ฯ พลต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า จดหมายของ
พ.ต.ทวง ฯ เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว แต่ยังมี
มีความวิตกในเรื่องความสงบเรียบร้อย ซึ่งคุณหญิงเลขา ฯ
ภรรยาพ.ต.ทวง ฯ เป็นผู้ถือมาให้ข้า ฯ และว่าจะได้นำส่งคณะ
กรรมการต่อไปนั้น บัดนี้ข้า ฯ ได้นำส่งพร้อมกับประกาศ
พระบรมราชโองการแต่งตั้ง พ.ต.ทวง อดัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีด้วย

~~พลท.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต~~ ซึ่งในครั้งแรกเป็นผู้ที่
เชื่อถือหรือกระทำตามความถึคความเห็นของ จอมพลป. ใน
อันที่จะก่อความไม่สงบขึ้น และในระหว่างนั้นขึ้นไปประจำ

อยู่ที่ลพบุรีตลอดเวลา แต่ครั้งเมื่อข้าฯ ได้ชี้แจงถึงส่วนได้
 ส่วนเสียของประเทศแล้ว จึงกลับใจเห็นชอบด้วย พลต. ไชย
 ประทีปเสน ในเบื้องต้นก็จะดำเนินการโดยเอนเอียงไปตาม
 ความคิดความเห็นจอมพล ป. แต่เป็นผู้ที่ได้ประจำอยู่ในกรุง-
 เทพฯ ไม่รู้ข้อเท็จจริง และได้พบปะข้าฯ บ่อยครั้งก็เข้าใจ
 เหตุการณ์ได้แจ่มแจ้ง ถ้ายเหตุนี้ในการที่ข้าฯ ให้สองคนนี้
 เดินทางไปลพบุรีพร้อมกับพ.ต.ควง ฯ ดังได้กล่าวแล้วนั้น ก็
 เพื่อจะได้ช่วยชี้แจงถึงข้อเท็จจริงและการได้เสียให้ จอมพลป.
 ทราบด้วย แม้จอมพลป. จะได้เปลาคความคิดเห็นในการที่จะ
 ขัดขวางเรื่องการแต่งตั้งนายควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรีดังได้
 กล่าวแล้วนั้น แต่โดยเหตุที่ว่าจอมพลป. ยังเป็นผู้บัญชาการ
 ทหารสูงสุดอยู่ ยังถือว่าตนยังกุมอำนาจปกครองทางทหาร
 และพลเรือนตามอำนาจในกฎฐฎีกาเรื่องมอบอำนาจให้ผู้บัญชา
 การทหารสูงสุดในภาวะคับขัน ซึ่งก่อนจะได้ออกพระราช
 กฎฎีกานี้ ข้าฯ ได้คัดค้านในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เพราะ
 ในกฎฎีกานี้มีหลักการใหญ่อยู่ข้อหนึ่งว่า ผู้บัญชาการทหาร
 สูงสุดมีอำนาจที่จะสั่งการเกี่ยวกับการปกครองของประเทศ

ทุกกระทรวงทบวงกรมได้หมด การที่มีกฤษฎีกาที่มีข้อ
 ความเช่นนี้ ก็ถือเสมือนหนึ่งว่าผู้บัญชาการทหารสูงสุดมี
 อำนาจเผด็จการในทาง บริหารราชการแทน คณะรัฐมนตรี
 เพราะคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มีอำนาจบริหารตาม
 กฎหมาย เมื่อมีผู้บัญชาการทหารสูงสุดมีอำนาจเช่นเดียวกันนี้
 ก็เท่ากับว่ามีคณะรัฐมนตรีที่ไม่มีประโยชน์อะไร ในทางค้ำ
 ฝักผู้แทนราษฎรก็เป็นทำนองเดียวกันอีก เพราะเหตุที่จะ
 เลือกตั้งให้ใครเป็นนายกรัฐมนตรีหรือให้ใครเป็นคณะรัฐบาล
 แม้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดจะไม่ได้ร่วมอยู่ในคณะรัฐบาล ก็มี
 อำนาจที่จะปฏิบัติงานตามกฤษฎีกานี้ได้แล้ว ข้า ๖ ยังได้
 อภิปรายต่อไปว่า ถ้าหากนายกรัฐมนตรีกับผู้บัญชาการทหาร
 สูงสุดเป็นคนคนเดียวกันอย่างในปัจจุบันนี้แล้ว การบริหาร
 ราชการแผ่นดินก็พอจะราบรื่นไปได้ ถ้าต่างคนกันแล้วก็จะ
 แย่งอำนาจบริหารกันชนก็จะเกียจคร้าน เหตุผลที่ข้า ๖ เสนอ
 คัดค้านพระราชกฤษฎีกานี้ ได้มี พลท. พิชิต ๖ สนับสนุน
 ความเห็นของข้า ๖ ผู้ที่เป็นเจ้ากฏการว่าเห็นควรที่จะได้ออก
 พระราชกฤษฎีกาให้อำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้บริหาร

ราชการทั่วๆ ไปนั้นมีหลวงวิจิตรวาทการ พระราชกฤษฎีกา
 นี้ได้เสนอคณะรัฐมนตรีเมื่อราวปี พ.ศ. 2485 หรือ 2486
 ซึ่งมีข้อความโดยละเอียดในรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรี
 แล้ว ขอให้เรียกมาประกอบด้วย ครั้นเมื่อเลิกการประชุมคณะ
 รัฐมนตรีแล้ว จอมพลป. ได้เรียกพลท.พิชิต ฯ ไปพบเป็น
 ส่วนตัวและถือว่าต่อขาในการที่สนับสนุนในความเห็นข้า ฯ
 อย่างรุนแรง และแสดงความไม่พอใจในส่วนตัวข้า ฯ
 อย่างมากด้วย ในข้อนี้ถ้าจะทราบโดยละเอียดแล้ว ขอให้
 เรียกพลท.พิชิต ฯ มาสอบถามต่อไป แล้วในที่สัปดาห์คณะรัฐมนตรี
 ส่วนมาก ได้ลงมติให้นำกฤษฎีกานี้เสนอผู้สำเร็จราชการ
 แผ่นดินต่อไป แต่คณะผู้สำเร็จราชการไม่ยอมเซ็นชื่อในพระ
 ราชกฤษฎีกา ได้ Veto ลงมา มีเหตุผลทำนองเดียวกับที่ข้า ฯ
 ได้คัดค้านในคณะรัฐมนตรี คำ Veto ของคณะผู้สำเร็จราชการ
 ในเรื่องนี้ จะเรียกได้จากกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีในวัน
 เดียวกับที่คณะผู้สำเร็จได้ Veto กฤษฎีกานี้ นายปรีดี พนม-
 ยงค์ ได้มีจดหมายมาถึงข้า ฯ แจ้งว่าพระราชกฤษฎีกามอบ
 อำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดนั้น คณะผู้สำเร็จราชการได้

Veto พร้อมทั้งได้ให้เหตุผลในการที่ Veto นั้นด้วย และ
 แล้วข้า ๆ ก็ได้ไปพบกับนายปรีดี พนมยงค์ เพื่อชี้แจง
 ว่าในเรื่องนี้ ข้า ๆ ก็ได้คัดค้านทำนองเดียวกัน พร้อมกับได้
 นำสำเนารายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีให้นายปรีดีฯ ดูด้วย
 แล้วในที่สุดก็ได้มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนั้นในเรื่องมอบ
 อำนาจให้ผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้เปลื้อง และได้ประกาศ
 ใช้เป็นกฎหมายต่อไป เพราะอาศัยอำนาจจากกฎหมายฉบับนี้
 จอมพล. เมื่อออกจากรัฐมนตรีแล้วได้สั่งงานอันเกี่ยว
 กับการปกครอง ให้ข้าราชการพลเรือนไปประจำกองบัญชา
 การทหารสูงสุดหลายคน เช่นหลวงบุรกรรมโกวิทฯ และยัง
 สั่งให้หน่วยงานกรมต่าง ๆ เช่น กรมทาง กรมรถไฟ ขึ้น
 ต่อกองบัญชาการทหารสูงสุดเป็นต้น ถ้าจะทราบรายละเอียด
 แล้ว ขอให้ดูคำสั่งในเรื่องนี้ต่อไป โดยการกระทำตามอำนาจ
 ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ของจอมพล. เช่นนี้ นายคว
 อภัยวงศ์ ซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วจึงได้
 หรือข้า ๆ ว่าควรจะปฏิบัติอย่างไร ข้า ๆ จึงแนะนำว่า ใน
 เรื่องนี้ควรจะหารือคณะรัฐมนตรีและนายทหารประจำกอง—

บัญชาการทหารสูงสุด เพื่อตกลงแบ่งอำนาจของนายกรัฐมนตรีกับอำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้แยกกันเสีย แต่ไม่เป็นผลอย่างใด เพราะทางผู้บัญชาการทหารสูงสุดก็ยังถือว่ามีอำนาจอยู่และสั่งราชการปะปะอยู่ตามเดิม เช่น ส่งนายไพโรจน์ ชัยนาม อธิบดีกรมโฆษณาการไปพบทูลปบริ และให้พระราชธรรมนิเทศไปประจำทูลปบริ นอกจากนี้แล้วยังปรากฏว่าจอมพล ป. ได้เรียกประชุมบรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ ปรึกษาหารือแนะนำเพื่อที่จะก่อความไม่สงบขึ้น โดยจะใช้ให้นายทหารเหล่านั้นเป็นผู้กระทำขึ้น ซึ่งมีจุดประสงค์ว่า แม้ตนจะไม่ได้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปจะได้ให้ผู้ที่อยู่ใต้อิทธิพลของตนเป็นนายกรัฐมนตรี การประชุมกันนั้นถ้าจะทราบโดยละเอียดแล้ว เห็นควรสอบถาม พลท. กุช ชาตินักรบ พ.อ. ขุนศิลปกรชัย พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ พลต. ไชย ๖ พลอ.ท. ชูณห ๖ พลท. พระประจัน พลท. ผิน ชูณหวิณ การประชุมนายทหารในเบื้องต้นดูเหมือนจะปฏิบัติตามความคิดเห็นของจอมพลป. แต่ต่อมาในภายหลังนายทหารชั้นผู้ใหญ่เมื่อได้พบปะกับข้า ๆ หรือได้สลับตลับปั้งในทางอื่น

M

เรื่องนี้ ไปปรึกษา พ.ต.ควง ฯ เจ้าคุณพหล ฯ และรัฐมนตรี
 ผู้ต่อไป ในขณะที่เดียวกับที่ปรึกษากันนี้ พลท.พิชิต ฯ ได้
 บอกข้าฯ ว่าการที่จอมพล. ต้องการเป็นผู้สำเร็จราชการนั้น
 ก็เพื่อจะควบคุมนายปรีดี พนมยงค์ ครั้นเมื่อได้ปรึกษากัน
 เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้าฯ จึงได้ให้นายควงฯ กับพลท.ต. ชลอ
 เดินทางไปพบจอมพล.ป. ที่จังหวัดลพบุรีเป็นครั้งที่ 2 เข้าใจ
 ว่าในวันที่ 29 สิงหาคม 2487 เพื่อไปปรับความเข้าใจว่า แม้จะ
ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้ว ทางฝ่ายรัฐบาลก็พร้อม
ที่จะเสนอสมุหแทนราษฎร ให้เป็นผู้สำเร็จราชการ ตามความ
ประสงค์ แต่ปรากฏว่าทางสมาชิกสภา ฯ ไม่ยินยอม จึงไม่ได้
เสนอไป อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็พร้อมที่จะให้เกียรติยศโดย
 จะเสนอแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาราชการแผ่นดิน เมื่อสองคน
 นี้ไปชี้แจงแล้ว ทั้งๆ ที่ได้นำจดหมายของข้าฯ ซึ่งมีความสำคัญ
 อย่างเดียวกับที่ให้พ.ต.ควงฯ ไปชี้แจง จอมพล.ป. ก็ไม่ยินยอม
 ที่จะออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด และไกรธทั้งสองคน
 มาก เมื่อ 2 คนกลับมาแล้วก็มาเล่าให้ข้าฯ ฟัง ต่อแต่นั้น
 มาในระยะติด ๆ กันนั้น นายควง ฯ และนายทวี บุญยเกตุ

ได้ไปพบปะข้า้ว และรวมเร้าอยู่เสมอๆ ขอให้ประกาศถอดถอน
 จอมพลป. ให้ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด ข้า้ว ตอบว่า
 ขอให้รอและยับยั้งไปก่อน ที่ข้า้ว ได้ตอบไปเช่นนั้น ก็โดยข้า้ว
 ได้คิดเห็นว่าในขณะนั้น ยังมีนายทหารชั้นผู้บังคับกองพันบาง
 หน่วยและนายทหารบางคนอาจเลืือคร้อน เพราะยังไม่เข้าใจ
 เหตุผลและอาจก่อความไม่สงบขึ้นได้ ถ้าหากทหารแม้จะเป็น
 แต่เพียง 1 กองร้อยหรือ 1 กองพัน ก่อความไม่สงบขึ้นแล้ว
 ก็อาจลุกลามไปไ้มาก เพื่อที่ข้า้ว จะได้มีเวลาดูการเคลื่อนไหว
 และปรับความเข้าใจให้เป็นที่เรียบร้อย และพร้อมที่
 จะทำการป้องกันมิให้เหตุต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นเสียก่อน และ
 ในระหว่างนั้นพลท.สินาดโยธารักษ์ ซึ่งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่า
 การกระทรวงกลาโหม ได้ติดต่อกับข้า้ว ในเรื่องที่จะถอดถอน
 จอมพลป. ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด อยู่ตลอดเวลา
 เช่นเดียวกัน เมื่อข้า้ว ได้ทำการปรับความเข้าใจกับบรรดา
 นายทหารและเตรียมป้องกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อยู่มาวัน
 หนึ่ง พ.ต. กวงๆ ไปพบข้า้ว อีก ข้า้ว จึงถามว่าจะให้
 จอมพลป. พ้นจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้วจะแต่งตั้งให้

ใครเป็นแม่ทัพใหญ่ พ.ต.ดวง ฯ ตอบว่าพระยาพล
 พหุหเสนา ข้า ฯ ตอบว่าดีแล้ว เมื่อพ.ต.ดวง ฯ ได้ฟัง
 ข้า ฯ ตอบเช่นนั้นก็เป็นทีที่เข้าใจว่ายินยอมให้ประกาศได้ ส่วน
 พลท.สินศโยธารักษ์ ข้า ฯ ก็ให้คำแนะนำไปว่า ถ้าจะ
 ประกาศขอให้ประกาศวิทูรย์ในตอนเช้า อย่าประกาศกลางคืน
 เพราะถ้าประกาศกลางคืน เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดขึ้นยากที่
 จะระงับปราบปรามได้ ข้าพเจ้าที่จะถอดถอนจอมพลป. นี้ จะ
 เนื่องด้วยเหตุใดไม่ทราบได้รู้ไหลออกไป ได้มีนายทหาร
 หลายคน เช่น พลท.มังกร พรหมโยธี พล.อ.ต.ขุนรณนากาศ
 พลท.ไชย ประทีปเสน พ.อ.เผ่า ศรียานนท์ ได้มาหาข้า ฯ
 ที่วังปารุสกวัน แสดงความคิดเห็นว่า ถ้าประกาศถอดถอน
 จอมพลป. แล้ว จะมีการนองเลือดขึ้น ในขณะนั้นมีพลท.ต.
 ชลอ ฯ อยู่ด้วย ข้า ฯ ได้อธิบายให้ฟังว่า ยังไม่ทราบข่าว
 วิเวกเรื่องนี้เลย ในระหว่างที่กำลังพูดจาเรื่องกันอยู่ นาย
 ตีแรก ชัยนาม ซึ่งข้า ฯ ให้ไปจังหวัดลพบุรี เพื่อเยี่ยมเยียน
 จอมพลป. เป็นการการวะและคุที่ท่า ได้ไปหาข้า ฯ และพบ
 พวกตั้งกล่าวแล้วด้วย เมื่อข้า ฯ ได้พูดปฏิเสธว่าไม่เป็นความ

จริง พลท.มังกร พรหมโยธี ก็ยืนยันว่าจะประกาศแนมี
 หลักฐาน ข้า ๆ ว่าถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วจะได้ไปขอร้องท่อนาย
 ปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน และเพื่อไปฟังเสียง
 ในเรื่องนี้ ขอให้พลต.ไชย ๆ กับพลต.ต.ชลอ ๆ ไปกับข้า ๆ ด้วย
 เมื่อไปถึงแล้ว ข้า ๆ ได้ทำเป็นพูดต้ง ๆ ขึ้นว่า ขอให้ระงับและ
 ยับยั้งในการประกาศเรื่องนี้ไว้ก่อน เพราะมีนายทหารหลาย
 คนกำลังล่าวชื่อมาแล้ว ได้ไปแจ้งแก่ข้า ๆ ที่จะประกาศคืน
 วันนั้น นายปรีดี ๆ ได้ตอบว่ายังไม่คิดที่จะประกาศในคืนนี้
 เมื่อพลต.ไชย ๆ ได้ฟังเช่นนั้นแล้ว ข้า ๆ คิดว่าพลต.ไชย ๆ
 คงจะเชื่อถือ พอได้เวลาอันสมควร ข้า ๆ ก็พากันลากลับ
 โดยข้า ๆ ให้พลต.ไชย ๆ กับพลต.ต.ชลอ ๆ เดินไปข้างหน้า
 ข้า ๆ เดินคู่มากับหลวงประดิษฐมนูธรรม พอสองคนนั้นเดิน
 ไปห่างพอสมควร ข้า ๆ ก็พูดกับนายปรีดี ๆ ว่า ต้องมาพูด
 และทำลครอย่างนี้ ถ้าถึงเวลาให้ประกาศก็แล้วกัน เป็นอัน
 ว่าในคืนวันนั้นและในเช้าวันรุ่งขึ้นไม่มีประกาศ ครั้นรุ่งขึ้น
 เช้าอีกวันหนึ่ง จึงมีวิทยุกระจายเสียงประกาศให้จอมพล ป.
 พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ไปเป็นที่ปรึกษา

ราชการแผ่นดิน และแต่งตั้งให้พล.พระยาพหล ฯ เป็น
 แม่ทัพใหญ่ พลท.สินาดโยธารักษ์ เป็นรองแม่ทัพใหญ่
 เมื่อได้แต่งตั้งแม่ทัพใหญ่และรองแม่ทัพใหญ่แล้ว ทางกอง
 บัญชาการแม่ทัพใหญ่ ก็ได้ออกคำสั่งมิให้กองทหารเคลื่อนที่
 ประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ตามที่ข้า ฯ ได้ให้การมา
 แล้วว่าได้ปรับความเข้าใจกับบรรดานายทหารชั้นผู้ใหญ่ผู้น้อย
 เป็นที่เข้าใจกันดีแล้ว ฉะนั้นเหตุการณ์ต่างๆ จึงไม่ได้เกิดขึ้น
 แม้กระนั้นก็ดี ทางจังหวัดลพบุรี ข้า ฯ ได้รับรายงานมา
 ในวันรุ่งขึ้นที่มีประกาศนี้ ทางจังหวัดลพบุรี ได้มีวิทยุไปที่
 แม่ทัพพายัพ ความว่า เขาถอดถอนฉันแล้วจะให้ทำอย่างไร
 วิทยุโทรเลขนั้นนอกจากที่ข้า ฯ จะได้รับแล้ว พ.ต.ควง ฯ ก็ว่า
 ได้รับรายงานจากเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกัน แล้วได้ไปบอกกับ
 ข้า ฯ ว่าจะทำอย่างไร ข้า ฯ บอกว่าไม่ต้องวิตก เพราะ
 ทราบว่าแม่ทัพพายัพ (พลท.เดชา บุญคูปต์) อยู่ในกรุงเทพฯ
 และบรรดานายทหารที่เคยแสดงความเคียดแค้น หรือจะเข้า
 ร่วมมือกับจอมพลป. เพื่อจะก่อการมีติมิร้ายขึ้นนั้นก็นอยู่ใน
 อาการที่สงบ

ลงชื่อ	อดุล เอกเดชจรัส	ผู้ให้การ
„	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
„	ร.ท.อ. วิชัย พันธุ์ไอรส	จด

วันที่ 27 ธันวาคม 2488

ข้า ฯ พลต.อ.อดุล ฯ ขอให้การต่อไปว่า โดยเหตุที่ จอมพลป. พิบูลสงคราม อยากจะแสดงอำนาจเพื่อให้ได้เป็น นายกรัฐมนตรีต่อไป และประกอบด้วยตัวเองเส้นประสาท เสีย หวาดกลัวภัยต่างๆ ทั้งจิตใจก็อิจฉาผู้อื่นด้วย ฉะนั้น ถ้า บุคคลใดกระทำการขัดขวางในความผิดความเห็น ก็แสดง อาการโกรธแค้น ซึ่งปรากฏตามเหตุการณ์ที่ข้า ฯ ได้รู้เห็น หรือได้สดับตรับฟังดังต่อไปนี้

1) ทางสภาผู้แทนราษฎร ดังที่ข้า ฯ ได้กล่าวแล้วว่า ในตอนปลาย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นประเภท 1 หรือ ประเภท 2 ส่วนมากหมกความเลื่อมใสในตัวจอมพลป. ลงไป ทุกที ฉะนั้นการอภิปรายจึงเป็นไปในทางรุนแรงยิ่งขึ้น เมื่อ จอมพลป. ได้ทราบเช่นนั้นแล้ว ได้เขียนจดหมายถึงพระยา มานวราชเสวี ซึ่งเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นทำนอง

ช่มชู้ ซึ่งทงนี้ถ้าตามรัฐธรรมนูญแล้ว ไม่มีอำนาจและ
 หน้าที่ที่จะช่มชู้ประธานสภาหรือสมาชิกได้ เพราะเป็นเอก
 สิทธิของเขา ขอให้สอบถามพระยามานวราชเสวี กับสมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรต่อไป ยังมีอีกคราวหนึ่ง เมื่อคราวสภา
 ได้เลือกตั้งให้ นายทวี บุณยเกตุ เป็นประธานสภา ฯ และ
 นายทอง ออกยวงศ์ เป็นรองประธานสภา ฯ แต่จอมพล ป.
 ไม่ยอมลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แล้วก็บังคับให้
 คนทั้งสองนี้ไม่ได้รับตำแหน่ง จนถึงกับทางสภาผู้แทนราษฎร
 ได้ประชุมเลือกตั้งประธานและรองประธานกันอีก ในการนี้
 ตามที่ข้าฯ ทราบว่าได้มีบุคคลอื่นได้ร่วมด้วยหลายคน ขอให้
 สอบถามพ.ต.ทอง ฯ และนายทวี บุณยเกตุ คงจะทราบได้ดี
 การที่จอมพลป. ไม่ยอมให้นายทวี บุณยเกตุ กับนายทอง ฯ
 เป็นประธานและรองประธาน ก็เพื่อที่จะให้ผู้ที่อยู่ใต้อิทธิพล
 ของตนเป็นแทนต่อไป เป็นการก้าวก่ายในหน้าที่ของสภา ฯ
 ซึ่งตามรัฐธรรมนูญฝ่ายบริหารจะกระทำไม่ได้

2) ในทางด้านพระมหากษัตริย์ ตามความสังเกตและ
 สติบตรับฟังของข้าฯ เห็นว่าจอมพล ป. ไม่มีความเคารพ

การวะ คณะผู้สำเร็จราชการ ฯ ในฐานะเป็นผู้แทน พระมหากษัตริ์ และยิ่งกว่านั้นยังแสดงว่า มีอำนาจเหนือคณะผู้สำเร็จราชการอีกด้วย มีการโทรศัพท์สั่งให้คณะผู้สำเร็จราชการ ฯ ไปพบ และเมื่อคราวที่จอมพล ป. ลาออกจากนายกรัฐมนตรี แต่แล้วก็ไม่ยอมออกนั้น ได้มีข้าราชการ ทหาร, ตำรวจ และพลเรือน รวมทั้งประชาชนได้ให้ความอารักขาและไปเยี่ยมเยียนผู้สำเร็จราชการ ดังที่ข้าฯ ได้กล่าวแล้วแต่ตอนต้น

จอมพล ป. รู้สึกไม่พอใจ และคิดว่ามีผู้ฝักใฝ่ ในทางคณะผู้สำเร็จราชการ ฯ มาก จึงได้ออกคำสั่งในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ให้พระองค์เจ้าอาทิตย์ประฐานผู้สำเร็จ ฯ และนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการ ฯ ไปประจำกองบังคับการทหารสูงสุด นี่ก็ยิ่งเป็นข้อแสดงว่า ไม่ได้มีความการวะในพระมหากษัตริย์ เพราะพระมหากษัตริย์ตามรัฐธรรมนูญย่อมเป็นที่เคารพสักการะของปวงชนทั่วไป คณะผู้สำเร็จราชการก็ควรจะได้เทอดไว้ในทำนองเดียวกัน ตามประวัติศาสตร์ หรือขนบธรรมเนียมของไทยก็ดี หรือของต่างประเทศก็ดี ยังไม่เคยปรากฏว่าที่จะลบหลู่เกียรติคุณพระมหา

กษัตริย์หรือผู้แทนพระมหากษัตริย์ ดังเช่นที่จอมพล ป. ได้กระทำเช่นนั้นเลย

๓) ในทางด้านคณะรัฐมนตรี ในสมัยที่ จอมพล ป. เป็นนายกรัฐมนตรี ปรากฏหลายต่อหลายครั้งในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีว่า รัฐมนตรีผู้ใด แม้จะได้บอกความคิดเห็นเห็นด้วยตามความบริสุทธิ์ใจของตน แต่ความคิดเห็นนั้นไม่ตรงกับความคิดเห็นของจอมพล ป. แล้ว จอมพล ป. ก็แสดงความไม่พอใจขึ้นมาทันที รัฐมนตรีหลายคนถูกต่อว่า และกล่าวเสียดสี และบางคนถึงกับถูกบังคับให้ลาออก เช่น พ.อ. ชูวงศ์ เชาวศักดิ์สงคราม ซึ่งในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ออกความเห็นในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี จะเป็นเรื่องอะไร ข้าฯ ลืมไปแล้ว ประกอบด้วยเหตุผลอันน่าฟัง แต่ความคิดเห็นนั้นตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของ จอมพล ป. จอมพล ป. ถึงกับโกรธและบังคับให้หลวงเชวงฯ ลาออกจากรัฐมนตรี ในเรื่องนี้ ข้าฯ ต้องทำการไต่ถามถี่ๆ และหลวงเชวงฯ ก็ว่ามีเจตนาเป็นอย่างอื่น ในที่สุด หลวงเชวงฯ ก็เป็นรัฐมนตรีต่อไป พลท. มังกร

พรหมโยธี ในขณะที่เป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้เห็นการกระทำของจอมพล ป. บางอย่าง ซึ่งอาจเกิดเสียหายขึ้นได้ ดูเหมือนจะเป็นเรื่องให้เหรียญให้ตรา หรือเรื่องวันเกิด เป็นทำนองติเตียนให้ พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ ฟัง พ.อ. เผ่าฯ นำถ้อยคำที่ พลโท มังกรฯ พุทธิเตียนนั้น ไปบอกให้จอมพล ป. ฟัง จอมพล ป. โกรธ พลท. มังกรฯ ในการนี้ถึงกับให้ พลท. มังกรฯ ลาออกจาก ร.ม.ต. มหาดไทย แล้วมีคำสั่งให้ ข้าฯ ซึ่งในขณะนั้นเป็น ร.ม.ต. ช่วยว่าการมหาดไทยรักษาการแทน ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ทำให้ข้าราชการในกระทรวงมหาดไทยเกิดอดเวงกันมาก เพราะ ข้าฯ เป็น ร.ม.ต. ช่วยว่าการฯ ก็ทำงานในหน้าที่แทนได้อยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีคำสั่ง การที่มีคำสั่งก็เป็นการจะหยามหน้า พลท. มังกรฯ แต่แล้วในที่สุดก็มีการปรับความเข้าใจกัน พลท. มังกรฯ ก็คงเป็นรัฐมนตรีต่อไป

เมื่อคราว จอมพล ป. มีความประสงค์จะสร้างทางรถไฟสายเล็กจากลพบุรีไปโคกกระเทียม ได้มอบให้ พลท. จรูญ เสรีเรืองฤทธิ์ ในขณะนั้นเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

คมนาคมดำเนินการ แต่ พลท. จรูญฯ ได้ทำบันทึกเป็นทำ
 นองซักซ้อม จอมพล ป. ไกรธหลวงเสรีฯ มาก เพราะไม่
 กระทำตามคำสั่งให้ลุล่วงไป และว่า พลท. จรูญฯ เป็นผู้ซัก
 ขวาง บังคับให้ พลท. จรูญฯ ลาออก ซึ่ง พลท. จรูญฯ
 ยืนยันไปลาออก แต่ในใบลาออกได้แสดงคุณงามความดีที่ท่าน
 ทำมา และยกยอบุญคุณ จอมพล ป. มากมาย จนเป็นที่สับสน
 จอมพล ป. จอมพล ป. จึงหาทางออก แล้วส่งเรื่องนี้ไปให้
 ข้าฯ ออกความเห็นในฐานะที่เป็นรองนายกรัฐมนตรี ข้าฯ
 จึงเขียนลงไปในเรื่องนั้นว่า 'บ้า' แล้วเก็บเรื่องนั้นเสีย ซึ่ง
 ข้าฯ จะนำส่งต่อคณะกรรมการในวันพรุ่งนี้ การที่จอมพล ป.
 ให้ ข้าฯ เป็นผู้พิจารณานั้น มีเป็น 2 นัย นัยหนึ่งก็คือว่า
 ข้าฯ เคยพูดอยู่เสมอๆ ว่า พลท. จรูญฯ มีชื่อเสียงไม่ดี
 ใจทักกันออกเชิงแซ่สมควรให้ออกจากรัฐมนตรีเสีย ถ้าข้าฯ
 เสนอความเห็น ว่า ควรให้ออก ก็จะได้ว่า ข้าฯ เป็นผู้
 ให้ออก บาปก็จะตกอยู่แก่ข้าฯ อีกนัยหนึ่ง แม้ข้าฯ จะเสนอ
 ความเห็นให้ออกแล้วจอมพล ป. ไม่ให้ออก ก็จะได้อ้างว่า
 จอมพล ป. นั้นเองเป็นผู้ไม่ให้ออกแม้แต่ตัวข้าฯ เองถ้าเป็น

เรื่องสำคัญๆ ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี ข้าฯ ได้แสดงความ
 คิดเห็นขัดแย้งก็ไม่พอใจเช่นเดียวกัน แต่ไม่กล้าจะกระทำ
 หรือว่ากล่าวเป็นการรุนแรงต่อข้าฯ เช่นรัฐมนตรีคนอื่น ๆ
 เป็นแต่เพียงแสดงความไม่พอใจ พุทผากฝั่งรัฐมนตรีผู้อื่นมา
 เนื่องด้วยจอมพล ป. ได้ใช้อำนาจดังนี้แล้ว จึงกระทำให้รัฐ-
 มนตรีเป็นส่วนมาก ไม่กล้าออกความคิดเห็นของตน จำต้อง
 ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือตามความคิดของ จอมพล ป. เกือบทุกๆ
 กรณี แต่ถ้ามติรัฐมนตรีผู้ใด จอมพล ป. ยังรู้สึกเกรงกลัวหรือ
 หวาดหวั่นอยู่บ้างแล้ว ก็มักจะหาเรื่องใส่ร้ายและนิทาลับหลัง
 ให้ผู้อื่นฟัง เช่น ข้าฯ นายปรีดี พนมยงค์ พลท.สินธุ์ กมลนา-
 วิน ซึ่งจอมพล ป. ยังรู้สึกเกรงกลัวอยู่ ในการนี้กล่าวหาทางที่จะ
 ใส่ร้าย ข้าฯ เคยถูกใส่ร้ายว่าเป็น “บาโคคลิโอ” เมื่อภายหลัง
 ที่ประเทศไทยได้รับมอบดินแดน 4 รัฐมาแล้ว โดยหลวง
 ธำรงนาวาสวัสดิ์ ได้เป็นผู้ไปบอกข้าฯ ว่า จอมพล ป.
 กล่าวหาข้าฯ เช่นนี้ ที่ข้าฯ เป็น “บาโคคลิโอ” นั้นหมาย
 ความว่าจอมพลบาโคคลิโอ ได้มีแผนการจับมุสโสลินีไป
 ความคุมเพื่อล้มล้างลัทธิฟาสซิสต์ แล้วคงคิดว่าข้าฯ จะกระทำ

เช่นนั้นบ้างในประเทศไทยแก้ตัวจอมพล. เพื่อนำตัวจอมพล
 ป. มอบให้แก่ฝ่ายสัมพันธมิตร เพราะจอมพล. รู้ยุติแล้ว
 ว่าข้า ๆ ไม่ชอบญี่ปุ่นและญี่ปุ่นก็ไม่ชอบข้า ๆ เมื่อข้า ๆ ได้
 ทราบจากหลวงธำรง ฯ เช่นนี้แล้ว ข้า ๆ ก็ไปพบกับจอมพล.
 ปรับความเข้าใจกัน แล้วเรื่องก็ได้สงบไป ครั้นต่อมาอีกวัน
 หนึ่งหรือสองวัน นายปรีดี พนมยงค์ ก็ถูกกล่าวหาว่าเป็น
“บาโคคลิโอ” เช่นเดียวกับข้า ๆ บ้าง ^{๕๕}เสียงนี้อาจว่า
 จนถึงกับได้เรียกประชุมคณะผู้ก่อการ ฯ ที่ทำเนียบนายกรัฐมนตรี
 โดยจอมพล. ได้เป็นประธาน กล่าวชี้แจงต่อผู้
 ก่อการ ฯ ว่า นายปรีดี ฯ ดำเนินการอย่าง “บาโคคลิโอ” คณะ
 ผู้ก่อการออกความเห็นกันต่าง ๆ นานา บางคนว่าไม่น่าจะเป็น
 ไปได้เช่นนั้น เรื่องนี้เป็นการกระทบกระเทือนใจนายปรีดี ฯ
 อย่างรุนแรง ถึงกับใช้ให้นายควง ฯ ไปพบกับข้า ๆ บอกว่า
 จะออกไปอยู่ที่ลาลัก อินโดจีน ข้า ๆ ได้แนะนำชี้แจงกับ
 นายควง ฯ ให้ไปเรียนว่าไม่ต้องไป ให้อยู่ในเมืองไทยต่อไป
 แล้วข้า ๆ จะจัดการเรื่องอื่นให้เป็นเป็นที่เรียบร้อยต่อไป ครั้น
 ต่อมาเรื่องนี้ก็เป็น ระวังไป ส่วนพลร.ต. สนิท กมลนาวัน
 โดยเหตุที่มีความสนิทชิดชอบกับฝ่ายญี่ปุ่น จอมพล. ระแวง

ว่าญี่ปุ่นอาจสนับสนุนให้ พลร.ท. สิ้น ๖ เป็นนายกรัฐมนตรีแทน จึงได้พูดใส่ร้ายในพวกก่อการชนผู้ใหญ่เช่นหลวงสังวร ๖ พลร.ท. ทหารข้าหรือผู้ฟัง ครั้นความข้อนี้ทราบไปถึงพลร.ท. สิ้น ๖ รู้สึกว่า พลร.ท. สิ้น ๖ โกรธจอมพล ป. มาก อยู่มาวันหนึ่งภายหลังที่ได้ประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว พลร.ท. สิ้น ๖ ได้พบกับ จอมพล ป. เพื่อปรับความเข้าใจ และในครั้งนั้น พลร.ท. สิ้น ๖ ได้ขอร้องให้ข้า ๖ ไปนั่งฟังอยู่ด้วย ได้ต้อว่าต่อخانจอมพลป. อย่างรุนแรง ซึ่งข้อความอันนี้คงปรากฏในบันทึกของหลวงสังวร ๖ แล้ว ข้า ๖ ได้พูดโกล่เกลี่ย ในที่สุดเรื่องก็เป็นอันระงับไป

4) การบริหาร จอมพลป. มักจะเอาอำนาจไปก้าวก่ายในการบริหารของกระทรวงทบวงกรม ซึ่งตามกฎหมาย แบบธรรมเนียมรัฐมนตรีหรือผู้บังคับบัญชาในกระทรวงทบวงกรม นั้นมีอำนาจที่จะสั่งการได้ แต่ปรากฏว่าจอมพลป. มักจะรวบรัดเอาอำนาจนั้นมาบริหารเสียเอง หรือให้แก่ภรรยาหรือผู้ที่สนิทชิดชอบเป็นผู้สั่งการแทน เช่นได้จัดตั้งสภาวัฒนธรรมฝ่ายหญิงขึ้นโดยให้ พ.ท. หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ภรรยา เป็นหัวหน้า หรือเป็นประธานของสำนักงานนี้ แล้วก็ทำได้ทำ

คำสั่งไปยังกระทรวงทบวงกรมว่า การบรรจุการเลื่อนเงิน
เดือน การให้ออกของข้าราชการหญิงตามกระทรวงทบวงกรม
ต่าง ๆ ต้องให้สภาวัฒนธรรมฝ่ายหญิงเป็นผู้พิจารณาสั่งการ
เสียก่อน แล้วจึงจะดำเนินการต่อไปได้ การกระทำเช่นนี้
กระทบความรู้สึกของผู้บังคับบัญชาที่ส่งข้าราชการ หญิง อยู่ใต้
บังคับบัญชาอย่างมากมาย นอกจากนั้นจอมพลป. ได้ออกคำสั่ง
ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่งตั้งคณะกรรมการ
ชั้นคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาในการที่จะรับบุคคลเข้ารับราชการ
ซึ่งมีหลักกาลสำคัญอยู่ว่า บุตรธิดาของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น
กบฏจะไม่ให้เข้ารับราชการ กรรมการคณะนี้มีข้า ๆ เป็น
ประธาน นอกนั้นก็เป็นผู้พ้องของจอมพลป. เช่น พ.อ.
ขุนศิลปศรชัย พ.ต. ครรชิต ชิตะสังกะ น้องชายของ
จอมพลป. และม.ร.ว.หญิงสงศรี เกษมศรี ข้า ๆ ได้เสนอ
ความเห็นว่าการแต่งตั้งคณะกรรมการนี้เป็นการที่ไม่ชอบ
เพราะมีอำนาจสูงกว่า ก.พ. และทั้งได้เอาข้าราชการหญิงมาเป็น
กรรมการด้วยแล้วเป็นการไม่เหมาะสม ในที่สุดจอมพล ป.
ก็ตัดชื่อ ม.ร.ว.หญิงสงศรี เกษมศรี แต่การดำเนินการใน
เรื่องนี้ ข้า ๆ เห็นว่าเป็นการที่ไม่ถูกต้อง เมื่อเรื่องปรากฏ

ขึ้นก็มักผ่านไปให้เข้ารับราชการได้ ที่ข่าว ไม่เสนอให้ล้มหลักการนี้เสียก็เพราะเหตุว่า จอมพล ป. คงจะไม่ยินยอม แต่เมื่อผลให้ได้เข้ารับราชการโดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นใครแล้ว ก็จะไม่กระทบกระเทือนถึงแต่อย่างใด เพื่อเชิดชูสถาบันธรรม-
 หนึ่ง ซึ่งภรรยาจอมพล ป. เป็นประธานอยู่นั้น สมาคม
 หนึ่งซึ่งได้ตั้งขึ้นก่อน จอมพล ป. ก็พยายามจะให้สมาคม
 เหล่านั้นล้มเลิกไปเสีย เช่นสมาคมสตรีไทย ซึ่งคุณหญิงเลขา
 อภัยวงศ์ เป็นนายก ทั้ง ๆ ที่สมาคมเหล่านั้นได้ตั้งขึ้นโดย
 ชอบด้วยกฎหมาย และมีได้กระทำผิดกฎหมายแต่อย่างใด

๕) เนื่องด้วย จอมพล ป. มีความระแวงเป็นที่ยัง
 ฉะนั้นถ้าบุคคลใดได้แสดงความคิดเห็นหรือมีที่ท้าวจะ
 ไม่ร่วมด้วยกับจอมพล ป. แล้ว จอมพล ป. ก็มักถือเอาอำนาจ
 กระทำให้บุคคลนั้น ๆ เสื่อมเสียเกียรติยศและได้รับความทุกข์
 ทรมาณ เช่นพ.ต.ท. กว. นายทวี บุณยเกตุ ซึ่งมีความคิดเห็น
 ไม่สอดคล้องกับ จอมพล ป. และได้ลาออกจากรัฐมนตรีแล้ว
 จอมพล ป. ก็ถืออำนาจผู้บัญชาการทหารสูงสุดสั่งให้ไปประจำ
กรมประสานงานพันธมิตร ให้ไปอยู่ใต้บังคับบัญชาของ

บุคคลที่มีอาวุโสต่ำกว่า นายทองเปลว ชลภูมิ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จอมพล ป. เห็นว่าเป็นผู้ที่ชักนำสมาชิกผู้แทนราษฎรให้อภิปรายหรือขัดแย้งความคิดเห็นของคณะรัฐบาล จอมพล ป. ก็ย้ายให้ไปประจำกรมประสานงานพันธมิตร แล้วต่อมาก็ถูกจับกุมตัว โดยมีเรื่องว่า ผู้บังคับกองพัน 1 ทหารมหาดเล็ก ได้บันทึกข้อความว่านายทองเปลวฯ กับพวกคิดการมีดีมีร้ายต่อจอมพล ป. แล้วผู้บัญชาการทหารสูงสุดได้สั่งให้จับตัวนายทองเปลวกับนายบรร นุชศรี อยู่คณะหนึ่ง สือพิมพ์ไทยใหม่ ครั้นเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนแล้วไม่มีมูลความจริง ข้าฯ จึงได้บันทึกเสนอไปยังผู้บัญชาการทหารสูงสุดว่าสมควรปล่อย เพราะข้อความหาไม่เป็นความจริง จอมพลป. เห็นชอบด้วย จึงได้ปล่อยตัวนายทองเปลวพ้นข้อหาไป

เมื่อพะยานให้การมาถึงเพียงนี้แล้ว พะยานแจ้งว่าติดราชการจะขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อ.กุล อ.กุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
„	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
„	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไธรส	จด

วันที่ 28 ธันวาคม 2488

ข้าฯ พลต.อ. ลุดท.ฯ ขอให้การต่อไปว่า ตามที่ข้าฯ
รับรองว่าจะได้นำเอกสารเรื่อง พลท. จรุง ศรีเรืองฤทธิ์
ลาออกมาส่งนั้น ข้าฯ ขอนำส่ง ณ บัดนี้ เหตุผลต่างๆ ที่ต้อง
ลาออกดังปรากฏในคำให้การของข้าฯ และตามหลักฐานใน
เอกสารนี้ด้วยแล้ว (เอกสารรวม 5 แผ่น) เรื่องที่หลวงพรหม
โยธิตาออก และสั่งให้ข้าฯ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยนั้น ในเรื่องนี้ พลท. มังกร พรหมโยธี ได้เขียน
หนังสือชี้แจงต่อจอมพล ป. ตามเอกสารลงวันที่ 22 พ.ค. 86
และลงวันที่ 7 มิย. 86 อีก 2 ฉบับ นอกจากสั่งให้ข้าฯ รักษา
ราชการแทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จอมพล ป.
ยังได้ทำหนังสือเวียนไปถึงรัฐมนตรีทุกคนทราบด้วยว่าจะให้
พลท. มังกรฯ พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาด
ไทย แต่คงให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอยู่ จอมพล ป. จะเป็น
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อีกตำแหน่งหนึ่ง รัฐมน-
ตรียุติไฉไม่ทักท้วงภายในวันที่ 6 มิย. 86 ก็จะได้้นำความกราบ
บบัคมทูล แต่งตั้งต่อไป ดังปรากฏในเอกสาร.ว. 123/2486

ลงวันที่ 5 มิย. 86 ซึ่งข้าฯ ขอมอบให้คณะกรรมการไว้ด้วย
แต่ครั้นแล้วเมื่อได้ปรับความเข้าใจกัน พลท. มังกรฯ ก็ได้
เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยต่อไปดังที่ข้าฯ ได้ให้
การไว้แล้ว

เรื่องพระราชกฤษฎีกามอบอำนาจให้ผู้บัญชาการทหาร
สูงสุด ซึ่งข้าฯ ได้ให้การไว้ว่าในเรื่องนี้ข้าฯ ไม่เห็นพ้องด้วย
และพลท. พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต ได้ช่วยสนับสนุนคัดค้าน
นั้น วันนั้นข้าฯ ขอนำรายงานการประชุมคณะรัฐมนตรีลงวันที่
17 มีค. 86 ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้สำเนา
ส่งมาให้ข้าฯ เพื่อเป็นหลักฐานประกอบคำให้การของข้าฯ
ไว้ด้วย นอกจากนี้ในเรื่องพระราชกฤษฎีกาตามที่ข้าฯ ได้ให้
การไว้แล้วนั้น ยังมีการคลาคลั่นอยู่บ้าง ขอให้การแก้ไข
เพิ่มเติมดังต่อไปนี้ เมื่อได้นำร่างพระราชกฤษฎีกาเสนอคณะ
ผู้สำเร็จราชการฯ แล้ว ผู้สำเร็จราชการได้ Veto นายปรีดี
พนมยงค์ ได้เขียนจดหมายเป็นส่วนตัวมาถึงข้าฯ พร้อมกับ
บันทึกเหตุผลในการที่ Veto นั้น ข้าฯ ขอมอบจดหมายนาย

ปรีดี พนมยงค์ กับความเห็นคณะผู้สำเร็จที่ Veto ในเรื่องนั้น
ต่อคณะกรรมการ

เมื่อคณะผู้สำเร็จได้ Veto เรื่องพระราชกฤษฎีกานี้แล้ว
การพิจารณาในพระราชกฤษฎีกานี้ ได้กระทำไปอีกแห่งหนึ่ง
คือมิได้พิจารณาแก้ร่างพระราชกฤษฎีกาให้เปลือง แล้วนำ
เสนอ คณะผู้สำเร็จประกาศใช้ต่อไปดังที่ข้า ฯ ให้การไว้แล้ว
ซึ่งความจริงจอมพลป. ได้ดำเนินการในเรื่องจะใช้อำนาจอันนี้
ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของตนให้จงได้ ในครั้งแรกทำ
ประหนึ่งว่าจะแก้ไขกฤษฎีกานั้นให้เปลืองไปดังปรากฏตาม
หนังสือเวียนที่ น.ว 49/2486 ลงวันที่ 18 มีค. 86 พร้อมกับ
แนบร่างพระราชกฤษฎีกานั้นไว้ท้ายหนังสือด้วย และว่าถ้า
รัฐมนตรีผู้ใดไม่ทักท้วงภายในวันที่ 19 มีค. 86 ก็ให้ถือว่า
เห็นชอบด้วยแล้วจะได้ดำเนินการต่อไป (หนังสือฉบับนี้
พร้อมกับร่างพระราชกฤษฎีกา คณะกรรมการ ได้รับ ไว้แล้ว)
แต่ร่างพระราชกฤษฎีกาที่ว่าได้แก้ไขและจะดำเนินต่อไปนั้น
ในที่สุดก็มีได้ดำเนินการต่อไปในทางที่จะคัดออก ให้เป็นพระ
ราชกฤษฎีกา กลับไปดำเนินการออกพระราชกำหนดแก้ไข
เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาทหาร การที่คัดจะออกพระราช

กำหนด^๕ จอมพล ป. หาได้เรียกคณะรัฐมนตรีไปประชุมไม่ เพราะเกรงว่าจะถูกรัฐมนตรีบางคนคัดค้านอีก ได้กระทำไปโดยรวบรัด คือออกหนังสือเวียนที่ น.ว. 56/2486 ลงวันที่ 26 มีค. 86 พร้อมกับร่างพระราชกำหนด^๕ ให้รัฐมนตรีทราบและว่าถ้าไม่ทักท้วงภายในวันที่ 28 มีค. 86 เวลา 18 น. จักถือว่าเห็นชอบแล้วจักได้ดำเนินการต่อไป ตามร่างพระราชกำหนดแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร^๕ มีข้อสำคัญว่าคำว่า “ทหาร” นั้นในเวลาสงครามหรือในเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้หมายความรวมถึงตลอดถึงบุคคลที่อยู่ในเขตยุทธบริเวณหรือในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดสั่งให้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติได้ นี่ก็มีความหมายและผลทำนองเดียวกับร่างพระราชกฤษฎีกาซึ่งได้ถูก Veto ลงมาตั้งปรากฏตามร่างมาตรา 3 แล้ว ในที่สุดพระราชกำหนด^๕ ก็ได้ใช้เป็นกฎหมายต่อไป

การกดขี่ข่มเหง ให้บุคคลเสื่อมเสียเกียรติยศและได้รับความทุกข์ทรมาน^๕ ไม่เฉพาะแต่ผู้^๕นั้นจะเป็นข้าราชการบุคคลภายนอกบางคนก็ถูก เช่นนายชาญ บุณนาค กับพวก ทราบว่าได้ซื้อรถยนต์สวนทางกับนายกรัฐมนตรี ในขณะนั้น

น้ำกั๋งล้งท่วมถนนเกรงว่าน้ำจะไปกระเด็นถูกเข้า จึงได้ร้อง
 ขึ้นว่า "เฮ้ยนายก" ข้า ๆ คิดว่าที่ร้องขึ้นเช่นนี้ ก็ด้วยเจตนา
 จะให้รถยนต์เบาลงน้ำจะไม่กระเซ็นไปถูก แต่ทางจอมพลป.
 หาวว่าพวกเหล่านั้นหมิ่นประมาทถึงกับเรียกตัวไปสอบสวนและ
 ทำทัณฑ์ แล้วพวกนั้นก็ต้องออกจากงานของโรงภาพยนตร์เฉลิม
 กรุงหลายคน

โดยเหตุที่ จอมพล ป. ได้ใช้อำนาจข่มขู่ในทางต่าง ๆ
 ดังกล่าวแล้ว ในราว พ.ศ. 2486 ได้มีบุคคลหลายหมู่หลาย
 คณะทั้งทหารและพลเรือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คิดรว
 รวมกำลังที่จะกำจัดหรือบังคับคณะรัฐบาลของจอมพลป. เพื่อ
 ให้ จอมพล ป. และรัฐมนตรีบางคนที่มีชื่อเสียงไม่ดีออกจาก
 ตำแหน่งไป ยกเว้นเฉพาะบางคนจะให้ร่วมในคณะรัฐบาล
 ใหม่โดยที่จะยกพลอ.พระยาพหลฯ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อ
 ข้า ๆ ได้ทราบเรื่องนี้แล้วเห็นว่าถ้าจะปล่อยให้ดำเนินการไปก็
 จะเกิดความจลาจลหรือยุ่งยากในประเทศขึ้นได้ และทั้งใน
 ขณะนั้นกองทัพราษฎรก็ยังไม่อยู่ในประเทศไทย จึงได้ดำเนิ
 การชี้แจงให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกผิดและชอบให้เห็นทางได้ทาง

เสียของประเทศชาติ ถ้ามีความประสงค์จะให้จอมพล ป. กับ
รัฐมนตรีบางคนออก ก็ให้ดำเนินตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ
บุคคลเหล่านั้นเมื่อได้ฟังเหตุผลจากข้า ๆ แล้ว ความคิดในอัน
ที่จะกำจัดจอมพล ป. กับพวกโดยอาการรุนแรงก็ค่อย ๆ คลาย
ลงไป แต่ความคิดเห็นที่จะให้จอมพลป. พ้นจากนายกรัฐมนตรี
ก็ยังคงมีอยู่ ได้ดำเนินการตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ คือไม่
รับหลักการพระราชกำหนดหลายฉบับ และในที่สุดจอมพลป.
ก็ลาออกจากรัฐมนตรีทั้งที่ข้า ๆ ได้ให้การไว้ในตอนต้น
แล้ว

เมื่อพยานให้การมาเพียงนี้ พยานแจ้งว่าคดีราชการขอ
ให้การต่อในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
„	ส. เพญจันทร์	กรรมกร
„	ร.ท.อ. วิชัย พันธุ์ไธสง	จก

วันที่ 3 มกราคม 2489

ข้า ๆ พลต.ย. อดุล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า เรื่องครั้ง
แรกขอยกให้ท่านผู้หญิงละเอียด เป็น พ.ต. ครั้นเรื่องไปถึง

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กลับขอให้เป็น พ.ท. และ
 เป็นองครักษ์ด้วย ซึ่งข้าฯ ได้ให้การแล้วว่า ในเรื่องนี้
 พลต. เรือง วีระยุทธ ได้แจ้งให้ข้าฯ ทราบโดยทางจดหมาย
 นั้น เพื่อยืนยันข้อความนั้น ข้าฯ ขอส่งจดหมาย พลต. เรือง
 วีระยุทธ ลงวันที่ 13 ก.ค. 85 เพื่อกรรมการจะได้พิจารณา
 ต่อไป นอกจากนี้ในเรื่องวันเกิดของจอมพลป. พิบูลสงคราม
 ซึ่งขอให้ชักธงเครื่องหมายจอมพล ป. คือธงตราไก่คู่กับธงชาติ
 และในการนี้ข้าฯ ได้ประท้วง ไปว่าเป็นการผิดต่อกฎหมาย
 โดยเหตุนี้กระทรวงมหาดไทยจึงได้แก้คำสั่ง ให้เปลี่ยนธงตรา
 ไก่เป็นรูปตราอาร์ม ทั้งสำเนายันทึกของเลขานุการ ร.ม.ต.
 V มหาดไทยที่ 49/2485 ลง 11 ก.ค. 85 และที่ 51/2485 ลง
 วันที่ 13 ก.ค. 85 ซึ่งหนังสือสองฉบับนี้ ข้าฯ ขอมอบให้
 คณะกรรมการพิจารณาต่อไป

ดังที่ข้าฯ ได้ให้การมาในเบื้องต้นแล้วว่า รัฐมนตรีใน
 สมัยจอมพลป. ได้แยกออกเป็น 3 ประเภท ประเภทที่ 1 ได้แก่
 ร.ต.ม. ที่ศึกษาสถาบันรับฟังเหตุการณ์ของการเมืองทั้งภายใน
 และภายนอกประเทศว่าควรจะดำเนินการอย่างไรแล้ว ร.ม.ต.

ผู้นั้นได้ ใช้วิจยารณญาณด้วยความสุขุมว่า เหตุการณ์เหล่านั้น
 ควรจะกระทำควรจะปฏิบัติอย่างไร. โดยใช้ความรู้ความ
 สามารถของตนแล้วก็แสดงปฏิกริยาออกมาว่า ควรจะกระทำ
 หรือควรจะปฏิบัติโดยที่ได้ไตร่ตรองมาแล้วซึ่งชอบด้วยเหตุผล
 กล่าวสั้น ๆ ว่า ร.ม.ต. เหล่านั้นได้ศึกษาใส่ใจในทางการเมือง
 เป็นพวกหนึ่ง อีกพวกหนึ่งได้แก่ ร.ม.ต. หรือบุคคลบางคน
 ได้ศึกษาใส่ใจในการเมืองบ้างเป็นบางอย่างแต่หารู้ถึงเรื่อง
 การเมืองอันแท้จริงไม่ แล้วก็กล่าวด้วยคำหรือแสดงความคิด
 ความเห็นของตน แต่การปฏิบัตินั้นหาได้ตรงกับจิตใจของตน
 ที่แสดงออกไม่ อีกพวกหนึ่งได้แก่ ร.ม.ต. หรือบุคคลบางคน
 ที่ไม่ได้ใส่ใจในทางการเมืองเลย แต่เมื่อถูกสอบถามให้แสดง
 ความคิดความเห็นก็กล่าวไปตามความคิดความเห็นของตนโดย
 ปราศจากเหตุผลและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ประกอบด้วยว่าเกรง
 กลัวภัยถ้าตนไม่คล้อยตามแล้วอาจเสียหายแก่ส่วนตัว ฉะนั้น
 การพิจารณาของคณะกรรมการในคดีอาชญากรรมสงครามจะถือ
 ตามรายงานการประชุมที่ ร.ม.ต. บางคนได้ออกความคิดเห็น
 เป็นหลักนั้นไม่เป็นการชอบ ควรจะได้ถือความคิดเห็นประ

กอบด้วยเจตนาอันแท้จริง ประพฤติการณ์และการปฏิบัติเป็น
เครื่องประกอบด้วย ซึ่งข้าฯ จะได้กล่าวแต่ละบุคคลดังต่อไปนี้

1) พลท.มังกร พรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
กลาโหม แล้วต่อมาเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
บุคคลผู้^๕ตามความสังเกตและทางสืบสวนของข้าฯ ปรากฏว่า
เป็นบุคคลที่ญี่ปุ่นไม่ชอบ จนถึงกับญี่ปุ่นคิดจะทำร้ายก่อนที่
ญี่ปุ่นจะรุกรานประเทศไทย และทั้งตัวของตัวเองก็ไม่มีควา
นิยมชมชอบในญี่ปุ่น แต่บุคคลผู้^๕เป็นผู้ที่ชอบได้รับความยก
ย่องจากจอมพล ป. ให้เป็นใหญ่เป็นโต เมื่อได้รับการยกย่อง
แล้วก็แสดงกิริยาทำที่ว่าตัวของตัวนั้นได้อำนาจยิ่งใหญ่กว่า
ผู้อื่น แต่เป็นคนที่ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมด้วยประการใดๆ ในชั้นซึ่ง
การเมือง เมื่อได้รับคำยกย่องหรือหน้าที่ที่ใหญ่แล้วก็รู้สึกภูมิใจ
แล้วก็พยายามว่าอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมานั้น
สูงเด่นกว่าผู้อื่น จึงได้สั่งการไปโดยมิได้ไตร่ตรองว่าควร
จะปฏิบัติอย่างไร ด้วยเหตุนี้ถ้าจอมพล ป. จะใช้พลท.มังกรฯ
ให้ปฏิบัติกรอย่างใดเพื่อส่วนตัวแล้ว ก็มักให้เกียรติเพื่อเป็น
เครื่องมือให้ไปกระทำการสำเร็จลุล่วงตามความประสงค์ ซึ่ง

เจ้าตัวหาได้รู้สึกในเล่ห์กะเทื่อนั้นไม่ แต่ครั้นแล้วเมื่อพลท.
 มังกร ฯ หลงเหลือในเกียรติยศเกียรติศักดิ์ ก็มักถูกจอมพลป.
 กล่าวใส่ร้ายหรือหาเหตุร้ายเสียครั้งหนึ่ง ครั้นเมื่อปรับความ
 เข้าใจกันดีแล้ว ถ้าจอมพล ป. มีความประสงค์จะให้ พลท.
 มังกร ฯ ไปกระทำการอย่างใดเพื่อประโยชน์ของ จอมพล ป.
 พลท. มังกร ฯ ก็หารู้สึกหยาบจำไม่ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่าง
 ง่าย ๆ เมื่อคราวจอมพลป. ลาออกจากนายกรัฐมนตรีในครั้ง
 หลังนี้ แต่ยังเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดอยู่ ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง
 พลท. มังกร ฯ เป็นรอง ผบ. สูงสุด พลท. มังกร ฯ คิดว่า
 ตนได้รับเกียรติยศเกียรติศักดิ์อันสูง จึงได้แสดงออกมาว่าตน
 เป็นผู้มีความสูงส่งกว่าคณะรัฐบาล และได้ออกคำสั่งให้รัฐบาล
 ปฏิบัติตาม มีหลายสิ่งหลายอย่างเช่นสั่งให้กรมรถไฟ กรมชน
 ส่งไปขึ้นบก. ทหารสูงสุด ในเรื่องนี้ถ้าต้องการหลักฐานขอ
 ให้สืบหาจากหน่วยราชการเหล่านั้น เมื่อคราวจอมพลป. ต้อง
 ถูกบังคับให้ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุด เมื่อพลท. มังกร ฯ
 ได้ทราบข่าวอันนี้ ข้า ฯ ทราบว่านายทวี บุญยเกษตรได้ไปพบ
 กับพลท. มังกร ฯ พลท. มังกร ฯ ได้กล่าวว่าถ้าจะบังคับให้

จอมพลป. ออกจาก ผบ. ทหารสูงสุดแล้วก็จะมีการนองเลือด และข้าฯ ได้ให้การมาแล้วว่า ในคืนวันหนึ่งก่อนที่จะประกาศให้จอมพล ป. ออกจาก ผบ. ทหารสูงสุด พลท. มังกร ฯ พลต. ไชย ฯ พลอ.ต. ชูณรงค์ ฯ พ.อ. เผ่า ฯ และผู้อื่น ฯ ไปพูดว่าถ้าจะให้จอมพลป. ออกจาก ผบ. ทหารสูงสุดจะมีการนองเลือด ทั้งนี้ก็คงเนื่องด้วยว่า พลท. มังกร ฯ คงทนงตัวว่าได้รับแต่งตั้งว่าเป็นรอง ผบ. ทหารสูงสุด ทหารคงจะอยู่ในเงื้อมมือของตน เพื่อเป็นการข่มขู่รัฐบาลใหม่ ซึ่งมี พ.ต. กวาง ฯ นายทวี บุญยเกษตร ซึ่งเป็นพลเรือนจะได้กลับเกรงแล้วจะได้กลับใจไม่เอาจอมพลป. ออกจาก ผบ. ทหารสูงสุด

2) พลท. จรูญ เสรีเรืองฤทธิ์ บุคคลผู้เคยเป็นร.ม.ต. ช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม แล้วต่อมาได้เป็นร.ม.ต. ว่าการกระทรวงคมนาคมและกระทรวงพาณิชย์ (ต่อไปเป็นประวัติเกี่ยวกับความรู้ความสามารถและธุรกิจของพลท. จรูญ ฯ)

3) หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) บุคคลผู้เป็นผู้มีความรอบรู้ในทางการเมืองทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่มีความรู้ลึกซึ้งเห็นในทางการเมืองสายตาไกล เป็นผู้ที่มีความเมตตาจิตต่อบุคคล

ทั้งหลาย เป็นผู้ที่ยากให้ปฏิบัติการให้เป็นไปตามวิถีทาง
รัฐธรรมนูญ คือไม่รวบอำนาจหรือความคิดเห็นโดยเฉพาะตัว
ตัวเหตุนี้ ในทางความคิดความเห็นจึงไม่ถูกกับ จอมพล ป.
เพราะจอมพล ป. มักถือความคิดเห็นส่วนตัวเป็นใหญ่และ
พยายามที่จะรวบอำนาจ มีการกลั่นแกล้งกันหลายต่อหลาย
ครั้ง ซึ่งข้า ๆ ได้เป็นผู้ไกลเกลี่ยและป้องกันดังที่ได้ให้การ
มาแล้ว ในวันที่ญี่ปุ่นได้รุกรานดินแดนประเทศไทย นาย
ปรีดี พนมยงค์ ได้มีความคิดเห็นตรงกับข้า ๆ ในข้อที่ว่าใน
ขณะนั้นถ้าจะทำการต้านทานญี่ปุ่นไม่มีทางสำเร็จ จึงจำต้อง
ยอมในข้อที่ญี่ปุ่นเสนอมาเป็นข้ออ่อนที่สุด แล้วจึงค่อยคิด
ขยับขยายในเมื่อมีโอกาส ตัวเหตุนี้นายพลที่ญี่ปุ่นได้รุกราน
ประเทศไทยแล้ว จึงได้ทำการติดต่อกับประเทศมหา
อำนาจแล้วเกิดเป็นเสรีไทยขึ้น ซึ่ง ข้า ๆ จะได้ให้การโดย
ละเอียดต่อไป

4) พลต.ประยูร ภมรมนตรี เป็นผู้ที่มีนิยมชมชอบ
ฝ่ายอักษร เฉพาะอย่างยิ่งเยอรมัน ความรู้ในทางการเมืองมี
บ้างพอสมควร เป็นผู้ที่ยากจะดำรงตำแหน่งในราชการสูงๆ
หลายๆ ตำแหน่ง การสั่งงานและการปกครองของกระทรวง

ทบวงกรมต่างๆ ที่บุคคลผู้หนึ่งดำรงอยู่หรือส่งไป ไม่เป็นที่นิยม
ชมชอบ บุคคลผู้หนึ่งเป็นผู้ ที่นิยมชมชอบในลัทธิเผด็จการอย่าง
เยอรมัน ด้วยเหตุนี้ จอมพลป. จึงได้ใช้บุคคลผู้หนึ่งเป็นเครื่อง
มือ เพื่อจะดำเนินการตามระบบลัทธิเผด็จการอย่างประเทศ
เยอรมัน เช่น แต่งตั้งให้เป็นเจ้ากรมยุวชนและเป็นรองอธิการ
บดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการจัดการและดำเนินการของ
กรมยุวชนก็ดี หรือทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ดี เป็นแบบ
เดียวกับที่ฮิตเลอร์เผด็จการเยอรมัน ได้ดำเนินการอยู่แล้วทาง
ประเทศเยอรมัน นอกจากนั้นจอมพล ป. เป็นผู้ที่ยักจาบบุคคล
ผู้อื่นในการที่จะแสวงหาเกียรติยศเกียรติศักดิ์โดยชอบ ได้ใช้
ให้พลต. ประยูร แข่งขันชกชิงรางวัลมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
และการเมือง ซึ่งนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประกาศนการ
โดยทุกวิถีทาง ด้วยเหตุที่บุคคลผู้นิยมชมชอบเยอรมันดัง
กล่าวแล้ว เมื่อเกิดสงคราม พลต. ประยูร ภมรมนตรี มัก
จะอธิบายหรือกล่าวในที่ประชุม ค.ร.ม. หรือในที่อื่น ๆ ว่า
การสงครามคราวนี้ เยอรมันจะต้องเป็นฝ่ายชนะ เพื่อประ
กอบนิสัยใจคอของบุคคลผู้หนึ่งและคนอื่นๆ ข้าง ขอมอบบันทึก
ของอธิบดีกรมโฆษณาการที่น. 3625/3487 ลง 10 ส.ค. 87

ประกอบไว้ด้วย บุคคลผู้^{๒๕}แบบแผน^{๒๖}นิยมชมชอบจอมพล ป. และ
 อยากให้จอมพล ป. ได้เป็นนายกรัฐมนตรีเรื่อย ๆ ไป ตัวจะ
 ได้มีตำแหน่งหรือมีอำนาจอยู่ด้วย เหตุนี้เมื่อคราวที่จอมพล
 ป. ลาออกแล้วไม่ออก พลต. ประยูร ฯ ก็ได้พูดโทรศัพท์มา
 ถึงข้าฯ เป็นเชิงข่มขู่โดยเอานายพลผู้^{๒๗}ป็นชั้น^{๒๘}บั้งหน้า ทั้งที่
 ข้าฯ ได้ให้การมาแล้ว และนอกจากนี้ ข้าฯ ยังได้ทราบว่
 เมื่อคราวสภาฯ ได้เลือกนายทวี บุณยเกตุ เป็นประธานและ
 นายควง ฯ เป็นรองประธาน พลต. ประยูร ฯ ก็ได้วิ่งเต้นโดย
 เอาอำนาจไปขู่เพื่อไม่ให้บุคคลทั้งสอง^{๒๙}นี้เข้ารับหน้าที่นั้น ๆ
 ด้วย

๕) พลท.พิชิต เกรียงศักดิ์พิชิต บุคคลผู้^{๓๐}ไม่มีความ
 รอบรู้ในทางการเมืองอันแท้จริง จึงมักจะกลายเป็นเครื่อง
 มือของจอมพล ป. เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งของจอมพล ป. โดยที่
 ตนเองรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งในตอนหลังนั้นจอมพล ป. จึงได้
 ตั้งบุคคลผู้^{๓๑}เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อสวาท
 ในการที่ จอมพล ป. จะได้ดำเนินการในทางการทหารในวง-
 งานของกลาโหม และเมื่อจอมพล ป. ได้ออกจากนายกรัฐมนตรี
 แล้ว ได้แต่งตั้งให้ พลท. พิชิต ฯ เป็นผู้บัญชาการทหารบก

เพื่อปฏิบัติตามคำสั่งในการที่จะทำการปฏิวัติยึดอำนาจ เมื่อคราวพ.ต.ควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งข้า ฯ ได้ให้การมาในตอนต้นโดยละเอียดแล้ว สำหรับพลท. พิชิต ฯ เนื่องจากมีความรอบรู้ในทางการเมืองน้อยน้อย เมื่อทางจอมพล ป. ให้เหตุผลประกอบแวดล้อมโน้มน้าวด้วยประการต่างๆ ก็มักจะคล้อยตามไปทางจอมพล ป. แต่เมื่อมีผู้อื่นให้เหตุผลแวดล้อมหักล้างความคิดเห็นในการที่จะปฏิบัติตามคำสั่งจอมพล ป. ในทางที่ผิดแล้วก็กลับใจได้ มีตัวอย่างเมื่อคราวมีพระบรมราชโองการให้ พ.ต. ควง ฯ เป็นนายกรัฐมนตรี ในเบื้องต้นพ.ต. ควง ฯ ใคร่จะให้พลท. พิชิต ฯ ได้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมร่วมอยู่ในคณะด้วย ทั้งนี้เพราะพ.ต. ควง ฯ ได้เคยมาหารือข้า ฯ แต่ในขณะนั้นพลท. พิชิต ฯ ได้ไปอยู่ที่ลพบุรีกับจอมพล ป. และได้รับคำสั่งสนับสนุนจากจอมพล ป. ด้วยประการต่างๆ พลท. พิชิต ฯ จึงไม่ยอมรับเป็นรัฐมนตรี และข้า ฯ ยังได้ข่าวต่อไปว่า ถ้า พ.ต. ควง ฯ ไปหา เพื่อให้รับเป็นรัฐมนตรีด้วยแล้วจะดิบให้ตกบรตไถเรื่อน แต่ครั้นเมื่อได้ปรับความเข้าใจกับข้า ฯ เป็นที่เข้าใจแล้ว พลท. พิชิต ฯ กลับเป็นผู้นำให้พ.ต.ควง ฯ ไปพบกับจอมพล ป. ที่ลพบุรี ดังที่

ข้าฯ ไปได้ให้การมาแล้ว เมื่อญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแล้ว
จะเป็นปีใดแน่ข้าฯ จำไม่ได้ พลท. พิชิต ฯ ได้เป็นหัวหน้า
คณะทูตพิเศษไปประเทศญี่ปุ่นครั้งหนึ่ง การไปนี้ข้าฯ ทราบ
ว่าไปตามคำสั่งของ จอมพล ป. โดยมีมุ่งหมายเพื่อจะให้ญี่ปุ่น
เห็นอกเห็นใจ ในการที่ได้ทำสัญญาความร่วมมือรุกรานกับ ญี่ปุ่น
และประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และอเมริกา การไปครั้งนี้
พลท. พิชิต ฯ จะได้ไปแสดงการสนธิสนมหรือกล่าวถ้อยคำ
ประการใด ๆ ข้าฯ ไม่ทราบ และเมื่อกลับมาแล้วจะได้ราย
งานต่อจอมพล ป. อย่างไรบ้างนั้นข้าฯ ก็ไม่ทราบเช่นเดียวกัน

๖) พ.อ. หลวงสฤษดิ์ยุทธศิลป์ บุคคลผู้เป็นผู้ที่ไม่
ได้ใส่ใจในทางการเมืองและไม่ได้ติดต่อกับคำสั่งสมาคมกับชาว
ต่างประเทศจะเป็นฝ่ายญี่ปุ่นหรืออังกฤษ—อเมริกาก็ตาม เป็น
คนชอบสงบเสงี่ยม ไม่ได้ติดต่อกับบุคคลอื่น ตามที่บุคคล
ผู้นี้ได้กล่าวในที่ประชุมคณะ ร.ม.ต. เมื่อวันที่ญี่ปุ่นรุกราน
เมืองไทยนั้นว่า “ผมคิดว่าร่วมก็ร่วมเต็มที่ดีกว่า ถ้าหากว่า
ได้ผล เราก็จะได้ประโยชน์บ้าง ถ้าหากว่าร่วมครึ่ง ๆ กลาง ๆ
แล้ว เราก็จะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เพราะเขาคงไม่
ยอมให้” นี่ก็เป็นเครื่องแสดงอยู่ในตัวว่าไม่ได้ศึกษาในทาง

การเมือง เพราะนักการเมืองแล้วจะต้องคบค้าสมาคมศึกษา
อุปนิสัยใจคอของชาติที่เราจะไปร่วมกับเขาว่าเป็นผู้มีอุปนิสัย
ใจคออย่างไร และมีสมรรถภาพในกองทัพอย่างใดบ้างเป็นต้น
ให้ซาบซึ้งเสียก่อน แต่บุคคลผู้หนึ่ง ดังที่ข้า ฯ ได้กล่าวมาแล้ว
ว่า มิได้ศึกษาหรือสมาคมกับชาวต่างประเทศ เมื่อนี้ก็อยาก
จะพูดก็พูดขึ้นมา ปราศจากความลังเลและเหตุผล นอกจาก
นี้ตามพฤติการณ์ เมื่อญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแล้ว ไม่
ปรากฏเลยว่าบุคคลผู้หนึ่ง ได้ทำการติดต่อ หรือสนับสนุนญี่ปุ่น
จะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วยประการใด ๆ

เมื่อให้การมาเพียงนี้ พะยานแจ้งว่ามีราชการ ขอให้
การในวันต่อไปอีก

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
,,	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
,,	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไอรส	จก

วันที่ 7 มกราคม 2488

ข้า ฯ พล.ต.อ. อดุล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า

(7 พล.ต. เกา บริษัทยุทธกิจ บุคคลผู้หนึ่งเป็น
ผู้ที่ได้ศึกษาวิชาการทหาร ต่างประเทศ จะเป็นประเทศ

ฝรั่งเศสหรือเยอรมัน ข้าฯ จำไม่ได้แน่ มีความรู้ในทาง
การค้าและทางการเงินบ้าง ถ้าว่าโดยนิสัยใจจริงแล้ว ไม่มี
ความใส่ใจในทางการเมือง ชอบในทางการทหารมากกว่า ที่
ไปเป็นรัฐมนตรีก็โดยการขอร้องของจอมพล ป. เมื่อได้เป็น
ร.ม.ต. แล้ว จอมพล ป. ได้ใช้ให้ทำการติดต่อกับญี่ปุ่นเกี่ยว
กับสินค้าหรือสิ่งของที่ประเทศไทยต้องการ เมื่อนาน ๆ เข้า
ความสนิทสนมก็มีต่อชาวญี่ปุ่น ตลอดถึงเจ้าหน้าที่ในสถาน
เอกอัครราชทูตด้วย โดยการแนะนำและสนับสนุนของ นาย
วนิชฯ ถ้าว่าโดยนิสัยใจจริงแล้ว เป็นคนที่มิได้ใส่ใจใน
ทางญี่ปุ่น หากแต่ว่าจอมพล ป. ใช้ ก็จำใจต้องปฏิบัติโดยที่
เกรงกลัว การที่ญี่ปุ่นได้เรียกตัว พล. ต. เกาฯ ไปใน
วันที่ 7 ธ.ค. 84 ก็ดี เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ ออกจาก
ร.ม.ต. การคลั่งไปเป็นผู้สำเร็จราชการฯ แล้ว ข้าฯ เสนอ
ต่อจอมพล ป. เป็นส่วนตัว ให้นายดิเรก ชัยนาม เป็น ร.ม.ต.
คลัง แต่จอมพล ป. ตอบว่า ญี่ปุ่นไม่เอา ต้องการให้
พระบริรักษ์ฯ เป็น ดังที่ข้าฯ ให้การมาแล้วก็ดี ถ้า
แต่เพียงเผิน ๆ แล้ว ดูประหนึ่งว่าพระบริรักษ์ฯ เป็นผู้
ฝึกฝนหรือสนับสนุนญี่ปุ่น แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

การที่ญี่ปุ่นไปหาในวันที่ 7 ธ.ค. 84 และให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังนั้น คงเนื่องมาจากที่จอมพล ป. ใช้ให้ทำการติดต่อกับญี่ปุ่น และการสนับสนุนของนายวินซ์ ฯ ญี่ปุ่นคงจะเห็นใจหรือเชื่อว่าพระบริรักษ์ ฯ เป็นผู้ผูกฝั่ข้างตน ซึ่งสามารถจะร่วมปฏิบัติงานกันต่อไปได้ดี เมื่อคราวที่จอมพล ป. ลาออก แล้ว พ.ต. คง ฯ ได้เป็นนายกรัฐมนตรีในครั้งแรกที่จะตั้ง ร.ม.ต. ขึ้นนั้น ข้า ฯ ทราบว่า พระบริรักษ์ ฯ ก็รับปากที่จะเป็น ร.ม.ต. กระทรวงการคลังต่อไป แต่ครั้นจอมพล ป. ได้แสดงที่ท่าที่จะขัดขวางมิให้ พ.ต. คง ฯ ได้เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีในชุดนั้นส่วนมากก็ไม่ยอมรับด้วย พระบริรักษ์ ฯ ก็มีความเกรงใจ และเกรงกลัวจอมพล ป. ก็เลยปฏิเสธไม่ยอมรับ

๘) พระเวชยันต์รังษฤษฎี กับ ม.ล. เดช สนิทวงศ์ สองคนนี้เป็นผู้เกรงกลัวจอมพล ป. เมื่อจอมพล ป. สั่งอย่างใดก็ทำตาม สำหรับงานในหน้าที่สองคนนี้ได้เอาใจใส่ปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงไปตามความประสงค์ของ จอมพล ป. ไม่มีหัวในทางการเมือง ถ้าให้สองคนทำงานในหน้าที่ทางเทคนิคในตำแหน่งประจำจะได้ผลดีมาก

๑) นายวิลาศ โอสธานนท์ เป็นผู้ที่ญี่ปุ่นไม่ชอบ
 ตัวเขาเองก็ไม่ชอบญี่ปุ่น ทั้งนี้เนื่องด้วยว่า ภรรยา นาย
 วิลาศ ฯ เป็นบุตรสาวนายเชียวฮุดเส็ง หัวหน้าคณะกักมณฑล
 หนึ่งในประเทศไทย ทั้งนายของเชียบและนายของชมซึ่ง
 เป็นภรรยาของนายวิลาศ ฯ นั้น ญี่ปุ่นก็ไม่ชอบ เมื่อญี่ปุ่น
 ได้บุกเข้ามาในประเทศไทยนั้น สายลับได้มาแจ้งกับข้า ฯ ว่า
 ญี่ปุ่นจะจับของเชียบกับนายของชม ข้า ฯ จึงแจ้งกับนาย
 วิลาศ ฯ เพื่อให้สองคนหนีออกไปนอกประเทศไทยเสียโดย
 ถ้วน สองคนนั้นจึงได้หลบหนีไปได้ เนื่องด้วยญี่ปุ่นไม่ชอบ
 นี้ นายวิลาศ ฯ จึงได้ออกจากรัฏมณฑล เมื่อออกจาก ร.ม.ต.
 แล้วก็ยังอยู่ในสายตาของญี่ปุ่น และครั้งหนึ่งญี่ปุ่นหาว่าเป็น
 แนวที่ ๕ ให้แก่ฝ่ายจุงกิง ถึงกับจะจับตัวนายวิลาศ ฯ ซึ่งข้า ฯ
 นายปรีดี พนมยงค์ และหลวงสัจวรร ฯ ไม่ยอมให้จับ โดย
 อ้างว่า นายวิลาศ ฯ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเป็น
 นายทหาร เมื่อมีหลักฐานก็ให้ส่งมาทางเรา จะควบคุมไว้
 สอบสวน แต่เมื่อนายวิลาศ ฯ ได้ออกจาก ร.ม.ต. แล้ว
 ไปประกอบการค้านั้น ได้ทำการค้าติดต่อกับญี่ปุ่นบ้าง เช่น

รับจ้างต่อเรือให้ญี่ปุ่น และส่งสัตว์พาหนะและการค้าเบ็ดเตล็ด
อื่น ๆ

10) พ.อ. ชั่ว วง เชนงศักดิ์สงคราม ครั้งแรก เป็นผู้
เข้มแข็งในทางแสดงความคิดเห็นประกอบด้วยเหตุผล แต่
ครั้งต่อมาถูกจอมพล ป. บังคับให้ออกจาก ร.ม.ต. ดังที่ให้
การไว้แล้ว ต่อแต่นั้นมารู้สึกว่าผู้นี้ไม่กล้าออกความคิดเห็น
ความเห็นประการใด และพยายามปฏิบัติตามคำสั่งของจอมพล
ป. ผู้นี้แม้จะได้เป็นนายกสมาคมพ่อค้าไทย—ญี่ปุ่น ตาม
ความรู้สึกของข้า ๆ ก็เห็นว่าไม่ใคร่จะสนิทสนมกับฝ่ายญี่ปุ่น
หรือได้ผูกพันกับญี่ปุ่นแต่อย่างใด

11) พล ร.ต. ถวัลย์ ชำรงนาสาสวัสดิ์ บุคคลผู้
มีความรอบรู้ในทางการเมืองทั้งภายใน และภายนอกประเทศ
เป็นอย่างดี มีความไหวพริบและฉลาดทันคนทั่ว ๆ ไป ใน
เบื้องต้นเมื่อได้เป็นรัฐมนตรี ปรากฏว่า บรรดาข้าราชการ
สมาชิกสภา ฯ ประชาชน กับชาวต่างประเทศมีความเลื่อมใส
ในคุณวุฒิและความสามารถ เป็นผู้ที่ฝึกฝนทางอังกฤษ—
อเมริกามากกว่าทางญี่ปุ่น เมื่อมีเหตุบาดหมางใจระหว่าง
ผู้ก่อการก๊อ หรือในระหว่างรัฐมนตรีก๊อ ผู้ใดเป็นผู้

ใกล้เคียงให้เรื่องสงบราบคาบไปได้ ในเรื่องนี้ได้ร่วมมือกับข้าฯ มาหลายครั้ง ครั้งเป็น ร.ม.ต. ว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้มีความคิดความเห็นขัดแย้งกับจอมพล ป. บ้างเป็นบางครั้ง แต่ครั้งเมื่อญี่ปุ่นได้รุกรานประเทศไทยแล้ว หลวงธำรง ฯ รู้สึกว่าญี่ปุ่นไม่ชอบ จึงได้ทำตัวให้ผกผันสนิทสนมกับญี่ปุ่น และได้ทำการค้าบ้าง เนื่องจากช่วยเหลือความนิยมนับถือของข้าราชการ-สมาชิกสภา ฯ และประชาชน จึงได้เสื่อมลงบ้าง

12) พล ร.ท. สินธุ์ กมลนาวิน บุคคลชั้นเป็นพิธีกรของนายวิช ปานะนนท์ นายวิช ฯ เป็นผู้ชักพูกไฟกับญี่ปุ่น เป็นตัวตั้งตัวตีในวันที่ญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทย และในวันที่ให้ไทย ประกาศ สงคราม กับ อังกฤษ - อเมริกา ประการหนึ่ง และโดยเหตุที่กองทัพเรือได้ส่งนายทหารเรือไปฝึกหัดเรือดำน้ำจากญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากและทั้งกองทัพเรือก็ได้ต่อเรือดำน้ำจากญี่ปุ่นหลายลำ เมื่อมีความสัมพันธ์กันมาก ๆ เช่นนี้ พล ร.ท. สินธุ์ ฯ ก็มีความสนิทสนมกับชาวญี่ปุ่นเป็นลำดับมา ที่ พล ร.ท. สินธุ์ ฯ สนิทสนมกับชาว

ญี่ปุ่น^๕ เป็นที่ทราบกันทั่วไปทั้งภายในและภายนอกประเทศ
 โดยเหตุนี้ทางฝ่ายสหประชาชาติ มีอังกฤษและอเมริกา ยังถือ
 อยู่เสมอว่า ทางกองทัพเรือไทย ไม่ให้การร่วมมือกับฝ่ายเขา
 แต่ทหารเรือฝ่ายบกได้ทำการ สนับสนุน และช่วยเหลือ ฝ่าย
 สหประชาชาติเป็นอย่างดี การร่วมมือกับญี่ปุ่นก็ไม่ปรากฏ
 ชัดแจ้งว่าได้ช่วยเหลือประการใด จะมีกระทำการบางอย่างก็เกี่ยวกับการ
 การกวาดต้อนระเบิดที่ฝ่ายสหประชาชาตินำมาทิ้ง ฝ่ายสห-
 ประชาชาติลงความเห็น พล ร.ท. สินธุ์ ๖ เป็นหัวหน้า
 ในการสนับสนุนญี่ปุ่น เมื่อวันญี่ปุ่นรุกรานประเทศไทยวันนั้น
พล ร.ท. สินธุ์ ๖ ได้ไปอยู่สัตตหีบ ข้า ๖ ได้ให้กองทัพ
อากาศจัดเครื่องบินไปรับและโทรเลขไปให้รับกลับกรุงเทพฯ
ด่วน แต่ พล ร.ท. สินธุ์ ๖ กับพวกได้เดินทางมาโดยรถยนต์
แล้วถูกทหารญี่ปุ่นจับที่บางปู ในคืนวันนั้น ปรากฏว่า
 กองทัพเรือ ได้ส่งเรือออกไปลาดตระเวนในอ่าวไทย แต่
 เหตุใดฝ่ายญี่ปุ่นจึงได้ส่งกำลังมาขึ้นที่บางปู โดยที่กองทัพเรือ
 มิได้ทำการต้านทานนั้น ข้า ๖ ไม่ทราบ ก่อนที่ญี่ปุ่นขึ้น
 ข้า ๖ ได้ยินนายทหารทางกองทัพเรือชั้นผู้ใหญ่ได้แสดงความ
 เห็นต่อจอมพล ป. ว่า การดำเนินทหารชาเบกนั้น ข้าศึก

มักใช้เรือสินค้าทำการลำเลียง โดยช้อนทหารมากับเรือสินค้า
นั้น แบบเดียวกับเยอรมันได้ดำเนินที่นอร์เวย์ กองทัพเรือ
จะขอตรวจค้นเรือสินค้าที่จะเข้ามาในประเทศไทย แต่จอมพล
ป. ว่า ถ้าทำเช่นนั้นจะกระทบกระเทือนถึงความสัมพันธ์ไมตรี
กับต่างประเทศได้ ข้าฯ ไม่เคยได้ยิน พล.ร.ท. สินธุ์ ฯ
กล่าวสนับสนุนว่าการสงครามครั้งนี้ญี่ปุ่นจะชนะ เป็นแต่พูด
ว่าญี่ปุ่นได้เตรียมการรบไว้ สามารถจะทำการรบได้อีกราว
3-4 ปี และได้เคยพูดกับข้าฯ ว่า ถึงอย่างไรก็ดี การสงคราม
ครั้งนี้ในตอนท้ายไทยจะต้องทำการรบกับญี่ปุ่น ก่อนที่ญี่ปุ่น
จะยอมแพ้ประมาณสัก 2 อาทิตย์ ทาง พล.ร.ท. สินธุ์ ฯ ก็ได้
เข้ามาร่วมมือที่จะทำการต่อต้านกับญี่ปุ่น มีการมอบผู้คน
และวิทยุของกองทัพเรือให้ ในเรื่องนี้นายปรีดี ฯ กับหลวง
สัจจวร ฯ ทราบเรื่องดี

เนื่องด้วย พล.ร.ท. สินธุ์ ฯ เป็นผู้สนิทสนมกับญี่ปุ่น
ดังกล่าวดังนั้น จนถึงกับจอมพล ป. หาว่า พล.ร.ท. สินธุ์ ฯ
จะแย่งตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยได้รับการ สนับสนุนจาก
ญี่ปุ่น ในการนี้ปรากฏว่า พล.ร.ท. สินธุ์ ฯ กับจอมพล ป.

ได้เกิดต่อว่าต่อขานกันมากมาย ทั้งที่ข้าฯ ได้ให้การไว้ในตอนต้นแล้ว

13) พล.ต. ไชย ประทีปเสน พล.ต. ชุนพลตปรบักษ์ พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ พล.อ.ต. ชุนรณนภากาศ ทั้งสี่คนนี้เป็นผู้ที่นิยมเลื่อมใสในตัวจอมพล ป. เมื่อคราวที่จอมพล ป. ลาออกจากนายกรัฐมนตรีแล้วไม่ออก และเมื่อคราวพ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด ใครได้แสดงที่ทำอย่างไรมัน ข้าฯ ได้ให้การข้างต้นแล้ว

14) ชุนนิรันดร์ชัย เป็นผู้รับใช้ใกล้ชิดจอมพลป. แต่มีบางครั้งก็ได้คัดค้านความผิดความเห็นและไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของจอมพล ป. ก็มี เช่นจอมพล ป. หว่านนายปรีดีพนมยงค์ เป็นบาโคคลิโอ ชุนนิรันดร์ฯ ก็ได้ยื่นขึ้นคัดค้านในที่ประชุมคณะผู้การ ให้เหตุผลที่น่าฟังว่านายปรีดีฯ มิได้เป็นบาโคคลิโอตามที่จอมพล ป. กล่าวหา หลวงยุทธศาสตร์โกศลกับหลวงสารานุประพันธ์ สองคนนี้ตามความสังเกตของข้าฯ เห็นว่าเป็นผู้ที่ประจบสอพลอจอมพล ป. แต่หลวงสาราฯ ประจบสอพลอมากจนออกหน้า มีการเขียนบทความลงในหนังสือพิมพ์เรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนตัวของจอมพล ป. และ

ครอบครัวยกย่องอย่างเลิศลอยและแนะนำหนังสือหลายฉบับ
ให้เขียนบทความยกย่องเช่นเดียวกัน ซึ่งในวงการหนังสือ-
พิมพ์เป็นที่ทราบกันดี หลวงยุทธศาสตร์ ๖ นั้น เนื่องด้วย
ทหารเรือส่วนมากไม่ชอบ จึงได้มาเกาะทางจอมพล ป. ให้
เลี้ยงดู ชอบพูดจาตลกคนองให้เป็นที่พอใจของจอมพล ป.

15) พล.ต. ประกิจ ชิตะสังคะ ผู้เป็นพี่ชาย
จอมพล ป. ในคราวสงครามได้รับแต่งตั้งให้เป็นพลธิการ
ทหารบก ซึ่งเป็นตำแหน่งแม่ทัพและเป็นตำแหน่งที่สำคัญ
มาก ในวงราชการทหารเห็นว่า พล.ต. ประกิจ ๖ ยังไม่มี
ความรู้ความสามารถถึงขนาดที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งพลริ-
การทหารบก เมื่อได้เป็นพลธิการแล้ว ปรากฏว่าได้ดำเนิน
ให้ยึดโรงงาน และบังคับซื้อจากเอกชน หลายต่อหลายแห่ง
บางรายก็มีข่าวในทางที่จะโน้มน้าวไปหาประโยชน์ส่วนตัว
ดังปรากฏมีคดีเรื่องโรงงานสบู่ไทย

หมดเวลาวันนี้ พยานขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ อุดล อุดลเดชจรัส

ผู้ให้การ

ลงชื่อ ส. เพญจันทร์

กรรมการ

ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไอรส จก

วันที่ 8 มกราคม 2489

ข้า ฯ พล.ต.อ. อุดล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปว่า ตามที่
 ข้า ฯ ได้ให้การมาแล้วในเรื่องเกี่ยวกับจอมพล ป. ว่า เป็นผู้
 มั่งใจใหญ่ไผ่สูง เป็นผู้ที่มีใจจากคนอื่น เกรงว่าคนอื่นจะได้ดีกว่า
 ตัวเองตัวนั้น ดังปรากฏทั้งได้ให้การมาแล้ว แต่โดยที่จอมพล
 ป. ได้เป็นนักเรียนนายร้อยรุ่นเดียวกับข้า ฯ ออกรับราชการ
 เป็นนายทหารพร้อมกันและตั้งแต่ได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง
 มาแล้วก็ได้รับราชการ ติดต่อกันมาด้วยกันโดยฐานเพื่อน
 เป็นนิจเสมอมา จึงกระทำให้ข้า ฯ ทราบนิสัยใจคอของ
 จอมพล ป. ได้เป็นอย่างดีว่า นอกจากมีนิสัยใจคอดังกล่า
 นั้นแล้ว เป็นผู้ที่รักชาติรักประเทศ อยากจะให้ชาติไทย
 เจริญรุ่งเรืองเทียบเทียมอารยะประเทศ แต่ความคิดความ
 อ่านหรือการกระทำนั้นเอาเรื่องส่วนตัวและครอบครัวเข้าไป
 พัวพันอยู่มาก จึงกระทำให้เจตนาอันนั้นเสื่อมถอยลงไป

เพราะเหตุ^{๕๔}นั้นจึงกระทำให้ความมกิดความเห็นของจอมพลป. ใน
 บางเรื่องบางประการจึงไม่ใคร่ตรงกับความคิดเห็นของข้าฯ
 มักถือว่าต่อชานหรือกินใจกันอยู่ นิสัยของจอมพลป. ในตอน
หลัง ๆ นั้นมักจะถือความคิดความเห็นหรืออำนาจของตัวเป็น
ใหญ่ ถ้ามีความคิดเห็นประการใดแล้ว ก็พยายามจะทำให้ได้
 สมความประสงค์. จะมีผู้หนึ่งผู้ใดคัดค้านหรือให้เหตุผลซึ่ง
 ควรจะระงับยับยั้งเสียก็ไม่ยับยั้งความคิดความเห็นอันนั้น และ
 ถือเป็นอารมณ์ในอันที่จะโกรธชงบุคคลผู้นั้น จึงทำให้เห็นไป
 ว่าการกระทำของจอมพลป. เป็นไปในระบอบลัทธิเผด็จการ
 ด้วยเหตุ^{๕๕}นี้แหละจึงกระทำให้คนอื่น ๆ แลเห็นไปในแง่ร้าย
 ต่างๆ จึงพยายามที่จะประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของจอม
 พลป. ทั้งในทางตรงและทางอ้อม ดังที่ปรากฏชัดในศาล
 หลายสำนวนแล้ว ซึ่งการกระทำของบุคคลที่มุ่งร้าย^{๕๖}นี้เป็นการ
 ผิดต่อวิถีทางรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ด้วยเหตุ^{๕๗}นี้แหละใน
 ฐานะที่ข้าฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจจึงต้องเคร่งครัดในหน้าที่
 ในอันที่จะสืบสวนสอบสวนรับฟังว่าจะมีบุคคลใดบ้างที่จะดำเนิน
 การในทางผิดวิถีทางรัฐธรรมนูญและผิดกฎหมาย อันเป็น

ภาระหนักยิ่งกว่าที่ท่านผู้อื่นได้เป็นนายกรัฐมนตรีทุก ๆ กาละมาแล้ว

ในด้านหนังสือพิมพ์ตามความสังเกตและทางสืบสวนของข้าฯ เห็นว่ามีหนังสือพิมพ์บางฉบับ หรือบุคคลบางคนในคณะหนังสือพิมพ์ที่มีใจโน้มน้ำหนักหรือเอียงไปทางญี่ปุ่นหรือสนับสนุนจอมพล ป. เพื่อหวังประโยชน์บางอย่าง หนังสือพิมพ์ที่มีจิตใจตรงนี้คือหนังสือพิมพ์ข่าวภาพ ซึ่งปรากฏว่าเป็นเครื่องมือของญี่ปุ่นได้ลงข่าวสนับสนุนสรรเสริญนิยมชมชอบญี่ปุ่นอยู่เป็นนิจนรินทร์ หนังสือพิมพ์ศรีกรุง ไทยราษฎร์ ซึ่งมีนาย มานิตย์ วสุวัตร เป็นผู้อำนวยการและผู้จัดการ หลวงสารานุกรมประพันธ์ พ.อ. เผ่า ศรียานนท์ ขุนนรินทร์ชัยกรรมกร หนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับนี้มักลงบทความหรือข่าวคราวเป็นการเยินยอหรือสนับสนุนการกระทำ หรือการเคลื่อนไหวของจอมพล ป. อยู่เป็นอาจิด นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์สุภาพสตรีที่ได้รับความอุปการะจากจอมพล ป. ยิ่งกว่าหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ และหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ก็มักลงข่าวคราวเยินยอในเกียรติคุณเกียรติศักดิ์ของจอมพล. พร้อมด้วยครอบครั

ดังที่ข้าฯ ได้ให้การมาแต่ในเบื้องต้นแล้วว่า การ
 ที่ข้าฯ ได้เห็นด้วยว่า การที่จะให้ญี่ปุ่นได้ผ่านทหารไปใน
 ประเทศไทยตามแผนการที่ญี่ปุ่นเสนอมาในวันที่ 8 ธ.ค. 84
 ๕๕๗ เพราะเหตุว่าเป็นความจำเป็นของไทยสุดที่จะหลีกเลี่ยงได้ และที่เลือกเอาแผนอันนี้ก็เพราะเป็นแผนที่เบาที่สุด
 แต่ในใจยังคิดอยู่เสมอว่า ถ้ามีช่องทางหรือโอกาสอันใดแล้ว
 จะพยายามต่อต้านหรือกำจัดญี่ปุ่นให้ได้ความเอกราชอันสม-
 บูรณ์หรือเกียรติศักดิ์กลับคืนมา แต่ทั้งนี้โดยเฉพาะประเทศ
 ไทยซึ่งเป็นประเทศเล็กจะกระทำโดยลำพังนั้นคงไม่สามารถจะ
 ทะลุปรุโปร่งไปได้ จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจให้ฝ่าย
 สัมพันธมิตรเห็นอกเห็นใจในความจำเป็นที่ฝ่ายไทยได้ปฏิบัติ
 ไปแล้ว เมื่อได้ปรับความเข้าใจเป็นที่เชื่อถือกันแน่นแล้ว ก็
 จะได้ ขอร้องในทางความคิดความเห็นตลอดถึงอาวุธยุทธ-
 ภัณฑ์แบบใหม่และกำลัง เพื่อร่วมมือกันต่อต้านและกำจัด
 ญี่ปุ่นตามแต่โอกาสที่สามารถจะทำได้ โดยเหตุนี้แหละนับตั้ง
 ต้นนั้นมา ข้าฯ จึงพยายามสลับตบรับฟังความคิดความเห็นของ
 ประชาชนชาวไทยและชาวต่างประเทศที่อยู่ในดินแดนไทยว่า
 จะรู้สึกอย่างไรบ้างในการที่ญี่ปุ่นทำการรุกรานคราวนี้ ก็

ปรากฏว่าประชาชนชาวไทยเป็นส่วนมากรวมทั้งชาวจีนที่อยู่
ในประเทศไทยรู้สึกเกี่ยวเนื่องในการกระทำของญี่ปุ่น บางคน
บางหมู่ก็แสดงเป็นปรปักษ์ต่อญี่ปุ่นโดยชัดแจ้งออกมา ซึ่งใน
ขณะนั้นความคับขันของประเทศอยู่ในเงื้อมมือของญี่ปุ่น หาก
จะปล่อยให้บุคคลบางคนหรือบางหมู่กระทำออกไป ภัยอัน
ใหญ่ยิ่งก็จะมาสู่ประเทศชาติได้ จึงจำเป็นต้องยื่นมือเข้าจัด
การกับบุคคลคณะนั้นๆ เพื่อมิให้ญี่ปุ่นระวางสงสัยรุกรานใหญ่
โตต่อไป ในการดำเนินการจัดการกับบุคคลเหล่านั้นนี้ ได้
แยกการดำเนินการออกเป็นหลายวิธี คือ ถ้าบุคคลใดญี่ปุ่นไม่
ได้ยื่นมือเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว ก็เป็นแต่เพียงการตักเตือน
ว่ากล่าวมิให้บุคคลผู้นั้นกระทำต่อไป เช่นนายชุกติ สิงหเสนี
กับนายวิเชียร ศรีธาราม เรื่องหนึ่ง กับนายโกมุท จันทร
เรือง ซึ่งรับราชการอยู่ที่กรมโฆษณาการอีกเรื่องหนึ่ง ทาง
ญี่ปุ่นทราบถึงการกระทำที่เป็นปรปักษ์ต่อเขาจะจับตัวและดำ
เนินการต่อไป ชั่วๆ ก็ได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมดำเนิน
การเสียก่อน เพราะบุคคลผู้นั้นทำผิดกฎหมาย มีหลักฐานพร้อม
มูลแล้ว นอกจากนั้นยังมีบุคคลบางหมู่บางคณะ ซึ่งญี่ปุ่นได้ทำ
การสอบสวนและมีหลักฐานมาก่อนญี่ปุ่นรุกรานแล้วว่าเป็นผู้

ที่ทำการแอนต์เขาหรือเป็นประโยชน์ต่อเขา เขาจะจับกุมไปดำเนินคดี เมื่อข้าฯ สืบสวนได้ความเช่นนั้น ก็ดำเนินการหาหลักฐานต่อไป พอได้หลักฐานอันจะดำเนินคดีตามกฎหมายได้แล้ว ข้าฯ ก็จึงจับบุคคลเหล่านั้นเสียก่อน เพื่อให้พ้นเงื้อมมือของญี่ปุ่น ทั้งนี้โดยคิดเห็นว่าถ้าปล่อยให้ญี่ปุ่นได้ตัวไปแล้ว อาจเป็นอันตรายถึงชีวิตด้วยความทารุณของญี่ปุ่น หากว่าบุคคลเหล่านั้นถูกศาลไทยพิพากษาลงโทษ เมื่อถึงโอกาสก็จะปล่อยตัวให้เป็นอิสระดังเดิม พวกเหล่านั้นได้แก่นายตันเกรงชวน ขุนเศรษฐภักดีและนายดำริ บัณฑริ

ในการที่จะต่อต้านญี่ปุ่นนั้น ได้แยกออกเป็นหลายพวกหลายสายดังกล่าวแล้ว โดยเฉพาะจอมพล ป. ก็ได้มีความคิดความเห็นในเรื่องนี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือเมื่อกองทัพพายัพได้ยึดเมืองมะได้แล้ว ก็ได้มีทหารไทย ติดต่อกับทหารจีนทางทิศใต้ของยูนนาน เพื่อปรับความเข้าใจ ไม่ให้ทำการรบกันทางกองทัพได้รายงานเรื่องนี้มาถึงจอมพล ป. จอมพล ป. ได้ส่งนายทหาร ๒ นายใหญ่ในกองทัพ พายัพ ไปทำการ ติดต่อกับฝ่ายทหารจีน เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวคราวซึ่งกันและกันที่ชายแดน นับตั้งแต่นั้นมาทางสองฝ่ายก็ไม่ได้ทำการรบกันอย่าง

①

จริงจัง แต่เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดของญี่ปุ่นจึงได้ทำการ
รบกั้นหลอกๆ ความคิดอ่านของจอมพล ป. ที่จะต่อต้านญี-
ปุ่นก็มีแต่เพียงเท่านั้นในด้านติดต่อกับต่างประเทศ ส่วนภายใน
ในประเทศจะมีแผนการอย่างไรบ้างหรือไม่นั้น ข้าฯ ไม่ทราบ
ชัด

②

ทางสายของนายปรีดี พนมยงค์ โดยเหตุที่ท่านผู้นี้
มีความคิดเห็นตรงกับข้าฯ มาตั้งแต่วันที่ญี่ปุ่นเริ่มรุกราน
ประเทศไทยว่า ถ้ามีโอกาสหรือได้รับความสนับสนุนจากฝ่าย
สัมพันธมิตรแล้วก็จะกำจัดญี่ปุ่นต่อไป โดยเหตุที่ข้าฯ เชื่อ
ว่านายปรีดีฯ คงจะได้ปรับความเข้าใจกับอังกฤษ-อเมริกาที่
ถูกจับเป็นชนชาติศัตรูในประเทศไทยว่า การที่ไทยต้องกระ
ทำการร่วมมือกับญี่ปุ่นในเบื้องต้นก็เพราะความจำเป็น ขอ
ให้ชนชาติ ศัตรู ทั้งสอง ประเทศ นั้นเข้มแข็ง ต่อรัฐบาล ของเขา
และขอความช่วยเหลือในอนาคตต่อไป โดยเหตุนี้เมื่อคราว
ที่ไทยแตกเปลี่ยนชะเลศีกี หรือชนชาติศัตรูกับอังกฤษ-อเมริ
กา บุคคลชนชาติศัตรูทั้งสองชาตินี้ได้กลับไปถึงประเทศของ
ตนแล้ว คงจะได้ชี้แจงให้ข้าราชการหรือรัฐบาลของฝ่ายตน
ทราบถึงเจตนาของคนไทย แล้วต่อแต่นั้นมาคงจะได้มีการ

สื่อสาร ส่งข่าวคราว แลกเปลี่ยน ความคิด ความเห็น แก่กันอยู่
เสมอ ด้วยเหตุนี้แหละนายปรีดี พนมยงค์ จึงได้ส่งนาย
จำกัฏ พลงกร เดินทางออกจากประเทศไทยไปทางภาคอี-
สถานผ่านประเทศจีน เพื่อนำความคิดความเห็นและขอความ
ร่วมมือจากฝ่ายอังกฤษ-อเมริกาและจีนต่อไป หากแต่ผู้นี้ได้
ป่วยและถึงแก่กรรมที่ประเทศจีนเสีย การติดต่อซึ่งกันและ
กันจึงเป็นอัน ชะงักลงไปชั่วคราว ครั้นต่อมาราวปี พ.ศ.
2486 นายปรีดีฯ ได้จัด นายสงวน ตุลารักษ์ นายแดง
คุณธิลก นายวิบูลย์วงศ์ นายกระจำง ตุลารักษ์ เดินทาง
ไปทำการติดต่อแทนนายจำกัฏ พลงกร นายสงวนกับพวก
ดังกล่าวแล้ว พร้อมด้วยภรรยาบุตรหญิงบุตรชายของนาย
สงวน ได้เดินทางออกจากประเทศไทยเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตาม
ความประสงค์ นายสงวนกับพวกได้เดินทางไปถึงจุงกิง เพื่อ
ไปปรับ ความเข้าใจ กับฝ่ายจีน เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นาย
สงวนฯ กับนายแดงฯ ได้เดินทาง ไปติดต่อทาง อเมริกาและ
อังกฤษต่อไป แล้วจึงย้อนกลับมาประจำอยู่ที่อินเดีย ได้
ร่วมมือ ปฏิบัติ กับนักเรียนไทย ที่มาจาก อังกฤษ และอเมริกา
ด้วยการสนับสนุนของฝ่ายอังกฤษและอเมริกา

เมื่อพระยานให้การมาเพียงนี้²¹ พระยานจึงว่ายังติตรา-
การ ขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรรัส	ผู้ให้การ
..	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
..	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไธรส	จด

วันที่ 10 มกราคม 2489

ข้าฯ พล.ต.อ. อดุลฯ ขอให้การต่อไปว่า เนื่องด้วย
ที่จะคิดกำจัดญี่ปุ่น แต่ต้องอาศัยประเทศมหาอำนาจตามที่
ให้การมาแล้วนั้น ฉะนั้นจึงพยายามปรับความเข้าใจกับชน
ชาติอังกฤษและอเมริกาที่ต้องคุมตัวในฐานะเป็นชนชาติศัตรู
อยู่เสมอ ชนชาติศัตรูทั้ง 2 ประเทศนี้ ก็ได้แสดงความเห็น
(3) ออกเห็นใจต่อฝ่ายเราเป็นอย่างดี และเมื่อครั้งส่งชนชาติศัตรู
ออกจากประเทศไทยไปไต้หวัน ข้าฯ ก็ได้จัดทำตรวจสอบสันติบาล
เป็นผู้ควบคุมไป ได้ส่งเสียนายตำรวจให้เอาใจใส่ดูแลและ
ปรับความเข้าใจกับเขา นอกจากนี้แล้วข้าฯ ยังได้จัดส่งชาว
เมืองทางแม่สอดซึ่งพูดภาษาจีน และพม่าได้ ให้เดินทาง ออก
จากประเทศไทยไปในเขตแดนพม่า เพื่อทำการติดต่อและ
ปรับความเข้าใจกับฝ่ายอังกฤษ ได้ส่งคนไปติดต่อทางนี้ประ-

มาณ 3-4 ครั้ง บางคนก็ได้อภัยไปไม่ได้รับข่าวคราวจน
 บัดนี้ แต่การส่งผู้คนไปติดต่อกับท่านนั้นไม่สู้จะได้ผลนัก และ
 ตั้งแต่ปี 2485 เป็นต้นมา เมื่อพม่าถูกญี่ปุ่นครอบครองหมด
 แล้วก็เลยไม่ได้ทำการติดต่อกัน ทางด้านเชียงตุง ข้าฯ ก็ได้
 จ้างส่งเจ้าหน้าที่และผู้คนอื่น ๆ ไปทำหน้าที่ติดต่อกับจีนเช่น
 เดียวกับที่จอมพล ป. ได้ดำเนินการอยู่ตั้งกล่าวข้างต้น การ
 กระทำของจอมพล ป. นั้น ได้หยุดชงักลงเมื่อในตอนที่ยอม
 พล ป. ได้ออกจากบัญชาการทหารสูงสุด แต่ฝ่ายข้าฯ ยังคง
 กระทำต่อไป โดยได้ทำความตกลงกับพล ท. หลวงวิจิตรสง-
 ครามว่าให้ทางฝ่ายทหารระงับเสีย การติดต่อกัน ข้าฯ ได้ทำการ
 ร่วมมือกับ พล ท. หลวงสินาดโยธารักษ์ ซึ่งเป็นรองแม่ทัพ
 ใหญ่โดยขอให้ตำรวจซึ่งข้าฯ ได้ส่งไปทำการ ติดต่อกันได้ใช้
 วิทยุของทหารซึ่งอยู่แนวหน้าที่สุด ส่งวิทยุโดยใช้โค้ดลับจะ-
 เพราะตัวมาถึงข้าฯ ที่กรุงเทพฯ ได้ การติดต่อกับจีนนี้ได้ผลคือ
 จีนไม่ทำการเคลื่อนกำลังและรุกรานมาทางเชียงตุง ได้ทำการ
 ติดต่อกับฝ่ายจีนจนกระทั่งญี่ปุ่นยอมแพ้ อีกรายหนึ่งข้าฯ ได้
จัดส่งลูกจีนที่เกิดในประเทศไทยให้เดินทางออกไปทางหลวง
พระบาง - เวียงจันทน์ - เชียงของ เพื่อให้ไปปรับความเข้าใจ

กับพวกจีนชั้นผู้ใหญ่ที่อยู่จุงกิงและคุนมิง-เซเหม่า ให้ทราบถึงสถานการณ์ ของประเทศไทย และความไมตรี ระหว่างไทยกับจีนที่อยู่ในประเทศไทย

เมื่อราว พ.ศ. 2486 กองทัพอังกฤษได้จัดส่งลูกจีนที่เกิดในเมืองไทย มากระโดดร่ม ลงตามทางรถไฟ แถวอำเภอ นครไชยศรี พลร่ม 4 คนนี้ ได้ถูกเจ้าหน้าที่ยิงตายเสียคนหนึ่ง หนีไปคนหนึ่งคงจับตัวไว้ได้สองคน ในตัวของพลร่มนี้มี วิทยุ อาวุธปืน และมีโค้ดสำหรับส่งวิทยุ ทางญี่ปุ่นพยายามจะให้ฝ่ายไทย ส่งตัวพลร่มที่จับได้นี้ ไปให้เขาทำการสอบสวน และให้เขาดำเนินการต่อไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยอมมอบตัวให้ ถ้าเขาจะทำการสอบสวนร่วมกับฝ่ายไทยก็ไม่ขัดข้อง ญี่ปุ่นก็ได้ทำการสอบสวนร่วมกับฝ่ายไทย และได้แนะนำให้ตอบคำถามเมื่อถูกญี่ปุ่นสอบถามให้ด้วย ในเรื่องโคตันนั้นก็ให้ส่งให้ตอบว่าไม่มี ถ้าถูกรบเร้ามากขึ้นก็ให้ตอบว่า อาจจะก็ได้ แต่คงจะอยู่กับคนที่หลบหนีไปซึ่งเป็นหัวหน้า การที่อังกฤษส่งพลร่มนี้มา ได้ความจากพลร่มว่า เพื่อมาสืบสวนกำลังและที่ตั้งของทหารญี่ปุ่นและสถานการณ์ในประเทศไทย แล้วก็ให้ส่งวิทยุไปให้ทราบ วิทยุที่ได้จากพลร่มนี้มีอยู่ 2 เครื่อง ญี่ปุ่น

ปุ่นได้ขอไป แต่ก่อนที่จะส่งมอบ ข้าฯ ได้สั่งให้ทำลายส่วน
สำคัญและให้ถอดกริสเตลออก เพราะกริสเตลนี้เป็นส่วนสำ
คัญของวิทยุที่จะส่งได้หรือไม่ได้ ทางกรมตำรวจได้ควบคุม
สองคนนี้ไว้โดยให้การเลี้ยงดูเป็นอย่างดี ผิดจากสภาพของผู้
ต้องหาอื่นๆ และบางโอกาสก็ได้ปล่อยออกไปให้ไปกระทำ
การตามโอกาสที่เขาจะทำได้ตามที่เขาได้รับคำสั่งมา

ในราวปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๖ ทางกองทัพอังกฤษได้จัด
ส่งนักเรียนไทยซึ่งศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษเป็นพลร่ม ได้
มาลงที่ในเขตอุทัย-ชัยนาทติดต่อกัน เจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้
ทั้ง ๓ คน คือ นายป๋วย อึ้งภากรณ์ นายประทาน เปรมกมล
นายเปรม บุรี พร้อมด้วยวิทยุและเอกสารหลายฉบับ โค้ด
ลับ อาวุธปืนและอาหารหลายอย่าง เมื่อข้าฯ ได้รับรายงาน
จากเจ้าหน้าที่แล้ว ได้สั่งให้รักษาไว้เป็นความลับ บรรดา
เอกสาร และสิ่งของ ให้บรรจุ หีบตีตราครึ่ง ส่งตรงมายังข้าฯ
แล้วให้รีบ นำคนสามคนนั้นเข้ามา กรุงเทพฯ โดย ทางลับ
บรรดาสิ่งของและเอกสารให้ส่งตรงกับข้าฯ แต่เรื่องนั้นปกปิด
ความลับไม่มีผิด ได้รั่วไหลไปถึงญี่ปุ่น จึงจำเป็นต้องส่งตัวไป
ควบคุมไว้ที่กองตำรวจสันติบาล ทำเป็นประหนึ่งว่าจะสอบ

ส่วนดำเนินคดีต่อไป การควบคุม^{นี้}ได้ควบคุมอย่างแข็งแรง
 เพื่อไม่ให้ผู้^{นี้}ประเวง ในระหว่างนั้นเอง นายปร่ง พุทฺชนม์
 ซึ่งขณะนั้นเป็นปลัดจังหวัดอุทัยธานีได้ไปหาข้า้ว และแจ้งว่า
 มีราชการลับมาก เมื่อได้พบปะกันแล้ว นายปร่ง^{นี้}แจ้งต่อ
 ข้า้ว ว่า พลร่มทั้ง 3 คนนั้นได้รับคำสั่งจากพลเอกหลุยส์เมาท
 แบ็ตแตนท์ให้นำเอกสารลับเฉพาะมาให้แก่หลวงประดิษฐมนู
 ธรรม แล้วให้ทำการติดต่อกับข้า้ว หรือหลวงประดิษฐ์
 หรือหลวงนฤเบศร์มานิต หาได้กล่าวว่าให้ติดต่อกับจอมพล
 ป. ไม่ เมื่อข้า้ว ได้ฟังเช่นนั้นแล้ว ได้สอบถามว่าเรื่องนี้มีใคร
 รับ้างหรือเปล่า นายปร่งฯ ตอบว่าคนอื่นที่รับ้างก็มี ข้า้ว
 จึงสั่งว่าให้พยายามปิดเป็นความลับ ถ้าปิดไม่อยู่แล้วจะเกิด
 ความเสียหายแก่ประเทศชาติอย่างร้ายแรง และถ้าเรื่องจะปิด
 ชื่อผู้ที่ให้มาทำการติดต่อไม่อยู่แล้วก็ให้กล่าวถึงชื่อจอมพล ป.
 ด้วย ส่วนการดำเนินการต่อไปนั้น ข้า้ว จะรับภาระเป็นผู้
 ดำเนินการเอง เมื่อข้า้ว ได้รับบรรดาเอกสารและสิ่งต่างๆ
 ที่เจ้าหน้าที่จับได้จากตัว 3 คนนั้นแล้ว ทำการ ตรวจตราดู
 ปรากฏว่ามีเอกสารลับ แผนที่ โค้ดลับ เป็นต้น เอกสาร
 จะบันทึกที่ข้า้ว เห็นว่าเป็นเอกสารลับ และสำคัญ ข้า้ว ก็อำ-

พรางเก็บไว้เสีย ที่เห็นว่าไม่สำคัญ เช่นแผนที่ประเทศไทย
 และข้อบันทึกของพวกนั้นก็ได้นำไปให้จอมพล ป. จอมพล
 ป. ตู๋ๆ แล้วคล้ายๆ กับไม่ได้เอาใจใส่ และพูดว่า การที่
 พวกพลร่มเข้ามา อาจจะ^๕เป็นอุบายของอังกฤษเพื่อให้เกิดปั่น
 บ่วน เพื่อให้ญี่ปุ่นระแวงและเล่นงานไทย หรือมิฉะนั้นก็คง
 จะส่งมาเพื่อทำร้ายบุคคลสำคัญๆ และแสดงความไม่พอ
 ใจ กับถ้ายิ่งทราบด้วยว่า หลอดหลุยส์เมาทแบตแต่นท์
 มิได้ส่งพวกนี้มาทำการติดต่อกับตนด้วยแล้ว แต่กลับไปติด
 ต่อกับผู้อื่น เช่น หลวงประดิษฐ^๕ฯ ก็จะทำให้เกิดไม่พอใจ
 หรือระแวงมากขึ้นอีก และอาจกำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด
 เพื่อมิให้การดำเนินการซึ่งช้าๆ ได้ทำการ ติด ต่ออยู่ แล้วนั้น
 หยุคชงักลงได้ แผนการต่าง ๆ ในการที่จะก่อกับประเทศชาติ
 ก็ต้องขาดสับลงไปด้วย เนื่องด้วยเหตุนี้ ช้าๆ จึงได้เรียก
 พ.ต.อ. หลวงสมฤทธิสุขุมวาท พ.ต.ท. จำรัส มัดตุกานนท์ ๕๐๐
 พ.ต.ท. โยชม จันทรค์กะ ไปพบและสั่งให้^๕ทั้ง ๓ คน^๕
 เขียนค^๕ชี้แจง โดยแนะนำไปว่าเป็นลูกเต้าเหล่าใคร อยู่^๕ที่
 ไหน เล่าประวัติการเรียน และเล่าถึงหน้าที่ที่ถูกส่งมา^๕ โดย
 ให้เขียนลงไปด้วยว่ารัฐบาลอังกฤษให้มาพบจอมพล ป. ผู้นำ

ให้มาทำการติดต่อ กำหนดชื่อก็ให้ใช้คำว่า “ฉันท” กำหนดชื่อ
จอมพล ป. ก็ให้ใช้คำว่า “ท่านผู้นำ” เพื่อให้เป็นที่สนใจ
ของ จอมพล ป. ในเมื่อได้อ่านข้อความนั้น ครั้นแล้วข้าฯ
จึงได้นำคำชี้แจงของ 3 คนนั้นไปให้จอมพล ป. อ่าน รู้สึก
ว่าจอมพล ป. พอกพอใจ ยิ้มแย้มแจ่มใสคลายความระแวง
ลงไปหมดสิ้น

ในทางด้านญี่ปุ่นก็ต้องทำให้เขาเลเห็นว่ทั้ง 3 คน
นี้เราพยายามจะดำเนินในทางคก็อย่างเข้มแข็ง เช่นได้ทำการ
ใส่กุญแจมือและควบคุมอย่างแข็งแรง ซึ่งทั้ง 3 ข้าฯ ได้ทำ
ความเข้าใจกับทั้ง 3 คนนี้เป็นอย่างดีแล้วว่า เราจำเป็นต้อง
ทำเช่นนั้น ญี่ปุ่นพยายามที่จะให้ได้ตัว 3 คนนี้ ไปควบคุม
ทำนองเดียวกับพลร่มจีนที่จับได้แล้ว แต่ข้าฯ ก็ไม่ยอม แต่
ถ้าญี่ปุ่นจะทำการสอบสวน ข้าฯ ก็ไม่ขัดข้อง ก่อนที่จะส่งตัว
ให้ญี่ปุ่นทำการสอบสวน ข้าฯ ได้สั่งให้ให้การว่เป็นลูกใคร
บ้านอยู่ที่ไหนไปเรียนอะไร และการที่ไม่ได้กลับมาเมื่อคราว
แลกเปลี่ยนชนชาติศัตรูพร้อมกับนักเรียนไทยที่ได้กลับมาแล้ว
ก็เพราะจะเรียนต่อไป ครั้นแล้วก็ได้เรียน อาหารการ
กินก็อดอยากมีความคิดถึงบ้าน เป็นกำลัง จึงได้สมัครเป็น

ทหารกรรมกรของกองทัพอังกฤษ ในที่สุดพวกกองทัพอังกฤษ
ได้ส่งมาที่อินเดียแล้วก็ ได้หลอกอังกฤษจะมาเป็นแนว 5 ใน
ประเทศไทยให้ อังกฤษก็หลงเชื่อจึงได้ส่งมา และว่าเมื่อถึง
เมืองไทยแล้วก็ให้เป็นแนวที่ 5 ให้แก่อังกฤษตั้งที่ตกลงไว้ไม่
ถ้าญี่ปุ่นถามถึงเรื่องโคตกให้บอกว่าไม่มี และผู้ทรโคตมิกน
เดี่ยว คือ นายป่วย อิงภากรณ์ โดยใช้โคต “แฟร์เพล” ซึ่ง
นายป่วย ๆ จำได้คือ เมื่อญี่ปุ่นทำการสอบสวน 3 คนนี้ก็ให้
การดังกล่าวแล้ว และทั้งญี่ปุ่นได้ให้นายป่วย ๆ เกาะวิทยุ
และอธิบายโคตแฟร์เพลให้ค นายป่วย ก็อธิบายได้โดยละ
เอียดดีถ้วน โคตแฟร์เพล^๕ตามทางสืบลับของข้า ๆ ว่าญี่ปุ่น
ได้จับแนวที่สี่ของอังกฤษในด้านจีนและค่านพม่า ได้พร้อม
ด้วยโคต^๕นี้ เมื่อนายป่วยอธิบายให้ฟังญี่ปุ่นก็พอออกพอใจ และ
หลงเชื่อว่าอังกฤษมิได้ส่งมาติดต่อกับฝ่ายเรา ต่อจากนั้นมา
อีกไม่นานนัก ได้มีนักเรียน ไทยเป็นพลร่มมาลง ที่จังหวัด
นครสวรรค์อีก 3 คน มีนายสำราญ วรรณพฤกษ์ นายธนา
ไปษยานนท์ นายระจิต บุรี 3 คนนี้คงมีเครื่องวิทยุ เอกสาร
ต่าง ๆ พร้อมด้วยจดหมายมาถึงหลวงประดิษฐฯ ทำนองเดียวกับ
กับ 3 คนที่กล่าวแล้ว ข้า ๆ ก็ได้จัดการเก็บเอกสารที่ส่งด้วย

ไว้ แล้วให้นำตัว ๓ คนนี้ไปฝากขังไว้ตำรวจสันติบาล กับ
 สั่งให้เขียนรายงานถึงจอมพล ป. ทำนองเดียวกับเมื่อครั้งนาย
 ป่วย ๆ เขียน และให้เติมข้อความว่าได้พบนายสงวน ตูลารักษ์
 กับนายแดง กุณเกิดก ที่อินเดีย ซึ่งความจริงทั้ง ๓ คนนี้ได้
 พบนายสงวนกับนายแดงที่อินเดีย เพราะมีรูปของนายสงวน
 มาแสดง การที่ข้าฯ ให้เขียนข้อความว่าได้พบนายสงวนนาย
 แดงนั้น ก็เพื่อจะสังเกตความรู้สึกของจอมพล ป. ว่าจะมีอย่าง
 ไร ทั้งนี้เมื่อครั้งนายสงวนกับพวกเดินทางออกไปนั้น จอม
 พล ป. หว่า หลวงประดิษฐ์ ฯ เป็นผู้ส่งไป และให้จอมพล
 ป. เข้าใจว่าถูกญี่ปุ่นฆ่าตายหมดแล้ว เมื่อจอมพล ป. ได้อ่าน
 รายงานของสามคนนี้พอถึงตอนที่มีความว่า ได้พบนายสงวน
 กับนายแดง แสดงสีหน้าไม่พอใจ

เมื่อพระยานให้การมาเพียงนี้ พระยานแจ้งว่าติตราช-
 การขอให้การต่อไปในวันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ อุดล อุดลเดชจรัส

ผู้ให้การ

„ ส. เพญจันทร์

กรรมการ

„ ร.ท.อ. วิชัย พันธุ์ไอรส

จด

วันที่ 14 มกราคม 2489

ข้าฯ พล.ต.อ. ยศุภ ๖ ขอให้การต่อไปว่า ต่อจาก
 นี้ไปก็มีนักเรียนไทยซึ่งไปศึกษาวิชาอยู่ ณ สหรัฐอเมริกา
 แล้วได้เดินทางไปยังประเทศอินเดีย เพื่อร่วมกันก่อตั้งเอก-
 ราชประเทศไทยและต่อต้านญี่ปุ่น นักเรียนไทยเหล่านี้ก็ได้
 เดินทางมาสู่ดินแดนไทยเพื่อสื่อสารสารต่าง ๆ ชุดแรกที่มี
 นายการะเวก ธารวิจิตร นายสมพงษ์ ศัลยพงษ์ นายบุญ
 ช่วย ได้เดินทางมาทางจังหวัดลพบุรี แต่ได้ถูกเจ้าหน้าที่
 ตำรวจไทยทำการจับกุมและได้ถูกฆ่าตายเสียทั้ง 3 คน ที่ 3
 คนนี้เข้ามาปรากฏว่ามีวิทยุ มีเอกสารและสิ่งของอื่น ๆ ทำนอง
 เดียวกับพวกนักเรียนอังกฤษที่ได้เข้ามา แม้ว่าทั้ง 3 คนนี้จะได้
 ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจยิงตายเสียก็ดี แต่เอกสารที่มาถึงข้าฯ โดย
 ตรงกับวิทยุต่าง ๆ ก็ยังรวบรวมส่งมามากมาย ข้าฯ ได้ แต่บัดนี้
 ข้าฯ ได้ส่งให้คณะกรรมการซึ่งทำการสอบสวนมูลเหตุที่ถูก
 ฆ่าตาย ซึ่งจะเรียกได้จากกรมตำรวจ เอกสารที่มีมาถึงข้าฯ
 ได้ซุกซ่อนอยู่ในที่วิทยุซึ่งนายชองเขียน ศรีบุญเรือง ผู้ซึ่ง
 ข้าฯ ได้ให้เดินทางออกจากประเทศไทยทั้ง กล่าวข้างต้นนั้น
 เป็นผู้ส่งมา มีใจความสำคัญว่าขอให้ร่วมมือในการที่จะกำจัด
 ท่านทานญี่ปุ่น ครั้นต่อมานายชองเขียนนี้ได้เดินทางมาพร้อม

กับนักเรียนไทยในอเมริกาของทหารจีน มาที่ห้วยทรายตรง
ข้ามเขียงของจังหวัดเขียงราย และได้ทำการติดต่อกับตำรวจ
สันติบาลซึ่งข้าฯ ส่งไปประจำอยู่ที่เขียงของเป็นลำดับมา ครั้น
ต่อมาเมื่อจอมพล ป. ออกจากนายกรัฐมนตรี และออกจาก
ผู้บัญชาการทหารสูงสุดแล้ว นายชองเซียบ กับนายอายุส
อิสระเสนา ณ อยุธยา นักเรียนไทยในอเมริกา ได้เดินทาง
เข้ามาในดินแดนไทย ได้พบกับ ร.ต.อ. ธาณี สารกิจ นาย
ตำรวจสันติบาล ซึ่งข้าฯ ส่งไปทำการติดต่อ เมื่อพบกัน
แล้ว ได้สั่งให้นายชองเซียบ กับนายอายุส ร่วมมือกับนาย
ทหารในกองทัพบกจัดการทำสนามบินลับที่จังหวัดเขียงราย
เพื่อให้เครื่องบินอเมริกันนำอาวุธยุทโธปกรณ์อย่างใหม่มาส่งให้
ที่สนามบินนี้ ซึ่งทางอเมริกาก็ได้จัดส่งให้หลายคราว ต่อมา
มีนักเรียนจากอเมริกาเดินทางด้วยเท้าเข้ามาทาง จังหวัดลาน
ช้างอีก คือ นายการุณ เก่งระดมยิง บุตรหลวงกาสะลอง
กับนายเอียน ขำพานนท์ บุตรพระยาศรีวิชัยสรไกร สองคน
นี้ได้เอาวิทยุและเครื่องมืออื่น ๆ ซ่อนไว้ในนอกประเทศ ปลอม
ตัวเป็นคนป่าคนดอยชาวพื้นเมือง ได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจไทยที่
ลานช้างทำการจับกุมโดยสงสัยว่าจะเป็นจารบุรุษ หรือคนร้าย

เพราะเมื่อค้นตัวปรากฏมีธนบัตรและทองคำมาก สองคน^{นี้}
 ไม่ยอมให้การต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจบอกว่า จะ ให้ การ ต่อ ขำ ๆ
 โดยตรง เจ้าหน้าที่ตำรวจโทรเลขไต่ตลับมาถึงขำ ๆ ขำ ๆ
 นึกสงสัยว่าสองคน^{นี้}แม้จะ ไม่ได้บอก ชื่อตามตรงก็คงเป็นนัก
 เรียนไทยที่อยู่ต่างประเทศเข้ามาทำการติดต่อบางอย่าง จึง
 โทรเลขสั่งไปให้นำสองคน^{นี้}มาพบขำ ๆ โดยทางลับ เจ้าหน้าที่
 ที่ตำรวจจึงส่งสองคน^{นี้}มาถึงขำ ๆ โดยทางฝ่ายญี่ปุ่นและทาง
 อื่นมิได้ทราบวี่แววเลย นายการุณ กับนายเอียน เมื่อพบ
 กับขำ ๆ แล้ว ได้ชี้แจงถึงความประสงค์ในการเดินทางมา
 โดยละเอียดถี่ถ้วน ต่อแต่นั้นไปทางนายปรีดี พนมยงค์ มีความ
ประสงค์จะให้นายถวิล อุดล พ.ท. พระอภัยพลรบ และคน
อื่น ๆ อีกเดินทางไปจุงกิง เพื่อทำความเข้าใจกับเจียงไคเช็ค
แต่นายถวิลกับพวกไม่รู้จักทางที่จะไป ขำ ๆ จึงให้นายการุณ
เกร์ระดมยิง เป็นผู้นำไป ก่อนที่จะเดินทางไป ขำ ๆ ได้แจ้ง
 กับนายการุณ ๆ ว่า เมื่อถึงจุงกิงแล้วให้นายการุณเดินทางไป
 ยังอเมริกา เพื่อส่งข่าวคราวให้ ม.ร.ว. เสนีย์ ๆ ทราบว่า ใน
 ขณะนั้นประชาชนคนไทยก็กำลังติดต่อกำลังจะทำการต้านทาน
 ญี่ปุ่นอยู่เช่นเดียวกัน ได้ทำการติดต่อให้ทาง อังกฤษ และ

รวม 2486
 2487

over 2486 1/2
 400 mm 2486

อเมริกาส่งอาวุธมาให้อยู่แล้ว แต่การทํานี้ต้องทําเป็นการลับเปิดเผยไม่ได้ ได้เตรียมพร้อมอยู่เสมอที่จะร่วมกันทํากิจการนี้ นายถวิล อุดล กับพวกไปคราวนั้นได้นำสาส์นของนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งมีถึงเจียงไคเช็คไปด้วย ครั้นนายการุณ ๖ ได้นำนายถวิล ๖ กับพวกไปพบกับเจียงไคเช็คแล้ว นายการุณก็ขึ้นเครื่องบินไปอเมริกา ไปแจ้งความประสงค์ของข้า ๖ ให้ ม.ร.ว. เสนีย์ ๖ ทราบ และทําคความตกลงกับฝ่ายอเมริกาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว นายการุณได้ขึ้นเครื่องบินทะเลของอเมริกามาลงในอ่าวไทย เมื่อนายการุณถึงกรุงเทพฯ แล้ว ข้า ๖ ได้มอบตัวนายการุณ ให้กับนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ ไปดำเนินการสร้างสนามบินและรับอาวุธแบบใหม่ที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้ นายการุณ ทํากิจการติดต่อกับอเมริกาต่อไป และได้สั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจังหวัดอุบล ๖ ร่วมมือในการนี้ด้วย ก็เป็นที่ปรากฏในกาลต่อมาว่า ทางอเมริกาได้นำอาวุธชนิดใหม่มาส่งให้ ณ สนามบินลับนี้หลายคราว เป็นจำนวนมาก ส่วนนายเอียน ข้าพยานท์ ข้า ๖ ได้ส่งไปที่นิคมคลองไผ่เพื่อทําสนามบินลับร่วมกับเจ้าหน้าที่และนักเรียน ไทยใน อเมริกา คนอื่น ๆ ซึ่งจะกล่าวต่อไป

ในระยะใกล้ ๆ กับที่นายการุณและนายเอียนเดินทาง
 ด้วยเท้าเข้ามานั้น ได้มีนักเรียนไทยในอเมริกาเดินทางด้วย
 เท้าเข้ามาทางจังหวัดลานช้างอีก 4 คน คือนายเป้า ข้าอูไร
 นายบุญเย็น ศะศิริตัน นายสวัสดิ์ เขียวสกุล นายพิสุทธิ
 สุกข์สัน ฌ. อยุธยา พวกสี่คนนี้ได้เดินทางมา มีเครื่องวิทยุ
 สิ่งของอื่น ๆ มาด้วยมามากเป็นจำนวนมาก ได้ถูกเจ้าหน้าที่
 ดำรวจจับกุม เช่นเดียวกับนายการุณกับพวก พวกนี้ก็ได้
 ปลอมชื่อด้วยเหมือนกัน ข้า ฯ ได้ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจถือเป็น
 ความลับและให้นำตัวมาพบข้า ฯ โดยตรง ในขณะนั้นข้า ฯ
 รู้สึกวิตกมาก เพราะเกรงว่าเรื่องจะรั่วไหลไปถึงญี่ปุ่น เพราะ
 ญี่ปุ่นได้สอบถามหรือสงสัยว่ามีพลร่มซึ่งเป็นแนวที่ห้า มาลง
 ที่ลานช้างและน่าน ข้า ฯ ตอบปฏิเสธว่าไม่มี ข้า ฯ จึงกลัวว่า
 จะมียุบบางกเป็นพวกที่ทำการลักลอบหนีภาษีค่าของเถื่อนซึ่ง
 เป็นเรื่องธรรมดา เมื่อพบปะกับข้า ฯ ทราบความประสงค์
 กันดีแล้ว จึงให้นายสวัสดิ์ เขียวสกุล ไปทำการร่วมมือกับ
 นายเอียน ข้าพยานนท์ โดยร่วมกับ พลต.ต. ชลอ ศรีตรากร
 ขุนพิศิษฐ์นนทเดช นายแพทย์สนอง อุนากูร กับเจ้าหน้าที่
 ดำรวจสันติบาลอีกหลายสิบคน ไปทำสนามบินลับและคลัง

เก็บอาวุธ แล้วต่อมาได้มีเครื่องบินอเมริกันนำอาวุธมาส่งให้
 หลายคราว ณ สนามบินนี้ พร้อมกับนายทหารอเมริกัน และ
 คนไทยที่ส่งออกไปฝึกหัดในที่ต่าง ๆ มาลงในที่นี้หลายคน
 นายเป้า จำรูญ ฆ่าฯ ส่งไปประจำที่เพชรบุรี ได้ร่วมกับ
 ฝ่ายทหารทำสนามบินลับและรับอาวุธ ได้ผลเช่นเดียวกับที่
 อื่นๆ และมีนายทหารอเมริกันมาลงด้วย นายบุญเย็น ศะศิริตัน
 ฆ่าฯ ส่งไปนครศรีธรรมราช โดยร่วมมือกับฝ่ายทหารไทย
 ที่นั่น การปฏิบัติได้ผลทำนองเดียวกับทางอื่น ส่วนนายพิสุทธิ
 สุทัศน์ฯ คงประจำอยู่ที่กรุงเทพฯ ทำการติดต่อกับนายทหาร
 อเมริกัน ซึ่งได้ซ่อนตัวอยู่ก่อนแล้ว ต่อมา มี พ.ต. บุญมาก
 เทศบุตร นาย วิมล วิริยะวิทย์ เป็นพลร่มมาลงที่จังหวัดแพร่
 แล้วสองคนนี้ได้พลัดกัน นายวิมลฯ ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับ
 ฆ่าฯ ก็สั่งให้ปกปิดเป็นความลับนำมาพบฆ่าฯ โดยด่วน นาย
 วิมลฯ ได้ประจำอยู่กับฆ่าฯ เพื่อให้ส่งวิทยุลับติดต่อกับนาย
 พันเอก ก๊อฟฟลิน ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วย O.S.S. ประจำอยู่
 ที่ลัดกัตตา แล้วต่อมาได้ให้นายวิมลฯ ไปรวมกับนายทหาร
 อเมริกันซึ่งซ่อนอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วน พ.ต. บุญมากฯ ไม่ได้
 ถูกจับ เมื่อเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ ก็ได้ไปประจำอยู่กับพวก

ทหารอเมริกัน ส่วนนายชโรจน์ โล่ห์สุวรรณ เป็นพลร่ม
มาลงที่จังหวัดแพร่ แล้วก็ทำงานอยู่ที่ จังหวัดแพร่ ตลอดมา
เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทราบความ ประสงค์ ของข้าฯ ดีแล้ว
จึงไม่ได้ถูกจับกุม การส่งวิทยุติดต่อกันนั้นนอกจากนายวิมลฯ
ข้าฯ ได้ใช้ให้นายพิสุทธ์ สุทัศน์ นายเป้ง ขำอุไร นาย
บุญเย็น ศะศิริตัน ทั้งสถานวิทยุติดต่อกับ พ.ท. นิคอลสมิท
และ พ.ท. ม.ล. ขาบฯ ที่เซเมา ก็ใช้ได้ประเทศจีนด้วย

เนื่องด้วยได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษ นักเรียนไทย
ในอเมริกา กับนายทหารอเมริกามาทำการติดต่อกับข้าฯ เป็น
จำนวนมากขึ้นทุกทีเช่นนี้ เกรงว่าความลับจะรั่วไหล จึงได้
ส่งวิทยุไปทำการติดต่อทำความตกลงกับหน่วย O.S.S. ที่
เซเมา และที่กลัฏทาว์ การติดต่อกับข้าฯ เป็นจำนวนมาก
พอแล้ว สำหรับฝ่ายอเมริกันนั้น ขอให้ทำการติดต่อทาง
นายปรีดี พนมยงค์ โดยมีนายชาญ บุณนาค เป็นเจ้าหน้าที่
ติดต่อกันแล้ว ข้าฯ จะทำการ ติดต่อกับเฉพาะใน^๕ด้านจีนและ
อังกฤษ ความเห็นของข้าฯ นี้ ได้ถูกนำไปเสนอ^๕นายพลโตโน
แวล ซึ่งอยู่ในวอชิงตัน นายพลโตโนแวล ก็เห็นชอบด้วย
เพราะเหตุ^๕นักเรียนไทยอเมริกาที่อยู่^๕ที่เซเมา จึงได้ย้ายไป

รวมอยู่ที่ลกลักตาทงหมต ต่อจากนั้นได้มีนายอานนท์ ณ บ่อม
เพ็ชร นักเรียนไทยในอเมริกาเดินทางจากเซเมาเข้ามาทาง
ลานช้าง และได้ถูกจับในระหว่างทางจังหวัดลานช้างกับจังหวัด
น่าน ได้ให้เจ้าหน้าที่นำมาพบข้าฯ โดยทางลับแล้ว ได้ให้ไป
พบกับนายปรีดี พนมยงค์ ต่อมานายอานนท์ฯ ก็ได้ทำการ
ติดต่อกับ นายทหาร อเมริกัน ที่อยู่ในกรุงเทพฯ พ.ต. โผน
อินทรทัต ได้เดินทางด้วยเท้าเข้ามาทางจังหวัดน่าน มาถูกจับ
ที่จังหวัดแพร่ ข้าฯ ได้ให้นำตัวมาพบข้าฯ แล้วนำไปพบนาย
ปรีดีฯ เพื่อวางแผนการต่างๆ จนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ข้าฯ
จึงให้ตำรวจสันติบาล นำตัวไป ส่งออกไป ทางอำเภอ เชียงของ
เพื่อออกไปพบกับ ม.ร.ว. เสนีย์ฯ ที่อเมริกาต่อไป

เมื่อทำการติดต่อกับอเมริกาหลาย ๆ ครั้งเข้าแล้วต่อ
ไปก็เป็นที่เข้าใจกันว่า ไม่ต้องให้พวกที่มาทำการติดต่อ
ต้องเดินทางมาด้วยเท้า ให้ส่งมาโดยเครื่องบินบกหรือเครื่อง
บินทะเลก็ได้ ถ้าหากมาลงโดยเครื่องบินทะเลแล้ว มีเจ้า
หน้าที่กรมศุลกากรได้ร่วมมือในการนี้ มีหลวงบรรณกร-
โกวิท พล.ร.ต. สวรร สุวรรณชีพ เรือเอก ฯ ซึ่งนาม
อืแต่จริงว่าอะไร ข้าฯ ลืมเสียแล้ว (เรือเอกวัชรชัย ชัย-
สิทธิเวช-ผู้รวบรวม) และยังมีคนอื่น ๆ ด้วย ถ้าเป็น

เครื่องบินบก ก็นำเอาเครื่องบินชนิดกาโกต้ามาลงที่สนามบิน
ภูเขียว ซึ่งเป็นเครื่องบินคล้ายกับเครื่องบินของฝ่ายไทยที่มี
 อยู่ โดยมีนายทหารกองทัพอากาศ ข้าหลวงประจำจังหวัด
 นายตำรวจฯ ได้ร่วมมือในการนี้ด้วย

ในการนี้ได้มีนายสมจิตต์ กังสานนท์ หรือยศสุนทร
 ได้เข้ามาและไปประจำอยู่ที่กาญจนบุรี ทำการร่วมมือกับ
 พ.ต.ท. ชุนพิชัยมนตรี ได้รับอาวุธจากอเมริกามากมาย และ
 มีนายทหารอเมริกามาลงพร้อมกับนายธวัช บุญเกิด แล้วมี
 นายพลเพิ่ม ไกรฤกษ์ ได้เข้ามา แล้วได้มาประจำอยู่กับ
 นายทหารอเมริกันในกรุงเทพฯ นายเจริญ วัฒนพานิช เข้า
 มาถึงก็ได้ส่งไปทำการร่วมกับนายอุดม บุญประกอบ ข้าหลวง
 ประจำจังหวัดขอนแก่น ต่อมา มีนายอำนาจ พูนพิพัฒน์ ได้
 เข้ามา และได้ส่งไปประจำที่จังหวัดสกลนคร ทำงานร่วมกับ
 นายเตียง ศิริขันธ์ นายประยูร อรรถจินดา ส่งไปทำงานที่
 จังหวัดสุโขทัย ทำร่วมมือกับนายฟิ่ง ศรีจันทร์ กับข้าหลวง
 และตำรวจ นายสุนทร ถันธลักษณ์ ได้มาประจำอยู่กับ
 ข้าหลวงจังหวัดระนอง นายสละ ทศานนท์ นายเอกชัย กำภู
 สองคนเมื่อเข้ามาแล้ว ได้ให้ประจำอยู่กับนายทหารอเมริกัน

ในกรุงเทพฯ นายเชื้อ หุ่นจำลอง ส่งตัวไปอยู่กับ ร.ท.อ.
 เจียบ ชัยสงค์ ที่จังหวัดชุมพร โดยร่วมมือกับข้าหลวง
 ประจำจังหวัด นายฉลอง บึงตระกูล ได้ส่งไปอยู่สกลนคร
 กับนายเตียง ศิริพันธ์ นายนิพัฒน์ ชาลีจันทร์ ให้ไป
 ประจำอยู่กับนายทหารอเมริกันในกรุงเทพฯ นายโชน เรือง
 ศิริ นายพิเศษ ปัตตะพงษ์ ส่งมาประจำอยู่กับนายทหาร
 อเมริกันในกรุงเทพฯ นายอุดมศักดิ์ ภาสวงษ์ นายเฉลิม
 จิตตินันท์ นายสิทธิ์ เสวตศิลา สามคนนี้ได้มาลงร่วมที่จังหวัด
 เชียงใหม่ ทางตำรวจและข้าหลวง ได้ปกปิดนำตัวเข้ามา
 กรุงเทพฯ ข้าฯ นำตัวไปซ่อนไว้ที่ธนบุรี ต่อมาภายหลัง
 เรื่องแตกที่เชียงใหม่ ญีปุ่นรู้ ข้าฯ จึงต้องนำตัวเข้ามาควบ
 คุมตามระเบียบแล้วจึงหมั้นไปเป็นเชลยศึกนำส่งเข้าไปในค่าย
 เพื่อป้องกันมิให้ญีปุ่นเข้ามายุ่ง มีผู้ที่มาจับเรือดำน้ำ คือ
 นายอานนท์ ศรีวรรณ นายกฤษ บัณยารชุน มาขึ้นที่เกาะ
 แห่งหนึ่งในอำเภอกันตัง แต่เรือรั่วไหลไปถึงญีปุ่น จึง
 จำเป็นต้องคุมสองคนไว้ที่ค่ายเชลยศึก นอกจากนี้มีนาย
 สงวน ตูลารักษ์ ได้เข้ามาพร้อมกับนายวิเชียร วายวานนท์
 และนักเรียนไทยในอเมริกาอื่นๆ อีก มาโดยเครื่องบินมาลง

ที่ขอนแก่น และได้มาประจำอยู่โดยทางลับในกรุงเทพฯ
 นอกจากนั้นเข้าใจว่า คงยังมีอีกแต่จะเป็นใครบ้างนั้น ข้าฯ จำ
 ไม่ได้เสียแล้ว นายสุนทร กัณธลักษณ์ นั้น ในชั้นแรกได้มา
 ประจำอยู่ที่เกาะ ๆ หนึ่งในจังหวัดระนอง ซึ่ง ร.ต.อ. พล
 เชาวน์ ศุภมงคล ได้เดินทางไปทำการติดต่อและร่วมมือกับ
 ข้าหลวงประจำจังหวัดระนอง ในระหว่างนี้ ได้มีคนไทยและ
 ชาวอเมริกันได้เข้าและออกอยู่ตลอดเวลาโดยทางเครื่องบินบก
 หรือเครื่องบินทะเล ในราวกลางปี พ.ศ. 2487 พ.ต. ^๕ติดกับ
 ร.อ. ฮาเวทพาล์มเมอร์ นายทหารอเมริกันซึ่งมาซ่อนตัวอยู่
 ในกรุงเทพฯ ได้แจ้งกับข้าฯ ว่า ทางอเมริกามีความประสงค์
 อยากจะได้ตัว ร.ท. วิลเลียม แม็คกาเร นักบินอเมริกัน
 ซึ่งเครื่องบินตกที่แม่ฮ่องสอน และถูกจับตัวมาควบคุมไว้ใน
 ค่ายเชลยตั้งแต่ พ.ศ. 2485 ข้าฯ ได้ติดต่อกับ พ.ต. ม.ร.ว.
 พงศ์พรหม ฯ ผู้ควบคุมเชลย ม.ร.ว. พงศ์พรหม ฯ ก็นำตัว
 ร.ท. วิลเลียม แม็คกาเร มามอบให้ข้าฯ ข้าฯ ก็ส่งตัวให้
 เดินทางออกไปนอกประเทศเพื่อกลับไปอเมริกาต่อไป และ
 ก็ได้เดินทางไปถึงอเมริกาโดยเรียบร้อย ซึ่งก็การอันนี้รู้สึก
 ว่าทางอเมริกาเป็นที่พอใจมาก ต่อ^๖นี้ไปไม่นานนักได้ส่งตัว

นาวาอากาศตรี เกลลือกให้ พ.ต. ดี๊ก แล้วก็เดินทางไป
อเมริกา โดย สวัสดิภาพ เช่นเดียวกัน นายนาวา อากาศตรี
เกลลือก นี้ ได้ตกเป็นเชลยศึกเนื่องจากเครื่องบินถูกยิงตก
ที่สัตตหีบ

วันนี้พะยานขอจบคำให้การเพียงแค่นี้ จะให้การใน
วันต่อไป

ลงชื่อ	อตุล อตุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
,, ส.	เพญจันทร์	กรรมการ
,, ร.ต.อ.	วิชัย พันธุ์ไธสง	จด

วันที่ 15 มกราคม 2489

ข้า พ.ต.อ. อตุล ฯ ขอให้ถ้อยคำต่อไปนี้ว่า ในการ
ติดต่อกัน และดำเนินการบุคคลคนไทยและชาวอเมริกันที่เข้ามา
ในดินแดนไทยทางจังหวัดระยอง ชลบุรี จะเชิงเทรา นั้น
นายปรีดี ฯ ได้มอบหมายให้ พ.ล.ร.ต. สังวร สุวรรณชีพ
และนายทวิ บุญยเกตุ ดำเนินการรับอาวุธและรับผู้ที่มาทำ
การติดต่อกัน ซึ่งปรากฏว่าทางด่านจังหวัดเหล่านี้ได้มีนายทหาร
อเมริกันและคนไทยซึ่งส่งออกไปฝึกหัดมากระโดดร่มชูชีพลง

หลายคน และได้รับอาวุธมากมายเช่นเดียวกัน จะเป็นใครบ้างนั้นขอให้ถามบุคคลทั้งสองนี้ โดยเฉพาะในหน้าที่ที่ข้าฯ เป็นอธิบดีกรมตำรวจได้สั่งให้ตำรวจทำการร่วมมือและพยายามปกปิดข่าว

เมื่อ พ.ศ. 2487 จะเป็นเดือนใดข้าฯ จำไม่ได้ แต่เป็นสมัยที่นายควง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีเครื่องบินอเมริกาชนิด 4 เครื่องยนต์ ได้เข้ามาในดินแดนไทย เพื่อนำอาวุธและพลร่มมาลง ที่สนามบินคลองไผ่ เครื่องบินได้ผ่านสนามบินตาคลีในเวลาเช้ามืด ณ ที่นั้นได้มีเครื่องบินญี่ปุ่นประจำอยู่ เวลานั้นเครื่องบินญี่ปุ่นได้ขึ้นไปทำการฝึกหัดอยู่ เมื่อได้เห็นเครื่องบินขับมาในระยะต่ำเครื่องบินญี่ปุ่นก็เข้าโจมตี ยิ่งด้วยปืนกลไฟใหม่เครื่องบินนี้ตกในป่ากระทำให้ผู้โดยสารมา 9 คนถึงแก่ความตายไป 4 คน เหลืออีก 5 คน บางคนถูกบาดเจ็บ อาวุธยุทโธปกรณ์ที่บรรทุกมากับเครื่องบินได้ตกเสียหาย เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารเก็บไปได้บ้าง ข้าฯ ได้รับโทรเลขจากผู้กำกับการแจ้งเหตุการณ์ให้ทราบ ได้สั่งให้นาคคนทั้ง 5 คนที่เหลืออยู่มากรุงเทพฯ เป็นทางลับโดยด่วน เมื่อนำมาถึงแล้วได้มอบหมายให้อยู่ใน

ความดูแลของตำรวจสันติบาล ได้แจ้งให้ พ.ต.ต.ก นัก นายทหาร
อเมริกันกับร.อ.ฮาเวคปาล์มเมอร์ ซึ่งประจำอยู่ในกรุงเทพฯ
ทราบในคืนวันนั้น เวลาประมาณ 1 น. ข้างๆ พร้อมด้วย
พ.ต.ต.ก ร.อ.ฮาเวคปาล์มเมอร์และ พ.ต. บุญมาก เทศบุตร
ได้โดยสารรถยนต์กันเดียวกันตรงไปยังกองตำรวจสันติบาล
เพื่อนำคนทั้ง 5 คน ซึ่งมีชาวอเมริกัน 3 คน อังกฤษ 2 คน
ไปซักซ้อมไว้ที่อื่น เพราะเกรงว่าถ้าความ^{นี้}รั่วไหลออกไปจะ
เกิดเรื่องไม่ดีขึ้น ครั้นนำไปจากสันติบาลแล้วก็นำไปพักใน
ที่พักลับ จัดการรักษายาบาลผู้เจ็บป่วย ครั้นทำการรักษา
พยาบาลบุคคลเหล่านี้พอสมควร แต่บางคนยังไม่หายดี ยัง
เดินไม่ได้ จนถึงกับใส่เปลหามขึ้นรถยนต์ตำรวจสันติบาล
ไปส่งที่สนามบินบ้านแพะสระบุรี แล้วขึ้นเครื่องบินของกอง
ทัพอากาศไทยไปยังสนามบินภูเขียว แล้วก็มีเครื่องบินอเมริ-
กันรับช่วงต่อไป การไปครั้งนี้ได้มีพลทหารออสเตรเลียซึ่ง
เป็นเชลยศึกของญี่ปุ่นและหลบหนีมาจากจังหวัดเพชรบุรีกับ
พ.ต. เกล็ดลอก ซึ่งได้ให้การมาตั้งกล่าวข่า^{นี้}ต้นนั้นไปด้วย

หัวหน้า O.S.S ของอเมริกา ที่มาประจำประเทศไทย
นั้นชื่อ พ.ต. เวสเตอร์ แต่^{นี้}ผู้^{นี้}เมื่อได้มาอยู่ในประเทศไทยแล้ว

ให้เกิดป่วยเป็นโรคเส้นประสาทอย่างร้ายแรง ถ้าขึ้นให้อยู่ต่อ
 ไปเนือความจะแตกชั้นได้ จึงได้ให้นายทหารกองทัพอากาศ
 ไทยซึ่งได้มาทำการร่วมมือในเรื่องนี้ มีน.อ.ท.ทวี จุลละทรัพย์
 เป็นหัวหน้า พร้อมด้วยนายทหารนักบินไทยอีก 4 นาย ซึ่ง
 ข้าฯ ได้ขอโอนจากกระทรวงกลาโหมมาอยู่ตำราวจสันติบาลได้
 นำพ.ต. เวสเตอร์ไปส่ง พวกเหล่านั้นได้นำไปทางเรือแล้วไป
 ขึ้นเครื่องบินทะเลของอเมริกันที่ในอ่าวไทยต่อไป ในครั้ง
 มีนายทหารอเมริกันร่วมไปด้วยอีก 1 คน ต่อนั้น พ.ต. ดึก
 จึงได้เป็นหัวหน้าแทนต่อไปในหน่วย O.S.S ต่อไป นอกจาก
 ข้าฯ ยังได้ทราบว่า นายปรีดี ฯ ได้จัดส่งข้าราชการฝ่าย
 พลเรือนมีพระพิศาลสุขุมวิทย์ หลวงสุขุมมนัยประดิษฐ์ เดินทาง
 ไปวอชิงตันอเมริกา แล้วได้จัดส่งบรรดานักศึกษาใน
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์ออกไปทำการฝึก
 ร่วมกับทหารอเมริกันที่แคนติ อีกหลายสิบคน กับได้จัดส่ง
 น.อ. หลวงยุทธกิจพิลาสกับนายเรือเอกอีกคนหนึ่ง ซึ่งข้าฯ
 จำชื่อไม่ได้นั้น (เรือเอกชลิต ชัยสิทธิเวช-ผู้รวบรวม)
 ไปอเมริกาเช่นเดียวกับหลวงสุขุม ฯ หลวงยุทธกิจพิลาส
 กับนายทหารเรือกับนายโกมุท จันทรเรือง ก่อนที่จะออก
 ไปได้พบปะข้าฯ ที่วังปารุสกวัน เพื่อปรับความเข้าใจและ

แนะนำวิธีที่จะดำเนินการ นักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรม-
ศาสตร์และจุฬาฯ นั้นได้มีบุตรของข้าฯ รวมอยู่ด้วย และมี
บุตรหลวงบรรณกรโกวิท บุตรหลวงศุภชลาศัย บุตรนายเจดีย์ว
ปทุมรสเป็นต้น การจัดส่งไปครั้งนี้หาได้เกี่ยวข้องกับข้าฯ ไม่
เป็นหน้าที่ของนายปรีดีฯ เป็นผู้จัดส่งไป แต่ทั้งนี้ข้าฯ ได้
ทราบเรื่องราวโดยตลอดเพราะได้หารือต่อกันอยู่เป็นนิจ

เมื่อพลพรรคนี 1 ซึ่งมีนายป่วย อังภากรณ์ วันที่ 2

นายสำราญ วรรณพดุษ เป็นหัวหน้ารวม 6 คน ซึ่งได้
ถูกจับกุมแล้วนั้น ได้สั่งให้พวกนี้ทำการติดต่อโดยทางวิทยุ
กับหน่วย S.C.S. ซึ่งมีนายพันโทปอยเต็น นายทหารอังกฤษ
เป็นหัวหน้า และมี พ.ต. นิโกลัน เป็นผู้ช่วย หน่วยนี้ชนกับ
นายแม็คแคนซี ซึ่งเป็นที่ปรึกษาของพลเอกหลุยส์แมท์แบต-
แตนท์ เพื่อให้ทำการติดต่อปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน
ที่หลังข้าฯ ได้จัดส่งนายธนา ไปษยานนท์ นายเปรม บุรี
ออกไปประจำอยู่ที่จังหวัดยะลา ในความอารักขาของตำรวจ
สันติบาล ทำการร่วมมือกับ พ.ต.ต. สม สุนทรวิทย์และ
พ.ต.ต.แสง สงวนถีน และให้มีเขตขยายออกไปได้ถึงสงขลา
ปัตตานี นราธิวาสด้วย การดำเนินการทำนองเดียวกับที่ได้

ติดต่อกับอเมริกาเพื่อให้ฝ่ายอังกฤษนำอาวุธยุทโธปกรณ์ และส่ง
 คนของเขามาร่วมมือและก็ได้ผลสมความประสงค์ ได้ส่งนาย
 สำราญ วรรณพฤษกับนายรจิต บุรี ไปยังจังหวัดสุราษฎร์
 ในความควบคุมของตำรวจสันติบาล และในความร่วมมือของ
 ตำรวจท้องถิ่นดำเนินการเช่นเดียวกับ 2 คนก่อนที่กล่าวแล้ว
 นั้น นายป่วย อิงภากรณ์ นั้น ได้จัดส่งไปยังอินเดียแล้วให้
 เดินทางต่อไปยังกรุงลอนดอน เพื่อปรับความเข้าใจในสถานะ-
 การณ์ของไทยให้ฝ่ายอังกฤษทราบ นายป่วยเดินทางไป
 ประมาณ 2 เดือนก็กลับมายังประเทศไทยก่อนที่ญี่ปุ่นจะยอม
 แพ้ ส่วนนายประทาน เปรมกมล นั้น คงให้ประจำอยู่ในกรุง-
 เทพฯ เพื่อให้ส่งวิทยุติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอังกฤษ และนาย
 ป่วย อิงภากรณ์ ก็ได้ร่วมดำเนินการทำนองเดียวกันกับนาย
 ประทานด้วย นอกจากนักเรียนอังกฤษ 6 คนที่อังกฤษส่งมา
 ลงร่วมแล้วนั้น ทางฝ่ายไทยได้วางแผนการติดต่อกับฝ่ายอังกฤษ
 ส่งพลร่มในรุ่นต่อไปอีกมาลงที่จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งทางอัง-
 กลฤษได้ส่งนายเสนาะ นิลกำแหง นายเทพ เสมอติ นาย
 ประไพธิ เปาโรหิต มาลง ณ ที่ซึ่งได้ติดต่อกันไว้เรียบร้อยแล้ว
 ทั้งสามคนนี้ได้ปกปิดเป็นความลับไว้ได้เป็นอย่างดีหลังจากที่

ได้ลงร่มแล้ว และก็ได้นำกลับมากรุงเทพฯ ได้เป็นอย่างดีใน
 การนี้ได้รับความร่วมมือจากนายปรัง พงษ์ชนม์ ปลัดจังหวัด
 กับนายอำเภอและ ร.ต.อ. ชุนไพศาลตำรวจกิจ เมื่อ 3 คนนี้
 ได้เดินทางมาถึงกรุงเทพฯ แล้ว ข้าฯ ได้นำตัวนายเสนาะ
 นิลกำแพงไปพบนายปรีดีฯ จึงทำความตกลงกันว่า ให้ 3 คน
 นี้ไปปฏิบัติการทางภาคอีสานที่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัด
 เลย ในขณะนั้นนายอุดม เป็นข้าหลวงประจำจังหวัดขอนแก่น
 นายสุวรรณ รื่นยศ เป็นปลัดจังหวัดเลย ร.ต.อ. มังกร
 สุวรรณชัย กับ พ.ต.ต.สมาน รูปคุปต์ ผู้กำกับการตำรวจภูธร
 จังหวัดขอนแก่น นายอำเภอวังสพุง กับหัวหน้าสถานีตำรวจ
 วังสพุง นายอำเภอชุมแพ หัวหน้าสถานีตำรวจชุมแพ ได้ทำ
 การร่วมมือกัน แล้วก็มี น.อ.ต. อู่สาคู ชัยนาม เป็นหัวหน้า
 สนามบินนาวานจังหวัดเลย แล้วก็มีเครื่องบินอังกฤษได้นำ
 อาวุธยุทธภัณฑ์พร้อมกับคนของเขามาลงที่สนามบินนาวานนี้
 ตลอดเรื่อยมา เพราะได้ทำความตกลงกันไว้แล้วว่าสนามบิน
 นาวานนี้เป็นสนามบินที่ฝ่ายอังกฤษจะขึ้นลงได้ มีนักเรียน
 ไทยและนายทหารอังกฤษเข้าออกไปหลายคราว เท่าที่ข้าฯ จำ
 ได้มีพระองค์เจ้าวรานนท์ พ.ท. ฮัตชัน นายทหารอังกฤษ พ.ท.

สไปเล่ นายทหารอังกฤษ พ.ต. แจ็คเวล พลจัตวาแจกซ์และ
มีตำรวจสันติบาลออกไปประมาณ 10 คน นายเสนาะนิลกำแหง
ก็เคยได้เข้าออกที่สนามนี้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้จะมีใครอีก
ซ้ำๆ จำไม่ได้เสียแล้ว เมื่อนายเสนาะ นิลกำแหง กับพวก
ได้กระโดดร่มลงมาแล้ว ทางอังกฤษได้ติดต่อขอส่งลูกจันทน์
เกิดในเมืองไทยมาลงร่มที่จังหวัดอุทัยอีก ซ้ำๆ ได้ให้ความ
ช่วยเหลือและปกป้อง เป็นความลับ ได้เช่นเดียวกับพวกนาย-
เสนาะ นิลกำแหง ต่อมาได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษได้มาลงที่
สนามบินนาวานอีก มีนายทศ พันธุมเสน นายบุญส่ง พิง-
สุบุตร ม.จ.จิรีคณัย กิตติยากร ได้นำตัวมาถึงกรุงเทพ ฯ แล้ว
ได้ส่งไปทำงานที่จังหวัดสุโขทัยและจังหวัดตากในความควบคุม
ของตำรวจสันติบาลและนายพืง ศรีจันทร์ ม.จ. ศุภสวัสดิ์
วงศ์สนิท ได้ไปช่วยเหลืออยู่ด้วย พร้อมด้วยตำรวจท้องที่
ข้าหลวงประจำจังหวัด เพื่อจัดการรับอาวุธยุทธภัณฑ์ให้
ความอารักขาแก่นายทหารอังกฤษ นักเรียนไทยและตำรวจ
สันติบาล คนอังกฤษที่มาลงมี พ.ต. ไบรด์สมิธ และ ม.จ.
การวิก จักรพันธ์ นายอรุณ ศรีเทศ และตำรวจสันติบาล
2-3 คน นักเรียนไทย 3 คนนี้ เมื่อได้รับคนต่าง ๆ พร้อม

บรรดาอาวุธยุทธภัณฑ์เรียบร้อยแล้ว ร.ต.อ. ประธาน ไชยพันธุ์ ก็ได้ำนนักเรียบไทยทั้ง ๓ คนนี้ ให้ไปดำเนินงานที่จังหวัดลำปางต่อไป ซึ่งข้าฯ ได้จัดการติดต่อกับข้าหลวงประจำจังหวัดและนายตำรวจ สันติบาลตำรวจท้องที่ไว้เรียบร้อยแล้ว เพื่อไปทำการตามความประสงค์ของฝ่ายอังกฤษที่ขอร้องมา

ในระหว่างที่จอมพล ป. ยังเป็นนายก ร.ม.ต. นั้น ได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษ ๒ คน มีนายจุ่นเคง รินทะกุลกับนายสวัสดิ์ ศรีสุข ได้เดินทางมาโดยเรือสำเภาขึ้นที่จังหวัดพังงา นายจุ่นเคงได้เดินทางเข้ามานครุงเทพฯ นายสวัสดิ์หลบซ่อนอยู่จังหวัดพังงา บิดานายจุ่นเคงแจ้งให้ข้าฯ ทราบข้าฯ นำตัวนายจุ่นเคงมาไว้ที่ตำรวจสันติบาล แล้วให้นายตำรวจสันติบาลกับนายจุ่นเคงเดินทางไปรับนายสวัสดิ์ ศรีสุข เข้ามานครุงเทพฯ เพราะถ้าทิ้งไว้พังงาแล้วเรื่องจะรว่ไหลไปและเปิดเผยขึ้นได้ ก็ได้นำมาอยู่ในความอารักขาในนครุงเทพฯ เมื่อได้ทำการติดต่อกับฝ่ายอังกฤษ และฝ่ายอังกฤษต้องการตำรวจสันติบาล ไปฝึกหัด อาวุธและวิธีการต่อต้านแบบใหม่ ข้าฯ จึงให้ ร.ต.อ. รัตน์ วัฒนะมหาत्म์ และ

นายสวัสดิ์ ศรีสุข นำนายสิบพลตำรวจประมาณ 10 นาย
เดินทางไปขึ้นเครื่องบินทะเล ซึ่งอังกฤษมารับบนเกาะทางทิศ
ใต้ของเกาะตะรุเตา จังหวัดสตูล โดยได้รับความร่วมมือของ
กรมศุลกากร การเดินทางเป็นไปโดยสวัสดิภาพ

วันนี้ขอให้การเพียงเท่านี้ จะได้ให้การต่อไปในวันรุ่ง
ขึ้น

ลงชื่อ	อดุล อดุลเดชจรัส	ผู้ให้การ
„	ส. เพญจันทร์	กรรมการ
„	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไธสง	จด

วันที่ 16 มกราคม 2489

ข้าฯ พล.ต.อ. อดุลฯ ขอให้การต่อไปว่า ในด้าน
อเมริกาที่ได้ทำการติดต่อกับหัวหน้าหน่วย O.S.S. คือ พ.ท.
นิคอลสมิธ ณ ทางเซเมาแล้ว ท่านผู้นี้เมื่อได้ตกลงกันว่า ให้
งดทำการติดต่อทางด้านเซเมาแล้ว ได้เดินทางมากรุงเทพฯ
พร้อมด้วยเพื่อนทหารอเมริกาอีก 2-3 คน ได้พบปะกับข้าฯ
และนายปรีดี พนมยงค์ ได้แสดงอริยาไยสันถวไมตรีเป็น
อย่างดียิ่ง และก็ทราบความประสงค์ซึ่งกันและกันในการที่

คิดจะทำการต่อต้านญี่ปุ่น เขากับคณะได้พักอยู่ในกรุงเทพฯ ประมาณ 10 วัน ก็ได้เดินทางลับออกไป นอกจากนั้นแล้ว ได้มีนายทหาร อเมริกันชั้นผู้น้อย ได้เดินทางเข้ามาทำ การติดต่อกันอีกหลายคน แต่จะเป็นใครบ้างในขณะนั้นข้าฯ ลืมชื่อเสียแล้ว

สถานที่สำหรับทำการติดต่อกับ และต้อนรับนายทหารอังกฤษกับนักเรียนไทยในอังกฤษนอกจากที่กล่าวแล้ว ได้จัดขึ้นที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานีอีกแห่งหนึ่ง ทำประหนึ่งว่าเป็นด่านศุลกากร โดยทำการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในกรมศุลกากร โดยข้าฯ ได้จัดนายตำรวจสันติบาล ซึ่งมี ร.ต.ท.อรุณ ทัศสุข เป็นหัวหน้า ณ ที่นี้ได้มีนักเรียนไทยในอังกฤษมา โดยเครื่องบินทะเลแล้วขึ้นที่เกาะเต่า 3 คน คือ นายวัฒนา ชิตวารี นายประพฤติ ณ นคร ม.จ. ภิศเดช รัชนี้ เมื่อ 3 คนนั้นเดินทางมาถึงกรุงเทพฯ แล้ว ได้แนะนำชี้แจงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นที่เข้าใจโดยเรียบร้อยแล้ว จึงได้จัดส่ง นายวัฒนา ชิตวารี ออกไปประจำอยู่จังหวัดพังงา ในความอารักขาของ ร.ต.อ. ประสาท สุวรรณสมบุรณ์ นายประพฤติ ณ นคร เป็นผู้ที่มีความรู้ในทางวิทยุเยี่ยมกว่าผู้อื่น ข้าฯ จึง

มอบตัวให้ พล ท. สีนาคโยธารักษ์ รองแม่ทัพใหญ่ ให้อยู่ในความควบคุมของ พ.อ. ชุนสุรพลพิเศษฐ หัวหน้าสื่อสารทหารไทย เพื่อจะได้ส่งวิทยุโทรเลขติดต่อกับฝ่ายอังกฤษในกิจการทหารโดยตรง และ ม.จ. ภิศเกษ รัชนี ข้าฯ ได้ส่งไปประจำที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทำการร่วมมือกับ ร.ต.อ. รัตน์ วัฒนมะมหาตม์ ซึ่งได้เคยเดินทางไปรับการศึกษาที่อินเดียแล้วกลับเข้ามาประจำอยู่ ณ ที่นี้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์ของฝ่ายอังกฤษ ซึ่งได้ทำความตกลงกันไว้แล้วที่เกาะเต่านี้ ได้มีนายทหารอังกฤษ มาขึ้นและไปโดยเครื่องบินหลายครั้ง เพื่อทำการฝึกหัดนายตำรวจสันติบาลและของเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ซึ่งประจำอยู่ ณ ที่นี้ ที่เกาะเต่านี้นอกจากทำการติดต่อโดยให้นายทหารอังกฤษและคนไทยเข้าออก ครั้นได้ตกลงกับฝ่ายอังกฤษเป็นที่แน่นอนแล้วว่า ไทยจะทำการต่อต้านกับญี่ปุ่น แต่จะต้องมีการวางแผนการกันให้เป็นที่แน่นอน โดยเหตุนี้ทางข้าฯ และนายปรีดีฯ หลวงสินาคโยธารักษ์ เห็นเป็นการสมควรว่า ควรที่จะได้จัดให้ข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือนซึ่งเป็นผู้ใหญ่และรอบรู้ในกิจการนั้นออกไปติดต่อ เมื่อตกลงแล้วจึงได้ให้นายดิเรก ชัยนาม เป็นหัว-

หน้า พร้อมกับพล.ท. หลวงชาติเนกรบ นายถนัดกิจ คอ-
 มันตร์ นายจันเคง (ธวัชไชย) รินทกุล ขึ้นเครื่องบินจาก
 เกาะเต่าเดินทางไปที่จังหวัดแคนดี ในการนี้ฝ่ายอังกฤษได้
 ขอร้องให้จัดเครื่องบินของตำรวจไทย แผนที่และสิ่งอื่นๆ
 ออกไปด้วย เมื่อถึงแคนดีแล้วฝ่ายอังกฤษได้ต้อนรับคณะนี้
 อย่างมโหฬารสมเกียรติ เพราะเขาถือว่าเป็นทำนองคณะทูต
 พิเศษที่ออกไปทำการติดต่อกับเขา คณะนี้ได้เดินทางออกไป
 ประมาณ 10 วัน เมื่อปรับความเข้าใจกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
 ก็เดินทาง โดยเครื่องบิน มาที่เกาะเต่า และเดินทางเข้ามากรุง-
 เทพฯ ต่อไป เมื่อคณะนี้กลับมาแล้วทางกองบัญชาการทหาร
 ของพลเอกหลุยส์เมาท์แบตแตนท์ มีความประสงค์ที่จะให้นาย
 ทหารไทย ซึ่งรอบรู้ในวิชาการทหารเป็นอย่างดีไปประจำอยู่
 ในกองบัญชาการของเขา ในการนี้เมื่อได้ปรึกษาหารือกัน
 แล้วเห็นว่า พ.อ. (เนตร) เขมะโยธิน เป็นผู้สำเร็จวิชาเสนา-
 ธิการทหารจากประเทศฝรั่งเศส และรู้จักการของทหารไทย
 ภายในประเทศเป็นอย่างดี ให้เป็นผู้ไปประจำอยู่ในกองบัญชา-
 การของพลเอกหลุยส์เมาท์แบตแตนท์ แล้วก็มีนายทหาร
 อากาศ นายทหารบก ซึ่งได้ผ่านการศึกในประเทศยุโรป

มาแล้วออกไปร่วมด้วยอีก และจะเป็นไครบ้างข้าฯ จำชื่อไม่ได้เสียแล้ว

ในราวปลายปี พ.ศ. 2487 ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ซึ่งไปพำนักอยู่ในประเทศอังกฤษพร้อมด้วย พลจัตวา แจ็กซ พ.ต. ช็อบส์ ได้โดยสารเครื่องบินทะเลมาลงที่หาดเจ้าสำราญแล้ว เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เมื่อได้พบปะและปรับความเข้าใจกับทั้ง 3 คนนี้แล้ว ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ พลจัตวา แจ็กซ ได้เดินทางออกจากประเทศไทยไปทำการติดต่อกับฝ่ายอังกฤษ, แล้วก็เดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยอีก แล้ว ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ จึงได้เดินทางไปอำนวยการทางจังหวัดตากและสุโขทัย เมื่ออำนวยการในภาคนี้เสร็จแล้ว จึงให้ ม.จ. ศุภสวัสดิ์ฯ ไปอำนวยการทางจังหวัดนครศรีธรรมราชต่อไป ในระยะเวลาใกล้ๆ กันนี้ พ.ต. แอ็คเวล ก็ได้เดินทางเข้ามาในประเทศไทย มาทำการร่วมมือกับพลจัตวาแจ็กซด้วย พ.ต. แอ็คเวลนี้ ได้เป็นหัวหน้านำนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับนายทหารไทยบางคน กับนักเรียนเทคนิคของกระทรวงกลาโหม โดยสารเครื่องบินไทยจากโคกกระเทียมไปที่สนามบินนาวันจังหวัดเลย ต่อจากนั้นขึ้นเครื่องบินของอังกฤษไปรวมทั้งหมดประมาณ 20 คน

ณ ที่เกาะเต่า นั้นนอกจากจะได้ส่งตำรวจสันติบาลออกไปทำการฝึกและติดต่อกังล่าวนั้น ยังได้ส่งไปอีกรุ่นหนึ่งประมาณ 7-8 คน มี ร.ต.ต. เจริญ สุวรรณมุสลิโก เป็นหัวหน้า ส่งไปฝึกหัดที่อินเดีย นอกจากนี้ยังมีนายประเสริฐ ปทุมมานนท์ นายกฤษณ์ โตษยานนท์ เดินทางเข้ามาแล้ว ได้ส่งไปจังหวัดสกลนคร อยู่ในความอำนวยการของนายเตียง ศิริขันธ์ บางทีก็ไปประจำอยู่ที่สนามบินจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีนายจำลอง ดาวเรือง เป็นหัวหน้า จัดการสร้างขึ้นแล้วมีนายสว่าง สามโกเศศ นายกลิน เทพหัสดิน ได้เดินทางเข้ามากรุงเทพฯ อีก นอกจากนั้นแล้วข้าฯ เข้าใจว่าคงจะมีนักเรียนและข้าราชการสถานทูตเข้ามาอีก แต่เนื่องด้วยได้สร้างสนามบินลับขึ้นในจังหวัดต่างๆ หลายแห่ง จึงไม่ทราบว่ามีใครไปลงที่ไหนบ้าง และประกอบด้วยกิจการที่จะทำการต่อต้าน ญี่ปุ่น ในตอนหลัง นี้ได้ขยายออกไปกว้างขวางในทางด้านอังกฤษ นอกจากจะได้ส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจสันติบาลออกไปทำการฝึกดังกล่าวนั้น ข้าฯ ยังได้จัดส่งนายสิบลพลตำรวจซึ่งมีการศึกษาสูงขึ้นเครื่องบินจากสนามบินนาวันรวมประมาณ 7-8 คน โดยมี จ.ส.ต. วาริน พลชาติ เป็นหัวหน้า ในคราวส่งตำรวจสันติบาลรุ่นหลังนี้ ข้าฯ ได้จัดส่ง

เชลยศึกชาวอังกฤษ ซึ่งหลบหนีจากการควบคุมของญี่ปุ่นร่วม
เดินทางไปด้วยอีก 3 คน การติดต่อกับฝ่ายอังกฤษนอกจากที่
กล่าวแล้วนั้น ทางฝ่ายอังกฤษได้ขอร้องให้ติดต่อกับจังหวัด
แม่ฮ่องสอนอีกแห่งหนึ่ง ในการนี้ได้ย้ายนายถนอม วิบูลย์
มงคล ข้าหลวงประจำจังหวัดปทุมธานี ไปเป็นข้าหลวงประจำ
จังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ต.ท. หลวงเจนนิสัยโยธี พร้อมด้วย
นายตำรวจอีก 1 นาย ขึ้นเครื่องบินไปประจำที่จังหวัดแม่-
ฮ่องสอน การติดต่อกับที่สำคัญในจังหวัดนี้ต้องอาศัยอำเภอแม่
สะเรียงเป็นสำคัญ จึงได้ทำการสับเปลี่ยนนายอำเภอแม่สะ-
เรียงใหม่ซึ่งทราบนโยบายดีแล้วขึ้นไปแทน นายอำเภอคน
นี้จะชื่ออะไรช้าๆ ลืมไปเสียแล้ว ตำรวจสันติบาลที่ส่งออกไป
ทำการฝึกและติดต่อกับหลายคนหลายคราวดังกล่าวนั้น ได้มา
กระโดดร่มลงยังสนามบินลับในจังหวัดต่าง ๆ หลายแห่ง เช่น
จังหวัดตาก ประจวบคีรีขันธ์ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์
ธานี เป็นต้น

ผู้ที่คิดจะทำการต่อต้านญี่ปุ่นตั้งแต่ญี่ปุ่นได้รุกรานประ-
เทศไทยแต่ต้นมาแล้วนั้น ผู้ที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการนี้
คือนายปรีดี พนมยงค์ อีกฝ่ายหนึ่ง แต่เนื่องด้วยในขั้นแรก
ช้าๆ จะให้การร่วมมือกับนายปรีดี พนมยงค์ ก็อาจเกิดการ
เสียหายต่อประเทศชาติได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า จอมพล ป. พิ

บุณสงคราม ได้มีจิตใจพิจารณาขัดขวางนายปรีดี พนมยงค์
 ด้วยประการทั้งปวง ด้วยเหตุนี้ในขั้นต้นข้าฯ จึงไม่กล้าที่จะ
 ทำการร่วมมือกับนายปรีดีฯ เพราะจอมพล ป. ก็คิดระแวง
 สงสัยและกล่าวหาข้าฯ อยู่เช่นเดียวกับนายปรีดีฯ จึงต่างฝ่าย
 ต่างกระทำการในอันที่จะต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งต่างฝ่ายต่างกลัวซึ่ง
 กันและกัน การกระทำฝ่ายนายปรีดีฯ ทางจอมพล ป. ระแวง
 สงสัยด้วยประการใดๆ ข้าฯ ก็พยายามที่จะกลบเกลื่อนให้หาย
 ไปเสีย ต่างฝ่ายต่างได้ปฏิบัติกันมาเช่นนี้ จนกระทั่งนาย
 ตีแรก ชัยนาม กลับจากการเป็นเอกอัครราชทูตญี่ปุ่นมาเป็น
 ร.ม.ต. ว่าการ กระทรวงการ ต่างประเทศ ในสมัย จอมพล ป.
 เป็นนายก โดยที่นายตีแรกฯ เป็นที่ไว้วางใจของข้าฯ
 และนายปรีดีฯ ข้าฯ และนายปรีดีฯ จึงได้ใช้นายตีแรกฯ
 เป็นสื่อแสดงความคิด ความเห็นแลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกัน อยู่
 เป็นนิจเสมอมา จนกระทั่งเมื่อได้เปลี่ยนแปลงคณะรัฐบาล
 ใหม่ โดยมี พ.ต. กวง อภัยวงศ์ เป็นนายกรัฐมนตรีแล้ว ทั้ง
 จอมพล ป. ก็ได้ออกจากผู้บัญชาการทหารสูงสุดด้วย การดำ-
 เนินการในเรื่องต่อต้านญี่ปุ่นในฝ่ายข้าฯ กับนายปรีดีฯ จึงได้
 ประสานและร่วมมือกันแนบแน่นยิ่งขึ้น ได้ทำการหารือและ
 วางแผนการโดยใกล้ชิดซึ่งกันและกันยิ่งขึ้น ได้ตั้งกองบัญชา

การขึ้นคณะหนึ่ง ซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์ นายทวี บุณยเกตุ นายดิเรก ชัยนาม หลวงนฤเบศร์มานิต พล.ร.ต. สวรร สุวรรณชีพ พล.ท. หลวงสินาดโยธารักษ์ หลวงศุภชลาศัย และข้าฯ การดำเนินงานในเรื่องนี้ ได้จัดการขยายออกไป เกือบทุกจังหวัด มีทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือน และ ประชาชน ตลอดจนคนต่างด้าว เฉพาะอย่างยิ่งคนจีน ได้ ร่วมมือในการนี้เป็นจำนวนมาก และเตรียมพร้อมที่จะทำการ ต่อต้านญี่ปุ่นอยู่ทุกเมื่อ แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับความเห็นดีเห็นชอบจากฝ่ายสหประชาชาติเสียก่อน แผนการรายละเอียดในการต่อต้าน ในการขยายงาน ต่างฝ่ายต่างทำ เมื่อฝ่ายเราถูก ญี่ปุ่นกดขี่จนบางคราวถึงสุดที่จะทนทานได้ ตกลงกันจะเริ่ม ก้าวจัดญี่ปุ่นหลายครั้งหลายหน เพราะเชื่อมั่นว่ากำลังของเรา ได้เตรียมพร้อม และทางฝ่ายสหประชาชาติก็ได้ส่งอาวุธยุท- ภัณฑ์อย่างใหม่มาให้เป็นจำนวนมากแล้ว ประกอบด้วยนาย ทหารอังกฤษและอเมริการวมทั้งคนไทยที่มาจากต่างประเทศ ก็ได้เข้ามาประจำอยู่ในที่ต่างๆ ทำการฝึกหัดในการใช้อาวุธ ใหม่ ๆ ให้แก่ผู้ที่จะทำการต่อต้านมีความรู้ความชำนาญสม- ควรแล้ว ผู้ใหญ่ในกองบัญชาการหลายคนที่มีความคิดเห็น เช่นนี้ แต่ข้าฯ เห็นว่าการที่จะต่อต้านญี่ปุ่นนี้ควรจะได้รับความเห็นดี เห็นชอบ จากฝ่ายอังกฤษ และอเมริกา เสียก่อน

เพราะแผนการต่อต้าน ญี่ปุ่นฝ่ายเราได้ทำ การติดต่อกับเขาไว้
 หลายครั้งหลายหนแล้วประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งการต่อ
 ต้าน^{นี้}จำเป็น จะต้องเสียชีวิต เลือดเนื้อ ฝ่ายเราลง เป็นจำนวน
 มาก อาจได้รับการติเตียนจากบุคคลในรุ่นหลังต่อไปก็ได้
 ด้วยเหตุ^{นี้}ข้าฯ จึงได้ปรึกษากับนายปรีดีฯ เป็นเฉพาะตัวว่า
ควรจะได้ทำการหารือกับฝ่ายอังกฤษ-อเมริกาเสียก่อน เพื่อ
มิให้ฝ่ายอังกฤษและอเมริกามาขัดขวางเราได้กระทำไปโดยพล
การ นายปรีดีฯ เห็นชอบด้วย จึงได้ร่างโทรเลขส่งไปยังฝ่าย
อังกฤษและอเมริกาเพื่อขอความเห็นชอบ โทรเลขฉบับนั้น
 นายติเรก ชัยนาม ได้นำมาให้ข้าฯ ดู ข้าฯ ได้เติมข้อความ
 ลงไปในโทรเลขถึงอังกฤษว่าได้แจ้งให้ฝ่ายอเมริกาทราบแล้ว
 โทรเลขถึงฝ่ายอเมริกัน ก็ว่าได้แจ้งให้ ฝ่ายอังกฤษ ทราบแล้ว
 ที่เดิมเช่น^{นี้}มีความประสงค์ที่จะให้ฝ่ายอังกฤษและอเมริกาหา
 หารือกันเสียก่อน ได้รับตอบจากกระทรวงต่างประเทศอเมริกา
 ว่า ให้รีบไว้อ่อน และว่าพร้อมที่จะรับรองความเป็นเอก
 ราชของไทยเมื่อถึงโอกาส แล้วจะประกาศให้โลก ทราบถึง
 จิตใจของคนไทย ในการที่มีเจตจำนงจะต่อต้านญี่ปุ่น ฝ่าย
 อังกฤษได้โทรเลขตอบมาว่า เรื่อง^{นี้}ได้แจ้งไปยังรัฐบาลที่กรุง
 ลอนดอน เพราะยังไม่สมควรจะตัดสินความตกลงใจตามที่
 เราขอร้องไป^{ได้} ด้วยเหตุ^{นี้}การที่จะลง^{นี้}ขันทำการต่อต้านญี่ปุ่น

จึงจำเป็นต้องรอกต่อไป ก็พอตีญี่ปุ่นยอมแพ้ฝ่ายสหประชาชาติ
โดยไม่มีเงื่อนไข

วันนี้พะยานให้การมาถึงเพียงนี้ ขอให้การต่อไปใน
วันรุ่งขึ้น

ลงชื่อ	อตุล อตุลเคชจรัส	ผู้ให้การ
,,	ส. เพ็ญจันทร์	กรรมการ
,,	ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไธสง	จก

หมายเหตุ

1. ส. เพ็ญจันทร์ คือ พันเอก สุวรรณ เพ็ญจันทร์
แห่งกรมพระธรรมนูญทหาร กรรมการอาชญาการ
สงคราม

2. ผู้จัดทำให้การ คือ ร.ต.อ. วิชัย พันธุ์ไธสง

คำแปลจดหมายอุปกุตอังกฤษถึง ปรีดี ฯ (หลวงประดิษฐ์)

ฉบับเฉพาะ

กรุงเทพ ฯ

28 ตุลาคม ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2588)

หลวงประดิษฐ์ที่รัก

เนื่องจากการสนทนาระหว่างเราทั้งสองเมื่อวานนี้
ข้าพเจ้าได้รับ คำสั่งจากรัฐบาล ของข้าพเจ้า ให้ยืนยัน ซ้ำมายัง
ท่านว่า เงื่อนไขที่เสนอโดยรัฐบาลอังกฤษที่เมืองแคนตันนั้น

ได้คำนึงถึง ความอุปการะช่วยเหลือ จากขบวนต่อต้านสยาม (เสรีไทย) ก่อนที่ญี่ปุ่นแตกสลาย และเป็นเงื่อนไขขั้นต่ำที่สุด ซึ่งตามความเห็นของรัฐบาลอังกฤษต้องเรียกร้องเพื่อชำระให้อดีตหมดสิ้นไป และเปิดทางใหม่เพื่อความร่วมมือของสยามต่อสัมพันธมิตรในกาลอันใกล้นี้ ข้าพเจ้าได้รับอำนาจให้ชี้แจงว่า ถ้าท่านรับเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ท่านจะพบว่า รัฐบาลของสมเด็จพระราชาธิบดี (อังกฤษ) ผ่อนปรนตามเหตุผลสมควร ในการปฏิบัติและการแสดงจุดหมายปลายทางต่อสาธารณชนในข้อตกลงสมบูรณ์แบบ

ในขณะเดียวกันข้าพเจ้าขอกล่าวว่า ข้าพเจ้าไม่สงสัยว่า ท่านจะสามารถ ทำความ กระจ่างแจ้ง ต่อวงการ ที่เหมาะสมว่า ถ้ารัฐบาลของสมเด็จพระราชาธิบดี (อังกฤษ) ต้องเจรจากับ รัฐบาลสยามซึ่งนำโดยจอมพลพิบูลฯ ไชร เงื่อนไขจะต่างกันมากกับที่เสนอ ณ เมืองแคนดี คือ ตามความจริงสยามจะต้องถูกปฏิบัติฐานเป็น ประเทศศัตรู พร้อมทั้ง ทุกสิ่งทุกอย่างที่คิดตามมาก็คือ (สยาม) จะเหมือนเยอรมันนี้กับญี่ปุ่น

ผู้ช่วยสหายของท่าน

(ลงนาม) เอช. อาร์. เบอร์ต

(อุปทูตราชอาณาจักรสหราชอาณาจักร)

วพณฯ หลวงประดิษฐ์

“หลังจากที่ข้าพเจ้าได้พาพันโทนิคอสมีทและ
นาวาตรีเทย์เลอร์เข้ามาในประเทศไทยแล้ว และเขาทั้ง
สองได้เข้าพบกับหัวหน้าคณะเสรีไทย ก็คือคุณหลวง
ประดิษฐ์มนูธรรม ซึ่งขณะนั้นทำหน้าที่เป็นผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์อยู่ ทาง SEAC ได้ใช้ Code ชื่อของ
ท่านว่า Ruth ซึ่งข้าพเจ้าก็ได้สอบถามทางหน่วย OSS.
ว่าทำไมจึงใช้ชื่อนี้ ทางฝ่ายการข่าวของเขาก็บอกว่าเขา
ใช้คำ Truth เป็นหลัก แล้วตัดเอาตัว T ออก เหลือแต่
Ruth การที่เขาใช้คำว่า Truth เป็นหลัก ก็เพราะเขาถือ
ว่าการดำเนินการใด ๆ นั้น เขาจะต้องติดต่อกับบุคคลที่ทำการ
เสียสละต่อชาติบ้านเมืองและมีความซื่อสัตย์สุจริตเชื่อถือได้
เขาจึงตั้งค่านามว่า Truth ซึ่งมีความหมายในตัวของ
มันเอง” (จาก ชาติอยู่เหนือสิ่งใด บันทึกความจำของ
พล.อ.อ. ทวี จุลละทรัพย์)